

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

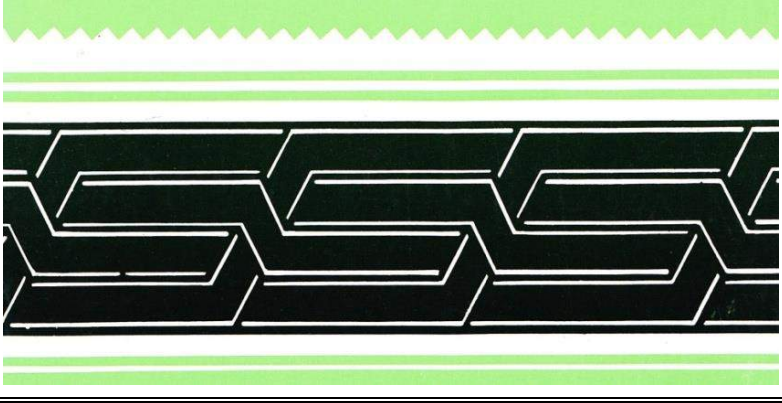
K I S A
İ L M - İ H Â L
B İ L G İ L E R İ

İkinci Baskı

Hazırlayan

Celâleddin Karakılıç

2012

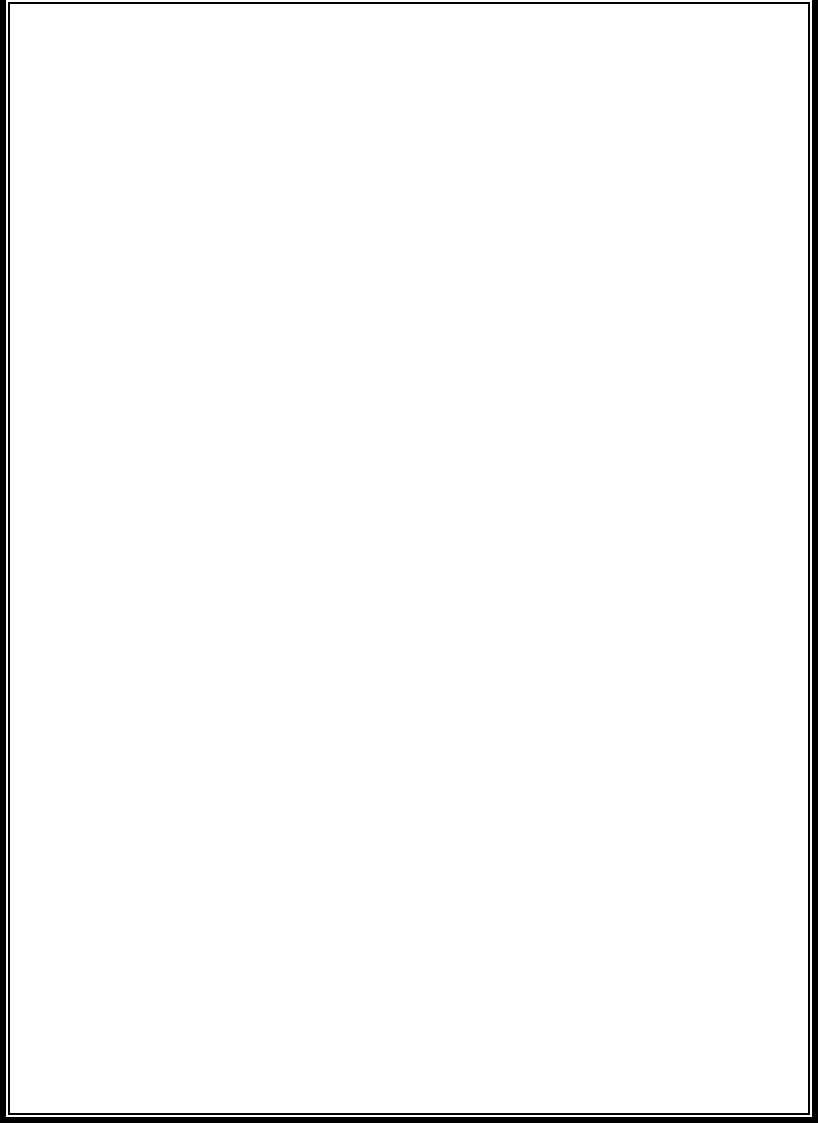
Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

K I S A
İ L M - İ H Â L
B İ L G İ L E R İ

İkinci Baskı

2012

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

K I S A
İ L M - İ H Â L
B İ L G İ L E R İ

İkinci Baskı

Hazırlayan

Celâleddin Karakılıç

2012

مَنْ يُرِدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ

“Allâhü Teâlâ, bir kimsenin hayrini dilerse,
onu dinde fakih yapar,
(anlayışlı ve bilinçli kılar)”.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ. وَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ.
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ
وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla

Âlemlerin Rabb'i olan Allâh'a hamd olsun. Nihâî zafer (iyi sonuç, Allâh'a yönelik O'nun ıkâbindan sakınan) müttekî'lerindir. Zâlimlerden başkasına düşmanlık yoktur”.

Salât ve selâm, Rasûl'ümüz Hazreti Muhammed üzerine, tayyîb ve tâhir olan Âl ve Ashâb'ının üzerine ve Kıyâmet'e kadar ihsân ile Âl ve Ashâb'ına tâbi' olanların üzerine olsun.

أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

“Câhillerden olmakdan Allâh’a sığınırım”

Bakara 67

Ö N S Ö Z

Bu kitâb, merhûm ve mağfûr Abdü'l-Hamîd ibn-i Mustafâ *rahmetü'llâhi aleyh*'in, Hicrî 1305 yılında neşr etmiş olduğu yirmidört sayfalık “**Kitâbü Zübde-i İlm-i Hâl**” isimli risâlesinden esinlenerek her Müslümân'ın rahatlıkla istifâde edebileceği bir şekilde hazırlanmaya çalışılmış kısa ve öz bilgileri içeren bir kitâbcıktır.¹

Daha geniş bilgi sâhibi olmak isteyenler, **Diyanet İslâm İlmihali**, **İslâm Dîni**, **Büyük İslâm İlmihali** ve **Ni'met-i İslâm** gibi geniş bilgiler içeren ilm-i hal kitaplarını okumalıdır.

Çünkü, ben de Müslümân'ım diyen bir kimsenin her yerde ve her zamanda bilmesi **farz** olan dînî bilgiler, değerli ilim adamlarımız tarafından “**İlm-i hâl**” kitâbları denilen kitâblarda *-Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına göre-* yazılmış ve tüm Müslümân'ların istifâdesine arz edilmiştir.

Bu küçük İlm-i hâl kitabcığında da, Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyleri ve Hâtemü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn olan sevgili peygamberimiz Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'in bi'z-zât yaşayarak tebliğ etmiş olduğu dînî esâslar ve Müctehid imâmın (*Eimme-i müctehidin'in*) ba'zı dînî (*şer'î*) hükümlere dâir olan dînî mes'eleleri içeren konular, *-Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarına göre-* icmâlen (*kısa ve açık olarak*) *-rahmete vesîle olur ümidiyle-* anlatılmaya çalışılmıştır.

¹ -Zübde: Öz, özet, bir şey'in en seçkin parçası, her şey'in en iyisi, kaymak.
Zübde-i ilm-i hâl: Kısa ve öz ilm-i hâl bilgileri.

İslâm Dîni'nde, Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslîm olmak, Kur'ân-ı Kerîm'e ve Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a itâat edip onların gösterdiği yoldan gitmek esâs olduğundan, bu yola yönelip bu yolda ömür tüketmek, bu sûretle de Allâhü Teâlâ'nın sevgi ve rızâsını kazanarak ebedî mutluluğa ermek isteyen takvâ ehli kardeşlerimize Cenâb-ı Hakk'ın rahmet, mağfîret, hidâyet ve nusratını niyâz eder *-dünyevî ve uhrevî çalışmalarında-* hayırlı başarılar dilerim.

Tevfîk ve hidâyet, yalnız ve yalnız Allâhü Teâlâ'dandır.

Celâleddin Karakılıç

25-Ramazan-1427

18-Ekim-2006

Talas

Dîn'in genel anlamı

Genel anlamda dîn, insanların, kendilerinden üstün buldukları insan üstü bir kudret ve kuvvetin varlığına inanmaları demektir. İnsan ile insan üstü tanınan bu kudret ve kuvvet arasındaki münâsebetler (*ilişkiler*), îmânın akîdeleri, ibâdetler ve türlü ahlâkî duygular şeklinde kendini gösterir. İnsan, kendisinden üstün tanıdığı bu varlığın ya **celâl**'inden (*kuvvet, kudret ve azametinden*) korkar veyâ **cemâl**'ine (*güzelliğine*) karşı büyük bir hayranlık duyar. İşte bu duygular karşısında kalan insan, kendi davranışlarını, bu varlığın memnûn olabileceği bir şekilde ayarlamayı arzû eder. İnsanda, doğuştan mevcûd bulunan bu kendisinden üstün bir kuvvet ve kudrete inanma ve ibâdet etme arzusunun zarûrî bir neticesi olarak da "**Genel anlamda**" dîn denilen şey'in esâsları doğmuş olur.

Târih boyunca gelip geçen insan topluluklarının yaşayış şekillerini, bilgi ve inanışlarını tetkîk edecek olursak, hiç bir insanın, hiç bir toplumun, kendisinden üstün gördüğü her hangi bir şey'e inanmamış olduğunu göremeyiz. Mutlakâ bir şey'e inandığını ve türlü şekillerde ona ibâdet ve kulluk ettiğini görürüz. Bu, türlü şekillerdeki inanış ve ibâdetler ise, ancak Allâhü Teâlâ'nın göndermiş olduğu Peygamberlere inanmayan ve onların göstermiş oldukları yoldan gitmeyen insan topluluklarında görülür. Bu bakımdan bunların hepsine birden "**Bâtıl Dînler**" veyâ "**Beşerî Dînler**", denir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki Allâh ve dîn fikri, insanlarla berâber doğmuş, insanlarla berâber yaşamış ve insanlarla berâber devam edecektir.² İnsanlar, dâimâ böyle

² -Aşağıdaki âyet-i kerîme ve Hadîs-i şerîf, bu husûsun açık bir ifâdesidir:

yüksek fikirlere muhtâc olmuşlar ve durmadan onu aramışlardır. İnsanlara, dîn denilen bu yükek fikirleri en doğru bir şekilde telkîn edip öğretenler ise, ancak Allâhü Teâlâ'nın Peygamberleri olmuştur.

Bu bakımdan hakikî ma'nâda **dîn**, Allâhü Teâlâ tarafından vaz' olunup peygamberler vâsıtası ile insanlara tebliğ etdirilmiş (*bildirilmiş*) ilâhî kânûnlardır. Bu kânunlar, insanlara saâdet yollarını gösterir, onların dünyevî ve uhrevî saâdete ermelerine vesîle olur. İnsanların yaratılışlarındaki gâye ve hedefi, Allâhü Teâlâ'ya ne şekilde ibâdet yapılacağını bildirir.

Bunun için de Allâhü Teâlâ'nın, peygamberler vâsıtası ile tebliğ ettirmiş olduğu böyle bir dînin esâsları, kendi arzûları ve özgür irâdeleri ile hareket eden akıllı insanları, dâimâ hayırlı olan işlere sevk ederek kötü işlerden men' eder.

Cenâb-ı Hakk, **dîn** denilen bu ilâhî kânûnlarını, **vahy** sûretiyle, en sevgili kulları olan peygamberlerine bildirmiş, onlar da ümmetlerine tebliğ etmişlerdir.

Peygamberler ise, Allâhü Teâlâ Hazretleri'nin emir ve nehiyelerini (*ilâhî kânûnlarını*) insanlara bildirmek ve insanları dünyevî ve uhrevî saâdete götüren doğru yola yöneltmek maksâdı ile Allâhü Teâlâ tarafından me'mûr edilmiş en iyi insanlardır. Allâh'ın elçileridir.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۖ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ

"O halde (Habîbim) yüzünü bir muvahhid olarak dîne, Allâh'ın o fitratına (yaratışına) çevir ki O, insanları bu fitrat üzerine yaratmıştır". (Rûm 30)

مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوْا هُوَ يُهَيِّدُآئِهِ أَوْ يُنصِّرَآئِهِ أَوْ يُمجَسِّنَآئِهِ

"Her çocuk ancak İslâm fitratı üzere dünyâya gelir. Bundan sonra anası babası onu, (Yahûdî ise) Yahûdî, (Nasrânî ise) Nasrânî, (Mecûsî ise) Mecûsî yaparlar".

(Buhârî, cenâiz, ss. 120).

İşte bu peygamberlerin Allâhü Teâlâ'dan vahy ile alıp insanlara tebliğ etmiş oldukları bu dinlere de **İlâhî Dinler** veya **Hakk Dinler** denir.

İmân`ın aslı

Allâhü Teâlâ, daha ruhlar âleminde iken Âdem *aleyhi's-selâm*'ın sulbünden (*zürriyyetinden*) kıyâmete kadar gelip geçecek olan tüm insanları, birbirinin sulbünden **zerre misâli** halk ettikten sonra onlara akıl, irâde, hayat, şuur ve idrâk (*konuşma ve düşünme, anladığını anlatma*) kudreti verdi.³ İşlenmesinde

³ -Aşağıdaki âyet-i kerîmeler, bu husûsun açık bir ifâdesidir:

الرَّحْمَنُ. لَا عِلْمَ الْفُرْآنَ. ط حَلَقَ الْإِنْسَانَ. لَا عِلْمَهُ الْبَيَانَ.

“**Rahmân** (olan Allâhü Teâlâ, dilediğine, ezeldeki ahdine sâdık kalmak isteyen kullarına) **Kur’ân’ı öğretti. İnsanı O yarattı. O’na beyâm** (anladığını anlatmayı), **O ta’lîm etdi**”. Rahmân, 1-4.

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ.

“(Allâhü Teâlâ’nın sözü olduğunda aslâ şübhe olmayan) **Bu kitâb**, (ezeldeki ahidlerine sâdık kalmak isteyen) **takvâ sâhiblerine doğru yolu gösteren** (bir kitâb **dır**”. Bakara, 2.
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.

“**Allâh** (ü Teâlâ) **kimi dilerse onu** (kendisinde hayır gördüğü kimseleri, ezeldeki ahidlerinde sâdık kalmak isteyen kullarını), **doğru yola iletir**”. Bakara, 213.

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُنَقِّهِ فِي الدِّينِ.

“Allâhü Teâlâ, bir kimsenin hayrini dilerse, onu (*ahdinde sâdık kalmak isteyenleri*) dinde fakîh yapar (*anlayışlı ve bilinçli kılar*)”. Buhârî, Kitâbü’l-ilm, Cüz’, 1, ss.28.

فَلَمَّا أَتَيْنَكُم مِّن مِّمِّي هُدًى فَكُنَّ خَوْفًا عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

“**Dedik ki: Hepiniz oradan (cennetden) inin. Eğer benden bir hidâyet (rehberi) gelir de kim benim o hidâyetime uyar**sa (göndereceğim peygamberlere ve kitâblara uyup benim emirlerimi tutar ve yasaklarımdan kaçarsa) **onlar için hiç bir korku yoktur. Onlar mahzûn da olacak değillerdir**”. Bakara, 38.

إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ. ج رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ. ط

“**Biz, Rabb’inden bir rahmet eseri olarak** (peygamberler) **gönderenleriz**”.

Duhan, 5-6.

قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَكُلُّكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ.

sevâb, terk edilmesinde günah olan **"Emânet"** duygusunu kalblerinin derinliğine indirdi.⁴ Bundan sonra da **Hâlikîyyet'**ine

قَالَ فِيهَا تَحْيُونَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تَخْرَجُونَ. ع

“(Allâh) dedi ki: **Kiminiz kiminize düşman olarak inin. Sizin için yer (yüzün) de bir zamâna kadar yerleşip kalmak ve geçinmek (mukadderdir)”**.

“**Dedi ki: Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan (diriltilip çıkarılacaksınız)**”. A’râf, 24-25.

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ. ط خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ. لا يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ. ط

“**İnsan hangi şey’den yaratıldığına bir baksın. O, atılıp dökülen bir sudan yaratılmışdır. Ki o, (erkeğin) arka kemiği ile (kadının) göğüs kemikleri arasından çıkarıyor**”. Târik, 6-7.

⁴ -Aşağıdaki âyet-i kerîmeler ve Hadîs-i şerîf de bu husûsun açık bir ifâdesidir:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ. ط إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا .

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ط وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا .

“**Biz emâneti (işlenmesinde sevâb, terkinde azâb olan namaz, oruç v.s gibi şey’leri), göklere, yere ve dağlara arz (ve teklîf) etdik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler. Bundan endîşeye düştüler. İnsan (a gelince, o) bunu sırtına yükledi. Çünkü o, çok zulümkâr, çok câhildir**”.

“**Bunun sebebi şudur: Allâh, erkek münâfık’lar ile kadın münâfık’ları, erkek müşrik’ler ile kadın müşrik’leri azâba uğratacak, (emâneti zâvi’ etdikleri için). Erkek mü’min’ler ile kadın mü’min’lerin de tevbelerini kabul edecekdir, (emâneti muhâfaza etdikleri için). Allâh, Ğafûr ve Rahîm’dir**”. Ahzâb, 72-73.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ۖ وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۗ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا.

“**Şühbesiz Allâh size emânet’leri (amme hizmetlerini) ehil (ve erbâb) ina vermenizi, insanlar arasında hukm ettiğiniz zaman adâletle hukm etmenizi emr eder. Allâh bununla size, gerçek, ne güzel öğüt veriyor. Şühbe yok ki Allâh (sözlerinizi, hükümlerinizi) hakkıyle işitici, (bütün yaptıklarınızı) hakkıyle görücüdür**”. Nisâ’, 58.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ. ۞

“(Kur’ân-ı Kerîm’in ve Hazreti Muhammd aleyhi’s-selâm’ın bi’z-zât yaşayarak gösterdiği şekilde) **Emânetlerine ve ahidlerine riâyet edenler (kurtuluşa ermişdir)**”. Mü’minûn, 8. Meâric, 32.

(*Yaratıcılığına*) ve **Rubûbiyyet**'ine (*yegâne Rabb ve Ma'bûd olduğuna*) delâlet eden nice delîlleri gösterdi. Bu hakikatleri gözler önüne serip bildirdikten sonra da,

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ ۖ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ط

قالوا بلى ۖ شهدنا ۖ أن تقولوا يوم القيمة إنا كنا عن هذا غافلين ۖ
أو تقولوا إنما أشرك آباءنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم ۖ أفنتهلكنا بما فعل
المضطرون.

“**Hani Rabb'in Âdem oğullarından, onların sırtlarından (sulblerinden) zürriyyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhid tutmuş -Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?- (demişdi). Onlar da -Evet, (Rabb'imizsin), şâhid olduk- demişlerdi**”.

“(İşte bu şâhidlendirme) **Kıyâmet günü -Bizim bundan haberimiz yokdu- dememeniz içindi**”.

“**Yâhud -Daha evvel ancak atalarımız (Allâh'a) şirk koşmuşdu. Biz de onların ardından (gelen) bir nesiliz, (biz ancak onlara uyduk). Şimdi o bâtili kuranların işlediği (günahlar) yüzünden bizi helâk eder misin?- dememeniz içindi**”.⁵

إِنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جِدْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ نَزَلَ الْقُرْآنُ. فَعَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ وَعَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ...

“Emânet, insanların kalblerinin derinliğine indirildi. Sonra Kur'an inzâl edildi. (*Bu sûretle ahdinde sâdk kalanlar*) Kur'an'dan ve Sünnet'den (*o emânetlerin nasıl yerine getirileceğini*) öğrendiler”.

Sahih-i Müslim Terceme ve Şerhi, C.2.ss.524. (230 nolu hadîs-i şerif). Ahmed Davudoğlu.

⁵-A'râf Sûresi, âyet 172-173.

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulan sūâl ve cevâbı ve kendimizi kendimize şâhid tutma keyfiyyetini dile getirdi. Bunun netîcesi olarak da kıyâmete kadar ne kadar insan gelip geçecekse hepsi **Âdem aleyhi's-selâm**'ın sulbünden çıkan zürriyyetler hâlinde yazılıp takdîr edildi. Bunun için de beşerde tenâsül (*birbirinden doğup üreme*) bir kânun oldu.⁶

Ezeldeki bu şâhidlendirme netîcesinde bütün insanlar, daha ruhlar âleminde iken, Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini ve noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğunu kabûl ve tasdîk edip O'nun terbiye ve emânetini kabul etmiş, buna şâhid olduğunu teahhüd edip kabullenmiş, **Rubûbiyyet**'ine (*Yegâne Rabb ve ma'bûd olduğuna*) îmân edip ikrâr etmiş, bu sûretle de ezeli bir **ahd** ve **zimmet** altına girmiştir.

İşte her insan dünyâyâ gelişinde bu fitrat ile yaratılır ki bu vasfa **aslî îmân** veyâ **fitrî îmân** denir.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ط فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ط

"O halde (Habîbim) yüzünü bir muvahhid olarak dîne, Allâh'ın o fitratına (yaratışına) çevir ki O, insanları bu fitrat üzerine yaratmıştır".⁷

Âyet-i kerîmesine göre dünyâyâ gelen her insan, bu vasıf ile yaratılmış olduğundan bu vasıf bülûğ çağına kadar devam eder. Bülûğ çağına geldikten sonra ölünceye kadarki zaman içerisinde ezeldeki ahdini yenileyip yenilememek konusunda serbestdir. Eğer ezeli ahdini yeniden tâzeleyip gereğini yerine getirirse **Mü'min** ve **Müslümân** olur ki buna, **"Kesbî îmân"** denir. Eğer

⁶-Hak Dîni Kur'ân Dili Türkçe Tefsir. C.4.ss.2329. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır.

⁷ -Rûm, 30.

ezelî ahdini yerine getirmeyip verdiği sözü ve yaptığı mukâveleyi inkâr ederse o zaman da **müşrik** veyâ **kâfir** olur.

Bunun için **Yevm-i mîsâk**'da (*sözleşme, andlaşma günü'nde*) zuhûr eden ve **Ahd-i mîsâk**'da (*söz vermede, andlaşmada*) bulunan zürriyyetin tamâmı dünyâya gelip bu ahdinde *-samîmî olup olmadığı husûsunda imtihân olmadıkca-* ölmeyeceği gibi kıyâmet'in kopması da vukû' bulmaz. Çünkü **Ahd-i mîsâk** zamânında samîmî bir şekilde îmân edip mü'min olanlar, bunu kendi rızâ' ve ihtiyarları ile **samîmî** ve **şuurlu** olarak yaptılar. Kendi rızâ' ve ihtiyarları ile samîmî ve şuurlu bir şekilde îmân etmek istemeyenler de bunu **kerhen** yaptılar.⁸

وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ.

"Siz, neyi açıklarsanız, neyi de gizlemişseniz hepsini elbetde ben bilirim".⁹

⁸ -Hulâsatü'l-Beyân fi Tefsiri'l-Kur'ân, C.5.ss.1801. Mehmed Vehbi.

Allâhü Teâlâ, zaman ve mekândan münezzehtir. İlmî, ezeli ve ebedîdir. Bunun için ister gizli olsun ister açık olsun, olmuş ve olacak her şey'i anında bilir, ona göre de takdîr eder. Bir i'tirazda bulunulmaması için de imtihan neticesinin bildirilmesi gerekli olur.

⁹ -Bakara sûresi, âyet 33.

Bu âyet-i kerîme'nin üst tarafında ifâde buyurulduğuna göre Cenâb-ı Hakk, melekleri ve İblîs'i imtihân etmek istediğinde **"Yer yüzünde bir halife -insan- yaratacağım"** deyince onlar da **"Biz seni hamd ile tesbîh ve takdîs edip dururken orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek kimseler mi yaratacaksın?"** demişlerdi. Allâhü Teâlâ da **"Her halde sizin bilmediklerinizi ben bilirim"** deyince hatâ ettiklerini anlayan melekler, derhal **"Seni tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yok, Alîm ve Hakîm olan ancak sensin"** diyerek Allâhü Te'alâya karşı olan teslîmiyyetlerini bildirmişlerdi ki bu sözü söyleyenler içinde **İblîs** de vardı.

Fakat meleklerin ve İblîs'in bu sözlerinde samîmî olup olmadıklarını belirtmek ve kendi amellerine bi'z-zât kendilerinin şahit olup bir i'tiraz haklarının kalmadığını göstermek gerekiyordu. Bunun için de Cenâb-ı Hakk, hepsine birden **"Âdem için -Allâh'a- secde edin"** emrini verince, İblîs'den başka bütün melekler derhâl secde etdiler. İblîs ise kibirlenip kendine göre bir yorum yaparak secde etmedi. Çünkü o, yukarıdaki sözü **kerhen** söylemiş olduğundan sözünde samîmî olmayan kâfirlerdendi.

İşte bütün insanların ezeldeki sözleri de böyledir. Bunun için Ahd-i mîsâk'da samîmî olanlar bunu kendi rızaları ile samîmî olarak yaptıklarından bu dünyâda da samîmî bir

وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَحْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ ط

"Ben sizin gizlediğinizi de, açıkladığınızı da çok iyi bilenim".¹⁰

Âyet-i kerîme'lerine göre, insanların ve mahlûkâtın açığa vurduklarını da, gizli tuttuklarını da çok iyi bilen Allâhü Teâlâ, bu durumun açıkca ortaya çıkması; Allâhü Teâlâ ile yaptığımız ahd'e, verdiğimiz söze, bu dünyâda da sâdik kalıp kalmadığımızın isbâtı; herkesin kendi inanış ve ameline bi'z-zât kendisinin şâhid olup Cennet'lik veyâ Cehennem'lik olduğuna her hangi bir şekilde bir i'tirâzda bulunmaması için, yerleri gökleri, hayâtı ve ölümü yaratıp *-kabullenmiş oldukları emâneti hakkıyla yerine getirip yanlış yollara gitmemeleri için, sonsuz rahmetinin bir eseri olarak, onlara doğru yolu gösterecek kitâblar ve peygamberler göndermek sûretiyle-* **imtihana tâbi'** tuttu ki bu da İllâhî hıkmî'in bir gereği idi.¹¹

müslümân olarak **asfî** (fitri) îmânlarını korudular ve **kesbî** îmâna yöneldiler. Samîmî olmayanlar da bunu kerhen yaptıklarından bu dünyâda da küfrü, şirki ve nifâkı tercih etdiler ki bu dünyâdaki ilâhî imtîhânın hıkmîi de bu hakîkati gözler önüne sermek olsa gerekir. Allâhü a'lem.

Bununla berâber Rahmân olan Allâhü Teâlâ, kullarının **kesbî** îmâna yönelmeleri için *-şirkden, küfürden ve nifakdan sakınmak şartı ile-* îmân kapısını son nefese kadar açık tutmuş, tevbe edip kendine yönelenleri afv ve mağfîret edeceğini bildirmiştir. Çünkü Allâhü Teâlâ, kulları hakkında Raûf ve Rahîm'dir.

"**Allâh, insanlar hakkında Raûf ve Rahîm'dir**". Hacc, 65.

"**Allâh'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin**". Zümer, 53.

¹⁰ -Mümtehhine, 1.

¹¹ -Aşağıdaki âyet-i kerîmeler, bu "**imtîhân**" konusunu açık bir şekilde ifâde edip gözler önüne sermektedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهُهُ تُخْشَرُونَ.

“Ey îmân edenler, sizi, size hayât verecek şey'lere (dînî akîde ve esâslara) da'vet ettiği zaman Allâh'a ve Rasûl'üne icâbet edin. **Bilin ki şübhesiz Allâh, kişi ile kalbi arasına girer** (ve ne yaptığını, ne düşündüğünü ve neye inandığını çok iyi bilir). **Ve siz, hakîkaten O'na dönüp** (O'nun huzûrunda) **toplancaksınızdır**". Enfâl, 24.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ .

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدٌ .

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ .

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۗ ذَلِكَ مَا كُنْتُمْ مِنْهُ تَحِيدٌ .

“And olsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekde olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız”.

“Hatırla ki (insanın) sağında, solunda oturan, onun amellerini tesbit etmekte olan iki de (melek vardır)”.

“O, bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hâzır bir gözcü vardır”.

“Bir gün bakarsın ki) ölüm baygınlığı, gerçek olarak gelmiş, **-İşte bu, senin kaçıp durduğun şey'-dir** (denilmiş) dir”. Kâf, 16-19.

إِنَّ رَبَّكَ لَبَلِغٌ صَادٍ ۗ .

“Rabb'in şübhesiz ki rasad yerindedir (her an gözetleyicidir, her şey'i bilen ve görendir)”. Feccr, 14.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ ۗ أَ كُنتُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ .

“Hanginizin ameli (hal ve hareketi) daha güzel olduğu (hususunda) sizi imtihana çekmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur. (Bundan evvel ise) Arş'ı, su üstünde idi”.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِيَبْلُوكُمْ ۗ أَ كُنتُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ .

“Biz yer yüzünde ne varsa ona bir zînet verdik ki insanları, hangisi daha güzel amel yapacak diye, imtihan edelim”. Kehf, 7.

أَلَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَوَةَ لِيَبْلُوكُمْ ۗ أَ كُنتُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَتَمُورُ ۗ .

“O, hanginizin daha güzel amel (ve hareket) de bulunacağını imtihan etmek için ölümü de, dirimi de takdîr eden ve yaratandır. O, (kendisine isyân edenlerden intikam almakda) **Gâlib-i mutlak'dır**. (Kendisine tevbe ile yönelip emir ve nehiy'lerine teslim olanlar hakkında da) **Gafûr'dur** (bağışlayıcıdır)”. Mülk, 2.

وَلِيَبْلُوكُمْ ۗ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۗ وَتَبْلُؤُوا أَخْبَارَهُمْ .

“And olsun, sizi imtihan edeceğiz. Tâki içinizden mücâhidleri ve sabr-u sebât edenleri belirtelim. Haberlerinizi açıklyalım”. Muhammed, 31.

كُلُّ نَفْسٍ ذَا نِقْمَةٍ الْمَوْتَ ۗ وَتَبْلُوكُمْ بِالسَّيْرِ وَالْحَيْرِ ۗ فِتْنَةً ۗ وَاللَّيْنَا تُرْجَعُونَ .

Bunun için **aslî îmân** (*fitri îmân*), ezeldaki mîsâkın bir devâmı olduğundan bülûğ çağına kadar devam eder ki buna i'tibar olunmaz. Fakat bülûğ çağına gelip mükellef olduktan sonra kendi serbest fiil ve ihtiyârı ile kazanılan “**Kesbî îmân**” a i'tibar olunur. Bu bakımdan kula düşen görev, **aslî îmânı** (*fitri îmânı*), **kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdîk ederek takviye ve te'yîd etmek, ömrü boyunca da bu îmânını korumaktır ki Allâhü Teâlâ indinde kabûl olunacak asıl îmân da budur.¹²

“İşte îmân'ın aslı ve başlangıcı böyle olduğu için, bir kimseye “*Ne zamandan beri Müslümân'sın?*” diye sorulsa, “*قَالُوا بَلَىٰ ۖ شَهِدْنَا ۚ*”
:Evet (Rabb'imizsin), **şâhit olduk”** -*dediğimiz zamandan beri Müslümân'im-* demesi lâzım gelir.

Bunun için, bu dünyâya gelip bülûğ çağına erdikden sonra “*Evet yâ Rabb'i, Sen benim Rabb'imsin, ben de senin kulunum. Ezeldeki îmânıma sâdik kalarak Senin varlığını ve birliğini tasdîk eder, seni noksan sıfatlardan münezze kılıp kemâl sıfatları ile muttasıf kılarım*” diyerek yaratana teslimiyetini bildirip **aslî îmân**'ını **kesbî îmân** ile doğrulayıp tasdîk eden insanlar, şu âyet-i kerîmelerde ifâde buyurulan huzûr ve sükûna kavuşarak dünyâda ve âhiretde mutlu olurlar:

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ. ط

“**Bunlar** (Allâh'ın gönüllerini kendisine çevirip doğru yola ilettiği kimseler), **îmân edenler ve kalbleri** (gönülleri) **Allâh'ın**

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihan olarak hayr ile de, şerr ile de deniyoruz. (Nihâyet yine) **ancak bize döndürüleceksiniz".** Enbiyâ', 35.

¹² -İbn-i Abbâs *radiye'llâhü anhümâ*, bu husûsa işâretle,

"Bir toplum, Allâhü Teâlâ'ya karşı olan ahdini bozarsa, Allâhü Teâlâ, o topluma düşmanlarını musallat eder". buyurmuşdur. Taberânî.

zikri ile sükûnete kavuşanlardır. Haberiniz olsun ki kalbler, ancak Allâh'ın zikri ile (O'na kulluk ile) huzûr bulur".¹³

الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ.^ل

"Onlar Allâh'ın ahdini yerine getirirler, mîsâkı bozmazlar".¹⁴

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ^ط أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ.^{لا}

"(Ezeldeki ahdinize sadâkat gösterip kesbî îmâna yöneldiğiniz için) Allâh size îmânî sevdirdi. Onu kalblerinizde süsledi. Küfrü, fâsıklığı, isyânî size çirkin gösterdi. İşte rüşdünü bulanlar (îmânında sâbit olup kurtuluşa erenler), bunların ta kendileridir".¹⁵

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُ اللَّهِ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَحْمَةٍ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ.^ج

"Mü'minler ancak onlardır ki Allâh anıldığı zaman yürekleri titrer, karşılarında âyetleri okununca da (bu, onların), îmânlarını artırır. Onlar ancak Rabb'ine dayanıp güvenirler".¹⁶

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيًّا^ق تَتَشَعَّرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ^ج ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ^ط ذَلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ^ط وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ .

¹³ -Ra'd, 28.

¹⁴ -Ra'd, 20.

¹⁵ -Hucurât, 7.

¹⁶ -Enfâl, 2.

"Allâh, sözlerin en güzelini, birbirini destekleyen lâfızlar ve ma'nâlar olarak (âyet âyet, sûre sûre) bir kitâb hâlinde indirdi. Onu işitince Allâh'dan korkanların tüyleri ürperir. Anlayınca da tüyleri yatıştır ve kalbleri Allâh'ın zikrine ısınır. Bu bir hidâyet yoludur ki Allâh dilediğini ona ulaştırır (hidâyet verir). Allâh'ın şaşırtdığı kimseye hiç bir kimse yol gösteremez".¹⁷

Aslı îmânı kesbî îmâna çevirmek istemeyenlerin durumu

Aslı îmânı kesbî îmân ile doğrulayıp tasdik etmek istemeyen insanlar, her şey'den önce,

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ط آ لَا إِنَّهُمْ هُمُ
السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ.

"Onlara, insanların îmân ettiği gibi siz de îmân edin denildiği vakit, -Biz de o beyinsizlerin (akılsız ve ahmak kişilerin) inandığı gibi mi inanacağız- derler. Dikkât et ki (aslı) beyinsizler hiç şübhesiz kendileridir. Fakat bilmazler".¹⁸

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan inanca ve özelliğe sâhip kimselerdir ki bunlar, -küfür, şirk ve nifakdaki ısrarları sebebi ile- kalbleri, kulakları mühürlenmiş, gözlerinin önüne perde çekilmiş bir sürü sağırlar, dilsizler ve körlerdir. ki şu âyet-i kerîmeler, bu husûsların açık bir ifâdesidir.¹⁹

خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ ط وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً ط وَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ع.

¹⁷ -Zümer, 23,

¹⁸ -Bakara, 13.

¹⁹ -Nifak: Münâfıklık, iki yüzlülük, içi dışına uymamak. Kalben îmân etmediği halde sözle müslümanım demek.

"Allâh onların kalbleri üstüne de, kulakları üstüne de mühür basmış, gözlerinin üzerine de bir perde çekmiştir. En büyük azâb onlarındır".²⁰

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ ۖ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ۗ وَكُنْتُمْ عَذَابَ الْيَمِّ ۗ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ.

"Onların kalblerinde bir maraz (küfür, şirk ve nifak hastalığı) vardır. Allâh da marazlarını artırdı. Yalan söylemekte oldukları için de onlara acıklı bir azâb vardır".²¹

صُمُّ بَكْمٌ عُصَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ.

"(Onlar, bu halleri ile) bir sürü sağırlar, bir sürü dilsizler, bir sürü körlerdir. Artık (Hakk'a) dönmezler".²²

وَإِذَا قُرَأَتِ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِلَا حِزَّةٍ حِجَابًا مَسْتُورًا. ۗ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۗ وَإِذَا ذُكِّرْتَسِي الْقُرْآنَ وَخَذَهُ ۗ وَلَوْ عَلَىٰ أَذْيَارِهِمْ نُفُورًا.

"Sen Kur'ân'ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz".

"Ve kalblerinin üzerine, onu (Kur'ân'ı) anlamalarına (engel) perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen Rabb'ini, Kur'ân'da bir tek olarak andığın zaman da ürkek ürkek arkalarını döner (kaçar) lar".²³

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ.

"Âyetlerimizi yalan sayanları biz bilmeyecekleri nokta (lar) dan yavaş yavaş helâke yaklaştırırız".²⁴

²⁰ -Bakara, 7.

²¹ -Bakara, 10.

²² -Bakara, 18.

²³ -İsrâ', 45.

²⁴ -A'râf, 182.

İşte bu esâslara binâen **hakîkî bir îmânın** başlangıcı ve niteliği, yukarıda anlatıldığı gibi olmasına rağmen her an karşımızda okunan **Kur'ân'a** ve **İslâm'a** sırt çevirerek küfür, şirk ve nifak hallerini akıllı bir davranış sanan insanların bir çoğu, kendilerinin veyâ başkalarının hevâ ve heveslerine uyarak veyâ şeytanın yanıltmalarına aldanarak bu ezeli ahdi ve zimmeti yenileyip îmân ederek müslümân olmayı arzû etmedikleri gibi, böyle bir davranışı akılsızca bir davranış kabul ederler.

Bunlardan bir çokları, “*Biz bu Kur'ân'dan hoşlanmıyoruz, ya O'nun ba'zı yerlerini bizim isteklerimiz doğrultusunda değiştir veyâ yeni bir Kur'ân getir*” diyerek küfür, şirk ve nifak yolunu tercih ederler ki şu âyet-i kerîme bunun açık bir ifâdesidir:

وَإِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ ۚ لَقَالِ الَّذِينَ لَا يُرِجُونَ لِقَاءَنَا أِنَّا بُرْءَانٍ غَيْرِ هَذَا
أَوْ بَدَّلُهُ ۗ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تَلْقَائِي تُغَسِّبِي ۚ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ
ۚ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ.

“**Âyetlerimiz onlara apaçık deliller ile okunduğu zaman bize kavuşmayı ummayanlar şöyle dediler: Ya bundan başka bir Kur'ân getir yâhud onu değiştir. De ki: onu kendiliğimden değiştirmem benim için olmayacak şey'dir. Ben bana vahy olunandan başkasına tâbî' olmam. Eğer ben Rabb'ime isyan edersem o büyük günün azâbından korkarım**”.²⁵

Yine bir çokları da “*Sakın şu Kur'ân'ı dinlemeyiniz, okundukça veya anlatıldıkça bir takım gürültüler çıkararak ona mâni' olmaya çalışınız, belki bastırır gâlip gelirsiniz*” gibi davranışları ile veyâ Yahûdî'lerin ve Hristiyan'ların Tevrat ve İncil'de işlerine gelen değişiklikleri yaptıkları gibi değişiklik yaparak türlü şekillerdeki hîle ve desîseleri ile geceler ve

²⁵ , Yûnûs, 15.

gündüzler boyunca insanları Kur'ân ve İslâm yolundan çevirmeye çalışırlar ki aşağıdaki âyet-i kerîme'ler ve benzerleri de bu husûsun açık bir delilidir:

وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْعَوَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ.

“Küfr edenler şöyle dediler: Şu Kur'ân'ı dinlemeyin, o okudukça gürültü yapın, belki bastırır galebe edersiniz (belki onun anlatılmasına, öğretilmesine ve anlaşılmasına mâni' olursunuz) ”.²⁶

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُتَسِمِينَ. لَا الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ.

“(Peygamberin ve İslâm'ın aleyhinde çalışmak için) iş bölümü yapanlara (azâb) indirdiğimiz gibi; (ba'zı âyetlerini kabûl edip ba'zı âyetlerini kabûl etmemek gibi bir şekil ile) Kur'ân'ı parçalayanlara da (azâb indirdik) ”.²⁷

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ.^أ
يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا ج وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ.^ط

“İnsanlardan bir kısmı da, kendileri îmân etmiş olmadıkları halde, (münâfıklık yaparak) -Allâh'a ve âhiret gününe inandık- der”.

²⁶ -Fussilet, 26.

²⁷ -Hicr, 90-91.

Bir hâtıra: 1963-1964 ders yılında, o zaman müdürü bulunduğum Kayseri İmâm-Hatip Okulu'nu ziyarete gelen merhûm Mehmet Özgüneş, dinde reform yapmak sevda'ları ile bir takım girişimlerde bulunan Osman Nûri Çerman ve arkadaşlarının, o zamanki Millî Birlik Komitesine bir dilekçe vererek **“Kur'ân-ı Kerîm'in ibâdet ve ahlâk ile ilgili âyetlerini bırakıp diğer kısımlarını çıkarmak sûretiyle yeni bir Kur'ân yapmak isteğinde bulduklarını, fakat çetin müzâkereler sonucunda bu isteğin redd edildiğini”** ifade etdi. Bu konuşmadan bir saat kadar sonra Kur'ân-ı Ke'rîm'in meâlini okurken bu âyet-i kerîmeyi gördüm ki böyle bir hâdise de, Kur'ân-ı Kerîm'in bir mucize oluşunun apaçık bir delilidir.

"(Böyle söylemek sûretiyle de gûyâ) **Allâh'ı da, îmân edenleri de aldatırlar. Halbuki onlar kendilerinden başkasını aldatmazlar da yine farkına varmazlar**".²⁸

Böyle davranmak sûretiyle de nefsin süflî arzûlarına ve insanın en büyük bir düşmanı olan şeytanın yanıltmalarına uyarlar. Bu şekildeki bir yaşayış içerisinde *-kendilerinin doğru bir yolda olduklarını zann ederek-* küfür, şirk veyâ nifak içinde yaşayıp boş yere ömür tüketirler. Böyle bir davranış ve yaşayış ise, Allâhü Teâlâ'nın sayısız ni'metleri karşısında nankörlük yapmakdan, bunun sonucu olarak da Allâhü Teâlâ'nın azâbını ve gazâbını ebedî olarak kazanmaktan başka bir netice doğurmaz.

Halbuki,

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ط إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ط

"Şeytan, sizin düşmanınızdır, onun için siz de onu düşman tutun. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşin (cehennemin) ehlinden olmaya çağırır".²⁹

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

"Şeytan, insanın apaçık bir düşmanıdır".³⁰

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا.

"Şeytan, insana apaçık bir düşmandır".³¹

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ط إِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ل

²⁸ -Bakara, 8-9.

²⁹ -Fâtır, 6.

³⁰ -Yûsüf, 5.

³¹ -İsrâ', 53.

"(Allâhü Teâlâ'nın, şeytana, vesvese vermesine müsaade buyurması) **şeytanın meydana atacağı** (fitneyi) **kalblerinde maraz** (küfür, şirk ve nifak) **bulunanlara, yürekleri katı olan** (müşrik ve münâfik) **lara bir imtihân** (vesîlesi) **yapmak içindir. Hiç şübhe yok ki o zâlimler** (hakk'dan) **uzak bir ayrılık** (ve muhâlefet) **içindedirler"**.³²

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُوْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا شَكٌّ ط
وَرُبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ. ع

"Onun (İblîs'in) bunlar üzerinde hiç bir nüfuzu, hiç bir saltanatı yokdu. Ancak biz, âhirete îmân eden kimse ile ondan şübhede bulunanı ayırd etmek için (buna meydan vermişdik). **Senin Rabb'in her şey'in üstünde gerçek bir niheban** (gerçek bir gözcü, gerçek bir beki) **dir"**.³³

âyet-i kerîmelerine göre insanın en büyük bir düşmanı olan şeytan ve arkadaşları, insanları hakk yoldan çevirip bâtil yollara döndürmek için olanca hîleleri ile çalışarak onları Allâhü Teâlâ'ya kullukdan uzaklaştırırlar. Sonra da "*Sen beni fersah fersah geçtin, ben Rabb'ime bir kere isyan etdim, ebedî olarak O'nun lânetine uğradım. Ben Rabb'imden korkarım. Senin şerrinden Allâh'a sığınırım*" diyerek ondan ayrılıp uzaklaşır ki şu âyet-i kerîmeler de bu husûsu açık bir şekilde ifâdesidir:

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ ج فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

"(Münâfikların) **hâli şeytanın hâli gibidir. Çünkü** (şeytan) **insana -Küfr et- der de o küfr edince -Ben hakîkten senden**

³² -Hacc, 53.

³³ -Sebe', 21.

uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabb'i olan Allâh'dan korkarım-der".³⁴

وَأُذِّبَتْ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ وَقَالَ لَأَغْلِبَنَّ لَكُمْ يَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌّ لَكُمْ لَا
فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِئْتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي
أَخَافُ اللَّهَ ط وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ع

"O zaman şeytan onların yaptıklarını süslemiş ve şöyle demişdi: -Bu gün insanlardan size galebe edecek (hiç bir kuvvet) yoktur. Ben de sizin muhakkak yardımcınızım-. Vaktâki iki ordu (karşı karşıya) göründü, (o zaman da), -Ben sizden kat'iyen uzağım. Gerçek şu ki ben sizin göremeyeceğiizi görüyürüm. Ben Allâh'dan korkarım. Allâh'ın azâbı şiddetlidir-diyerek iki topuğu üstüne (tabana kuvvet) kaçı".³⁵

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ ط
وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ح فَلَا تَلْمُزُونِي
وَلَوْ مَوَّأْتُمْ أَنْفُسَكُمْ ط مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي ط إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونَ
مَنْ قَبِلَ ط إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ.

"Şeytan der ki: Şübhesiz Allâh size sözün doğrusunu söyledi. Ben de size va'd etdim amma, size yalancı çıkdım. Zâten benim sizin üzerinizde hiç bir hukmüm, nüfûzum da yokdu. Yalnız ben sizi çağırdım, siz de bana hemen icâbet etdiniz. O halde kusûru bana yüklemeyin, Siz kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Esâsen beni evvelce (Allâh'a) ortak tutmanızı da muhakkak tanımamışdım ya. Zâlimlerin hakkı,

³⁴ -Haşr, 16.

³⁵ -Enfâl, 48.

(evet onların hakkı) **elbette pek acıklı bir azâbdır** (Eğer bilmiş olsalardı bu yola gitmezlerdi)".³⁶

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا
أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ۚ

"İman edenler, Allâh yolunda harb ederler. Küfr edenler de şeytan yolunda savaşır. Öyle ise o şeytanın dostları ile döğüşün. Şübhesiz ki şeytanın hîlekârlığı zâifdir".³⁷

وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۗ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۖ

"Eğer şeytandan bir fit (gelip) seni dürterse, hemen Allâh'a sığın. Çünkü O, hakkıyla işitici, tam bilicidir".³⁸

وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۗ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۖ

"Eğer şeytandan bir fit (gelip) seni dürterse, hemen Allâh'a sığın. Çünkü O, (senin sığındığını) hakkıyla işitenin, (niyyetini) çok iyi bilenin ta kendisidir".³⁹

إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ ۚ

"O (şeytan) ve kabîlesinden olan (lar), sizi, sizin kendilerini göremeyeceğiniz yer (ler) den muhakkak görür (ler), Biz şeytanları, îmân etmeyeceklerin velîleri yaptık".⁴⁰

Aşağıdaki âyet-i kerîmeler de, yukarıda anlatılan husûsları açık bir şekilde ifâde eden âyet-i kerîmelerden ba'zılarıdır:

³⁶ -İbrâhîm, 22.

³⁷ -Nisâ', 76.

³⁸ -A'râf, 200.

³⁹ -Fussilet, 36.

⁴⁰ -A'râf, 27.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

“Peygamber sizi, Rabb’inize îmân etmeye da’vet ettiği zaman niçin îmân etmiyorsunuz? Halbuki O (Allâh), sizden (ruhlar âleminde akıl, irâde, şuur ve idrâk vermek sûretiyle) **kesin söz almışdı. Eğer inanırsanız**”.⁴¹

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ ۗ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۚ

"Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra Peygambere muhâlefet eder, mü'minlerin yolundan başkasına uyub giderse onu döndüğü o yolda (kendi hâline) bırakırız. (Âhiretde de) kendisini Cehennem'e koyarız. O, ne kötü bir yerdir".⁴²

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ. وَإِنَّهُمْ لَيُصُدُّوهُمْ عَنْ السَّبِيلِ وَيَجْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ.

“Kim o Rahmân (olan Allâh) ın zikrinden göz yumarsa (gâfil olup ondan yüz çevirirse) biz de ona şeytanı musallat ederiz. Artık o, onun (ayrılmaz) bir arkadaşıdır”.

“Şübhesiz ki bu (şeytan) onları yoldan çıkarır, onlar da kendilerinin hidâyetde (doğru yolda) olduklarını sanırlar”.⁴³

وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۚ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ ۖ اطْمَأَنَّ بِهِ ۚ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ ۖ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ۚ فَمَحْسَرَةُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.

⁴¹ -Hadîf, 8.

⁴² -Nisâ', 115.

⁴³ -Zuhrûf, 36-37.

“İnsanlardan kimi de Allâh’a, (dînin) yalnız bir tarafından (işine geldiği bir tarafından tutup) ibâdet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır. Eğer bir fitne isâbet ederse yüzü üstü döner (de irtidâd eder). O, dünyâda da, âhiretde de hüsrâna uğramıştır. Bu ise apaçık bir ziyânın ta kendisidir”.⁴⁴

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا.

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ ۗ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ
وَأَمَلَىٰ لَهُمْ.

“İşte bunlar, Allâh’ın kendilerini lânetlediği, bu yüzden kendilerini sağır ve gözlerini kör kıldığı kimselerdir“.

“Onlar Kur’ân’ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalbleri kilitli mi?”.

“Şübhesiz ki kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, ona arka dönenleri, şeytan sürüklemiş ve kendilerine ümit vermiştir”.⁴⁵

وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلِيمِ الْكَافِرِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا ۗ إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ.

“Biz, o en büyük azâbdan (âhiret azâbından) önce de onlara mutlakâ yakın azâbdan (katl, esâret, kıtlık, salgın hastalıklar ve düşman tasallutu gibi dünyevî azâblardan) tatdıracağız. Tâ ki ric’at etsinler (küfür, şirk ve nifakdan îmâna dönsünler diye)”.⁴⁶

⁴⁴ -Hacc, 11.

⁴⁵ -Muhammed, 23-24-25.

⁴⁶ -İbn-i Abbâs radiye'llâhü anhimâ, bu husûsa işâretle,

“Kendilerine Rabb’inin âyetleri ile öğüt verilip de sonra onlardan yüz çeviren kimseden daha zâlim kimdir? Hiç şüphesiz ki biz günahkârlardan intikam alıcılarız”.⁴⁷

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا.^{لا}
وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا^ط وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ
وَخَلَدَهُ وَتَوَلَّوْا عَلَى آذَانِهِمْ تُفْجَرُونَ.

“Sen Kur’ân’ı okuduğun zaman seninle âhirete inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz”.

“Ve kalblerinin üzerine, onu (Kur’ân’ı) anlamalarına (engel) perdeler gerer, kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen Rabb’ini, Kur’ân’da bir tek olarak andığın zaman da ürkek ürkek arkalarını döner (kaçar) lar”.⁴⁸

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَهَيَّأَ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ. ^{لا} فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ.^ط

“Kim Rabb’inin makâmından korkar ve nefsinin hevâ (ve heves) inden (kötü arzûlardan) uzaklaştırırsa, muhakkak ki cennet, onun varacağı yerin ta kendisidir”.⁴⁹

İşte **Rahmân** olan Allâhü Teâlâ, daha ruhlar âleminde iken kalblerinin derinliklerine **emânet** duygusunu indirip Kur’ân’ı inzâl ederek ve peygamberler göndererek o emânetleri nasıl yerine getirileceğini her an hatırlatmasına rağmen inanmayanların hâli ve uğrayacakları ilâhî azâb böyledir ki böyle bir yaşayışın netîcesi Cehennem'dir. İnanan Mü'min'lerin hâli ise ebedî bir mutluluk diyârı olan Cennet'dir.

"Bir toplum, Allâhü Teâlâ'ya karşı olan ahdini bozarsa, Allâhü Teâlâ, o topluma düşmanlarını musallat eder". buyurmuştur. Taberânî.

⁴⁷ -Secde, 21-22.

⁴⁸ -İsrâ', 45.

⁴⁹ -Nâziât, 40-41.

Yâ Rabb, şeytanın iğvâsına (*yanıltmalarına*) ve nefsin süflî arzûlarına uyarak böyle bir hâle düşmekden sana sığınırız. Bizleri **sırât-ı müstekîm**'ine hidâyet ederek doğru yolda kıldığın kullarından eyle. Âmîn.

Dîn'in gerçek anlamı

Dîn'in gerçek anlamı, Allâhü Teâlâ'nın Peygamberler vâsıtası ile vaz' etmiş (*ortaya koymuş*) olduğu ilâhî kânûnlar sistemidir. İlâhî dînlerin esâsları denilen bu kânûnlar,

- 1-İnsanlara saâdet (*mutluluk*) yollarını gösterir.
- 2-Onların saâdete (*mutluluğa*) erişmelerine delâlet eder.
- 3-Yaratılışlarındaki gâye ve hedefi gösterir.
- 4-Allâhü Teâlâ'ya ne şekilde kulluk ve ibâdet yapılacağını bildirir.
- 5-Kendi arzûları ile Allâhü Teâlâ'nın dînini kabûl eden akıllı insanları, dâimâ hayırlı ve güzel işler yapmaya sevk ederek kötü ve zararlı işlerden uzak kılar.

Allâhü Teâlâ, bu ilâhî kânunlarını, vahy sûreti ile, en sevgili kulları olan Peygamberlere bildirmiş, onlar da Allâhü Teâlâ'dan vahy ile aldıkları bu ilâhî kânûnları, ümmetlerine tebliğ edip öğretmişlerdir.

İlk peygamber Hazreti Âdem *aleyhi's-selâm*, son peygamber de Hazreti Muhammd *aleyhi's-selâm*'dir. Bu ikisinin arasında bir çok peygamberler gelip geçmiştir ki bunların sayısını ancak Allâhü Teâlâ bilir. Kur'an-ı Kerîm, her topluluğa bir peygamber gönderilmiş olduğunu bildirmektedir. Bunların bir kısmının isimleri ve hangi topluluğa peygamber gönderilmiş olduğu bildirilmiş, diğerleri bildirilmemiştir.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ.

“(Habîbim), **biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik**”.⁵⁰

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعاً

“(Habîbim) **de ki: Ey insanlar, şübhesiz ben, Allâh'ın sizin hepinize gönderdiği Peygamberim**”.⁵¹

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ.

“(Habîbim) **Seni (rahmetimizin) müjdeci (si, azâbımızın) haberci (si) ve bütün insanların peygamberi olmaktan başka (bir sıfatla) göndermedik. Fakat insanların çoğu (bunu) bilmezler**”.⁵²

âyet-i kerîmelerine göre her peygamber, belli bir topluluğa, belli bir kavme peygamber olarak gönderilmiş olduğu halde, en son peygamber olan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, yer yüzündeki bütün insanlara, hattâ bütün mahlûkâta peygamber olarak gönderilmiştir. Bunun için O'nun peygamberliği yalnız bir kavme, bir topluluğa, bir millete, bir zamâna, bir yere mahsûs değildir.

Bu bakımdan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğini i'lân ettiği zamandan kıyâmete kadar gelip geçecek olan bütün insanlar, *-aslında, bütün insanlara gönderilen son peygamber olması hasebiyle-* Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın ümmetidir. Fakat bunlardan bir kısmı O'nun peygamberliğini ve getirdiği dîni kabûl edip O'nun etrâfında toplanmışlardır. Bunun için bunlara “**Ümmet-i icâbet**” denilmiştir. Bir kısmı da O'nun peygamberliğini ve getirdiği dîni kabûl etmeyerek O'nun etrâfında toplanmamışlardır. Bununla

⁵⁰ -Enbiyâ', 107.

⁵¹ -A'râf 158.

⁵² -Sebe', 28.

berâber bunlar, dâimâ İslâm'a da'vet hâlinedirler. Bu bakımdan bunlara da“**Ümmet-i da'vet**” denilmiştir.

Son peygamber olan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın asıl görevi, Allâhü Teâlâ'dan vahy ile almış olduğu "**İslâm Dîni**" ni ve bu dînin kitâbı olan "**Kur'ân-ı Kerîm**" i, ümmetlerine tebliğ edip öğretmektir. Çünkü peygamberlerde bulunması zarûrî olan beş sıfatdan birisi de "**Tebliğ**" görevidir.⁵³

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, Allâhü Teâlâ'dan vahy ile alıp bildirdiği bu dîne "**İslâm ve Müslümânlık**", onu kabûl eden insanlara "**Müslim ve Müslümân**", vahy ile alıp bildirmiş olduğu kitâba da "**Kur'ân-ı Kerîm**" denilmiştir.

Bu bakımdan Peygamberler, dîn ve şerîat vaz' edemezler ve kendiliklerinden bir hüküm koyamazlar. Onların vazîfeleri, sâdece Allâhü Teâlâ'dan vahy ile aldıkları dînî hükümleri, ümmetlerine tebliğ edip öğretmek ve Allâhü Teâlâ ile kulları arasında elçilik görevini yapmaktır.

Bunun için Allâhü Teâlâ nazarında dîn, ancak "**İslâm**" dır. İslâm'dan başka hiç bir dîn, hiç bir sistem, hiç bir düzen ve hiç bir doktrin, O'nun yanında makbûl değildir. Bunun en güzel ve en açık bir delîli ise, Kur'ân-ı Kerîm'in şu âyet-i kerîmeleridir.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۗ

"Hak dîn, Allâh indinde (ancak) İslâm'dır".⁵⁴

⁵³ -Bu beş sıfat,

1-**Sıdk** (doğru olmak),

2-**Emânet** (güvenilir olmak),

3-**Fetânet** (akıllı ve zekî olmak),

4-**İsmet** (günahlardan korunmuş olmak),

5-**Tebliğ** (şerîat hükümlerini *-dînî hükümleri-* ümmetlerine eksiksiz olarak olduğu gibi bildirip duyurmak) dır.

⁵⁴ -Âl-i İmrân 19.

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa, ondan (bu dîn) aslâ kabûl olunmaz ve o, âhirette de en büyük zarara uğrayanlardandır".⁵⁵

İslâm Dîni, en büyük bir ni'mettir

Kur'ân-ı Kerîm'in ifâdesine göre dîn, insanlığı, yanlış inanç ve akîdelerden kurtararak tam bir Tevhîd, İhlâs ve Teslîmiyyet ile yalnız Allâhü Teâlâ'ya kulluk ve ibâdet etmelerini, bunun netîcesi olarak da dünyâ ve âhirette selâmetde olmalarını sağlamak amacı ile, Allâhü Teâlâ tarafından **-Rahmetinin bir eseri olarak-** vaz' olunmuş ilâhî kânûnlardır.

Alâhü Teâlâ, bu kânûnları ya'ni İslâm Dîni'ni, kullarının dünyevî ve uhrevî saâdetlerini te'mîn etmek maksâdı ile beğenip seçtiğini, onu kemâle erdirerek kullarına en büyük bir ni'met olarak verdiğini, bu sûretle de ondan ve onun îcâblarını yerine getirenlerden râzı ve hoşnûd olduğunu, şu âyet-i kerîme ile açıklayıp bildirmiştir:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

"Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak İslâm'ı beğenip seçtim, ondan (ve onun îcâblarını yerine getirenlerden) râzı oldum".⁵⁶

Hakikat bu olunca, elbetde ki O'nun nazarında, **İslâm Dîni'**nden başka hiç bir dîn, hiç bir sistem, hiç bir düzen ve hiç bir doktrin, kabûle şâyan değildir. Bu büyük hakîkati idrâk etmeyen, ona kulak vermeyen, onu görmek istemeyen, ona gönül

⁵⁵ -Âl-i İmrân 85.

⁵⁶ -Mâide 3.

vermeyen, onun îcâblarına göre yaşamak istemeyen, bu sûretle de büyük bir sorumsuzluk içerisinde yaşamak isteyen bir kimse, elbetde ki dünyâda da, âhiretde de büyük bir husrandadır, zarardadır, ziyandadır. Hem fertler, hem de toplumlar için dünyevî ve uhrevî bir mutluluğun ölçülerini veren Asr sûresi'nin şu âyet-i kerîmeleri, bunun ap-açık bir delilidir:

وَالْعَصْرِ. لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْسَانٌ لَفِي حُسْرٍ. لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.

"Asra yemîn ederim ki muhakkak, insan, kat'î bir ziyandadır. Ancak îmân edenler, güzel güzel amel (ve hareket) de bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye ve sabrı tavsiye edenler böyle değildir".⁵⁷

Bunun için yüce **İslâm Dîni**, Allâhü Teâlâ'nın beğenip seçtiği, ondan ve onun îcâblarını yerine getirenlerden râzı olduğu ve son Peygamberi Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem* vâsıtası ile insanlara tebliğ ettirip bildirdiği **en son dîn ve en güzel, en büyük bir ni'met'dir.**

Şu halde ey insanlar,

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ وَادْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ...

"Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Kur'ân-ı Kerîm'e ve İslâm Dîni'ne) sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'metini düşünün".⁵⁸

⁵⁷ - İmâm Şâfiî rahmetü'llâhi aleyh, bu sûre hakkında şöyle der:

"Kur'ân'da başka hiç bir sûre nâzil olmasaydı bu kısa sûre bile (insanların dünyâ ve âhiret saâdetlerini te'mîn etmeye) yeterdi. Bu sûre, Kur'ân-ı Kerîm'in bütün ilimlerini kucaklıyor". Çünkü bu sûrede, insanları, dünyâda ve ahiretde mutlu kılacak îmân, sâlih amel, hakkı tavsiye, sabrı tavsiye vardır.

⁵⁸ -Âl-i İmrân, 103.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ.

“Ey îmân edenler, hep birlikde silme (İslâm’a, barışa, dünyâ ve âhiret selâmetine) **girin**. (Kâmil, olgun, iyi, takvâ ve ihlâs sâhibi birer müslümân olun. Ayıp ve kusurlardan uzak bulunun). **Şeytanın adımları ardına düşmeyin** (şeytânî yollara sapmayın). **Çünkü o, sizin için ap-açık bir düşmandır**”.⁵⁹

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ط إِنَّ اللَّهَ مَعَ
الصَّابِرِينَ.

"Allâh'a ve O'nun Rasûlüne itâat edin. (Fikir, görüş, yorum, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) birbiriniz ile **çekişip didişmeyin**. **Sonra korku ile za'fa düşersiniz**. **Rüzgarınız** (kuvvet ve kudretiniz kesilip) **gider**. (Allâh'ın size olan yardımı kesilir. Kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). **Bir de sabr** (-u sebât) **edin**, (sıkıntılara katlanın). **Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir**.⁶⁰

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىكُمْ.

“Şübhesiz ki sizin Allâh nezdinde en şerefliiniz, takvâca en ileride olanınızdır”.⁶¹

فَأَسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتَ

"(Hepiniz), **emr olunduğün** (uz) **gibi dosdoğru ol** (unuz)".⁶²
ki dünyâda ve âhiretde felâh bulup mutlu olasınız.

⁵⁹ -Bakara Sûresi, âyet 208.

⁶⁰ -Enfâl, 46.

⁶¹ -Hucurât Sûresi, âyet 13.

⁶² -Hud, 112. Şûrâ, 15.

Îmân ve İslâm

Îmân ve İslâm: Kalb ile tasdik, dil ile ikrâr'dır.

Kalb ile tasdik, îmânın **asıl** rûknü (*farzı*); dil ile ikrar, îmânın **zâid** bir rûknü (*farzı*) dır. Çünkü biz, insanların, Müslümân olup olmadıklarını, bu zâid rûknün ifâdesi ile biliriz.

Bu bakımdan **îmânın aslı**, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın Allâhü Teâlâ'dan vahy alıp bizlere bildirmiş olduğu şey'lerin tamâmını -*şeksiz ve şübhesiz olarak*- kalb ile tasdik edip kabûl etmektir.

Dîn ve Millet

Peygamberimiz Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın Allâhü Teâlâ'dan vahy ile alıp bizlere bildirdiği îmân, ibâdet, ahlâk ve muâmelât konuları ile ilgili şey'lerdir ki bunların tamâmına **dîn** denildiği gibi, **millet, şeriat, islâm** veyâ **islâm dîni** de denir.

Şeriat

Peygamberimiz Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın Allâhü Teâlâ'dan vahy ile alıp bizlere bildirdiği yüce İslâm dîni'nin ibâdet, amel, ahlâk ve muâmelât konuları ile ilgili konularıdır.

İslâm dîni, Allâhü Teâlâ'nın kulları için beğenip seçtiği ve O'nun icâblarını yerine getiren kullarından râzı olduğu yüce bir dîndir. Bunun için O'nun nazarında İslâm dîni'ninden başka hiç bir dîn, hiç bir sistem, hiç bir düzen ve hiç bir doktrin makbûl değildir. Aşağıdaki âyet-i kerîmeler, bu husûsun en açık ve en seçik birer delîlidir.

وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا.

“Allâh’a ibâdet (ve kulluk) edin. O’na hiç bir şey’i eş (ortak) tutmayın”.⁶³

وَالْهَيْكُلُ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۝

“Hepinizin tanrısı (zâtında ve sıfatlarında aslâ bir benzeri bulunmayan) bir tek Tanrı’dır. O’ndan başka hiç bir tanrı yoktur. O, Rahmân’dır, Rahîm’dir”.⁶⁴

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

"Bu gün sizin dîninizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size dîn olarak İslâm'ı beğenip seçtim, ondan (ve onun icâblarını yerine getirenlerden) râzı oldum".⁶⁵

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۞

"Hakk Dîn, Allâh indinde ancak İslâm'dır. (İslâm'dan başka hiç bir dîn, hiç bir sistem, hiç bir düzen, O'nun yanında makbûl değildir)".⁶⁶

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

“Kim İslâm’dan başka bir dîn (bir sistem, bir düzen) ararsa ondan (bu dîn, bu sistem, bu düzen) aslâ kabûl olunmaz ve o, âhiretde en büyük zarara uğrayanlardandır”.⁶⁷

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

“Onların çoğu Allâh’a ortak tutmadan îmân etmezler”.⁶⁸

⁶³ -Nisâ', 36.

⁶⁴ -Bakara, 163

⁶⁵ -Mâide, 3.

⁶⁶ -Âl-i İmrân, 19.

⁶⁷ -Âl-i İmrân, 85.

⁶⁸ -Yûsuf, 106.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ط وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

“Şüphesiz ki Allâh, kendisine eş koşulması (nın günâhını) aslâ mağfiret etmez. Ondan başkasını, dilediği kimse için, mağfiret eder. Kim Allâh’a eş tutarsa muhakkak ki o, uzak bir sapıklık ile sapmıştır”.⁶⁹

OTUZİKİ FARZ

Îmân’ın farzları ve şartları (6)

- 1-Âmentü bi’llâhi,
- 2-ve melâiketihî,
- 3-ve kütübihî,
- 4-ve rusulihî,
- 5-ve’l-yevmi’l-âhiri,
- 6-ve bi’l-kaderi hayrihi ve şerrihi mine’llâhi Teâlâ, (ve’l-ba’sü ba’de’l-mevt).

Ya’nî

- 1-Allâhü Teâlâ’nın var ve bir olduğuna ve noksan sıfatlardan münezze (uzak) olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna,
- 2-Meleklerine,
- 3-Kitâblarına,
- 4-Peygamberlerine
- 5-Âhiret gününe,
- 6-Kadere, hayır ve şerrin Allâhü Teâlâ’dan olduğuna, îmân etdim, (ve öldükden sonra dirilmeye de inandım).

⁶⁹ -Nisâ’, 116.

İslâm'ın şartları (5)

- 1-Kelime-i şehâdet getirmek,⁷⁰
- 2-Namaz kılmak (*salât*),
- 3-Oruç tutmak (*savm*),
- 4-Zekât vermek (*zekât*),
- 5-Hacca gitmek (*hacc*) dir.

Abdestin farzları (4)

- 1-Yüzü yıkamak,
- 2-Kolları dirsekleri ile birlikde yıkamak,
- 3-Başın dörtde birini mesh etmek,
- 4-Ayakları topukları ile birlikde yıkamak.

Guslün farzları (3)

- 1-Ağıza su verip boğaza kadar çalkalamak,
- 2-Burnuna su verip yıkamak,
- 3-Bedenin tamâmını -*kuru bir yer kalmayacak bir şekilde*- yıkamak.

Namazın farzları (12)

Namazın dışındaki farzları (şartları) (6)

- 1-Abdest almak, gerekiyorsa gusül abdesti almak, (*gusül ve abdestsizlik hâli gibi gözle görülmeyen pisliklerden temizlenmek*).

⁷⁰-Kelime-i şehâdet:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

"Eşhedü en-lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve rasûlüh":
"Ben şahidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir ilâh (*hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd*) yoldur. Yine ben şahidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Hazreti Muhammed *aleyhi 's-selâm* Allâhü Teâlâ'nın kulu ve rasûlüdür".
ifâdesidir.

- 2-Necâsetden, (gözle görülen pisliklerden) temizlenmek,
- 3-Setr-i avret, (örtülmesi gerekli olan yerleri örtmek).
- 4-İstikbâl-i kıble, (kıbleye dönmek),
- 5-Vakit, (namazı vakti içinde kılmak),
- 6-Niyet etmek, (Namazın vaktini ve cinsini belirtmek).

Namazın içindeki farzları (rukünleri) (6)

- 1-İftitah tekbîri, (namaza **Allâhü Ekber** lâfzı ile başlamak).
- 2-Kıyâm, (namazda ayakta durmak).
- 3-Kırâet, (namazda Kur'ân okumak).
- 4-Rükû', (eller dizlere erişecek kadar eğilmek).
- 5-Sücûd, (dizleri, elleri, burnu ve alnı yere koymak).
- 6-Ka'de-i ahîre'de (son oturuşda) **teşehhüd** miktârı oturmak.⁷¹

İyiliği emretmek kötülükden vaz geçirmek (2)

- 1-Emr-i bi'l-ma'rûf (iyiliği emretmek),
- 2-Nehy-i ani'l-münker (kötülükden vaz geçirmek).

Tüm farzların toplamı: 6+5+4+3+6+6+2 = 32 eder.

⁷¹-**Teşehhüd miktârı:** Namazın sonunda **Ettehyyâtü**' yü okuyacak kadar oturmak ve
التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّيِّبَاتُ. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. أَسْلَامًا عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

"Ettehyyâtü li'llâhi ve 's-selâvâtü ve 't-tayyibât. Es-selâmü aleyke eyyühe 'n-nebiyyü ve rahmetü'llâhi ve berekâtüh. Es-selâmü aleynâ ve alâ ibâdî'llâhi's-sâlihîn. Eşhedü en lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Rasûlüh".

duâsını okumaktır ki ma'nâsı şöyledir:

"Dil ile, beden ile, mal ile yapılan bütün ibâdetler yalnız Allâh'adır. Ey Nebî, Selâm ve Allâh'ın rahmet ve bereketi Senin üzerine olsun. Selâm, bizim üzerimize ve Allâh'ın iyi kulları üzerine olsun. Ben şehâdet ederim ki Allâh'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Yine ben şehâdet ederim ki Muhammed aleyhi's-selâm O'nun kulu ve Rasûlüdür".

Orucun farzları (3)

- 1-Niyet etmek,
- 2-Niyetin ilk ve son vaktini bilmek,
- 3-Şafak yeri ağarmadan gün batıncaya kadar orucu bozan şey'lerden sakınmak.

Teyemmümün farzları (3)

- 1-Niyet etmek,
- 2-İki eli temiz bir toprağa vurup yüzünü mesh etmek,
- 3-İki eli temiz bir toprağa vurup önce sağ kolunu sonra sol kolunu dirsekler ile birlikte mesh etmek.

Haccın farzları (3)

- 1-Niyet edip ihrâma girmek, (*şart*).
- 2-Arafât'da vakfeye durmak, (*rukûn*),
- 3-Ziyâret tavâfını yapmak, (*rukûn*).

Zekâtın farzları (1)

- 1-Zekât vermek şartlarını kendisinde bulunduran bir kimsenin niyet edip malın kırkda birini yılda bir kere fakirlere vermek.

*

Tüm farzların Toplamı da: $32+3+3+3+1 = 42$ eder.

Mükellef

İslâm dîni'nin emr ettiği şey'leri yapmakla, yasakladığı şey'leri yapmamakla yükümlü olan ve ergenlik çağına gelmiş bulunan akıllı insanlara (*âkil ve bâliğ olan insanlara*) “**Mükellef**” denir.

Bu çağ, erkek çocuklarda (12-15), kız çocuklarında (9-15) yaşları arasında başlar. Bu çağa geldiği halde kendisinde ergenlik belirtileri görülmeyen çocuklar *-ister erkek olsun, ister kız olsun-* **hukmen** ergenlik çağına gelmiş ve mükellef olmuş sayılır. Bu târihten sonra da artık Allâhü Teâlâ'nın emir ve nehiyelerini *-delilik ve bunaklık hâli gibi ba'zı özürler hâriç olmak üzere-* ölünceye kadar yerine getirmekle yükümlü bulunur.

Mükellefin fiilleri (Ef'âl-i mükellefin) (8)

Mükellef bir kimsenin yapmakla yükümlü olduğu şey'î (*dînî*) görevler sekiz tâne olup şunlardır:

1-Farz: Hem sübûtu, hem de ma'nâya delâleti kat'î olan ve mükellefden bir şey'in yapılmasını isteyen bir delîl ile sâbit olan hükümlerdir ki ya **Farz-ı ayın** veya **Farz-ı kifâye** olur.⁷²

⁷²-**Sübût:** Bir şey'in sâbit olması, gerçekleşmesi ma'nâsındadır ki şey'î bir hüküm bildiren bir delîlin, Hazreti Muhammed *aleyhi'süselâm*'dan kat'î sûrette sâbit olması veya olmaması demektir.

Kur'ân-ı Kerîm ile mütevâtir sünnet ve hadislerin sübûtu kat'îdir ki bunlar ile sâbit olan hükümler, ya **farz** veya **haram** olur. Meşhûr sünnetlerin sübûtunda bir zannîlik olduğundan böyle delîller ile sâbit olan hükümler, **vâcib** veya **tahrîmen mekrûh** olur. Haber-i âhad kabîlinden olan bir hadîsin veya haberin sübûtu kat'î olmadığından bunlar ile sâbit olan hükümler de, ya **sünnet** veya **müste'hâb** veya **mekrûh** olur.

Delâlet: Bir şey'den, bir delîlden, bir lâfızdan anlaşılın ma'nâ demektir ki tek bir ma'nâ ifâde eden ve hiç bir şübheye yer vermeden açık bir şekilde ma'nâsı anlaşılın lâfız veya delîllerin ifâde ettikleri ma'nâ, kat'î olur.

Birden fazla ma'nâsı olan lâfızların ifâde ettikleri ma'nâ kesin olmadığından böyle delîllerin ifâde ettikleri ma'nâ da zannî olur.

Farz-ı ayın: Her mükellefin ayrı ayrı yapması gerekli olan farzlardır. Namaz kılmak, oruç tutmak gibi.

Farz-ı kifâye: Ba'zı mükelleflerin yapması ile diğerlerinin yapması gerekmeyen farzlardır. Cenâze namazı gibi

Farzları yapan sevâb kazanır, özürsüz olarak terk eden günahkâr olup azâba uğrar. İnkâr eden dînden çıkar.

2-Vâcib: Sübût veyâ delâlet cihetlerinden birisi kat'î olmayan ve mükelleften bir şey'in yapılmasını isteyen bir delil ile sâbit olan hükümlerdir. Vitr namazı kılmak, Bayram namazı kılmak, Kurban kesmek gibi.

Vâcibleri yapan sevâb kazanır, özürsüz olarak terk eden azâba uğrar. İnkâr eden dînden çıkmaz ise de günahkâr olup bid'at ehlinden sayılır.

3-Sünnet: Farz ve vâcib olmayarak Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksâdı ile her zaman yapıp pek az terkettikleri şey'lerdir ki iki kısımdır:

Müekked sünnet: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksadı ile her zaman yapıp pek nâdir terk ettiği şey'lerdir. Sabah, öğle, akşam ve cum'a namazlarının sünnetleri gibi.

Müekked olmayan sünnet: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ibâdet maksâdı ile ba'zan yapıp ba'zan terk ettiği şey'lerdir. İkinci ve yatsı namazlarının ilk sünnetleri gibi.

Sünnetleri yapanlar sevab kazanır. Kasden terk edene azâb gerekmez ise de azarlamayı ve kınamayı gerektirir.Şefâatden mahrum kalır⁷³

⁷³-Sünnetleri yapmayanlar, Hazreti muhammed *aleyhi's-selâm*'ın azarlamasına ve kınamasına ma'rûz kaldıkları gibi O'nun şefâatinden de mahrûm olurlar ve O'nun Havz-ı

4-Müstehab: Peygamber *aleyhi's-selâm*'ın ba'zan yapıp ba'zan terk ettiği şeylerdir. Kuşluk namazı ve teheccüd namazı kılmak gibi.

Yapan sevâb kazanır. Yapmayan sevâbdan mahrum kalır.

5-Mübâh: Yapılması da, yapılmaması da şer'an câiz olan şey'lerdir. Halâl olan şey'leri yemek, içmek, oturmak, kalkmak, uyumak gibi.

Yapılmasında sevâb, terk edilmesinde günah yoktur. Fakat ifrât ve tefrîtden uzak olarak yapılması sünnettir.

6-Harâm: Hem sübûtu, hem de ma'âya delâleti kat'î olan ve mükellefden bir şey'in yapılmamasını isteyen bir delîl ile sâbit olan hükümlerdir. Adam öldürmek, hırsızlık yapmak, ana babaya karşı gelmek, içki içmek, kumar oynamak gibi.

Haram olan bir şey'i yapan günah, yapmayan sevâb kazanır. İnkâr eden dinden çıkar..

7-Mekrûh: Sübût veyâ delâlet cihetlerinden birisi kat'î olmayan ve zannî bir delîl ile sâbit olan hükümlerdir ki ya Tahrîmen mekrûh (*harama yakın*) olur veyâ Tenzîhen mekrûh (*halâle yakın*) olur.

Tahrîmen mekruh: Harama yakın olan mekruhdur. Vâcib olan bir şey'i yapmamak, sebepsiz yere ikinci namazını güneş batacağı sırada kılmak gibi.⁷⁴

Tenzîhen mekruh: Halâle yakın olan mekruhdur. Sünnet ve müstehab olan şey'leri yapmamak, güneşte ısıtılmış su ile abdest almak, sağ el ile sümkürmek gibi.

Kevser'inden de istifâde edemezler. Çünkü sünnetleri yapmayanlar, mahşerde, Kevser Havuzu başına giderken, melekler tarafından geri çevrilip istifâde ettirilmeyecektir.

⁷⁴ -Bu husûs, İmâm Muhammed *rahmetü'llâhi aleyh*'e göre haram gibidir.

Yapılmasında azâb gerekmez ise de yapılmaması daha iyidir.

8-Müfsid: Başlanmış bir ibâdeti bozan şey'lerdir. Namaz kılarken konuşmak, oruç tutarken yeyip içmek gibi.

Temizlik

İslâm dîni, maddî ve ma'nevî kirlerden arınmayı emr eden bir dîn olduğundan her şey'den önce temizliğe büyük bir önem vermiş ve onun yapılmasını bir kısım ibâdetlerin şartı, başlangıcı ve anahtarı olarak kabûl etmiştir. Böyle bir temizlik olmadan bu ibâdetler yerine getirilemez ve *-namaz gibi ibâdetlerde-* Allâhü Teâlâ'nın huzûruna durulamaz.

Bunun için her Müslümân, bedenini, elbîsesini, evini, barkını, oturup kalktığı ve yaşadığı yeri, temiz ve intizamlı tutmak mecbûriyyetindedir. Temizlik olmadan ibâdet yapılamıyacağı gibi kendimizi, çevremizi ve yaşadığımız yerleri temiz tutup kirlenmemek de dînî görevlerimizdendir.

Dış temizliğimize önem verdiğimiz gibi iç temizliğimize, kalbî ve rûhî temizliğimize de ehemmiyet vermeyiz, her türlü kötü düşünce ve davranışlardan uzak kalmamız, kendimizi kötü duygu ve düşünceleden arındırmamız da lâzımdır. Allâhü Teâlâ'nın, Maddî ve ma'nevî temizliğe titizlikle riâyet eden Müslümân'ları, her zaman sevdiğini, övdüğünü ve onlardan râzı olduğunu da hiç bir zaman unutmamalıyız.

Bedenimizi ve yaşadığımız yerleri kir ve pisliklerden; organlarımızı görünür görünmez günahlardan; kalbimizi kötü huy ve düşüncelerden; gönlümüzü Allâh sevgisi ve Allâh korkusu ile doldurarak şirk ve küfür virüslerinden, temizleyip yalnız Allâhü Teâlâ'ya yönelip O'na teslim olmalıyız ki Allâhü Teâlâ'nın râzı olduğu sevgili bir kul olalım.

Bu bakımdan ilim, her türlü cehâletin kötü netîcelerini; maddî ve ma'nevî temizlik, kirleri ve pasları; Tevhîd ve îmân, küfrü ve şirki; samîmî ibâdetler, günahları; zekât ve sadaka, malı; ahlâkî davranışlar, kötülüğü; muâmelât konuları, zulüm ve haksızlığı yok edip temizler. Bunun için de Kur'ân-ı Kerîm'de ve Hadîs-i şerîflerde, bu konulara işâretle şöyle buyurulmuştur.

اقْرَأْ بِسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۚ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ. اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۙ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ. ۙ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ.

“Yaratan Rabb’inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabb’in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemle (yazı yazmayı) öğreten O’dur. İnsana bilmediğini O öğretti”.⁷⁵

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ. ۙ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ. ط

“Sakin (okumamazlık yapma). Çünkü (okumayan, hakk ve hakîkati öğrenmeyen, dilediği gibi bir hayat yaşamak isteyen) insan, (cehâleti sebebi ile) muhakkak azar ve hiç bir şey’e ihtiyâcım yok zann eder. (Ey insan, şunu iyi bil ki) şübhesiz dönüşün ancak Rabb’inedir”.⁷⁶

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ. ۙ قُمْ فَأَنْذِرْ. ۙ وَرَبُّكَ الْكَبِيرُ. ۙ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ. ۙ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ. ۙ

“Ey bürünüp sarınan (Habîbim). Kalk, artık (kâfirleri azâb ile) korkut. Rabb'ini büyük tanı. Ve elbiselerini temizle. Azâba sebep olacak günahlardan artık uzak ol”.⁷⁷

فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَّهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ.

⁷⁵ -Alâk, 1-5.

⁷⁶ -Alâk, 6-8.

⁷⁷ -Müddessir, 1-5.

“Orada (Kubâ mescidi’nde) temizlenmeyi sevenler vardır. Allâh da çokca temizlenenleri (temizliğe çok dikkât edenleri) sever”.⁷⁸

بُنِيَ الدِّينُ عَلَى النَّظَافَةِ.

*“Dîn, temizlik üzerine kurulmuştur”.*⁷⁹

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ.

*“Temizlik, îmânın yarısıdır”.*⁸⁰

لِالنَّظَافَةِ مِنَ الْإِيمَانِ.

“Temizlik, îmândandır”.

مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ.

“Namazın anahtarı, temizlikdir”.

دُمَّ عَلَيَّ الطَّهَارَةُ يُوسَعُ عَلَيْكَ الرَّزْقُ.

“Temizliğe devam et ki, rızıkına genişlik verilsin”.

Bu esâslara binâen gözle görülen ve görülmeyen her türlü maddî temizlik **su** ile, ma’nevî temizlik de *-son nefese kadar yapılacak- tevbe* ve **istiğfâr** ile yapılır. Ömrü boyunca bunları gereği gibi yapan Müslümân’lar da, tertemiz olarak Rabb’ine kavuşur ve ebedî mutluluğa erer.

Abdest ve hukmü

Hukmen pis sayılan küçük pisliklerden (*Hades-i asgar’dan*) temizlenmek için **abdest** almak; büyük pisliklerden (*Hades-i ekber’dan*) temizlenmek için de **gusl** etmek lâzımdır. Namaz kılmak ve ba’zı ibâdetleri yapmak için abdest almak ve gusl

⁷⁸ -Tevbe, 108.

⁷⁹ -Meşârik, C.2.ss.107.

⁸⁰ -Müslim, Tahâre.1.

etmek farz olduğundan abdest almadan ve gusl etmeden namaz kılmak ve diğer ba'zı ibâdetleri yapmak câiz değildir.

Dünyevî ve uhrevî bir çok faydaları olan abdest'in dünyevî hükmü, abdestsiz halâl olmayan şey'lerin ancak abdest ile mübâh olmasıdır. Uhrevî hükmü de, âhîret hayâtı için sevâb kazanmış olmakdır ki mükâfâtı çok büyüktür. Bunun için abdest, maddî ve ma'nevî hayâtımızın en güzel bir temizlik hâlidir.⁸¹

Abdestin farzları (4)

- 1-Yüzü bir kere yıkamak.
- 2-Elleri ve kolları dirsekleri ile birlikte bir kere yıkamak.
- 3-Başın dörtde birini mesh etmek.
- 4-Ayakları topukları ile birlikte yıkamak.

Abdestin sünnetleri (18)

- 1-Niyet etmek.
- 2-Eûzü-Besmele ile (*biliyorsa duâ ile*) başlamak.
- 3-Önce elleri bileklere kadar yıkamak.
- 4-Misvâk veyâ fırça kullanmak.

⁸¹ -Hazreti Muhammed *aleyhis-selâm*, bir hadîs-i şeriflerinde şöyle buyurmuşdur:

"*Bir Müslümân, abdest alıp yüzünü yıkarsa, yüzüne âit bütün günahları; ellerini ve ayaklarını yıkarsa, bunlar ile işlediği bütün hatâ ve günahları, suyun damlaları ile beraber akıp gider ve kendisi tertemiz kalır. Hattâ tırnak ve kirpik diplerindeki günahlardan bile eser kalmaz*". (İslâm Dîni,ss.126. Ahmed Hamdi Akseki).

"*Bir kul, âdâb ve erkânına riâyet ederek abdest aldıktan sonra kibleye dönerek*

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

"*Eshedü en lâ ilâhe ilâ'llâh, vahdehü lâ şerike leh, ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Rasûlüh*".

dersse, şübhe yok ki o kul için Cennet kapıları açılmışdır, dilediğinden girer".

إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ فَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيلَ غُرَّتَهُ فَلْيَفْعَلْ.

"*Benim ümmetim, kıyâmet gününde abdest azâları, abdest nûrunun parlaklığı ile geleceklerdir. Bu parlaklığı daha fazla uzatmak hanginizin elinden gelirse yapsın*".

Buhârî, vudu',3. ve Tecrîd, C.2.ss.130. Ahmed Naim.

- 5-Üç kere ağızına su vermek.
- 6-Üç kere burnuna su vermek
- 7-Abdest alırken ara vermemek.
- 8-Kulakları mesh etmek, (*baş ve şehâdet parmağı ile*).
- 9-Boynu mesh etmek, (*diğer üç parmağın arka tarafı ile*).
- 10-El ve ayak parmaklarının arasını hilâllamak
- 11-Yıkanması gerekli olan her organı üç kere yıkamak.
- 12-Başın tamâmını kablacak bir şekilde mesh etmek.
- 13-Başı mesh etmeye alnından başlamak.
- 14-Abdesti tertîb üzere almak, sırayı gözetmek.
- 15-Abdeste sağ taraftan başlamak.
- 16-El ve ayakları yıkamaya parmaklarından başlamak.
- 17-Abdest organlarını yıkarken iyice ovmak.
- 18-El ve ayak parmaklarını yıkarken sağ taraftan başlamak.

Abdestin müstehâbları (âdâbı: edebleri) (17)

- 1-Abdest suyunun, üzerine sıçramamasına dikkat etmek.
- 2-Abdest alırken kibleye karşı durmak.
- 3-Abdest alırken başkasından yardım istememek.
- 4-Bir zorunluk olmadıkça konuşmamak
- 5-Sol el ile sümürmek.
- 6-Ağızına ve burnuna suyu sağ el ile vermek.
- 7-Bir özrü yoksa vakit girmeden abdest alıp namaza hâzır olmak. (*Özrü olanlar, namaza yakın alırlar*).
- 8-Kalb ile yapılan niyeti dil ile de yapmak.
- 9-Besmele çekmek, biliyorsa her organ için duâ okumak.
- 10-Yüzüğü varsa altına su geçirmek.
- 11-Ayaklarını sol el ile yıkamak.
- 12-Abdestin sonunda **Kelime-i şehâdet** getirmek ve **Kadr** sûresini okumak.
- 13-Oruçlu değilse üç yudum su içmek.
- 14-Temiz bir yerde abdest almak.

- 15-Suyu yüzüne çarpmamak.
- 16-Abdest suyunu israf ederek kullanmamak.
- 17-Abdest suyu güneşde ısıtılmış olmamak.

Abdestin mekrûhları (10)

- 1-Sağ eli ile sümkürmek,
- 2-Yıkanması gerekli olan organları üç kereden az yıkamak.
- 3-Yıkanması gerekli olan organları üç kereden fazla yıkamak.
- 4-Suyu yüzüne kuvvetlice çarpmak.
- 5-Suyu israf ederek kullanmak.
- 6-Güneşde ısınmış su ile abdest almak. (*Güneş enerjisi ile bir âlet veyâ bir te'sîsat içerisinde ısıtılan sular hâriç*).
- 7-Pis olan bir yerde abdest almak.
- 8-Hiç bir ihtiyacı yok iken başkasından yardım istemek veyâ su döktürmek.
- 9-Abdest alırken gereksiz yere konuşmak.
- 10-Sünnet veyâ müstehâb olan şey'leri yapmamak.

Abdesti bozan şey'ler (11)

- 1-Önden ve arkadan yel, idrar, meni ve necâset çıkmak.
- 2-Vücûdün bir yerinden kan, irin ve sarı su çıkmak.
- 3-Ağız dolusu kusmak.
- 4-Yatarak veyâ bir yere dayanarak uyumak.
- 5-Bayılmak, çıldırmak, deli olmak.
- 6-Sarhoş olmak.
- 7-Namaz içinde yanındakiler işitecek kadar gülmek.
- 8-Çıplak kadın ile yakın temasta bulunmak.
- 9-Teyemmüm etmiş bir kimsenin kullanabileceği bir su görmek.
- 10-Ağız içinin her hangi bir yerinden çıkan kanın, tükürüğün yarısı veyâ yarısından fazlası olmak.

11-Erkek ve kadının tenâsül organları *-arada bir şey' olmadan-* birbirine dokunmak.

Abdesti bozmayan şey'ler (11)

1-Bir hastalık olmaksızın gözden gelen yaşlık ve su.

2-Ağlamak ile gözden akan yaşlık.

3-Bir yaradan kopan deri parçası.

4-Tükrüle birlikde *-yarıdan az olmak şartı ile-* ağız içinde oluşan kan.

5-Ağız dolusu olmayan kusuntu.

6-Baştan inen veyâ içeriden gelen balgam ve tükrüğü yutmak veyâ dışarı atmak.

7-Bit, pire, kene, sivri sinek, kara sinek gibi haşerâtınemdikleri kan.

8-Saçların tıraş edilmesi, bıyıkların kısaltılması, tırnakların kesilmesi. (*Tırnaklar kesilinc el ve ayaklar yıkanırsa iyi olur*).

9-Namazda iken ayakta, oturarak, rükû'da veyâ secdede uyumak.

10-Namaz dışında sesli olarak gülmek. Gözlerinden yaş gelirse yeniden abdest almak iyi olur.

11-Vücûdün bir tarafından çıkan kan veyâ irin etrâfına yayılmayarak çıktığı yerde kalırsa, abdesti bozamaz.

Abdestsiz halâl olmayan şey'ler (6)

1-Abdestsiz namaz kılmak.

2-Kur'ân-ı Kerîm'e el sürmek veyâ okumak.

3-Kur'ân okurken tilâvet secdesi yapmak.

4-Cenâze namazı kılmak.

5-Ka'be'yi tavâf etmek. Çünkü Ka'be'yi tavâf etmek için abdestli olmak vâcib (*farz*) dır.

6-Uykuya yatarken, uykudan kalktığı zaman, abdesti varken ölü yıkadıktan sonra, Kur’ân veyâ Hâdîs okurken abdest almak, mendûb’dur.

Bu esâslara göre usûl ve âdâbına uygun olarak abdest almak ve abdestli olmak, ba’zan **farz**, ba’zan **vâcib**, ba’zan da **mendûb** olur.⁸²

Mest ve mest üzerine mesh etmek

1-Ayakları topukları ile berâber örten,

2-Normal bir yürüyüşle birbiri ardına oniki bin adım veyâ daha fazla yürüeyebilen,

3-İçine su almayan,

4-Her birinin topuklarından aşağısında ayak parmaklarının küçüğü ile üç parmak kadar delik, sökülük, yırtık bulunmayan,

5-Bağsız olarak bacakda duracak kadar kalın olan,ayakkabı’ya veyâ lâpçin, fotin, çizme, kalçın, konçlu aba, terlik, bağsız ayakda duracak kadar gâyet katı ve dayanıklı çorap gibi şey’lere “Mest” denir. Temiz olmak ve içine su almamak şartı ile bunların hepsine mesh etmek câizdir.

Böyle olan ve abdestli iken ayağa giyilen bir meste, tekrar abdest alırken **mesh** olunur ki bunun müddeti yirmidört saattir.

⁸² -Usul ve âdâbına uygun bir abdest şu şekilde alınır:

Mümkünse kibleye karşı yüksekce bir yere oturup kolları dirseklerle kadar sıvar ve çemrenilir. Abdest almaya niyet ederek Eûzü-Besmele çekilir. Eller, bileklere kadar üç kere *-parmakların arası ile birlikde-* iyice yıkanır, yüzük varsa oynatarak altına su geçirilir. Bundan sonra sağ avucuna su alıp üç kere ağız içi çalkalanarak yıkanır. Misvâk veyâ fırça varsa onunla, yoksa sağ elin baş ve şehâdet parmakları ile dişler güzelce oğuşturulur. Sonra sağ ele su alıp üç kere burna su çekilerek ve sol el ile sümkürerek temizlenir. Sonra yüzün her tarafı üç kere yıkanır. Bundan sonra evvelâ sağ kol, sonra sol kol *-dirsekler ile birlikde-* üçer kere iyice yıkanır. Bundan sonra sağ eli ıslatılıp elin içi ile başın en az dörtde biri mesh edilir. Bundan sonra yine eller ıslatılıp ellerin şehâdet parmağı ile kulakların içi, baş parmağı ile kulakların dışı, diğer üç parmağın dışı ile boyunun arka tarafı mesh edilir. Bundan sonra da *-parmaklarının arası ile birlikde-* önce sağ ayak, sonra sol ayak *-topukları ile birlikde-* üçer kere iyice yıkanır. Bu sûretle de güzel bir abdest alınmış olur.

Yolcular için bu müddet yetmişiki saattir ya'nî üç gün üç gecedir. Bu müddet içinde hiç çıkarmadan mest üzerine mesh edilebilir.

Su değmesi zararlı olan yara ve sargılar üzerine de mesh edilerek abdest alınır ve gusül yapılır.

Abdest alırken sıra ayaklara gelince eller ıslatılır. Sağ elin parmakları ile sağ ayağın üstü, sol elin parmakları ile de sol ayağın üstü, parmaklardan yukarı doğru çekilerek mesh edilir. Başka bir şey lâzım gelmez.

Meshi bozan şey'ler (3)

1-Abdesti bozan şey'ler meshi de bozar. Yeniden abdest alırken mestlerin üzerine mesh ederek abdestini alır.

2-a-Abdestli olarak mestleri giydikten sonra abdesti bozulan bir kimsenin mestlerinden birinin veyâ ikisinin çıkması hâlinde meshi bozulur. Yeniden abdest alıp mestlerini giyer.

b-Mest üzerine mesh yaparak Abdest almış olan bir kimse abdesti bozulmadan mestlerinin birinin veyâ ikisinin çıkması hâlinde yalnız ayaklarını yıkayarak mestlerini giyer.

c-Ayaklarını yıkayarak normal bir şekilde abdest alıp mestlerini giymiş olan bir kimse, daha abdesti bozulmadan mestlerinden birinin veyâ ikisinin çıkması hâlinde, *-abdesti bozulmuş olmayacağı için-* ayaklarını yıkamak lâzım gelmez.

3-Mesh müddetinin sona ermesi ile de mesh bozulur.

Gusl (Boy abdesti)

Bedenin herhangi bir yerinde iğne ucu kadar kuru bir yer kalmayacak bir şekilde tepeden tırnağa kadar bedenin her tarafını yıkamaya, **gusl** (*boy abdesti*) denir ki âkil ve bâliğ olan her Müslümân'in cünüb olduğu zaman gusl etmesi farzdır.

Guslün farzları (3)

- 1-Ağıza su verip boğaza kadar çalkalamak,
- 2-Burnuna su verip yıkamak,
- 3-Bedenin tamâmını *-iğne ucu kadar kuru bir yer kalmayacak bir şekilde-* yıkamak.

Guslün sünnetleri (12)

- 1-Eûzü-Besmele ile başlayıp niyet etmek.
- 2-Önce avret (*edeb*) yerlerini yıkamak ve bedenin başka bir yerinde bir pislik varsa onu temizlemek.
- 3-Gusülden önce sünnet üzere abdest almak. (*Ayakları en son yıkamak*).
- 4-Önce başını, sonra sağ tarafını, sonra da sol tarafını üçer kere yıkamak.
- 5-Bundan sonra bütün bedeni üç kere iyice yıkamak
- 6-Suyu gereğinden fazla kullanmamak.
- 7-Tenha bir yerde yıkanmak.
- 8-Edeb mahallerini örtülü bulundurmak. (*İki kolu yantaraflara uzatınca duvarlarına değecek kadar küçük olanbanyo yerlerinde örtülmeyebilir*).
- 9-Ön veyâ arka edeb mahalli kibleye karşı olmamak.
- 10-Abdest için müstehâb olan şey'ler, gusul için de müstehâbdır.
- 11-Abdest için mekrûh olan şey'ler, gusul için de mekrûhdur.
- 12-Yıkandıktan sonra bir havlu veyâ benzeri bir şey' ile silinip kurulanmak.

Gusl etmek kimlere farzdır (3)

- 1-Âkil ve bâliğ olan Müslümân bir erkek ve kadın, her ne sûretle olursa olsun, cünüp olduğu zaman, gusl etmesi **farz**'dir.
- 2-Âdet gören bir kadının âdeti tamam olduktan sonra, loğusa olan bir kadının lohusalığı bitdikden sonra gusl etmesi **farz**'dir.

Gusl etmesi farz olan bir erkek veyâ kadın, gusl edip yıkanmadıça, namaz kılamaz, Kurân okuyamaz, eline Kur'ân-ı Kerîm'i alamaz, câmiye giremez, Ka'be'yi tavâf edemez. Yıkayıp temizlenmedikçe, bunların hepsi de o kimseye **haram**'dır.

3-Cum'a ve Bayram namazlarına giderken, Hacc ve Umre için ihrâm'a girerken gusl edip yıkanmak sünnet'dir.⁸³

Teyemmüm

Su bulunmadığı veyâ su olduğu halde suyu kullanmak imkânı olmadığı zamanlarda (*çok soğuk olup hastalanmak korkusu veyâ düşman korkusu olmak gibi*), abdest ve gusul yerine geçen ma'nevî bir temizlik hâlidir ki bu câiziyet (*bu izin*) kitâb ve sünnet ile sâbitdir.

Teyemmüm, temiz olan ve kendisine herhangi bir pislik bulaşmamış bulunan toprak, taş, kum, tuğla, kiremit gibi yer yüzü cinsiden bir şey' üzerine *-ileri geri-* el sürülerek yapılır.

⁸³ -Bütün rükünlerine ve âdabına riâyet edilerek gusl etmek şöyle olur:

“Gusl etmek isteyen bir kimse önce Besmele-i şerife okur; sonra gusl etmeye niyet eder. Ellerini bileklerine kadar yıkar ve üzerine yapışıp kurumuş bir şey' varsa onları temizler; sonra avret mahallinde veyâ uyluklarında bir pislik varsa onları yıkar, olmasa da yıkar. Bundan sonra sağ avucuna su alarak onu ağzına alır ve boğazına kadar ağzının içini ve dişlerinin arasını üç kere su ile çalkalar. Oruçlu değilse, ağzına her su aldığı anda fazla alır ve ağzının her tarafını, tâ boğazına kadar iyice çalkaladıktan sonra döker. Sonra yine sağ eliyle burnuna su çekip üç def'a yıkar. Burnunun içinde kurumuş kir-pas kalmayın diye her defasında sol eliyle sümkürür. Bundan sonra tıpkı namaz abdesti alır gibi bir abdest alır. Şâyet bastığı yere su toplanırsa, ayağını abdest alırken yıkamayıp gusl ettikten sonra, çıkarken yıkar. Abdest aldıktan sonra, evvelâ başına, sonra sağ, sonra sol omuzlarına üçer kere su döker ve vücûdünü yıkar. Suyu ilk döküşte elinin erebildiği yere kadar vücûdünü güzelce oğuşturur. Sonra her su döküşünde yine oğuşturur. İğne ucu kadar kuru bir yer kalmayacak bir şekilde bedenini yıkar. Göbeğinin ortasını ve kapanmış olan küpe deliklerini de yıkar. Sakalını, saçını oğuşturur, suyu onların diplerine geçirmeye çalışır. Eğer vücûdünde bir yara olup da üstünde ilâç varsa ve o ilâcı çıkardığı takdirde zararı olacaksa suyu ilâcın üstünden geçirir. Geçirmesi de zararlı ise orasını mesh eder; mesh etmek de zararlı ise, onu da terk ederek yalnız sargı üzerine mesh eder”.

Bunun için aşağıdaki özürlerden birisi ile karşılaşan bir kimseye *-abdest ve gusul yerine geçmek üzere-* teyemmüm etmek mübâh olur. Bundan dolayı da abdest **farz** olan şey'ler için teyemmüm etmek farz, **vâcib** olan şey'ler için vâcib, **sünnet** olan şey'ler için sünnet olur.

Teyemmümü mübâh kılacak haller (6)

- 1-Abdest alacak veyâ gusl edecek bir su bulamamak.
- 2-Suyu kullanmaya mâni' olacak bir hastalığı veyâ özrü olmak
- 3-Soğuktan veyâ düşmandan korkmak.
- 4-Yanında bulunan su, içeceğinden fazla olmamak.
- 5-Suyu, kuyudan veyâ bulunduğu yerden çıkaracak bir şey'i bulunmamak.
- 6-Su ile abdest alacak olsa, cenâze veyâ bayram namazının kaçması korkusu olmak.

Teyemmümün farzları (3)

- 1-Ne için teyemmüm edecekse ona niyet etmek,
- 2-İki eli temiz bir toprağa vurup yüzünü mesh etmek,
- 3-İki eli temiz bir toprağa vurup önce sağ kolunu, sonra sol kolunu dirsekler ile birlikte mesh etmek.⁸⁴

Teyemmümün sünnetleri (6)

- 1-Teyemmüm yapmaya başlarken Eûzü-Besmele çekmek.
- 2-Önce yüzünü, sonra kollarını mesh etmek.
- 3-Ara vermeden birbiri ardınca yapmak.
- 4-Elleri toprağa koyunca önce ileri sürmek, sonra geri çekmek.
- 5-Parmakları kendi hâlinde açık bulundurmak

⁸⁴ -Bu mesh, önce sol elin parmak içleri ile sağ elin parmak uçlarından başlayarak kolun dış tarafı dirseklerle kadar mesh edilerek, sonra kol çevrilerek dirseklerden avuç içine kadar olan kısım mesh edilerek yapılır. Bundan sonra sağ elin parmakları ile sol kol aynı şekilde mesh edilerek yapılır.

6-Ellerini yerden kaldırıncı birbirine vurarak silmek.

Teyemmümü bozan şey'ler (3)

1-Abdesti bozan şey'ler, teyemmümü de bozar.

2-Abdest ve gusul için yeterli suyun bulunması halinde teyemmüm bozulur.

3-Teyemmüm yapmayı mübah kılan bir özür ortadan kalkınca teyemmüm bozulur. (*Çok soğuk olup hastalanma durumunun ortadan kalkması gibi*).

Hayız ve nifas hâlinde yapılması haram olan şey'ler

1-Namaz kılmak (*kılınamıyan namazlar sonradan kazâ edilmez*).

2-Oruç tutmak. (*Tutulamayan oruçlar, temizlenince uygun bir zamanda kazâ edilir*).

3-Kur'ân'a el sürmek.

4-Câmiye girmek.

5-Ka'be'yi tavaf etmek.

6-Cinsel ilişkide bulunmak.

Hayız ve nifas hâlinde olan bir kadın, duâ âyetlerini duâ niyeti ile okuyabilir. Besmele, hamdele, salvele okuyabilir, zikir ve tesbîh edebilir.

Namaz

İmân'dan sonra farzların en önemlisi namazdır. Çünkü Allâhü Teâlâ'ya en sevimli ibâdetlerin başında namaz gelir. Kur'ân-ı Kerîm'de namazı emr eden altmışdan fazla âyet-i kerîme vardır. Ayrıca otuz yerde zekât ile berâber namaz kılmak emr edilmiştir. Bunların dışında da otuz kadar yerde ibâdeti emr eden âyet-i kerîme vardır. Bir çok Hadîs-i şerîf ile de namazın ehemmiyeti ayrıca bildirilmiştir.

Namaz hakkındaki emrin bu kadar tekrar edilmesi, namazın ehemmiyetini ve sevâbının çokluğunu ifâde ettiği gibi terki hâlinde de cezâsının çok ağır olduğunu ifâde eder ki bu husûsları bildiren Âyet-i kerîme ve Hadîs-i şerîflerden ba'zıları şöyledir:

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَ إِقَامِ الصَّلَاةِ وَآتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَيْتِ.

"İslâm, beş temel üzerine kurulmuştur. Allâh'dan başka tanrı olmadığına, Muhammed (aleyhi's-selâm) in O'nun kulu ve Rasûlü olduğuna şehâdet etmek; namazı kılmak, zekâtı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve Ka'be'yi hacc etmektir".

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ...

"(O takvâ sâhibleri ki) onlar ğaybe inanırlar, namazı dos doğru kılarlar..."⁸⁵

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

"Şübhesiz namaz, belirli vakitlerde, Mü'min'ler üzerine farz kılınmıştır".⁸⁶

⁸⁵ -Bakara, 3.

⁸⁶ -Nisâ', 103.

أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ.

“**Namazı (dos doğru) kılın, zekâtı verin. Rukû’ eden (mü’min) lerle berâber rukû’ edin (cemâatle namaz kılın, cemâate devam edin)**”.⁸⁷

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“**Namazlara ve orta namaza devam edin. Allâh’ın (dîvânına) huşû’ ve tâatle durun**”.⁸⁸

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ۖ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ يَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ ۖ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

“**Namazı kılınız ve zekâtı veriniz, nefisleriniz için hayır olarak önden ne gönderirseniz onu, Allâh’ın yanında bulursunuz, (o asla kayb olmaz). Muhakkak ki Allâh yaptıklarınızı görür**”.⁸⁹

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ ۖ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ. ۚ

“**Namazı dosdoğru kılın ve Allâh’dan korkun. O, huzuruna varıp toplanacağınız (Allâh) dır**”.⁹⁰

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ.

“**Sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabb’ine ibâdet et**”.⁹¹

الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ.

“**Namaz, dînin direğidir**”.⁹²

⁸⁷ -Bakara, 43.

⁸⁸ -Bakara 238.

⁸⁹ -Bakara, 110.

⁹⁰ -En’âm, 72.

⁹¹ -Hicr, 99.

⁹² -Keşfü’l-Hafâ, C.2.ss.31.

الصَّلَاةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِينَ.

“*Namaz, Mü'min'in mi'râcıdır*”.

الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ لِأَقْسَامِ الشُّكْرِ.

“*Namaz, şükürün her çeşidini bir araya toplar*”.

Bu bakımdan âkil ve bâliğ olan her Müslümân'a namaz kılmak farzdır. Çocuklar da yedi yaşından itibaren namaz kılmaya alıştırlırlar. Çünkü âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde, şöyle buyurulmuştur:

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ لِيَسْبِعَ .

“*Çocuklarınıza yedi yaşına girdiklerinde namaz kılmalarını emr ediniz*”.⁹³

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ط

“**Ailene (ve ümmetine) namazı emret. Kendinde ona sabırla devam et...**”.⁹⁴

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ. لا

“**Namazı dosdoğru kılın, müşriklerden olmayın**”.⁹⁵

وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ط

“**Evlerinizi (kibleye karşı) namaz kılınacak yerler yapın, ve namazlarınızı dosdoğru kılınız...**”.⁹⁶

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.

“**Namazı kılın, zekâtı verin; Peygamber'e itâat edin ki merhamet göresiniz**”.⁹⁷

⁹³ -Ebû Dâvud, Salât, 26.

Ni'met-i İslâm, ss. 126.

⁹⁴ -Tâ Hâ, 132.

⁹⁵ -Rûm, 31.

⁹⁶ -Yûnûs, 87.

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي.

“Beni zikir etmek için namaz kıl”.⁹⁸

لِكُلِّ شَيْءٍ عَلَّمَ وَعَلَّمَ الْإِيمَانَ الصَّلَاةَ.

“Her şey’in bir alâmeti vardır, îmânın alâmeti de namazdır”.

إِنَّ بَيْتَ الرَّحْلِ وَبَيْتَ الشِّرْكِ وَالْكَفْرِ تَرَكَ الصَّلَاةَ.

*“(Namaz kılan mü’min bir) kişi ile küfür ve şirk (sâhibi) arasında sâdece namaz vardır, (namaz bir hâildir). Namaz terk edilince bu hâil yıkılmış olacağından fark ortadan kalkmış olur”.*⁹⁹

عَجَلُوا بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْمَوْتِ وَعَجَلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ.

“Namaz vakti geçmeden önce namaza, ölüm gelmeden önce de tevbe acele edin”.

Namazın hukmü:

Namazı kılanlar dünyâda sevâb kazanır, âhiretde borçdan kurtulur. Bir namazın, bir veyâ bir kaç farzının terk edilmesi hâlinde o namaz kılınmış sayılmaz. Bunun için o namazı yeniden kılmak lâzım gelir. Farzlardan her hangi biri kabûl edilmeyip yapılmazsa küfre gidilmiş olur. Çünkü bu farzlar, kat’î deliller ile sâbit olan şer’î hükümlerendir.¹⁰⁰

⁹⁷ -Nûr, 56.

⁹⁸ -Tâ-Hâ, 14.

⁹⁹ -Et-Tâcü'l-Câmiu li'l-Usûl fi Ehâdîsi'r-Rasûl s.a.v.C.1.ss.140.

Eş-Şeyh Mansûr Ali Nâsîf. (Revâhu'l-hamsetü ille'l-Buhârî).

¹⁰⁰ -Beş vakit namaz, Mekke-i mükereme'de Hicret'den bir buçuk yıl önce Nübüvvet'in onbirinci yılında mi'râc gecesinde farz kılınmıştır ki bu husûs,

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَأَتُوا الرَّكُوعَ ط

“Namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin...”. (Bakara 110)

âyet-i kerîmesi ile ve bundan başka otuzsekiz yerde ifâde buyurulan diğere âyet-i kerîmeler ile emr edilmiştir.

Her namazın kendine mahsûs bir vakti vardır. Bu vakitler, müekked bir sünnet olan “**Ezan**” ın kendi özel sözleri ile okunarak bildirilir. Böyle bir ezan okunması, Allâhü Teâlâ'nın varlığını, birliğini, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğunu ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğini, günde beş kere i'lân edip duyurmak ve Müslümânları namaza da'vet edip kurtuluşa çağırmasıdır. **Bayrak**, bir ülkenin bağımsız olarak varlığının sembolü olduğu gibi **Ezan** da, o ülkede İslâm varlığının bir sembolü ve İslâm dîni'nin bir şîârıdır. Bu bakımdan ezan okumanın sevâbı çok büyüktür.¹⁰¹

Bunun için âkil ve bâliğ olan her Müslümân, her gün, beş vakit namaz kılmak ile mükellefdir ki bu husûsun farziyeti, kitâb, sünnet ve icmâ' ile sâbitdir.

Kelime-i şehâdet'den sonra İslâm'ın beş ana şartından birincisi namaz kılmaktır. Bunun için Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* bir Hadîs-i şeriflerinde,

"Namaz dînin direğidir. Kim onu kılsa dînin direğini dikmiş olur. Kim de onu terk ederse dînin direğini yıkmış olur" buyurmuştur. (Keşfü'l-hafâ', C.2.ss.31).

Çocuklara yedi yaşına geldikleri zaman namaz kılmaları emr edilir ve böylece yavaş yavaş namaz kılmaya alıştırılır.

Namazı vaktinde kılmaya edâ' denir. Vaktinde kılınmayan namaz, kazâya kalmış olur. Meşrû' bir sebep yok iken namazı kazâya bırakmak büyük günahdır. Bunun için namazını kazâya bırakan bir kimse hemen tevbe ve istiğfâr ederek o namazı *-üç kerâhat vaktinin dışında-* hemen kazâ etmeye çalışmalıdır. Çünkü bu üç kerâhat vaktinde hiç bir namaz kılınmaz. Bu vakitler, şunlardır:

1-Güneş doğup iki mızrak boyu yükselinceye kadar olan 40-50 dakikalık bir zaman

2-Zevâl vakti ki güneş tam tepe noktasına gelipte henüz batı tarafına geçmeden.

3-Güneş sararıp gözleri kamaştırır bir hâle geldiğinden battığı zamana kadar

Bu üç kerâhat vaktinde Kur'ân-ı Kerîm okunabilirse de duâ etmek, salâvât-ı şerife okumak, tesbîh ve tehlîl gibi zikirler ile meşkul olmak daha fazîletlidir.

Vaktinde kılınmayan bir sabah namazı kazâya kalmış olur. Güneş iki mızrak (*iki adam*) boyu yükseldikten sonra *-kerâhet vakti çıkmış olacağından-* zevâl vaktine kadar sünneti ile berâber kazâ edilir. Öğle vakti (*zevâl vakti*) olunca sünneti de düşer, yalnız farzı kazâ edilir .

¹⁰¹ -Ezan: Farz namazlar için belli vakitlerde, bilinen şekli ile okunan ve namaz vakitlerini bildiren mübârek sözlerdir. Ezan okunurken susup onu dinlemek ve usûlü dairende okunan ezana icâbet etmek sevâbdır. Hattâ Kur'ân okuyan bir kimsenin de durup ezanı dinlemesi efdaldır.

Namazın dışındaki farzları (sartları) (6)

- 1-Hadesden tahâret (*abdest almak*)
- 2-Necâsetden tahâret (*pis olan şey'lerden temizlenmek*)
- 3-Setr-i avret (*avret yerini örtmek*)
- 4-İstikbâl-i kible (*kibleye dönmek*)
- 5-Vakit (*namazı vaktinde kılmak*)
- 6-Niyet (*kılacağı namaza niyet etmek*).

Namazın içindeki farzları (rukünleri) (6)

- 1-İftitah tekbîri (*Başlama tekbîri*).
- 2-Kıyâm
- 3-Kırâat
- 4-Rükû'
- 5-Sücûd
- 6-Ka'de-i ahîre'de (*son oturuşda*) teşehhüt miktârı oturmak.

Namazın vâcibleri (21)

- 1-Namaza “**Allâhü Ekber**” lâfzı ile başlamak.
- 2-Namazda “**Fâtiha**” sûresini okumak.
- 3-Fâtiha sûresini, farz namazların ilk iki rek'atında, vitir ve nâfile namazların her rek'atında okumak.
- 4-Farz namazların ilk iki rek'atında, vitir ve nâfile namazların her rek'atında, Fâtiha'dan sonra bir sure veyâ en az üç kısa âyet okumak.
- 5-Fâtiha sûresini, sûreden önce okumak.
- 6-Birinci ve ikinci oturuşda “**Ettehiyyâtü**” yü okuyacak kadar oturmak.
- 7-İki secdeyi birbiri ardınca yapmak.
- 8-Secdede alın ile berâber burnu da yere koymak.
- 9-Öğle ve ikindi namazlarının farzlarında **Kur'an**'ı gizli okumak.

10-Cemâat ile kılınan namazlarda imam, sabah, akşam veyatsı namazlarının farzlarında, cum'a ve bayramnamazlarında, terâvih ve vitir namazlarında **Kur'ân**'ı açıktan okumak.

11-Üç ve dört rek'atli namazların ikinci rek'atinde, **"Ettehiyyâtü"** yü okuyacak kadar oturmak. Buna, **"Ka'de-i ûlâ: Birinci oturuş"** denir.

12-Birinci ve ikinci oturuşda **"Ettehiyyâtü"** yü okumak.

13-Üç ve dört rek'atli farz namazlarda ve dört rek'atli müekked sünnetlerde, birinci oturuşda **"Ettehiyyâtü"** yü okuduktan sonra gecikmeden üçüncü rek'ate kalkmak.

14-Vitir namazında, üçüncü rek'atin zamm-ı sûresinden sonra **"Allâhü Ekber"** lâfzı ile, **"Kunut tekbîri"** ni alarak **"Kunut duâları"** nı okumak.

15-Cemâat ile namaz kılarken imama uyan kimseler, Fatiha ve sûreyi okumayarak susmak.

16-Ta'dîl-i erkân'a riâyet etmek.(Rükû'dan ve secdeden kalkınca, **"Sübhâneke'llâhümme"** diyecek kadar durmak, ayakta iken dosdoğru, rükû'da dümdüz olmak *-kadınlar biraz meyilli durmak-*, rükû'dan kalkınca iyice doğrulmak ve iki secde arasında tam oturmak).

17-Sağına selâm vermek, (*soluna selâm vermek sünnetdir*).

18-Namazda yanılınca sehiv secdesi yapmak. (*Farzın yerinin değiştirilmesi, vâcibin yerinin değiştirilmesi veyâ terki gibi*).

19-Namazda secde âyeti okunursa namaz içinde secde yapmak.

20-Bayram namazlarında **"Zâid tekbirleri (fazla tekbirleri)"** almak.

21-Cemâat ile kılınan Terâvih namazında ve Terâvih'den sonra cemâat ile kılınan vitir namazında, imâm Fâtiha ve sûreyi açıktan okumak.

Vâciblerin hukmü

Namazın vâcibleri, namazın farzlarını tamamlayıp noksanlıklarını giderir ve sevâb kazanmaya vesîle olur. Bu bakımdan vâciblerin yapılmasında sevâb, terk edilmesinde de azâb vardır. Bunun için unutarak veyâ yanılarak terk edenin namazı eksik olur. Bu eksikliği gidermek için de sehiv secdesi yapılır. Bu şekildeki vâciblerin inkâr edilmesi ma'siyet (*büyük günah*) dir.

Namazın vâciblerinden biri veyâ birkaçı kasden terk edilirse o namazı yeniden kılmak lâzım gelir. Bunu yapmazsa o namaz eksik olarak kılınmış olacağından azâba müstehik olur.

Namzın sünnetleri (40)

1-Erkekler, beş vakit namaz ile cum'a namazı için **ezan** ve **ikâmet** etmek. (*Kadınlar için mekrûhdur*).

2-“**Allâhü Ekber**” lâfzı ile **İftitah Tekbîri** alırken erkekler ellerini kulaklarının yumuşak yerine degecek şekilde kaldırmak. (*Kadınlar, parmak uçları omuz hizâsına gelecek şekilde kaldırmak*).

3-Tekbîr alırken eller serbest olarak kalkmak ve avuç içleri kibleye doğru yönelik olmak.

4-Namaz, cemâat hâlinde kılınırken **İftitah tekbîri**'ni, imamın tekbîrinden hemen sonra almak.

5-Kıyâm'da sağ eli sol elin üzerine koyup, erkek ise göbeği altına koyup baş ve serçe parmağı ile bileğini kavramak, kadın ise göğsüne koymak.

6-Bir özü yoksa, kıyâm'da iki ayağının arasını dört parmak kadar açık tutmak.

7-Birinci rek'atde -*sessizce*- **Sübhâneke** duâsını okumak.

8-Birinci rek'atde -*sessizce*- **Eûzü-Besmele** çekmek.

9-Her rek'atde Fâtihâ'dan önce -*sessizce*- **Besmele** okumak.

10-Fâtiha'dan sonra yavaşça “**Âmîn:Duâmızı kabûl et** ” demek.

11-Sabah ve öğle namazlarında Fâtiha'dan sonra uzunca, ikinci ve yatsı namazlarında kısa, akşam namazında da daha kısa sûre okumuk.

12-Rükû'a ve secdeye varırken ve secdeden kalkarken “**Allâhü Ekber**” lâfzı ile **Tekbir** almak.

13-Rükû'da, dizlerini ellerin parmakları ile serbest olarak tutmak. (*Kadınlar ellerini dizleri üzerine korlar*).

14-Rükû'da, dizlerini ve ellerini dik tutup bükmemek. (*Kadınlar dizlerini bükük tutarlar*).

15-Rükû'da, arkasını dümdüz tutmak (*Kadınlar biraz meyilli tutarlar*).

16-Rükû'da, başını ve boynunu sırtı ile aynı hizâda tutmak.

17-Rükû'da, üç kerre “**Sübhâne Rabbiye'l-azîm**” demek.

18-İmam ise, rükû'dan kalkarken “**Semia'llâhü limen hamideh**” demek.

19-İmama uymuş ise “**Rabbenâ ve leke'l-hamd**” demek.

20-Yalnız başına kılıyorsa her ikisini birlikte söylemek.

21-Rükû'dan doğrulduktan sonra “**Sübhâne'llâh**” diyecek kadar durmak.

22-Secdeye varırken önce dizlerini, sonra ellerini, sonra alnını, sonra da burnunu yere koymek.

23-Secdeden kalkarken *-bir özrü yoksa-* önce başını, sonra ellerini, sonra dizleri üzerine ellerini koyarak kalkmak.

24-Secdede iken yüzünü iki eli arasına koymak.

25-Secdede üç kerre “**Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ**” demek.

26-Secdede ellerinin parmakları *-serbest olarak-* birbirine bitişik olmak ve kıbleye karşı bulunmak.

27-Erkekler, karınlarını uyluklarından, dirseklerini yanlarından, kollarını da yerden yukarı tutmak. (*Kadınlar,*

secdede kollarını yanlarına, karınlarını uyluklarına yapıştırıp yere doğru alçaltırlar).

28-Tehıyyât'da, ellerini uylukları üzerine koymak ve parmakları kibleye karşı serbest tutmak.

29-Erkekler, Tahıyyât'da, sol ayağı üzerine oturup sağ ayağını *-parmaklar kibleye gelecek şekilde-* dikmek. (Kadınlar, iki ayağını sağ tarafına çıkarıp sol dizi (sol uyluğu) üzerine oturtmak).

30-Ettehıyyâtü'yü sessizce okumak.

31-Üç ve dört rek'atli farzların üçüncü ve dördüncü rek'atlerinde **Fâtiha** okumak. (Birinci ve ikinci rek'atlerinde *Fâtiha* okumak vâcib'dir).

32-Son oturuşda, Ettehıyyâtü'den sonra salât ve selâm duâsı olan "**Allâhümme salli ve Allâhümme bârik**" salevât duâlarını okumak. Bunlardan sonra da "**Rabbenâ**" duâlarını okumak.

33-Başını önce sağa çevirerek sağına, sonra sola çevirerek soluna selâm vermek. (Sağa selâm vermek vâcib'dir).

34-Selâm verirken "**Es-selâmü aleyküm ve rahmetü'llâh**" demek.

35-İki tarafa selâm verirken, Hafaza ve Kirâmen kâtibîn meleklerine; cemâat ile namaz kılınıyorsa imama, cemâate ve melâikeye; imâm ise cemâate ve melâikeye niyet ederek selâm vermek.

36-İmam ise, sol tarafa selâm verirken sesini biraz alçaltmak.

37-İmama uyan kişinin selâmı, imamın selâmının hemen arkasından olmak.

38-İmama sonradan uyan kimse, *-yetişemediği rek'atleri kılmak için-* imamın ikinci selâmını (iki tarafa selâm vermesini) beklemek.

39-Ettehıyyâtü' yü okurken **Kelime-i şehâdet** kısmına gelince sağ elin şehâdet parmağını kaldırarak "**Lâ ilâhe**" demek, indirirken de "**illâ'llâh**" demek.¹⁰²

40-Namaz kılariken önünden insan, hayvan veyâ başka bir şey'in geçme ihtimâli olan yerlerde sütre koymak

Sünnetlerin hukmü:

Namazların sünnetleri, namazların vâciblerini tamamlar. Onlardaki noksanlıkları giderir ve daha fazla sevâb kazanmaya vesîle olur. Sünnetleri terk etmek namazı bozmaz, fakat mekrûh olur. Çünkü sünnetler de, şer'î hükümlerden ve esâslardandır.

Bunun için namazın sünnetlerini, *-şer'î hükümlerden ve esâslardan kabûl etmeyerek-* kasden yapmamak, hakk ve hakikatden uzak tutmak, küfrü gerektirir.

Namazın müstehâbları (Edebleri) (17)

1-Namazda huşû' ve hudû' içinde bulunmak.

2-Üst elbiseyi açık bulundurmıyıp düğmelemek.

3-Erkekler, yenleri varsa ellerini yenlerinden dışarı çıkarmak.

4-Müezzin ikâmet ederken oturmak, "**Hayye ale'l-felâh**" dediği zaman kıyam edip ayağa kalkmak.

5-İmâm, "**Kad kâmeti's-salâh**" denilince namaza başlamak. (*İmâmın, ikâmet bitdikden sonra namaza başlamasında da bir sakınca yoktur*).

6-İftitah tekbîrinde ellerini kulaklarının yumuşağına değirecek kadar kaldırmak.

7-Kıyâm'da bileğini sıkıca tutmak, (*diğer üç parmağı bileğin üstüne koyarak "**Allâh**" lâfzı şeklinde tutmak*).

8-Kıyâm'da secde yerine bakmak.

¹⁰²-Bunu yaparken baş parmak ile orta parmak halka şeklinde yapıp diğer iki parmak bükülmelidir. Bu husûsu bir çok kimseler bu şekilde yapamadığı için terk edilmesi daha uygun görülmüştür.

9-Rükû' ve secdede üç, beş veyâ yedi kere tesbîh etmek. (*üç kere tesbih etmek daha iyidir*).

10-Rükû' da ayaklarının ucuna bakmak.

11-Alnından ve burnundan önce ellerini yere koymak.

12-Secdede burnunun iki yanına bakmak.

13-Oturduğu zaman kucığına bakmak.

14-Selâm verirken omuz başlarına bakmak.

15-Namazda bir yerini silmemek veyâ kaşımamak.

16-Öksürmemeye çalışmak.

17-Esnememeye çalışmak. (*Mecbur kalırsa sağ elinin arkası ile ağzını kapamak*).

Müstehâbların hukmü

Namazın müstehâbları, namazın edeblerindedir. Bunun için bunları terk etmemek lâzımdır. Eğer terk edilirse bir şey' lâzım gelmez ve günah sayılmaz. Fakat fazileti ve sevâbı noksan olur.

Huşû' ve hudû' ile namaz kılmaya çalışan bir kimse, Allâhü Teâlâ'nın huzûrunda bulunduğunu ve bu namazın kendisi için bir mi'raç olduğunu düşünerek kalbini yalnız Allâhü Teâlâ'ya yöneltip dünyevî şey'lerden ve gereksiz düşüncelerden korumaya çalışır.¹⁰³

Namazın mekrûhları (75)

1-Namazda bir özü olmadan her hangi bir şey'e dayanmak.

2-Namazda boynunu eğip bükmek.

3-Bir özü olmadan birbiri ardınca üç adım yürümek.

4-Bir nesne ile oynamak veyâ bir şey' kovalamak veyâ rüzgârlanmak.

5-Hoşa giden bir kokuyu koklamak.

¹⁰³ -**Huşû'**: Cenâb-ı Hakk'ın huzûrunda olma hissi ve vecdi içerisinde bulunma duygusu,
Hudû': Alçak gönüllülük, gönül alçaklığı.

6-Secde yerinden taş ve çakıl gibi şey'i gidermeye çalışmak. *(Fazla rahatsız ederse giderilebilir).*

7-Özürsüz parmaklarını çıtlatmak veyâ birbirine geçirmek.

8-Elini böğrüne koymak,

9-Özürsüz bağdaş kurup oturmak.

10-Bir kere bir yerini kaşımak. *(Çok olursa namazı bozar).*

11-Rükû' ve secdeleri yaparken sünnet olanları yapmamak.

12-Hânesinde giydiği halde insanların yanına çıkamayacağı kaftan veyâ giysi ile kılmak,

13-Bir insan yüzüne veyâ uyuyan bir insana veyâ hayvana karşı namaz kılmak. *(Câmide arkası dönük olursa zarar vermez).*

14-Ateşe veyâ benzeri şey'lere karşı kılmak,

15-Önünde, üstünde veyâ secde yerinde insan ve hayvan resmi olmak, *(görünmeyecek kadar küçük olursa zarar vermez).*

16-Gerinmek, esnemek, serinlemeye çalışmak veyâ benzeri şey'leri yapmak.

17-Kollarını kaftanın koltuklarından çıkarmak,

18-Ayaklarını dikip iki ökçesi üzerine oturmak,

19-But ve bacaklarını yukarı dikip oturmak,

20-Gözlerini yummak, sağa, sola, yukarı veyâ başka bir yere bakmak.

21-Erkekeler, secdede kollarını yere koymak.

22-Rükû' ve secde yaparken tekbîr alır gibi ellerini kaldırmak.

23-Çok acele rükû' ve secde yapmak.

24-Secde ve tahiyât'da el ve ayak parmaklarını kiblede başka bir yöne çevirmek.

25-Baş örtmeyi bir ağırlık sayarak *(tembellik yaparak)* veyâ baş örtmeyi önemsemiyerek *(gevşeklik yaparak)* başı açık namaz kılmak. *(Huşû ve hudû' için olursa zarar vermez).*¹⁰⁴

¹⁰⁴-Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* dâimâ başı kapalı kılmış ve, "*Namazı benden gördüğünüz gibi kılın*" buyurmuştur.

26-Önünde açık bir yer var iken imâm ardında yalnız kılmak,
29-Nohut tânesinden küçük bir şey' yutmak. (*Büyük olursa namazı bozar*).

30-Yemek hâzır olunca namaza durmak. (*Vakit dar olursa önce namaz kılınır*).

31-Rükû' ve secdede tekbîrleri terk etmek veyâ tesbihleri üçden az okumak.

32-İntikâl tekbîrlerini yerli yerince almamak.

33-Başkasına âit bir yerde sâhibinin izni olmadan namaz kılmak. (*O yer ekili değilse veyâ sâhibinin izni olursa kılınabilir*).

34-Namazın huzûrunu bozacak yerlerde ve kalbi meşkûl edecek şey'lerin bulunduğu yerlerde (*çalgı çalınan veyâ oyun oynanan yerlerde*) namaz kılmak

35-Mezarlıkta, yol ortasında, hamam ve benzeri gibi temiz olmayan yerlerde namaz kılmak. (*Özel bir yer ayrılmışsa kılınabilir*).

36-Kabirlerin üstünde veyâ kabirlere karşı kılmak,

37-Arada bir perde olmadan necâsete karşı kılmak,

38-Kirli ve pis kokulu elbîseler ile kılmak.

39-Bir özrü olmadan elbîseyi, *-paltosunu veyâ ceketini-* giymeyip omuzlarına alarak kılmak veyâ ellerin çıkmasına engel olacak bir şey' içine bürünerek kılmak.

40-Elbîseyi toz, toprak ve benzeri şey'lerden korumak veyâ ütüsü bozulmamak için yukarı doğru çekmek.

41-Namazda elbîse çıkarmak veyâ giymek, düğme iliklemek veyâ açmak, sarığını çıkarmak veyâ giymek.

42-Namazda başın etrâfına mendil gibi bir şey' bağlayıp tepesini açık bulundurmak.

43-Kolları sıvalı bir halde iken namaz kılmak. Kısa kol zarar vermez. (*Kadınların kolları açık olursa namaz bozulur*).

44-Âyet'leri, rükû' ve secdelerdeki tesbihleri el ile saymak.

45-Bir sûre veyâ bir âyet atlayarak okumak. (*En az iki sûre veyâ iki âyet atlayarak okumak lâzımdır*).

46-İkinci rek’atde evvelki rek’atde okuduğunun üstünden okumak,

47-Kıyâm hâlinde iken okuduğu Kur’ân’ı, rükû’da bitirmek.

48-Farzda, ikinci rek’atde okuduğu âyet veyâ sûre, evvelki rek’atde okuduğundan üç âyet uzun olmak,

49-Câmide, kendisi için bir yer belirliyerek namazı devamlı olarak aynı yerde kılmak.

51-Küçük veyâ büyük tuvalet sıkıntısı var iken namaz kılmak. (*Vakit dar ise kılınabilir*).

52-Secdede -özürsüz- dizlerini ellerinden evvel kaldırmak,

53-Secdede bir ayağını kaldırmak. (*İki ayak kalkarsa namaz bozulur*).

54-İmâmdan önce rükû’ etmek.

55-İmâmdan önce rükû’dan başını kaldırmak,

56-İmâmdan önce secdeye varmak,

57-İmâmdan önce secdeden başını kaldırmak,

58-Secdeye varırken ellerini dizlerinden önce -özürsüz- yere koymak,

59-Yere ve duvar gibi bir şey’e özürsüz dayanıp kalkmak,

60-Namaz içinde elinin toprağını silmek,

61-Ezberinde başka bir sûre varken bir rek’atde aynı sûreyi tekrâr okumak. (*Sehven okursa zarar vermez*).

62-Cemâatle namaz kılariken imâm ardında Kur’ân okumak,

63-Elindeki tûlbent üzerine veyâ sarığının bir parçası üzerine özürsüz secde etmek

64-Ayak üzere iken özürsüz asâya veyâ duvâra dayanmak

65-İmâm özürsüz mihrâbın gayride kılmak

66-İmâm yalnız olarak alçakda durup bi’l-cümle cemâat yüksekde olmak,

67-Bi’l-cümle cemâat alçakda olup imâm yüksekde olmak,

- 68-**Besmele ve âmîn'i açıktan söylemek,
69-Meşrû' olan rukûnleri, intikâl temâm olduktan sonra yapmak.
70-Rükû' ve sücûdün tesbihlerini başını kaldırdıktan sonra söylemek.
71-Sağına ve soluna sallanmak.
72-Özürsüz bir ayak üzerine durmak.
73-Rükû'da başını öne eğmek veyâ yukarı kaldırmak.
74-Önünden insan geçmesi ümit edilen bir yerde namaz kılarken önüne bir sütne koymamak
75-Kıyâmda iken oraya buraya bakmak.

Mekrûhların hukmü

Namaz içinde yapılması veyâ yapılmaması mekrûh olan şey'ler, ya harama yakın olurlar veyâ halâle yakın olurlar. Meselâ vâcib olan bir şey'i yapmamak, **tahrîmen mekrûh** olur. Sünnet olan bir şey'i yapmamak da **tenzîhen mekrûh** olur.

Bununla beraber müekked bir sünneti terk etmek, vâcib olan bir şey'i terk etmek derecesine yakın bir **kerâhet** olur.

Namazda mekrûh olmayan şey'ler (5)

- 1-**Beline bağlamış olduğu bir şey' çözüdür ve avret mahalli açılırsa onu bağlamak.
2-Beline veyâ boynuna takılı olduğu halde rükû' ve secdeye mâni' olmayan kılıç gibi bir şey' ile namaz kılmak
3-Mushafa, kılınca, yanan muma, kandile, fenere karşı namaz kılmak.
4-Namazda yılan ve akrep gibi zarar vermesi düşünülen bir şey' öldürmek. *(Bu öldürme işi,-amel-i kesir:çok iş- ile olursa namazı bozar).*
5-Namaz kılanı rahatsız eden sinek gibi bir haşereyi eli ile kovmak.

Namazı bozan şey'ler (37)

Bir namazın **şart** ve **rukün**'lerinden biri bulunmazsa veyâ eksik olarak veyâ yanılarak unutulup yapılmazsa veyâ o namazı **ifsâd** edecek (*bozacak*) bir şey' yapılırsa o namaz bozulmuş olacağından yeniden kılmak lâzım gelir.

1-Konuşmak veyâ bir söz söylemek.

2-Kendisi işitecek kadar gülmek. (*Başkaları işitecek kadar olursa abdesti de bozulur*).

3-Bir musîbet veyâ ağrıdan dolayı ses ile ah etmek, inleme veyâ ağlamak. (*Eğer Cennet ümîdi ve Cehennem korkusu ile olursa zarar vermez*).

4-Bir zarûret olmadan boğazı temizlemeye çalışmak.

5-Sakız çiğnemek.

6-Başı ve sakalı taramak,

7-Üç kere kıl koparmak.

8-Bit, pire, böcek gibi bir şey' öldürmek.

9-Her birinde elini kaldırarak üç kere bir yerini kaşımak,

10-Bir rek'atde iki saf kadar yürümek.

11-Secdede iki ayağını birden yerden kaldırmak.

12-Cemâat ile kılınan rükû' ve sücûdlu bir namazda imama uyan bir erkeğin, aynı namazı kılan bir kadın ile berâber arada bir hâil olmadan yanyana durmak veyâ kadın önde olmak,

13-Kendisini gören bir kimsenin namazda olmadığına hukm edecek kadar bir şey' ile meşkûl olmak. (**Amel-i kesîr**: *Çok iş*) de bulunmak. (**Amel-i kalîl**:*Az iş*) olursa mekrûh olup namazı bozamaz.

14-Yüzünü ve göğsünü kıbleden çevirmek.

15-İmâmdan başkasının okuduğu Kur'ân'ı düzeltmek veyâ hatırlatmak. *Kendi imamının yanlışlığı veyâ takıldığı yeri düzeltirse bozulmaz*.

16-Kur'ân'ı, Mushaf'dan yüzüne okumak.

- 17-Yemek yemek veyâ su içmek.
18-Ma'nâ bozulacak kadar Kur'ân'ı yanlış okumak.
19-Selâm almak veyâ bir kimsey'e cevâp vermek veyâ tokalaşmak.
20-Bilerek kasden selâm vermek.
21-Çocuğunu emzirmek.
22-Ağıza alınan bir şey'in *-hurma, kayısı, şeker gibi-* eriyerek tadı boğaza gitmek.
23-Kendisi veyâ başkası tarafından abdesti bozulmak.
24-Bayılmak veyâ çıldırmak gibi bir hal olmak.
25-Sabah namazı kılarırken güneş doğmak.
26-Namazda örtülmesi gerekli olan bir yer, bir rukûn miktârı (*üç tesbih miktârı*) açık kalmak.
27-Namaza mâni' olacak kadar bir pislik bulaşmış olmak.
28-Özür sâhibinin özü ortadan kalkmış olmak.
29-Teyemmüm ile namaz kılan bir kimsenin suyu görüp kullanmaya gücü yetmek.
30-Nohut tânesi kadar bir şey' yutmak. Küçük olursa bozmaz.
31-Üç ve dört rek'atli namazların birinci oturuşunda iki rek'at sanarak veyâ yanılarak selâm vermek. Amma son tahıyyât'da olduğunu sanıp sehv ile selâm verse fâsid olmaz. Namazına devam edip sonunda secde-i sehv yapar.
32-Cemâat ile kılınan bir namazda imâmın önünde bulunmak.
33-Namaz içinde mestini veyâ ayağındaki bir şey'i çıkarmak. (*Kendiliğinden kolayca çıkarsa namazı bozmaz*).
34-Namaz içinde meshin müddeti bitmek.
35-Aksıran bir kimseye namazda "**Yerhamüke'llâh**" demek.
36-Üç ve dört rek'atli bir namazı bilmeyerek veyâ kendini misâfir zann ederek, iki rek'atin sonunda selâm veren bir kimsenin namazı bozulur. Öğlenin farzını cum'a veyâ sabah namazı, yatsının farzını terâvih zann ederek veyâ bilmediği için

dördü iki rek'at zann ederek birinci oturuş sonunda selâm veren kimsenin de namazı bozulur.

37-Bir kimse son ka'dede (*son oturuşda*) teşehhüt miktârı oturduktan sonra kendi isteği ile namazdan çıkmadan önce namaz vakti çıksa veyâ başka bir namaz vakti girse namazı, İmâm A'zâm'a göre bozulur.

Başlanmış bir namazı bozmak gerekli olan haller

1-Saldırıya uğrayan bir insanın veyâ ölüm tehlikesi ile karşı karşıya kalan bir kimsenin yardım istemesi hâlinde namazı bozup o kimsenin yardımına koşmak vâcibdir.

2-Bir koyun sürüsüne kurt veyâ bir canavar saldırması hâlinde namazı bozup onları uzaklaştırmaya çalışmak câizdir.

3-Hayâtî bir tehlike olan veyâ maddî bir zarar olacak hallerde namazı bozup bunları kurtarmak câizdir.

4-Nâfile namaz kılan bir kimseyi, anne veyâ babası (*onun nâfile namaz kıldığını bildiği halde*) çağırırsa, namazını bozabilir. Fakat farz bir namaz kılıyorsa ve bir tehlike de yoksa bozamaz. Çocuk ağlaması veyâ yemek taşması gibi hallerde de bozabilir.

Bunların hepsinde de bozulan namaz, daha sonra kazâ' edilerek borçdan kurtulunmuş olunur. Eğer bozulan namaz nâfile bir namaz ise, yine kazâ' edilir. Çünkü nâfile bir namaza niyet edilip başlanınca o namaz kendisine vâcib (*farz*) olmuş olur.

Namazı cemâat ile kılmak

Farz bir namaz, temiz bir yerde, tek başına kılınabileceği gibi evde veyâ câmide cemâat ile de kılınabilir. Fakat câmide cemâat ile birlikte kılınan bir namazın sevâbı, evde kılınan bir namazın sevâbından yirmiyedi derece daha fazladır. Evde cemâat ile kılınması halinde cemâat sevâbı alınır da câmide cemâat ile kılınan namazın sevâbı kadar olmaz. Çünkü Hazreti Muhammed *sallâ 'llâhü aleyhi ve sellem*, bu husûsda şöyle buyurmuştur:

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَدِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرُونَ دَرَجَةً.

“Cemâat ile kılınan bir namazın sevâbı, tek başına kılınan namazdan yirmiyedi derece daha fazladır.”¹⁰⁵

Terâvih namazından başka olan diğer sünnet ve nâfile namazlar, cemâat ile kılınmaz. Bunların cemâat ile kılınması mekrûhdur. Terâvih namazı ise böyle değildir. Tek başına kılınabildiği gibi evde veyâ câmide cemâat ile de kılınabilir. Cemâat ile kılınan bir terâvih namazından sonra kılınan o gecenin vitir namazı da cemâat ile kılınır. Terâvih namazının cemâat ile kılınması, Ashâb-ı Kirâm'ın icmâ'ı ile sâbitdir.

Vitir namazı

Vitir namazı, vâcib olan bir namazdır. Yatsı namazının vaktinde ve yatsı namazından sonra üç rek'at olarak kılınır. Birinci, ikinci ve üçüncü rek'atların her birinde Fâtiha ve zamm-ı sûre okunur. Üçüncü rek'atte, zamm-ı sûreden sonra rûkûa varmadan önce eller kulaklara kadar kaldırılıp **Allâhü Ekber** denilerek *-İftitah tekbiri gibi-* tekbîr alınır ve eller bağlanır. Bundan sonra **Kunut duâsı** okunur. Kunut duâsını okuyup bitirdikten sonra da rûkûa varılır.¹⁰⁶ Namaz tamamlanarak selâm verilip namazdan çıkılır.

¹⁰⁵ -Buhârî, Ezan, 30. Müslim, Mesâcid, 42.

¹⁰⁶ -Sünnet olan Kunut duâları aşağıdaki gibidir:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْشُكَ وَنَسْتَعْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيْكَ . وَتُوْمِنُ بِكَ وَتَتُوْبُ اِلَيْكَ وَتَتَوَكَّلُ عَلَيْنَا . وَتُنْفِيْ عَلَيْنَا الْحَبِيْرَ كُلَّهُ
نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنُحْلِعُ وَنُحْلَعُ مِنْ يَنْفَعُكَ .

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ وَارْتَلِيْكَ نَسْعِيْ وَنُحْيِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ . وَنُخْشِيْ عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ
بِالْكَفٰرِ مُلْحِقٌ .

Allâh'ım, Biz senden yardımını ister, günahlarımızı mağfiret etmeni, bizi doğru yola iletmeni dileriz. Sana îmân eder, sana tevbe eder, sana tevekkül ederiz. Seni tüm hayırlar

Beş vakit namazda olan rek'atlerin toplamı (40)

- 1-Farz (17).
- 2-Vâcib (3).
- 3-Sünnet-i müekkeke (12).
- 4-Sünnet-i ğayr-i müekkeke (8).

Nafile namazlar

Farz ve **vâcib** olmayarak farz namazların sünnetlerinin dışında, nâfile olarak kılınan **müstehâb** ve **mendûb** namazlardır ki her birinin kendisine mahsûs bir takım sevâb ve fazîletleri vardır.

İki veyâ dört rek'at olarak kılınan bu namazlar, Tahiyetü'l-mescid, Kuşluk namazı, Teheccüd namazı, Tesbîh namazı ve Tevbe namazı gibi nâfile namazlardır ki ikişer rek'at olarak kılınması daha iyi ve daha fazîletlidir.¹⁰⁷

ile över, sana şükr eder, sana nankörlük etmeyiz. Sana isyân edip duranları hall eder, terk ederiz.

Allâh'ım, biz ancak sana ibâdet eder, senin rızan için namaz kılar, sana secde eder, senin rahmetine kavuşmak için çalışır koşarız. Senin rahmetinin çok olmasını ve devâmını umar, azâbından korkarız. Muhakkak ki senin azâbın kâfirlere ulaşacaktır.

¹⁰⁷-Meselâ, günah işleyen bir Müslümân, yaptığına pişmân olup tevbe etmek isterse önce güzelce bir abdest alır, sonra iki rek'at namaz kılar, sonra da günahlarının bağışlanmasını cenâb-ı Hakk'dan ister ki böyle bir **Tevbe** namazı, **mendûb**'dur. Çünkü âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرَ اللَّهُ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ سَأَلُوا مَا فَعَلُوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

“Onlar çirkin bir günah işledikleri yahud nefislerine zulm ettikleri vakit hemen Allâh'ı hatırlayarak günahlarının afv edilmesi için (kalben ve lisânen tevbe ve) istiğfâr ederler. Günahları, Allâh'dan başka kim bağışlayabilir. Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde bile bile isrâr etmezler”. Âl-i İmrân, 135.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا.

Cum'a namazı

Cum'a namazı, müekked bir farz-ı ayın'dır ve iki rek'atdır. Farziyyeti Kitâb, Sünnet ve İcmâ' ile sâbitdir. Öğle vaktinde ve cemâat ile kılınır. Dördü farzdan evvel, dördü de farzdan sonra sekiz rek'at sünneti vardır.¹⁰⁸ Câminin içinde ikinci bir ezan okunduktan sonra hatîb minbere çıkarak bir hutbe okur. Hutbeden sonra da imam olup farz olan iki rek'at cum'a namazını kıldırır. Bundan sonra da son sünnet ve vaktin sünneti kılınır.

Cum'a namazı'nın sahih olmasının şartları (6)

- 1-Cum'a kılınacak yer, şehir veyâ şehir hükmünde olmak.
- 2-Devlet başkanı veyâ vekîli tarafından Cum'a kıldırmaya resmen izin verilmiş bir hatîb olmak.¹⁰⁹
- 3-Öğle namazının vaktinde olmak.
- 4-Cemâat hâzır olarak namazdan evvel hutbe okumak.
- 5-İmâmdan başka en az üç veyâ iki erkek cemâat bulunmak.

"Kim bir kötülük yapar yahud nefesine zulm eder de sonra Allâh'dan mağfiret dilerse o, Allâh'ı Ğafûr ve Rahîm bulur". Nisâ', 110.

مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلَّا عَفَرَ اللَّهُ لَهُ.

"Bir kul, bir günah işlediği zaman güzelce abdest alır, sonra iki rek'at namaz kılar, sonra da günâhının bağışlanmasını isterse, günâhi bağışlanır". İbn-i Mâce, Salât, 193.

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi, C.1. ss.78. Ahmed Naim.

وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ج وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَنِّي كَرِيمٌ.

"Kim şükür ederse kendi fâidesindedir. Kim de nankörlük ederse şüphe yok ki Rabb'in (onun şüküründen) müstağnîdir, (hem O) hakkıyla kerem sâhibidir". Neml, 40

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ.

"Artık irtikab etmekte oldukları (günâhın) cezâsı olmak üzere az gülsünler, çok ağlasınlar". Tevbe, 82.

¹⁰⁸ -Cum'a namazı kılan bir kimse isterse, farzdan sonra kıldığı dört rek'at sünnetden sonra dört rek'at de zuhr-i âhir ile iki rek'at de vakit sünneti kılar.

¹⁰⁹ -Bu yetki, bizim memleketimiz olan Türkiye'de, Diyânet İşleri Başkanlığı'na devr edilmiştir.

6-Cum'a kılınacak yer herkese açık olmak ya'nî namazın edâsına, vaktinde kimse men' olunmamak.

Cum'a namazının farz olmasının şartları (7)

1-Şehir veyâ şehir hukmünde olan bir beldede ikâmet etmek, (*yolcu olmayıp mukîm olmak*).

2-Hasta olmamak.

3-Hür ve serbest olmak.

4-Erkek olmak.

5-A'mâ (*kör*) olmamak.

6-A'zâları (*organları*) tamam olmak.

7-Câmî'e gitmek için bir korku ve bir özürlü bulunmamak.¹¹⁰

Hutbe ve Hutbe'nin ruknü

Hutbe'nin ruknü, Cenâb-ı Hakk'ı, *-Tesbîh, Tahmîd, Tehlîl ve Tekbîr gibi bir ifâde ile-* zikr etmektir ki bu zikir, hutbe denecek kadar uzun bir zikirdir.

Hutbe ikidir. Birinci hutbede Allâhü Teâlâ'ya hamd ve senâ'dan sonra Müslümânlara va'z ve nasîhat edilir. Biraz oturduktan sonra kalkılarak ikinci hutbe okunur. Bu hutbede de Allâhü Teâlâ'nın varlığına ve birliğine, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğine şehâdet edilir ve peygambere salâvat getirilir. Bundan sonra da *-istenilirse-* duâ yapılabilir.

Hutbe'nin şartları (5)

1-Vakit içinde olmak.

2-Namazdan evvel okunmak.

3-Hutbe niyeti ile okunmak.

¹¹⁰ -Kendisinde bu şartlar bulunmayan bir kimseye cum'a namazı farz olmaz.

4-İmâmdan başka, cum'a namazı kendisine farz olan en az üç, (İmâm Ebû Yûsûf'e göre en az iki), cemâat huzûrunda okunmak.

5-Hutbe ile namaz arası başka bir şey' ile kesilmemek.

Cum'a namazının rek'atleri (5)

1-Cum'a namazının farzından önce kılınan dört rek'at ilk sünnet-i müekkedesi.

2-Cemâat ile kılınan cum'a namazının iki rek'at farzı.

3-Farzdan sonra kılınan dört rek'at son sünnet-i müekkedesi.

4-Zuhr-i âhir niyeti ile kılınan dört rek'at namaz.

5-İki rek'at vakit sünneti niyeti ile kılınan namaz.¹¹¹

Cum'a namazının mekrûhları (2)

1-Cum'a namazı edâ' olunmadan öğle namazı kılmak.

2-Cum'a namazı edâ' olunmadan öğle namazını cemâet ile kılmak.¹¹²

Bayram namazları

Cum'a namazı farz olan kimselere senede iki kere bayram namazı kılmak da vâcib'dir. Bayram namazı iki rek'atdır. Cemâat ile ve güneş iki mızrak boyu yükselip kerâhet vakti çıkdıktan sonra kılınır. Cum'a namazı için lâzım olan şartlar, Bayram namazları için de lâzımdır. Şu kadar var ki Bayram namazının hutbesi sünnet olup namazdan sonra okunur.¹¹³

¹¹¹-Hatib minberde iken câmiye gelen bir kimse ilk sünneti kılmayarak sükût ederek oturur. Farzdan sonra ilk sünneti, sonra son sünneti kılar. Sonra da isterse (zuhr-i âhir'i ve) vakit sünnetini kılar.

¹¹²-Cum'a namazı kılınmayan köylerde ve kasabalarda, Cum'a günü öğle namazını cemâat ile kılmaları kerâhetsiz olarak câizdir.

¹¹³ -Ramazan Bayramına, "Fitra bayramı", Kurban bayramına da "Udhiye bayramı" denir.

Vakit girince cemâat saf olarak "Niyet etdim vâcib olan Ramazan Bayramı namazını kılmaya veyâ Kurban Bayramı namazını kılmaya, uydum hâzır olan imama" diye niyet ederek namaz kılınır. Bayram namazlarında ezan okunmaz ve ikâmet getirilmez.

Bayram namazlarında.

1-İftitâh tekbîri farz.

1-Sübhâneke'den sonra üç kere tekbîr almak vâcib.

2-Birinci rek'atde rükû' tekbîri sünnet.

3-İkinci rek'atde zamm-ı sûreden sonra üç kere tekbîr almak vâcib.

5-Rükû'a giderken tekbîr almak vâcib'dir.

Teşrik tekbir'leri

Zü'l-hicce ayının dokuzuncu, onuncu, onbirinci, onikinci ve onüçüncü günlerinde, ya'nî Kurban Bayramı'nın arafe günü sabah namazından i'tibâren bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar her farz namazın selâmından sonra -*Allâhü ekber, Allâhü ekber, lâ ilâhe ilâ'llâhü ve'llâhü ekber, Allâhü ekber ve li'llâhi'l-hamd-* diyerek teşrik tekbîrleri almak, erkek ve kadın Müslümânlara **vâcib**'dir ki müftâbih olan (*kendisi ile amel olunması gereken huküm*) budur. Unutulursa kazâsı gerekmez.

Bayram günlerinde Müslümân'ların birbirini tebrik etmesi, musâfaha yapması (*tokalaşması*) ve birbirlerine (*غَفَرَ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ* : *Allâhü Teâlâ bizi de sizi de mağfıret buyursun*) diye duâ etmesi **mendûb**'dur.

Kezâ, bayram günlerinde, anne, baba, kardeş, amca, dayı, hala, teyze gibi yakın akrabâları, komşuları ve ilim adamlarını ziyâret edip onların duâlarını almak da **mendûb**'dur.

Terâvih namazı

Farzlara tâbi' olmayan sünnetlerden birisi de Terâvih namazıdır. Terâvih namazı, yirmi rek'at olarak erkek ve kadın Müslümânlar için bir sünnet-i müekke'dir. Evde tek başına kılınabilirse de cemâat ile kılmak, bir sünnet-i kifâyedir. Câmide cemâat ile birlikde kılınırsa, sevâbı ve fazîleti daha çok olur. Terâvih, orucun sünneti değil, Ramazan ayının sünnetidir. Bunun için oruc tutamayan hasta ve yolculara da Terâvih namazı kılmak sünnettir.

Terâvih namazı, yatsı namazından sonra kılınır. Yatsıdan önce kılınması câiz değildir. Ramazan ayında kılınan vitir namazı da terâvih'den sonra kılınır. Terâvih'den önce de kılınabilir.

Her dört rekât sonunda selâm verince biraz oturmak müstehâbdır. Oturunca da Tekbîr, Tehlîl veyâ Salevât-ı şerîfe okunursa iyi olur. İki rek'at sonunda selâm verince oturmak mekrûhdur. Bunun için kısa bir salevât-ı şerîfe okuyarak hemen ayağa kalkılıp namaza devam edilir.

Misâfir (yolcu) namazı

Orta yürüyüş ile en az üç günlük (18 saatlik veyâ 90 km.lik) bir yere gitmek için niyet edip evinden çıkan kimselere misâfir (*yolcu*) denir. Böyle bir kimse vardığı yerde onbeş gün veyâ daha ziyâde oturmaya niyet ederse o zaman misâfirlikden çıkmış olur. Eğer onbeş günden daha az bir zaman kalacak olursa, o zaman misâfirlikden çıkmış olmaz. Bununla berâber onbeş günden daha az bir zaman kalacağına niyet ettiği halde bu müddet *-tereddüt hâlinde-* onbeş günü geçerse yine misâfirlikden çıkmış olmaz

Böyle bir kimse dört rek'atli farz namazları iki rek'at olarak kılar veyâ kıldırır. Mukîm bir imama uyarsa dört rek'at olarak

kılar. İki ve üç rek'atlı namazları da yine iki ve üç rek'at olarak kılar. Vakti geniş ve emniyetli olursa sünnetleri de kılar, olmazsa sünnetleri terk eder. Yolculukda kazâ'ya kalmış dört rek'atlı namazları da yine iki rek'at olarak kazâ' eder.

Geçmiş namazların kazâ'sı

Namazı bile bile ve meşrû' bir özürlü yok iken vaktinden sonraya bırakmak büyük bir günahdır. Yaptığı bu günahdan kurtulmak için hem tevbe ve istiğfâr etmeli, hem de geçirmiş olduğu namazları kazâ' ederek kılmalıdır.

Beş vakit namazın edâ'sı nasıl farz ise, kazâ'sı da farzdır. Vitir namazının kazâ'sı da vâcibdir. Vakit çıkdıktan sonra, sünnetler kazâ' edilmez. Yalnız o günün sabah namazı, vaktinde kılınmamış ise kerâhet vakti çıkdıktan sonra o günün zevâl vaktine kadar o günün sabah namazı, sünneti ile birlikte kazâ' edilir. Öğle vakti girdikten sonra sünneti de düşer ve o sünnet kaza' edilmez, yalnız farzı kaza' edilir.

Kazâ' namazları için muayyen bir vakit yoktur. Üç kerâhet vaktinin hâricinde her zaman kılınabilir. Farz namazların kazâ'sı farz, vâcib namazların kazâ'sı vâcibdir.¹¹⁴

Yolculuk hâlinde kılınamayan sünnet namazları kazâ' edilmez. Fakat farza yetişmek için terk edilen öğle namazının sünnet olan ilk dört rek'atı, farzdan sonra kılınacak olan iki rek'at son sünnetinden önce kılınarak ve cum'a namazının sünnet olan

¹¹⁴ -Üç kerâhet vakti şunlardır ki bu vakitlerde namaz kılmak, tahrîmen mekruh'dur.

1-Güneş doğup iki mızrak boyu yükselinceye kadar olan 40-50 dakikalık bir zaman

2-Zevâl vakti ki güneş tam tepe noktasına gelipte henüz batı tarafına geçmeden.

3-Güneş sararıp gözleri kamaştırırmaz bir hâle geldiğinden battığı zamana kadar

Bu üç kerâhat vaktinde Kur'ân-ı Kerîm okunabilirse de duâ etmek, salâvât-ı şerîfe okumak, tesbîh ve tehlîl gibi zikirler ile meşkul olmak daha fazîletlidir.

ilk dört rek'ati de, farzdan sonra kılınacak olan sünnetlerden önce kılınarak kazâ' edilir.

Başlanmış olan nâfile bir namaz her hangi bir şekilde bozulursa o namazı kazâ' etmek vâcib olur.

Kazâ' namazlarını kılmak nâfile namaz kılmaktan daha evlâdır. Fakat farz namazların müekkeke olsun olmasın sünnetleri bundan müstesnâdır. Bunun için bu sünnetleri terk ederek yerine kazâ'ya niyet etmek, evlâ olmadığı gibi doğru da değildir. Hattâ kuşluk, tesbîh ve teheccüd namazları gibi nâfile namazlar da böyledir. Çünkü bu sünnetler, farz namazların sevâbını tamamlar. Bunun için bunların telâfisi mümkün değildir. Kazâ' namazlarının belli bir vakti olmadığından *-üç kerâhet vakti dışında-* her zaman telâfileri mümkündür.

Sehiv (vanılma) secdesi

Namaz kılarken farzlardan veyâ vâciblerden birinin yerinin değiştirilmesi veyâ vâciblerden birinin terk edilmesi hâlinde, namazın sonunda yalnız “**Ettehiyyâtü**” yü okuyup selâm verdikten sonra **sehiv secdesi** yapmak vâcib olur. Eğer yalnız kılıyorsa iki tarafa, imâm olup bir cemâate namaz kıldırıyorsa yalnız sağ tarafa selâm verdikten sonra sehiv secdesi yapar. Sonra da Ettehiyyâtü, Salli-Barik ve Rabbenâ duâlarını tekrar okuyarak iki tarafa selâm verip namazını tamamlar

Bu gibi hallerde farzlardan biri veyâ vâciblerden biri kasden terk edilirse o namazı yeniden kılmak lâzım gelir.

Secde-i tilâvet (Okuma secdesi)

Kur'ân-ı Kerîmde bulunan ondört secde âyetinden birisi namazda veyâ namaz hâricinde okunduğu vakit veyâ namaz hâricinde ehil bir okuyandan işitildiği vakit hem okuyana, hem de işitene, ayakda iken niyet edip eller kaldırılmadan *-Allâhü ekber-*

diyerek bir kere secde etmek vâcibdir. Secdede üç kere “*Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ*” denilmesi ve *-Allâhü ekber-* diyerek kalkınca da “*Ğufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr*” denilmesi müstehâbdır.

Bir yerde bir secde âyetini tekrar tekrar okuyan kimseye bir kere secde etmek yeterli olur. Fakat bulunduğu yerden başka bir yere gider ve orada yine aynı secde âyetini okursa, önce yaptığı bir secde yeterli olmaz. Ayrıca bir secde daha yapması lâzım gelir. Secde yapmamak için secde âyetini atlayarak okumak mekrûhdur.

Kur'ân-ı Kerîm'de olan secdeler (14)

Kur'ân-ı Kerîm'in ondört yerinde bulunan tilâvet secdeleri (*okuma secdeleri*) üç kısımdır ki şunlardır:

a-Farz olanlar (7)

- 1-Sûre-i A'râf.
- 2-Sûre-i Ra'd.
- 3-Sûre-i Nahl.
- 4-Sûre-i İsrâ'.
- 5-Sûre-i Meryem.
- 6-Sûre-i Hacc.
- 7-Sûre-i sâd.

b-Vâcib olanlar (3)

- 1-Sûre-i Fûrkân.
- 2-Sûre-i Secde.
- 3-Sûre-i Fussilet.

c-Sünnet olanlar (4)

- 1-Sûre-i Neml.
- 2-Sûre-i Necm.
- 3-Sûre-i İnşikâk.

4-Sûre-i Alâk.¹¹⁵

Cenâze namazı

Cenâze namazı, asıl namaz olmayıp müslümân bir ölü için yapılan bir duâdır ki mü'min kardeşinin günahlarının afv olunmasını Allâhü Teâlâ'dan istemekdir.

Cenâze namazının,

1-Edâ'sı, farz-ı kifâyedir.

2-Niyetinde,

Erkek ise, (*Niyet etdim Allâh rızâsı için hâzır olan şu erkek için duâya*); oğlan çocuğu ise, (*Niyet etdim Allâh rızâsı için şu erkek çocuğu için duâya*);

Kadın ise, (*Niyet etdim Allâh rızâsı için şu kadın için duâya*),

Kız çocuğu ise, (*Niyet etdim Allâh rızâsı için şu kız çocuğu için duâya*),

uydum imâma, denilir.

Cenâze namazının rukünleri (farzları) (2)

Bir farz-ı kifâye olan cenâze namazının rukünleri, dört Tekbîr ile kıyâmdır.

1-Kıyam (*ayakda durmak*).

2-Dört tekbîr almak.

Not: Cenâze namazı ölü için yapılan bir duâ olduğundan Kur'ân okumak, rukûl ve sücûd yoktur.

Cenâze namazının sünnetleri (6)

1-Namaz kıldırarak imam, ölünün göğsü hizasında durmak.

2-İftitâh tekbîrinde elleri kulaklara kadar kaldırmak.

¹¹⁵ - Kur'ân-ı Kerîm, (114) sûre, (30) cüz' ve (120) hizb'dir. Bunların başlangıç ve bitim yerleri, ba'zı Ku'ân-ı Kerîm'lerde işâretlenmiştir.

3-İftitah tekbîrinden sonra **Sübhâneke**'yi, “**ve celle senâük**” lafzı ile berâber okumak.

4-Sonra ikinci tekbîri alıp namazın tahıyyetinden sonraokunan salevât duâlarını (*salli-bârik duâlarını*) okumak.

5-Sonra üçüncü tekbîri alıp cenâze duâlarını okumak.

Bilmeyenler, bildikleri bir duâyı veyâ **kunut** duâsını veyâ “**Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ...**” âyetini okuyabilirler.

6-Sonra dördüncü tekbîri alıp iki tarafa selâm vermek.

Cenâze namazının müstehabları (3)

1-Sağına soluna selâm vermek.

2-Cemâat üç saf olmak.

3-Bir müslümân ölü kabre defn olunduktan sonra orada bir deve boğazlanıp paylaşılabilceği kadar oturarak Kur'ân okumak ve cenâzenin afv ve mağfireti için duâ etmek.¹¹⁶

Kabir ziyâreti

Kabir ziyâretinde, kabristana girince ve ziyâret edeceğimiz kabrin başına varınca ayakda kıbleye doğru yönelerek veyâ ölünün yüzüne karşı durularak şöyle duâ edilir ki Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da böyle duâ etmiştir:

اَلسَّلَامُ عَلَیْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِیْنَ وَاَنَا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَاحِكُوْنَ اَسْئَلُ اللّٰهَ لِيْ وَلَكُمْ الْعَافِیَةَ.

¹¹⁶-Mükellef bir kimsenin mezarı başında “**Telkîn**” verilmesi meşrû' görülmüştür. Bununla berâber Hanefî âlimlerinin bir görüşüne göre de, ölü gömüldükden sonra telkîn yapılması ne emr edilir, ne de nehy edilir.

Esâs telkîn, ölmeden önceki ölüm zamânında yapılan telkîndir ki ölmek üzere olan bir kimsenin yanında Kelime-i tevhîd, Kelime-i şehâdet okunarak hatırlatılır, fakat "Sen de oku" diye teklif edilmez. Bu arada "Yâsin" ve "Ra'd" sûrelerinin okunması müstehâbdır. Harâreti varsa az az su verilir. Ölünce gözleri yumdurulur, çenesi bağlanır, kıbleye karşı yatırılır, elleri yanına uzatılır, elbîseleri çıkarılıp üstüne bir örtü örtülür, şişmemesi için de karnının üzerine bir demir parçası gibi bir şey konur.

“Es-selâmü aleyküm, ey Mü'min'ler yurduunun sâkinleri. Bizler de inşâa'llâh sizlere kavuşacağız. Yüce Allâh'dan bizim ve sizin için âfiyet (selâmet) dilerim”.

Bundan sonra da oturulup Kur'ân-ı Kerîm okunması sevâbdır. Bu sevâb, *-Allâh rızası için-* Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın, Ashâb-ı kirâm'ın, Enbiyânın (*tüm peygamberlerin*), evliyânın, mü'min ve mü'minâtın, müslim ve müslimâtın ve geçmiş yakınlarımızın ruhlarına bağışlanırsa, onlar bu sevâbdan istifâde ederler. Kendisine de Cenâb-ı Hakk tarafından ayrıca ecir ve mükâfât verilir.

Kimlerin cenâze namazı kılınır (6)

- 1-Ölü Müslümân olmak,
- 2-Ölü yıkanıp temiz olmak
- 3-Ölü cemâat önünde olmak.
- 4-Ölünün tamâmı veya başı ile berâber bedeninin en az yarısı bulunmak.
- 5-Ölü sâbit bir yerde olmak, omuzda veyâ bir hayvan üzerinde olmamak.
- 6-Cenâze namazını kılacak kimseler ayakta kılmak.

Beş vakit namaz nasıl kılınır?

Daha önceki konularda anlatıldığı gibi îmânın esâslarını güzelce öğrenip **aslî** îmânını **kesbî** îmân ile te'yîd ederek şeksiz ve şübhesiz **kesbî** bir îmâna sâhip olan bir Müslümân, ilk önce İslâm'ın birinci şartı olan Kelime-i şehâdeti şu şekilde kabullenip ifâde eder:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ.

“Eşhedü en-lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh”:

"Ben şahidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Allâhü Teâlâ'dan başka hiçbir ilâh (*hiçbir tanrı, hiçbir ma'bûd*) yoktur. Yine ben şahidlik ederim ki (*şübhesiz bilirim ve bildiririm ki*) Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* Allâhü Teâlâ'nın kulu ve rasûlüdür".

Bundan sonra da

أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ.

"**Namazı** (dos doğru) **kılın, zekâtı verin. Rukû' eden** (mü'min) **lerle berâber rukû' edin** (cemâatle namaz kılın, cemâate devam edin)".¹¹⁷

emri gereğince İslâm'ın ikinci şartı olan **namaz** konularını öğrenip onları, ömrü boyunca, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın

صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي.

"*Namazı, benim namaz kıldığımı gördüğünüz gibi, kılınız*".

Hadîs-i şerîfnde ifâde buyurduğu üzere *-bi'z-zât kılarak gösterdiği gibi-* kılmaya çalışır ki bunların kılınış şekilleri şöyledir:

Sabah namazı

İkisi sünnet, ikisi farz olmak üzere dört rek'atdır. Sabah namazının sünneti, bütün sünnetlerin en kuvvetlisidir. Bunun için mümkün olduğu kadar terk edilmemeye çalışılır.

Sabah namazını kılmak için kalkan bir kimse, önce tuvalet ihtiyacı varsa onu giderip kurulandıktan sonra namazın dışındaki şartlarını yerine getirip güzelce abdest alır. Namaz kılacağı yere gelerek kibleye karşı durur ve "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü sabah namazının sünnetini kılmaya*" diyerek niyet

¹¹⁷ - Bakara, 43.

eder ve ellerini kulaklarının yumuşağına degecek şekilde kaldırıp "*Allâhü ekber*" diyerek tekbîr alır. Baş ve serçe parmağı ile bileğini kavrayıp diğer üç parmağını "**Allâh**" lafzı şeklinde tutarak ellerini göbük altına gelecek şekilde sağ elini sol el üzerine koyarak bağlar. Kadın ise ellerini omuz hizâsına gelecek şekilde kaldırdıktan sonra sağ elini sol el üzerine koyarak göğsü üzerine kor. Bundan sonra kendisi duyacak kadar bir sesle "*Sübhâneke*" duâsını ve Eûzü-Besmele çekerek Fâtiha sûresini okur ve sonunda "*Âmîn*" der. Sonra bir sûre veyâ en az üç kısa âyet veyâ üç kısa âyet uzunluğunda bir âyet okur. "*Allâhü ekber*" diyerek rükû'a varır, üç kere "*Sübhâne Rabbi'l-azîm*" der. Sonra "*Semia'llâhü li-men hamideh*" diyerek doğrulur ve ayakda "*Rabbenâ leke'l-hamd*" der. "*Sübhâne'llâh*" diyecek kadar ayakda durduktan sonra, tekrar "*Allâhü ekber*" diyerek secdeye varır, üç kere "*Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ*" der. "*Allâhü ekber*" diyerek saceden başını kaldırıp "*Sübhâne'llâh*" diyecek kadar oturur. Sonra yine "*Allâhü ekber*" diyerek ikinci secdeye varır, üç kere "*Sübh'ane Rabb'îye'l-a'lâ*" der. Bundan sonra da "*Allâhü ekber*" diyerek ikinci rek'at için ayağa kalkar.

Besmele ile birlikde Fâtiha sûresini ve bir zamm-ı sûre okur. Rükû' ve secdeleri *-birinci rek'atde olduğı gibi-* yaparak sol ayağını yatırıp sağ ayağın baş parmakları kibleye gelecek şekilde dikip oturur. Kadınlar iki ayağını sağ tarafına çıkarıp sol uyluğı üzerine oturur. Sonra sırası ile "*Ettehiyyâtü*", "*Allâhümme salli*", "*Allâhümme bârik*" ve "*Rabbenâ*" duâlarını okur. Bundan sonra başını sağ omuza bakacak şekilde sağa çevirerek "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetü'llâh*" der. Sonra sola çevirerek yine "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetü'llâh*" der ve namazdan çıkar.¹¹⁸

¹¹⁸-Sabah namazının sünneti ile farzı arasında, Peygamber *aleyhi's-selâm*'a salât ve selâm getirdikten sonra, şu duâyı okumak çok sevâbdır:

Bundan sonra ayağa kalkarak erkek ise ikâmet getirir, kadın ise getirmez. Sonra kıbleye karşı durup "Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü sabah namazının farzını kılmaya" diye niyet eder. Cemâtle kılıyorsa -Uydum hâzır olan imâma- der. Bundan sonra "Allâhü ekber" diyerek namaza başlar ve -iki rek'at sabah namazının sünnetinde olduğu gibi- iki rek'at sabah namazının farzını kılıp namazını tamamlar ve iki tarafa selâm verip namazdan çıkar.

Sabah namazını, sünneti ve farzı ile birlikte bu şekilde kılıp selâm verdikten sonra,

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

der.¹¹⁹

Bundan sonra Peygamberimize salât ve selâm getirerek,

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ.

der¹²⁰ veya buna benzer başka bir salât-ü selâm okur.

يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُجِئَ قَلْبِي بِنُورِ مَعْرِفَتِكَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ.

"Ey Hayy-u Kayyûm olan, azamet ve ikrâm sâhibi olan Allâh'ım: yüce ma'rifetinin nûru ile -sana yönelen- kalbimi aydınlatmanı ve her an uyanık tutmanı niyâz ederim.

Yâ Allâh, yâ Allâh, yâ Allâh.

¹¹⁹-Meâli: "Yâ Rabb'i, Selâm sensin (Sen bütün noksanlıklardan sâlimsin), selâmet sendendir. Azamet ve ikrâm sâhibi (olan Allâh) ın şânı ne yücedir".

Bir Hadîs-i şerîfde, "Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm..." demeden, bilerek veya bilmeyerek yaptığımız her hangi bir hatânın afvî ve namazdaki eksiklerimizizin tamamlanması için üç kere şu şekilde istiğfâr edilmesi tavsiye buyurulmuştur.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الرَّحِيمَ الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.

"Azîm, Rahîm, Kerîm olan Allâhü Teâlâ'dan mağfiret dilerim. O'ndan başka hiç bir ilâh yoktur, yalnız O vardır. O, Hayy ve Kayyûm'dur. (Yâ Rabb), sana tevbe ederim, ilâhî beni afvet".

Başka bir hadîs-i şerîfde de "Her kim salâtın (beş vakit namazın) sonunda istiğfâr ederse, günahları mağfiret olunur" buyurulmuşsa da cemâat ile kılınan namazlarda yalnız sabah namazının farzından sonra istiğfâr edilmesi uygun görülmüştür.

Bundan sonra da,

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ .

der.¹²¹

Bunu da okuduktan sonra Eûzü-Besmele ile "**Âyetü'l-kürsî**"
yi okur. Sonra sırası ile otuzüç kere "سُبْحَانَ اللَّهِ: *Sübhâne'llâh*",
otuzüç kere "الْحَمْدُ لِلَّهِ: *El-hamdü li'llâh*", otuzüç kere "اللَّهُ أَكْبَرُ":
Allâhü ekber" der.

Bundan sonra da,

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

der¹²² ve dilerse,

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ.

der veyâ buna benzer başka bir âyet-i kerîme okur.¹²³

Bunu da okuduktan sonra duânın *-kıblesi semâ' olduğu için-*
ellerini birleştirmeyip serbest olarak göğüs hizâsına kadar yukarı
kaldırılarak ihlâslı ve samîmi bir şekilde *-Allâhü Teâlâ'ya
hamd-ü senâ' da bulundktan sonra-* duâ eder, istek ve dileklerini
Allâhü Teâlâ'ya sunar. Duânın sonunda da Hazreti Muhammed
aleyhi's-selâm 'a, salevat getirerek "**Fâtiha**" okur. Okumuş
olduğu bu salevat ve Fâtiha'nın sevâbını, *-Başta Hazreti*

¹²⁰ -Me'ali: "Yâ Rabb'i, Seyyidimiz Hazreti Muhammed'e, O'nun Âl (ve Ashâb) ına salât eyle (rahmet eyle)".

¹²¹ -Meâli: Yüce Allâh'ı eksik ve noksan sıfatlardan tenzih ederim. Her türlü hamd-ü senâ' Alâh'a dır. Allâh'dan başka hiç bir ilâh yoktur, ancak O vardır. Allâh en büyüktür. Kuvvet ve kudret şâni, ancak Aliyy ve Azim olan Allâh'a âitdir.

¹²² - Meâli: "Allâh'dan başka hiç bir ilâh yoktur, yalnız O vardır ve birdir. Şeriki (ortağı) yoktur. Mülk O'nundur. Hamd, O'na mahsûsdur. O, her şey'e kâdirdir".

¹²³ -Meâli: "Çok yüce, en âli, çok bağışlayıcı olan Rabb'im, her türlü noksanlıktan berîdir, kendisini tesbih ve tenzih ederim".

*Muhammed aleyhi's-selâm olmak üzere, O'nun Âl ve Ashâb'ının, Enbiyâ'nın, evliyâ'nın (peygamberlerin ve velîlerin) mü'min ve mü'minelerin, geçmişlerinin ve yakınlarının ruhlarına bağışlıyarak- ellerini yüzüne sürer ve bu sûretle namazını kılarak tamamlamış olur.*¹²⁴

Öğle namazı

Dördü ilk sünnet, dördü farz, ikisi de son sünnet olmak üzere on rek'atdır.

İlk sünneti kılararken, *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü öğle namazının ilk sünnetini kılmaya"* diyerek niyet edilir ve *"Allâhü ekber"* denilerek İftitah tekbîri alınıp namaza durulur. Aynen sabah namazının sünneti gibi iki rek'at namaz kılınıp oturulur. Oturulunca yalnız *"Ettehiyyâtü"* okunur, başka bir şey' okunmaz.¹²⁵ Bundan sonra *"Allâhü ekber"* diye tekbîr alınarak üçüncü rek'ate kalkılır. *"Sübhâneke"* ve *"Ezüü"* okunmadan yalnız Besmele ile Fâtiha ve sûre okunur. Üçüncü ve dördüncü rek'atlar de, aynen birinci ve ikinci rek'atlar gibi kılınıp dördüncü rek'at sonunda oturulur. Ettehiyyâtü, Alâhümme sallî, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâları okunduktan sonra selâm verilerek namazdan çikılır.

¹²⁴ -Sabah namazı kılınıp bitirildikten sonra ziyâde istiâze ile Haşr sûresinin sonundaki üç âyet-i kerîmenin okunması çok sevâbdır. Çünkü hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuşdur:

"Bir kimse sabahleyin üç kere (*أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ*) dedikten sonra Haşr sûresinin sonundaki üç âyet-i kerîmeyi okursa, Allâhü Teâlâ ona akşama kadar istiğfâr edecek yetmiş bin melek tevkîl eder. O kimse o gün ölürse şehîd olarak ölür. Akşama çıktığı zaman okursa, yine böyle olur".

İmâm Ahmed, Tirmizî, Taberânî, Beyheki. Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.3.ss. 1006. Hasan Basri Çantay.

Ayrıca, "Allâh'ın İsm-i A'zam'ı, Haşr sûresinin sonundaki altı âyetdedir" rivâyeti de vardır. Deylemî.

¹²⁵ Başka bir şey' okunacak olursa namazın sonunda sehiv secdesi yapmak lâzım gelir.

Bundan sonra *-erkekler için-* ikâmet getirilir. Kadınlar getirmez. İkâmetden sonra *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü öğle namazının farzını kılmaya"* denilir. Cemâtle kılınıyorsa *"Uydum hâzır olan imâma"* dinilerek niyet edilir ve *"Allâhü ekber"* denilerek İftitah tekbîri alınıp namaza durulur. Birinci ve ikinci rek'atler, aynen ilk sünnetin ilk iki rek'ati gibi kılındıktan sonra *"Allâhü ekber"* denilerek üçüncü rek'ate kalkılır. Üçüncü ve dördüncü rek'atler de aynen ilk sünnetin üçüncü ve dördüncü rek'atleri gibi kılınır. Fakat üçüncü ve dördüncü rek'atlerde yalnız Fâtiha okunur, sûre okunmaz.¹²⁶ Dördüncü rek'at sonunda oturulup Ettehiyyâtü, Allâhümme sallî, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâları okunduktan sonra selâm verilip namazdan çıkılır.

Selâm verdikten sonra *"Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm. Tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm"* denilir.

Bundan sonra iki rek'at son sünneti kılmak için ayağa kalkılır ve *"Yâ Rabb'i niyet etdim senin rızân için bu günkü öğle namazının son sünnetini kılmaya"* diye niyet edilip *"Allâhü ekber"* denilerek namaza durulur. Bu iki rek'at son sünnet de, sabah namazının sünneti gibi kılınarak selâm verilip namazdan çıkılır. Bu sûrele de o günün on rek'at öğle namazı kılınıp bitirilmiş olur.¹²⁷

İkinci namazı

Dördü sünnet-i gayr-i müekke, dördüde farz olmak üzere sekiz rek'atdır.

Sünneti kılmaya durunca *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü ikinci namazının sünnetini kılmaya"* diye niyet

¹²⁶ Okunursa namazın sonunda sehiv secdesi yapmak lâzım gelir.

¹²⁷ -Öğle namazının ilk dört sünneti, cemâtle kılınan farza yetişmek için terk edilecek olursa, farzın kılınmasından sonra *-son iki rekâden önce-* kazâ' edilerek kılınır. Sonra da son iki rek'at edâ' edilir.

edilip "*Allâhü ekber*" denilerek İftitah tekbîri alınıp namaza durulur. Sabah namazının sünneti gibi iki rek'at namaz kılınarak oturulur. Ettehiyyâtü, Allâhümme sallî ve Allâhümme bârik duâları okunur ve "*Allâhü ekber*" denilerek üçüncü rek'at için ayağa kalkılır. Sübhâneke, Euzü-Besmele Fâtiha ve sûre okunur. "*Allâhü ekber*" diye tekbir alınarak rükû' ve secdeler yapılarak birinci ve ikinci rek'atler gibi üçüncü ve dördüncü rek'atler kılınarak oturulur. Ettehiyyâtü, Allâhümme sallî, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâları okunduktan sonra selâm verilerek namazdan çıkılır.

Bundan sonra *-erkekler için-* ikâmet getirilir. Kadınlar getirmez. İkâmetden sonra "*Yâ Rabb'i niyet etdim senin rızân için bu günkü ikindi namazının farzını kılmaya*" diye niyet edilir. Cemâtle kılınıyorsa *-Uydum hâzır olan imâma-* denilir ve "*Allâhü ekber*" diye İftitah tekbîri alınarak namaza durulur. Aynen öğle namazının farzı gibi dört rek'at namaz kılınarak tamamlanır ve selâm verilerek namazdan çıkılır.¹²⁸

Selâm verdikten sonra da "*Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm. Tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm*" denilir.

Akşam namazı

Üçü farz, ikisi sünnet olmak üzere beş rek'atdır.

Erkekler için önce ikâmet getirilir. İkâmetden sonra namaz kılmak için ayağa kalkılır ve "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü akşam namazının farzını kılmaya*" diye niyet edilir. Cemâatle kılınıyorsa *-Uydum hâzır olan imâma-* denilir ve "*Allâhü ekber*" diye İftitah tekbiri alınarak namaza durulur. Sabah namazının sünneti gibi birinci ve ikinci rek'atler kılındıktan sonra

¹²⁸ -İkinci ve yatsı namazının dört rik'at ilk sünneti, cemâtle kılınan farza yetişmek için terk edilecek olursa, farzın kılınmasından sonra kazâ edilmezler.

oturulur. Yalnız "*Ettehiyyâtü*" okunur, başka bir şey' okunmaz.¹²⁹ Bundan sonra "*Allâhü ekber*" diye tekbir alınarak üçüncü rek'at için ayağa kalkılır. Üçüncü rek'atde yalnız Besmele ile Fâtiha okunur. Başka bir şey' veyâ sûre okunmaz.¹³⁰ Bundan sonra tekbir alınarak rukû' ve secdeler yapıp oturulur. Ettehiyyâtü, Alâhümme salli, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâları okunduktan sonra selâm verilip namazdan çıkılır.

Selâmdan sonra "*Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm. Tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm*" denilir.

Bundan sonra ayağa kalkılarak "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü akşam namazının sünnetini kılmaya*" diye niyet edilerek İftitah tekbîri alınıp namaza durulur. -*aynen sabah namazının sünneti gibi*- iki rek'at akşam namazının sünneti kılınarak selâm verilip namazdan çıkılır.

Yatsı namazı

İkinci namazının sünneti gibi, dört rek'at sünnet-i gayri müekkeke, dördü farz, ikisi son sünnet olmak üzere on rek'atdır.

İlk sünneti kılarken "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu gecenin yatsı namazının ilk sünnetini kılmaya*" diye niyet edilip "*Allâhü ekber*" diye İftitah tekbîri alınarak namaza durulur ve ikinci namazının sünneti gibi dört rek'at namaz kılınarak selâm verilip namazdan çıkılır.

Bundan sonra erkekler için ikâmet getirilerek ayağa kalkılır ve "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu gecenin yatsı namazının farzını kılmaya*" diye niyet edilir. Cemâatle kılınıyorsa -*Uydum hâzır olan imâma*- denilir ve İftitah tekbîri alınarak

¹²⁹-Okunursa namazın sonunda sehiv secdesi yapmak lâzım gelir.

¹³⁰-Okunursa namaz sonunda sehiv secdesi yapmak lâzım gelir.

namaza durulur. Öğle veyâ ikindi namazının farzı gibi dört rek'at namaz kılınıp selâm verilerek namazdan çıkılır.

Selâmdan sonra "*Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm. Tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm*" denilir.

Bundan sonra "*Yâ Rabb'i, niyet etdim bu gecenin yatsı namazının son sünnetini kılmaya*" deyip İftitah tekbîri alınarak namaza durulur. Aynen sabah namazının sünneti veyâ öğle namazının son sünneti veyâ akşam namazının sünneti gibi iki rek'at namaz kılınarak selâm verilip namazdan çıkılır.¹³¹

Vitir namazı

Yatsı namazından sonra üç rek'at olarak kılınan bir gece namazıdır.

Yatsı namazının son sünneti kılındıktan sonra ayağa kalkılır ve "*Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu gecenin vitir namazını kılmaya*" deyerek niyet edilir. Ramazan ayında cemâtle kılınan Terâvih namazından sonra cemâtle kılınıyorsa -*Uyduh hâzır olan imâma*- denilir ve İftitah tekbîri alınarak namaza durulur. Aynen akşam namazının farzı gibi üç rek'at namaz kılınır. Ancak üçüncü rek'atde Fâtiha'dan sonra zamm-ı süre okunur ve rükû'a varmadan önce eller kulaklara kadar kaldırılıp "*Allâhü ekber*" diye tekbîr aldıktan sonra eller bağlanıp **kunut duâları** okunur.¹³² Bundan sonra rükû'a varılır. Rükû' ve secdeler

¹³¹ -İslâm Dîni'ne göre yirmidört saatlik bir gün, akşam namazı vaktinden başlar, ertesi günü akşam namazı vaktine kadar devam eder. Bunun için yatsı ve vitir namazlarına niyet ederken "Bu gecenin yatsı namazının sünnetini veyâ farzını veyâ son sünnetini kılmaya" ve "Bu gecenin vitir namazını kılmaya" diye niyet edilir.

¹³² -Sünnet olan Kunut duâları aşağıdaki gibidir:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ. وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنُؤْتِيكَ الْإِيمَانَ وَنَسْأَلُكَ عَلَيْكَ الْحَيْرَةَ
كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنُحَلِّعُ وَنَشْرُكَ مَنْ يَفْجُرُكَ.
اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنُحْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ. وَنُخْشَى عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ

yapılıp Ettehiyyâtü, Allâhümme salli, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâları okunduktan sonra selâm verilip namazdan çıkılır.

Cum'a namazı

Dördü ilk sünnet, ikisi farz, dördü de son sünnet olmak üzere on rek'atdır.

Şartlarını kendisinde bulunduran kimselerin, Cum'a günü, cemâtle birlikte, kılmakla mükellef buldukları farz-ı ayın olan bir ibâdetdir ki farzıyeti şu âyet-i kerîme ile sâbitdir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا
الْبَيْعَ ط ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

"Ey îmâm edenler, Cum'a günü namaz için çağrıldığı (nız) zaman hemen Allâh'ı zikir etmiye gidin. Alış verişi bırakın. Bu, bilerseniz, sizin için daha hayırlıdır".¹³³

Cum'a namazı kılmak için câmiye gelen bir Müslümân, öğle vakti ezanı okunduktan sonra ilk sünneti kılmak için kibleye karşı durup *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızan için bu günkü cum'a namazının ilk sünnetini kılmaya"* diye niyet edip *"Allâhü ekber"* diye tekbîr alıp namaza durur. Aynen öğle namazının ilk

بِالْكَفَّارِ مُلْحَقٌ.

Meâlî: "Yâ Rabb'i, Biz ancak senden yardım diler, senden mağfret diler, senden hidâyet isteriz. Seni tasdik eder, sana tevbe eder, sana tevekkül ederiz. Seni bütün hayır ile senâ' eder, zikirde bulunur, ni'metlerini i'tirâf eder, sana şükür ederiz. Seni inkâr etmeyiz. Sana isyân edip duranları hal' eder, terk ederiz. Onlar ile olan ilişkilerimizi keseriz".

"Yâ Rabb'i, Biz ancak sana ibâdet eder, senin ma'nevî kurbuyetine nâil olmak için çalışır, koşarız. Senin rahmetini umar, azâbından korkarız. Şübhe yok ki senin azâbın kâfirlere erişicidir".

¹³³ -Cum'a, 9.

sünneti gibi namazını kılıp selâm vererek namazdan çıkar ve hiç bir şey' konuşmadan okunacak olan ezan ve hutbeyi bekler.

Cemâat, ilk sünneti kıldıktan sonra hatip minbere çıkarak oturur. Müezzin olan kimse bir iç ezanı daha okur. Hatip ayağa kalkarak birinci hutbeyi okur, biraz oturup kalkarak ikinci hutbeyi okuyup minberden iner. Müezzin olan kimse İkâmet getirir. Hatip cemâate imâm olur ve cemâat de *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için bu günkü Cum'a namazının farzını kılmaya, uydum hâzır olan imâma"* dedikten sonra Tekbîr alarak namaza durur. Bu sûretle de Cum'a namazının iki rek'at farzı, -diğer iki rek'at farzlar gibi- cemâat ile birlikde kılınmış olur.

Selâm verildikten sonra *"Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm. Tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm"* denilir.

Bundan sonra cum'a namazının dört rek'at olan son sünnetini kılmak için ayağa kalkılır ve *"Yâ Rabb'i, niyet etdim bu günkü cum'a namazının son sünnetini kılmaya"* diye niyet edilip *"Allâhü ekber"* diyerek namaza durulur. Bu sûretle dört rek'atlık son sünnet de, aynen ilk sünnet gibi kılınp tamamlanır.

Son sünnet kılındıktan sonra dileyen kimse isterse dört rek'at de *"Zuhr-i âhir"* nâmı ile bir namaz daha kılar. Dilerse kılmaz.¹³⁴

Bundan sonra *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için vaktin sünnetini kılmaya"* diye niyet edilip *"Allâhü ekber"* diye tekbîr

¹³⁴ -Cum'a namazının şartlarından her hangi birisinin eksik olması gibi bir şübheden dolayı kılınan bu namaza niyet ederken *"Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızân için vaktine yetişip henüz edâ' edemediğim son öğle namazını kılmaya"* diye niyet edilir. Bu namaz, farz olarak kılınmak istenilirse, üçüncü ve dördüncü rek'atlerde, Fâtiha'dan sonra zamm-ı sûre koşulmaz. Nâfile olarak kılınmak istenilirse öğle namazının veyâ cum'â namazının ilk sünneti gibi zamm-ı sûre koşularak kılınır. Ba'zı âlimler, "Şübhe ile namaz kılınmaz, ibâdet yapılmaz" diyerek bu namazı kılmazlar.

alınarak iki rek'at de *-öğle namazının son sünneti gibi-* "**Vakit sünneti**" nâmı ile bir namaz daha kılınır.

Not: Beş vakit namaz ile cum'a namazı bu şekilde kılınıp bitirildikten sonra her vakit namazının ve cum'a namazının sonunda, sabah namazının farzı kılındıktan sonra okunan tesbîh ve duâlar aynen okunur. Bu sûretle de beş vakit namaz ve cum'a namazı, farzları, vâcibleri, sünnetleri ve mendûbları ile birlikte kılınıp tamamlanmış olur.

Farz namazların sonunda selâm verdikten sonra "*Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm, tebârekte yâ Ze'l-celâli ve'l-ikrâm*" denilir. Sünnet namazların sonunda da Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a salât ve selâm okunursa iyi olur.

Namazın cemâat ile kılınması

Beş vakit farz namazlar, tek başına kılınabildiği gibi cemâat ile de kılınır. Fakat cemâat ile kılınması, vâcib derecesinde bir sünnet-i müekkededir. Farz olduğunu söyleyen fakihler bile vardır. Bu bakımdan cemâat hâlinde kılınan bir namazın sevâbı, tek başına kılınan bir namazın sevâbından daha çoktur. Rasûlü'llâh *salle'llâhü aleyhi ve sellem*, bu husûsa işâretle şöyle buyurmuşdur:

صَلَاةُ الْجُمُعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَدَىِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً.

"Cemâat ile kılınan bir namazın sevâbı, tek başına kılınan namazdan yirmiyedi derece daha fazladır".¹³⁵

مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ مَشَى إِلَى بَيْتِ مَنْ يُبُوتُ لِلَّهِ لِيَقْضِيَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَا ئِضِ اللَّهِ كَانَتْ خَطْوَتَاهُ إِحْدَاهُمَا تَحُطُّ خَطِيئَةً وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً.

¹³⁵ -Buhârî, Ezan 30.

"Bir kimse evinde güzelce temizlenir de Allâh'ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allâh'ın evlerinden (mescidlerinden) birine giderse, attığı adımlardan biri günahlarını siler, diğeri de onun derecesini yükseltir".¹³⁶

Sünnet ve **nâfile** olan namazlar, cemâat ile kılınmaz, kılınırsa mekrûh olur. Ancak Terâvih namazı sünnet bir namaz olduğu halde tek başına kılınabildiği gibi cemâat ile de kılınır ve sevâbı daha çok olur. Terâvih namazının cemâat ile kılınması, Ashâb-ı kirâm'ın icmâ'ı ile sâbitdir.

Vitir namazı da vâcib bir namaz olduğu için cemâat ile kılınmaz. Yalnız Ramazan ayında cemâatle kılınan terâvih namazının ardından cemâatle kılınır ve cemâat sevâbı kazanılır.

Cum'a ve Bayram namazları ise tek başına kılınmazlar. Ancak cemâat ile kılınırlar.

Allâhü Teâlâ'nın evi olan câmiler, yer yüzünün en şerefli yerleri olup Müslümân'ların ibâdet yerleridir. Allâhü Teâlâ'ya ibâdet etmek için câmilere giden bir Müslümân, Allâhü Teâlâ'nın ziyâretçisi ve misâfiri durumundadır. Bunun için ibâdet maksâdı ile câmilere giden Müslümân'lara, Allâhü Teâlâ'nın verceği mükâfât çok büyüktür. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, bu güzel neticeye işâretle şöyle buyurmuştur:

مَنْ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَهُوَ زَائِرٌ لِلَّهِ فَحَقَّ عَلَى الْمَرْوَرِ أَنْ يُكْرِمَ الزَّائِرَ.

"Evinde güzelce abdest alıp câmiye giden bir kimse, Allâh'ın ziyâretçisidir. Ziyâret edene Allâh ikrâmda bulunur".¹³⁷

¹³⁶ -Müslim, Mesâcid, 51.

¹³⁷ -Et-Terğîb ve't-Terhîb, C.1.ss.214.

Namazı cemâat ile kılmak

Cemâatle kılınan namazlarda imama uyan kimse, niyetinin sonunda "*Uydum imama*" der ve imam tekbîr alınca kendisi de tekbîr alarak namaza durur. "*Sübhâneke*" yi okuduktan sonra susup imamı dinler. Açıkdan okunan namazlarda imam Fâtiha'yı bitirince gizlice "*Âmîn*" der. İmamla birlikte sessizce tekbîrleri alır, rükû' ve secde tesbihlerini okur. Rükû'dan doğrulunca "*Rabbenâ ve leke'l-hamd*" der. Birinci ve ikinci oturuşlarda okunması lâzım gelen Ettehiyyâtü, Allâhümme salli, Allâhümme bârik ve Rabbenâ duâlarını okur. İmama uyararak kendisi de selâm verir.

Rükû'da imama yetişen bir kimse o rek'ate yetişmiş sayılır. Yetişemediği rek'atler olursa, namazın sonunda imam sağa selâm verdikten sonra sola selâm verirken tekbîr alıp ayağa kalkarak kılamadığı rek'atleri kendi başına kılıp tamamlar.¹³⁸

İmâm olacak kimsede aranan vasıflar

- 1-Müslümân olmak.
- 2-Ergenlik çağına gelmiş olmak.
- 3-Akıllı olmak.
- 4-Erkek olmak.
- 5-Namaz sahih olacak kadar Kur'ân ezberlemiş olmak.
- 6-Kendisinde bir özür bulunmamak.
- 7-Her hâli ile temiz olmak.

Câmiye gitmemeyi mübah kılan özürler

- 1-Hasta olmak.
- 2-Kör olmak.

¹³⁸ -Her hangi bir sebeble namazını geciktiren bir kimse, vakit çıkmak üzere ise, önce o namazın farzını kılar, sonra da vakit kalırsa sünnetlerini kılar, vakit kalmazsa terk eder. Safların terfîbinde, evvelâ erkekler, sonra erkek çocuklar, sonra da kadınlar saf olur.

- 3-Ayağı kesik veyâ sakat olmak.
- 4-Kötürüm olmak.
- 5-Topal olmak.
- 6-Fazla düşkün ihtiyar olmak.
- 7-Şiddetli yağmur ve çamur olmak
- 8-Çok sıcak veyâ çok soğuk olmak.
- 9-Çok karanlık olmak.
- 10-Mal veyâ can korkusu olmak.
- 11-Yolculuk üzere olmak.
- 12-Hasta bakıcı olmak.
- 13-Yemek sofrası hazır olmak.
- 14-Abdesti sıkışık olmak.

Geçmiş namazların kazâ'sı

Namazı bile bile ve hiçbir meşrû' özrü olmadığı halde vaktinden sonraya bırakmak büyük günahdır. İşlemiş olduğu bu günahdan hem tevbe ve istiğfâr etmeli, hem de geçirmiş olduğu namazları kazâ' edip yeni baştan kılmalıdır.

Beş vakit namazın edâ'sı nasıl farz ise, kazâ'sı da farzdır. Vitr namazının kazâ'sı vâcibdir.

Vakit çıktıktan sonra sünnetler kazâ' edilmezler. Yalnız o günün Sabah namazı vaktinde kılınmamış ise güneş iki adam boyu yükseldikten sonra öğle vaktine kadar sünneti ile birlikte kazâ' edilir. Öğle vakti olduktan sonra da sünnet terk edilip yalnız farzı kazâ' edilir.

Kazâ' namazları için muayyen bir vakit yoktur. Namaz kılınması mekrûh olan üç vaktin hâricinde her zaman kılınabilir. Kılarken de, -Yâ Rabb'i, niyet etdim senin rızan için kazâ'ya kalmış en son felân vaktin farzını (*meselâ öğlen namazının farzını*) kılmaya- diye niyet eder.

Kazâ' namazlarının evde kılınması evlâdır. Çünkü günahları örtüp teşhîr etmemek lâzımdır.

Kazâ' namazlarını bir an önce kılıp borçtan kurtulmak, nâfile namaz kılmaktan evlâdır. Fakat farz namazların müekked olan sünnetleri ile Teheccüd, Kuşluk ve Tesbih namazları bundan müstesnâdır.

Sükür secdesi

Bir sürûr (*sevinç*) ve tebşîr (*müjde*) vaktinde, ya'nî bir ni'met elde edilince veyâ bir belâ' def' edilince o ni'meti veren veyâ def' eden Allâhü Teâlâ'ya teşekkür etmek için meşrû' kılınmış bir tâat şeklidir ki *-tilâvet secdesi gibi-* Tekbîr alınarak secdeye varılır, Cenâb-ı Hakkâ hamd ve şükr edilerek üç kere "*Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ*" diye tesbîh edildikten sonra Tekbîr alınarak kalkılır.

Secdeden kalkınca da "*Ğufrâneke Rabbenâ ve ileyke'l-masîr*" denilmesi müstehâb'dır.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* ile Ashâb-ı Kirâm'ı, bu gibi hallerde şükür secdesi yapmışlardır.¹³⁹

Sehiv secdesini gerektiren ba'zı haller

Bir kimse, kıyamda iken hiç Kur'ân okumadan (*Fâtiha ve zamm-ı sûre okumadan*) rukû'a varsa, o kimse hemen doğrulup Kur'ân okur ve tekrar rukû'a varır. Namaz sonunda sehiv secdesi yapar. Yeniden rukû'a varmazsa namaz bozulmuş olur

Bir kimse, Rukû'da veyâ secdelerde veyâ Tehiyât'dan önce veyâ ilk oturuşda Tehiyât'dan sonra, Kur'ân okursa *-vâcibi terk ettiği için-* namazın sonunda sehiv secdesi yapar.

¹³⁹ -Ni'met-i İslâm,ss.398. Mehmed Zihni.

Büyük İslâm İlm-i Hâli. ss.202. Ömer Nasûhi Bilmen.

Son oturuşda Tehıyyât'dan sonra Kur'ân okursa veyâ Tahıyyât'ı iki kere okursa veyâ kıyamda iken Fâtiha'dan önce Tahıyyât okursa, sehiv secdesi gerekmez. Çünkü buralarda duâ ve senâ' için geniş zaman vardır.

Fakat Fâtiha'dan sonra Tehıyyât okursa sehiv secdesi yapmak lâzım gelir. Çünkü vâcib olan Kur'ân okunmayı terk etmiştir.

Birinci ve ikinci oturuşda Tehıyyâtı okurken eksik okursa sehiv secdesi yapar.

Üç veyâ dört rek'atli bir namazı kılariken namazı bitirdim zannı ile selâm verir, sonra da iki rek'at kıldığını hatırlarsa veyâ namazı bitirdim zannı ile selâm verir, sonra da eksik kıldığını hatırlarsa, göğsünü kiblede çevirmeden ve namazı bozacak bir şey yapmadan ve yeniden Tekbîr almadan ayağa kalkarak namazını tamamlar. Sonunda sehiv secdesi yapar.

Üç veyâ dört rek'atli farz bir namazda ikinci rek'atden sonra oturmayıp üçüncü rek'ate kalkarsa, kadeye yakın ise oturup Tehıyyât okur. Kıyâma yakınsa kalkarak namazı tamamlar. Sonunda da sehiv secdesi yapar.

Üçüncü rek'atın kıyâmında iken, ikinci rek'at sonunda oturup Tahıyyât okumadığını hatırlarsa, rukû' ve secde yapmadan oturup Tahıyyât okuyarak kalkar ve namazını tamamlar. Sonunda da sehiv secdesi yapar.

Üç veyâ dört rek'atli farz bir namazı kılariken *-kendisi seferî olmadıği halde-* kendisini misâfir zann ederek selâm verirse namazı bozular. Yeniden kılması lâzım gelir.

İki, Üç ve dört rek'atli farz bir namazı kılariken son oturuşda selâm vermeden sehven ayağa kalkarsa hemen oturup selâm verir ve sehiv secdesi yapar. Fakat beşinci rek'at için secdeye varmış

ise buna bir rek'at daha ilâve ederek farzı tamamlamış olur. Bu halde evvelki iki veyâ üç veyâ dört rek'at ile farz tamamlanmış olur. Sonraki iki rek'at de nâfile olmuş olur. Sonunda da sehiv secdesi yapar. Sabah ve akşam namazlarının farzlarını kılarken de durum aynıdır.¹⁴⁰

Bir kimse, kıldığı bir namazın rek'atlerinin sayısında şübhe ederse, böyle bir halde, bu şübhe kendisinde ilk def'a meydana gelmişse o namazı yeniden kılar. Fakat bu şübhe bir kaç kere vukû' bulmuşsa o zaman da zann-ı gâlibine göre hareket edip namazını tamamlar.

Bir kimse namazın sonunda teşehhüt miktârı oturduktan sonra kasden namaza aykırı bir hareketde bulunmuş olsa *-meselâ gülse veyâ konuşsa veyâ bir şey yeyip içse-* namazı bi'l-ittifak tamam olmuş olur. Fakat kendisinden bir kasıt olmadığı halde bir hades zuhur etse, bu halde namazı İmâmeyne göre tamam olmuş olur. İmâm A'zam'a göre tamam olmuş olmaz. Hemen abdest alıp kendi ihtiyarı ile namazdan çıkması lâzım gelir. Aksi takdirde namaz fâsit olmuş olur.¹⁴¹

Mescid

Mescid, İslâm mâbedlerine verilen bir isimdir ki secde edilecek yer demektir. Allâhü Teâlâ'ya ibâdet için yapılmışlardır. Bunun için de mescidlere **“Beytü'llâh: Allâh'ın evi”** denilir. Bu bakımdan büyük bir şeref ve fazilet sâhibi olan mescidlere ta'zîm edip saygı göstermek, şerefini korumak, İslâm Dîni'nin en başta gelen esâslarındandır.

¹⁴⁰ -Büyük İslâm İlm-i hâli, ss.192. Ömer Nasûhi Bilmen.

¹⁴¹ -Büyük İslâm İlm-i hâli, ss.131. Ömer Nasûhi Bilmen

Bu kunularda fazla bilgi için bak:

Büyük İslâm İlm-i hâli, ss.189-196. Ömer Nasûhi Bilmen.

Ni'met-i İslâm, ss. 379-390. Mehmet Zihni.

Bir mescid, kıyâmete kadar mesciddir Mescidlere hürmet etmemek, gerekli hizmetleri yapmamak, temiz ve nizamlı bir şekilde bulundurmamak ve onlara tecâvüz edip tahrîbâtına yol açmak, Allâhü Teâlâ'nın hakkına tecâvüz etmek demektir ki uhrevî sorumluluğu çok büyüktür.

Bir mescidin içerisi, arsası mescid olduğu gibi semâya kadar olan bütün üst tarafı ve yerin altına kadar olan alt tarafı da mescid hükmündedir. Bunun için bir kimsenin kendi evinde veyâ buna benzer bir yerde kendisi için veyâ başkaları için mescid edindiği yerler, mescid hükmünde olmaz. Ancak namaz kılınan bir yer olur.

Mescidlerin efdali, evvelâ Mescid-i Haram ya'nî Ka'be-i muazzama ile çevresindeki mescid sahası, sonra Mescid-i Nebî, sonra Beytü'l-makdis (Mescid-i Aksâ), sonra temeli takvâ üzerine atılmış olan Kubâ mescidi, sonra da en eski ve en büyük olan mescidlerdir.

Bir kimsenin kendi mahallesindeki mescidde namaz kılması diğer mescidlerde namaz kılmandan efdaldir.

Bir kimse, Allâhü Teâlâ'nın rızâsını kazanmak için yapmış veyâ yaptırmış olduğu mescidin idâresine, ta'mîrine, tefriş ve tenvîrine, ehli ise müezzinliğine, imâmetine ve diğer hizmetlerine başkalarından daha haklıdır. Kendisinden sonra da evlât ve yakınları başkalarından daha evlâdır.

Mescidlerde okunan Kur'ân-ı Kerîm'i, hutbeleri, va'z ve nasîhatleri samîmî bir hürmet va ta'zîm ile dinlemek; girip çıkışlarda ve oturup kalkmalarda, mescid âdâbına uygun hareket etmek, pis koku kulu şey'ler ile mescidlere gelmemek, temiz ve güzel elbiseler giyilmiş olarak gelmek, mescid haklarına riâyet edilmesi lâzım gelen vazîfedendir.

Bir sakınca yoksa, mescid kapılarını namaz vakitlerinden sonra kapalı bulundurmamak mekruhtur. Her zaman açık bulunması lâzımdır.

Bir Müslüman yaptığı veyâ yaptırdığı bir mescidin, kıldığı bir namazın, tuttuğu bir orucun, yaptığı bir haccın veyâ umrenin, okuduğu Kur'ân'ın, verdiği bir sadakanın sevâbını, *-gerek hayatda olsun gerek olmasın-*, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'a*, O'nun Âl ve Ashâbı'na, Enbiyâ' ve evliyâ'ya, anasına, babasına, yakınlarından her hangi birine, bir müslümana veyâ bütün Müslümanlara hediye edebilir ki böyle bir şey' câizdir. Böyle bir sevâb, fazl-ı ilâhî'den verildiği için onlara verildiği gibi kendisine de verilir.

Oruç

İslâm'ın beş temelinden üçüncü şartı olan oruç,
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ.

“Ey îmân edenler, sizden önceki (ümme) lere yazıldığı gibi sizin üzerinize de oruç yazıldı (farz kılındı); tâ ki korunasınız”.¹⁴²

âyet-i kerîmesi ile farz kılınmış olup *-namaz gibi-* her Müslümân'a farz-ı ayın olan bir ibâdetdir. Bunun için İslâm'ın beş temelinden biri de Ramazan ayında bir ay oruç tutmaktır.

Oruç demek, niyetlenip tan yeri ağarmağa başladığı zamandan akşam güneş batıncaya kadar hiç bir şey' yememek, içmemek ve

¹⁴² -Bakara, 183.

karı-koca muâmelesinde bulunmamak. demektir ki buna "**İmsâk: Tutmak** " denir. Tutulan bu orucu bozmaya da "**İftâr**" denir.

Orucun farz olmasının şartları (7)

- 1-Müslümân olmak,
- 2-Bâliğ (*ergenlik çağına gelmiş*) olmak,
- 3-Âkil (*akıllı*) olmak,
- 4-Sağ ve sıhhatli olmak,
- 5-Mukîm olup seferî olmamak,
- 6-Hayız (*âdet hâli*) olmamak,
- 7-Nifâs (*lohusa*) olmamak,

Orucun farzları (3)

- 1-Niyet etmek,
- 2-Niyetin ilk ve son vaktini bilmek,
- 3-Şafak yeri ağarmadan gün batıncaya kadar orucu bozan eşy'lerden (*yemek, içmek ve cinsî ilişki gibi şey'lerden*) sakınmak.

Orucu bozan ve yalnız kazâyı gerektiren haller (26)

- 1-Oruc hatırında iken boğazına bir şey' kaçmak.
- 2-Çiğ pirinç, sâde un ve yağsız hamur gibi bir şey' yemek.
- 3-Pamuk ve kağıt gibi yenilmesi âdet olmayan bir şey' yemek veyâ yutmak.
- 4-Bir def'ada çok miktarda tuz yemek.
- 5-Taş, toprak, demir, altın ve gümüş gibi bir şey' yutmak.
- 6-İçi olmayan veyâ olgunlaşmamış ceviz ve bâdem gibi bir şey' yutmak.
- 7-Zorlama veyâ ikrâh ile, ilâç veyâ benzeri bir şey' içmek, yemek veyâ yutmak
- 8-Ağız dolusu kusmak.

- 9-Abdest alırken veyâ mazmaza yaparken boğaza su kaçmak.
- 10-Niyet etmeyip kasden yeyip içmek.
- 11-Niyet vakti geçip öğleden sonra niyet etmek.
- 12-Unutup yiyerek orucu bozulmadığı halde orucum bozuldu diye kasden yemek.
- 13-Ağzına yağmur veyâ kar gidip lezzetini duyup yutmak.
- 14-Hukne (*arkadan şırınga*).yaptırmak
- 15-Kulağının içine yağ veyâ benzeri bir ilâç damlatmak.
- 16-Burnuna ilâç akıtmak veyâ ilâç çekmek.
- 17-Başta bulunan bir yaraya konulan ilâç, beyne veyâ karında bulunan bir yaraya konulan ilâç, içeriye ulaşmak.
- 18-İmsak vakti geçtiği halde daha vakit var zann ederek yemek, içmek. (*Fecir tulûğ etmedi zannederek sahur yemek*).
- 19-Güneş batdı zann ederek iftar etmek.
- 20-Kusup dışarı çıkarmayıp yutmak.
- 21-Karisından başka bir kimsenin tükürüğünü yutmak.
- 22-Kendi tükürüğünü dışarı çıkarıp yutmak.
- 23-Parmağı yaş iken ön veyâ arka tarafına sokmak.
- 24-Dişini kanatıp kanı tükürüğünden ziyâde veyâ tükürüğe eşit olduğu hâlde yutmak.
- 25-Buhurlanırken tütünü boğazına kaçmak.
- 26-Mukim iken oruca başladığı halde sefer mesâfesi olan bir yolculuğa niyet ederek bulunduğu yerin sınırlarını geçtikten sonra bozmak.

Hem kazâ hem keffâret lâzım gelen haller (10)

- 1-Oruçlu iken meşrû' bir mâzereti olmadığında halde kasden yeyip içmek.
- 2-Oruçlu olduğunu bile bile cinsel ilişkide bulunmak.
- 3-Ağzına giden yağmur, kar ve doluyu kendi isteği ile yutmak.
- 4-Sigara içmek, enfiye çekmek ve benzeri şey'leri çekmek.
- 5-Buğday, arpa ve benzeri bir şey'i kasden yutmak.

6-Az miktarda tuz yemek.

7-Yemesini alışkanlık hâline getirmiş hâmile kadınların camur, kil ve kömür gibi bir şey' yemesi.

8-Karısının veyâ sevdiği bir kimsenin tükürüğünü yutmak.

9-Çiğ et, iç yağı ve pastırma gibi bir şey' yemek.

10-Kan aldırdıktan veyâ karısını öptükden sonra orucum bozuldu zannı ile orucunu bozmak.

Not: Bir orucun bozulması hâlinde hem kazâ hem keffâret lâzım gelmesi için, o orucun niyet edilip başlanılmış bir Ramazan orucu olması ve hem madden (*orucu bozan şey'lerden birisini kendi rızâsı ile yapmış olması ile, bir nohut tânesini yutmak gibi*); hem de ma'nen (*orucu bozan şey'lerin lezzetini dimağda duyması ile, bir nohut tânesini çiğneyip yutmak gibi*) bozulmuş olması lâzımdır. Meşrû' bir ma'zereti olmadan oruç tutmamanın cezâsı büyüktür. Keffâret ise, oruç tutmamanın değil, başlanmış olan bir orucu bozmanın cezâsıdır.

Orucu bozmayan şey'ler (15)

1-Oruçlu olduğunu unutarak yemek, içmek ve cinsî ilişkide bulunmak.

2-Bir suya dalıp kulağına su kaçmak.

3-Kendi isteği ile olmayarak boğazına toz ve duman kaçmak.

4-Kendi isteği ile olmayarak kusmak.

5-Kendiliğinden gelen kusuntu yine kendiliğinden işeriye gitmek.

6-Uyurken ihtilâm olmak.

7-Karısını sâdece öpmek.

8-Dokunma veyâ öpme olmadan sâdece bakmak veyâ düşünmek ile inzâl vâki' olmak.

9-Ağızına gelen tükürüğü veyâ balgamı veyâ kafasından burnuna gelen akıntıyı yutmak.

- 10-Göze ilaç dökmek.
- 11-Gözlerine sürme çekmek.
- 12-Gül ve misk gibi şey'leri koklamak.
- 13-Misvak kullanmak veyâ dişlerini fırçalamak.
- 14-Ağzına su alıp çalkalamak veyâ burnuna su çekmek.
- 15-Serinlemek için yıkanmak.

Orucun müstehâbları (6)

- 1-Sahura kalkıp sahur yemeği yemek.
- 2-Sahur yemeğini geç yemek.
- 3-Güneşin battığına iyice kanaat getirdikten sonra iftar etmeye acele etmek.
- 4-İftarı akşam namazından önce yapmak.
- 5-İftar ederken orucunun kabûlü ve günahlarının afvi için duâ etmek.
- 6-Oruçlu iken gıybet edip dedi-kodu yapmamak.

Nâfile oruçlar

Farz ve **vâcib** olmayarak Allâhü Teâlâ'nın rızâsını umarak tutulan oruçlar, **sünnet**, **müstehâb** ve **mendûb** olarak isimlendirilirler ki bunlardan ba'zıları şunlardır:

- 1-Âşûra günü ile berâber ondan bir gün evvel veyâ bir gün sonra tutulan oruçlar; **sünnetdir**.
- 2-"Eyyâm-i Biyz" denilen her ayın onüç, ondört ve onbeşinci günlerinde tutulan oruçlar;
- 3-Zü'l-hicce ayının başından dokuzuncu gününe kadar tutulan oruçlar;
- 4-Pazartesi ve perşembe günlerinde tutulan oruçlar,
- 5-Ramazân ayından sonraki Şevvâl ayında haftada iki gün olmak üzere ayrı ayrı günlerde altı gün oruç tutmak **müstehâb'dır**.

- 1-Yalnız âşûra günü oruç tutmak;
- 2-Ramazan bayramının birinci günü, Kurban bayramının ilk dört günü tutulan oruçlar; **tahrîmen** mekrûhdur.
- 1-Nevrûz denilen ilkbahar gününde tutulan oruçlar;
- 2,Mehrican denilen son bahar gününde tutulan oruçlar;
- 3-Yalnız Cum'a veyâ Cumartesi günlerinde tutulan oruçlar;
- 4-Ramazan ayının birinci gününden önceki şekk günü denilen günde Ramazan orucuna niyet edilerek tutulan oruçlar,
- 5-Bir kadın için, kocasının izni olmadan, nâfile oruç tutmak; **tenzihen** mekrûhdur.

İ'tikâf

İbâdet maksâdı ile niyet edip bir câmide durmak demektir. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, her Ramazan ayının son on gününde Mescid-i Nebî'de i'tikâfa girerdi. Böyle bir sünneti yerine getirmek maksâdı ile Ramazan ayının son on gününde i'tikâfda bulunmak, bir "**Sünnet-i kifâye**" dir..Bunun için cemâatden bir kişi bu görevi yaparsa, diğerlerinden bu görev düşmüş olur.

İ'tikâf yapan bir kimse, bir müddet dünyâ işlerinden ayrılarak Cenâb-ı Hakkâ yönelmiş, şeytanın şerrinden en sağlam bir kaleye sığınmış ve Cenâb-ı Hakk'ın evi olan câmide O'nun sonsuz rahmetine ilticâ' etmiş olur. Böyle bir kimse elbetdeki Allâhü Teâlâ'nın evi olan câmide O'nun misâfiri durumundadır. Misâfirine ikramda bulunmak ise, O'nun sonsuz rahmetinin mutlu bir neticesidir.

İ'tikâf'ın şartları (4)

- 1-İ'tikâf, ibâdet maksâdı ile niyet ile yapılmalıdır.
- 2-Oruçlu olarak yapılmalıdır.
- 3-Beş vakitte cemâat ile namaz kılınan bir câmide yapılmalıdır.

4-Kadınlar, i'tikâfi, hayız veyâ nifas olmadıkları bir zamanda, kendi evlerinde namaz kıldıkları yerde yaparlar. Câmide i'tikaf yapamazlar.

İ'tikâf yapan bir kimse, yer, içer, uyur, lâzım olan ihtiyaçlarını câmide alır. Tuvalet, abdest, gusul gibi zarûfî ihtiyaçları için dışarı çıkabilir. Bunların dışındaki bir hal ile dışarı çıkarsa i'tikâfi bozulur.

Zekât

İslâm'ın beş temelinden biri de zekât'dır ki şer'an zengin olan (*Nisâb miktârına sâhib bulunan*) Müslümân'ların seneden seneye malının kırda birini Müslümân olan fakirlere vermesidir. Çünkü âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ط

“Namazı kılınız ve zekâtı veriniz...”¹⁴³

هَاتُوا زُبْعَ عَشْرِ أَمْوَالِكُمْ.

“Mallarınızın kırda birini zekât olarak veriniz”.

Zekâtın farzı (1)

1-Nisâb miktârına sâhip olan bir Müslümân'ın, niyet edip yılda bir kere malının kırda birini Allâh rizâsı için yoksul Müslümân'lara vermesidir.

Böyle bir kimse, zekât nisâbını altın veyâ gümüş üzerinden hesaplamakda muhayerdir.

¹⁴³ -Bakara, 110.

Zekâtın ruknü (1)

Temlik'dir, ya'nî Müslümân olan ve zekât alması câiz bulunan bir kimseye malın kııda birini ayırıp onun malı veyâ mülkü olmak üzere vermektir ki böyle bir mal, onun, o kimsede bulunan hakkıdır.

Zekâtın hukmü ve hikmeti

Zekât, Allâhü Teâlâ'nın vermiş olduğu ni'metlere karşı yapılan bir şükran vazîfesidir. Zekât verilmele dünyâda borç ödenmiş, mal ve servet korunmuş, âhiretde azâbdan kurtularak sevâb kazanılmış olur.

Sadakalar ise, maddî ve ma'nevî hastalıklara birer ilâç mâhiyetinde bulunur ki bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

حَصَّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَّاتِ وَدَاؤُوا أَمْرَاضَكُمْ بِالصَّدَقَةِ اسْتَقْبَلُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالذُّعَاءِ
وَالْتَضَرَّع .

"Mallarınızı zekât ile koruyunuz, hastalıklarınıza sadaka ile devâ' ediniz, belâ' dalgalarını duâ ile, niyâz ile karşılayınız".

Zekâtın farz olmasının şartları

1-a-Müslümân olmak

b-Hür olmak,

c-Âkil (akıllı) olmak,

d-Bâliğ (bülûğa ermiş) olmak.

2-Zarûrî ihtiyaçları dışında en az **nisâb** miktârı bir mala veyâ paraya veyâ ticâret eşyâsına mâlik olmak.

3-Zekâtı verilecek mal, hakîkaten veyâ hukmen **nâmî** (artıcı) olmak.

4-Zekâtı verilecek mala **sâhib** olmak ve **elinde bulunmak**.

5-Zekâtı verilecek malın üzerinden **bir kamerî yıl** geçmiş bulunmak.

Nisâb miktârı

Yirmi miskal altın veya ikiyüz dirhem gümüşdür. Bir miskal, (4,8) gr., bir dirhem de (3,2) gr. dır. Buna göre yirmi miskal altın, (20 x 4,8 = **96**) gr altın; ikiyüz dirhem gümüş de (200 x 3,2 = **640**) gr. gümüş eder.¹⁴⁴

Bu miktarların kırkda biri, zekât olarak verilir. Ticâret için olmayıp sâime olan (*sütleri alınmak ve üreyip çoğalmaları te'mîn edilmek için olan*) hayvanların nisâbı ise deveye beş, sığırdı otuz, koyunda kırkda birdir. Bunlardan az olana zekât lâzım gelmez. Bu şekilde sâime olan hayvanların zekâtı değışiktir.¹⁴⁵

Zekât kimlere verilir (6)

1-Züğürtlere, ya'ni şer'an zengin olmayan ve nisâb miktârı bir malı bulunmayan fakirlere. Böyleleri iş güç sâhibi de olsa zekât verilmesi câizdir.

2-Yoksullara, hiç bir şey'i olmayan çâresizlere.

3-Kölelikden kurtulup hurriyyetini elde etmek için borçlanmış kimselere.

4-Borçlulara.

---

¹⁴⁴-**Nisab**, şeriat'in (*dîn'in*) bir şey' hakkında koymuş olduğu belli bir ölçü, belli bir miktardır. Bu miktar, örfî ölçüye göre hesaplandığı gibi, şer'î ölçüye göre de hesaplanabilir. Örfî ölçüye göre bir miskal, (4,8) gr., bir dirhem de (3,2) gr. dır.

Diyânet işleri Başkanlığı, (20) miskal altını (80.18) gr. (şer'î) olarak; (200) dirhem gümüşü de (561) gr. (şer'î) olarak hesaplamaktadır. Bunun için mükellef, zekâtını, örfî veya şer'î ölçülere göre vermekte muhayyerdir, sorumlu olmaz.

¹⁴⁵ -Sâime olan deve, sığır ve koyun ve keçi'nin zekâtları muhtelif olduğundan daha geniş bilgi için bak:

Büyük İslâm İlmihâli, ss. 340-343. Ömer Nasûhi Bilmen.

Diyânet İslâm İlmihali, ss.275-277.

5-Allâh yolunda kalmış olanlara. Fakir askerler, kendilerini ilme vermiş talebeler gibi.

6-Yanında kendisini memleketine götürecekt kadar parası olmayan yolculara.

Not: Zekat, sıra ile önce kardeşlere, kardeş çocuklarına, amca, hala, dayı, teyze gibi diğer yakın akrabâlara, bundan sonra da komşulara, meslekdaşlara, mahalle veyâ memleket fakirlerine verilmelidir. Bunların dışında kalan yerlerdeki kimselere de en sonra verilebilir. Borçlu olanları borçlu olmayanlara tercih etmek, aldığı parayı günah ve isrâf yollarında sarf edecek kimselere vermemek daha efdaldır.

Zekât kimlere verilmez (5)

1-Usûl ve furû'a.¹⁴⁶

2-Karı-koca birbirine.

3-Zenginlere.

4-Müslümân olmayanlara. Çünkü zekât, Müslümân'ların hakkıdır. (*Fakat gayr-i müslimlere sadaka verilebilir*).

5-Câmi, çeşme, yol, hastane gibi yerlere. Çünkü bunlarda temlik (*mülkiyet sâhibi olma hakkı*) yoktur.

Fıtır sadakası (fitre)

Hür ve nisâba mâlik olan her Müslüman'ın kendisi ve bakmakla mükellef bulunduğu kimseler için vermekle mükellef olduğu **vâcib** bir sadakadır. Buna “**Fitre**” de denir ki bu vecibe, Ramazan bayramının birinci günü şafak vakti ile güneş doğuncaya kadar olan vakte yetişen Müslümân'laradır.

¹⁴⁶-**Usûl:** Bir kimsenin kendisinden önce gelmiş olan anne, baba, büyük anne, büyük baba gibi ataları.

Fürû': Bir kimsenin kendisinden sonra gelen çocukları, torunları.

Bunun için kendisinin, aile efrâdının ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin yeme, içme, giyinme, oturma ve kullanma gibi zarûrî ihtiyaçları dışında **nisâb** miktârı bir mala veyâ paraya veyâ ticâret eşyâsına sâhib olan bir **Müslümân**'ın, Ramazan Bayramında, orucun kabûlüne ve ölümün sıkıntılı anlarından, kabir azâbından kurtuluşa, vesîle olmak için yılda bir kere fitır sadakası vermesi **vâcib**'dir.

Fitır sadakası konusunda da, nisâb miktârının, *-Kurban konusunda olduğu gibi-* altın üzerinden değil gümüş üzerinden hesaplanması, **müftâbih** görülmüşdür.

Fitır sadakası dört şey'den verilir:

- 1-Buğday'dan yarım sa'. **520** dirhem. ($520 \times 3,2 = 1664$ gr.).
- 2-Arpadan bir sa'. **1040** dirhem. ($1040 \times 3,2 = 3328$ gr.).
- 3-Kuru üzümünden bir sa'. **1040** dirhem. ($1040 \times 3,2 = 3328$ gr.).
- 4-Hurmadan bir sa'. **1040** dirhem. ($1040 \times 3,2 = 3328$ gr.).¹⁴⁷

Bu miktarlar, bir fakirin bir günde iki öğün yiyeceğinin karşılığı olarak ta'yîn edilmiş olduğundan her devirde sâbit birer ölçüdür. Bu bakımdan bunların kendileri verilebileceği gibi para olarak değerleri de verilebilir. Bayramdan önce verilmesi efdaldır. Bayramdan sonra da verilebilir. Bir fitır sadakası, ancak bir fakire verilir ki **müftâbih** olan da budur.

¹⁴⁷ -Bir sa', (1040) dirhem-i şer'î veyâ (910) dirhem-i örfîdir ki bunlar, *çok az bir farkla*, birbirine eşittir.

Hacc

İslâm'ın beş temelinden biri de hacca gitmektir ki vücûd ve mal bakımından iktidârı yerinde olan âkil, bâliğ ve hür olan Müslümân'lara, ömründe bir kere hacc etmek farzdır. Bunun farziyeti, şu âyet-i kerîme ile sâbitdir:

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ط .

"Ona bir yol bulabilenlerin Beyt'i hacc (ve ziyâret) etmesi, Allâh'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır".¹⁴⁸

Hacc'ın farz olmasının şartları (8)

- 1-Müslümân olmak,
- 2-Âkil (*akıllı*) olmak,
- 3-Bâliğ (*ergenlik çağına gelmiş*) olmak
- 4-Hür olmak,
- 5-Hacca gidip gelinceye kadar kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar serveti olmak,
- 6-Hacc yolculuğu için gerekli olan vâsıta ve yol masraflarını karşılayacak kadar parası olmak,
- 7-Hacc yapabilecek kadar bir zamânı olmak,
- 8-Haccın farz olduğunu bilmiş olmak. (*Müslümân olmayan memleketlerde müslüman olanlar için*).

Haccın farzları (3)

1-Niyet edip ihrâma girmek. (*Şart*).Hacc veyâ umre yapmak isteyen bir kimsenin halâl olan ba'zı fiil ve davranışları, belirli bir zaman için kendisine haram kılmasıdır ki bunun iki ruknü vardır:

¹⁴⁸ -Âl-i İmrân, 97.

a-Yapmak istediği hacc veyâ umreyi kalben niyet edip ta'yîn etmektedir. Bunu dil ile de söylerse daha iyi olur ki **müstehâb**'dir.

b-Telbiye'de bulunmak: ya'nî,

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ.

"Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l- mülk, lâ şerîke lek".

diye telbiyede bulunmaktır.¹⁴⁹

2-Arafât'da vakfeye durmak. (*Rukûn*).

Zü'l-hıccce ayının dokuzuncu günü olan arefe günün öğle vaktinden (*zevâl vaktinden*) onuncu gününün (*Bayram gününün*) tan yeri ağarmazdan biraz önceki zamana kadar "**Arafat**" denilen yerde bulunup duâ etmektedir ki bu duruş (*bu vakfe*) **Cebel-i rahme** denilen küçük tepeye yakın bir yerde olursa daha iyi olur.

3-Ziyâret tavâfi yapmak. (*Rukûn*).

Zü'l-hıccce ayının onuncu günü olan Bayram günü Arafat'dan döndükden sonra Ka'be-i muazzama'yı ibâdet kasdı ile (*ibâdet niyeti ile*) ziyâret edip etrâfında yedi kere dönmek (*tavâf etmek*) dir. Bu tavâf, **Hacer-i esved**'in hizâsından başlayarak Ka'be'yi sola almak sûretiyle yapılır. Her dönüşü bir **Şavt** denir. Yedi şavt bir tavafdır.

¹⁴⁹ -Ma'nâsı: "Allâh'ım, da'vetine isteyerek geldim. Emrine âmâdeyim. Eşin ve ortağın yokdur. Sana yöneldim. Hamd senin, ni'met senin, mülk de senindir. Eşin ve ortağın yokdur". demektir.

Haccı edâ' etmenin şartları (5)

- 1-Bedeni sağlıklı olmak,
- 2-Hacc yapmaya mani bir hâli olmamak, (*tutuklu veyâ engelli olmamak gibi*),
- 3-Yol emniyeti olmak,
- 4-Hacc yapacak bir kadının yanında kocası veya bir mahremi olmak,
- 5-Hacc yapacak bir kadının kocası ölmüş veyâ kocasından boşanmış ise iddet müddetini bitirmiş olmak.

Hacc'ın sahîh olmasını şartları (5)

- 1-Müslümân olmak, (*bu, haccın farzında şarttır*).
- 2-Hacc veyâ umre veyâ her ikisi niyeti ile ihrâma girip "*Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk...*" diye Telbiye'ye başlamış olmak.
- 3-Vakfe, tavâf ve sa'y gibi, hacc menâsiklerinden her birini kendi ta'yin edilen yerlerinde yapmak. (*Vakfe'yi Arafat'da, tavâf'ı Ka'be etrâfında, sa'y'i de, Safâ ile Merve arasındaki sa'y mahallinde yapmak*).
- 4-Hacc vakfesini, belirlenen kendi zamanında yapmak. Ya'nî vakfe'yi, arafe günü Arafat'da, zeval vaktinden Kurban Bayramı sabahı şafak atıncaya kadarki bir zaman içerisinde yapmak,
- 5-Ziyaret tavâfını Ka'be etrâfında yapmak.Bu tavâf, ömrün sonuna kadar olan her hangi bir zaman içerisinde yapılabilirse de bayramın birinci günü, bu mümkün olmazsa ikinci veya üçüncü günü yapmak vâcibdir.

Kurban

Kendisinin, aile efrâdının ve bakmakla yükümlü bulunduğu kimselerin yemesi, içmesi, giyinmesi, kullanması ve oturması gibi zarûrî ihtiyaçları dışında **nisâb** miktârı bir mala, paraya veyâ ticâret eşyâsına sâhib olan bir **Müslümân**'ın, Kurban Bayramı günlerinde, Allâh rızâsı için, kurban kesmesi "**vâcib**" dir.

Kurban kesmek için elde bulunan malın *-zekât'de olduğu gibi-* **nâmî** (*artıcı*) olması ve üzerinden **bir kamerî sene** geçmesi şart değildir. Kurban bayramı günlerinde kurban kesme şartlarına sâhib olanlar kurbanlarını keserler.

Kurban için **Nisâb** miktârının altın üzerinden değil gümüş üzerinden hesaplanması **müftâbih** görülmüş, (*fetvâ bu şekilde verilmiş*) dir.

Kurbanın hukmü

Kurban, İmâm A'zam Ebû Hanîfe *rahmetü'llâhi aleyh*'e göre vâcib olan bir ibâdetdir ki vâcib oluşu, şu âyet-i kerîme ile sâbitdir:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ. ط

“Rabbin için namaz kıl (şükr et) ve kurban kes”.¹⁵⁰

Ayrıca şu âyet-i kerîmeler de, kurbanın meşrû' oluşunun birer delilidir:

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيَّ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَيْمَاتِ الْأَنْعَامِ ط فَإِذَا هُمْ
إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ط وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ. لا

“Biz, her ümmet için kurban kesmeyi meşrû' kıldık. (Allâh'ın) kendilerini rızıklandığı (kurban kesmeye uygun) dört ayaklı hayvanlar üzerine (yalnız) Allâh'ın adını ansınlar diye. İşte sizin ilâhınız bir tek Tanrı'dır. Öyle ise O'na teslîm olun. (Habîbim) o ihlâşlı ve mütevâzî (kullarımı) müjdele”.¹⁵¹

¹⁵⁰ -Kevser, 2.

¹⁵¹ -Hacc, 34.

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ۖ فَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ
ج فَادَا وَحَبَّتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ ط كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ.

“Biz kurbanlık develeri de sizin için Allâh’ın şëairinden (dînin işaretlerinden) kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. O halde onlar ayakda dur (ub boğazlanır) larken üzerlerine Alâh’ın ismini anın (kurban edin). Yanları üstü düştüklerinde de ondan hem kendiniz yeyin, hem de ihtiyâcını gizleyen ve gizlemeyib de dilenen fakirlere yedin. İşte biz, onları (bu hayvanları), şükr edesiniz diye size müsahhar kıldık (sizin istifâdenize verdik)”.¹⁵²

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤَهَا وَلَكِنَّ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ ط كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِتُذَكِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ ط وَيَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ.

“Onların ne etleri ne de kanları Allâh’a ulaşır. Fakat O’na (sâdece) sizin takvânız ulaşır. O, size verdiği hidâyete (ve ni’metlere) karşılık Allâh’ı büyük tanımanız için, bu hayvanları sizin istifâdenize verdi. (O halde Habîbim), iyi hareket eden kullarımı müjdele.”¹⁵³

Kurban kesmek kimlere vâcib olur

- 1-Müslümân olmak.
- 2-Akıllı olmak.
- 3-Bâliğ olmak.
- 4-Hür olmak.
- 5-Mukîm olmak (*sefer hâlinde olmamak*).

¹⁵² -Hacc, 36.

¹⁵³ -Hacc, 37.

6-Nisâb miktârı bir mala veyâ paraya veyâ ticâret eşyâsına sâhib olmak.

Kurbanın ruknü (farzı)

Kurbanın **ruknu** (*farzı*), kurbanlık hayvanı “**Bi’smi’llâh Allâhü Ekber**”, diyerek usûlüne göre kesip **kanını** akıtmaktır. Kesmeden kendisini veyâ bedelini bağış yapmak câiz değildir. Koyun ve sığır cinsi, boğazından; deve, göğsü üstünden kesilir.

Kurban ne zaman kesilir

Kurban, kurban bayramının birinci, ikinci ve üçüncü günlerinde kesilir. Birinci gününde kesilmesi daha efdaldir.

Kurban niçin kesilir

- 1-Allâhü Teâlâ’nın vermiş olduğu ni’metlere şukr etmek için.
- 2-Allâhü Teâlâ yolunda fedâkarlığımızı göstermek için.
- 3-Sevâb kazanmak için.
- 4-Bir takım belâlardan korunmak için.

Hangi hayvanlar kurban olur

- 1-Koyun,
- 2-Keçi,
- 3-Sığır,
- 4-Manda,
- 5-Deve.

Kurbanın eti ve derisi

Kurbanın eti üçe taksim edilerek birini kurban kesmeyen yoksullara sadaka olarak vermek, birini kendi akraba ve komşularına ikrâm etmek, birini de kendi çoluk çocuğu ile yemek için ayırmak, en uygun bir kulluk vazîfesidir.

Kurban kesen kimsenin çoluk çocuğu kalabalık ve hâli vakti de iyi değil ise, kurban etinin tamâmını kendi çoluk çocuğu için ayırıp evine koyması da câizdir.

Kurban etini, Müslümân olan komşulara hediye olarak vermek câiz olduğu gibi, Müslümân olmayan komşulara vermek de câizdir.

Kurbanın derisini seccâde yapmak veyâ evde kullanmak câiz olduğu gibi, bir fakire veyâ bir hayır yerine vermek de câizdir. Satıp parasını almak veyâ kasap ücreti vermek câiz değildir.

Akîka kurbanı

Erkek olsun kız olsun yeni doğan bir çocuk için şükran olarak kesilen kurbanı "**Akîka kurbanı**" denir ki kesilmesi **mendûb** olan bu kurbanın asıl adı "**tâat**" ma'nâsını ifâde eden "**Nesîke kurbanı**" dır.

Bu kurban, çocuğun doğduğu günden baliğ olduğu güne kadar kesilebilirse de yedinci günü kesilmesi efdaldır. Yedinci gün çocuğun adı konulur va başının saçları kesilip ağırlığınca altın veyâ gümüş tasadduk edilir. Yapılmazsa bir şey' lâzım gelmez. Fakat yapılırsa iyi olur.

Adak ve Şükür kurbanı

Adak veyâ nezir, Allâhü Teâlâ'ya ta'zîm için mübah bir fiilin yapılmasını, *-mecbur olmadığı halde-* kendi nefesine vâcib kılmak, demektir ki böyle bir kimse "*Felân işim olursa Allâh rızası için on fakiri doyurayım veyâ bir kurban kesip etini fukaraya dağıtayım*" gibi bir nezirde bulursa, böyle bir nezir sahîh olup meşrû'dur. Fakat böyle bir nezri yerine getirememek korkusu bulunursa, o nezri yapmamak daha iyidir. Çünkü Allâhü Teâlâ ile yapmış olduğu andlaşmayı bozmuş olacağından sorumlu olur.

Bunun için bir kimse "Şu işim olursa Hakk rızası için bir kurban keseyim" dese, o iş olunca o kurbanı kesmesi lâzım gelir. Böyle bir kurban kesilmekle kader değişmiş olmaz, takdîr edilen ne ise yine o meydana gelir. Şu kadar var ki, böyle bir nezir ile adak sâhibinden bir mal çıkmış olacağından, ihtiyaç sâhibi fakirler istifâde etmiş olacağı gibi, kendisi de sevâb kazanmış olur.

Bununla berâber Allâhü Teâlâ'nın kendisine yardım edeceğini ümid eden adak sâhibinin,

حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَّاتِ وَدَاؤُوا أَمْرًا صَكُّكُمْ بِالصَّدَقَةِ اسْتَقْبَلُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالذُّعَاءِ
وَالْتَصَرُّعِ .

"Mallarınızı zekât ile koruyunuz, hastalıklarınıza sadaka ile devâ' ediniz, belâ' dalgalarını duâ ile, niyâz ile karşılayınız".

hadîs-i şerîfnde belirtilen inceliklerden de istifâde etmesi mümkün olabilir.

Nezr edilen bir kurbanın etini, nezr eden yiyemeyeceği gibi onun zevcesi, usûl ve fûrû'u da yiyemez. Yerlerse yedikleri miktârın kıymetini fukaraya tasadduk etmeleri lâzım gelir. Bunun için böyle bir kurbanın tamâmı fakirlere tasadduk edilir.

Böyle bir kurban adak olarak değil de kendisini o ni'mete kavuşturan Allâhü Teâlâ'ya şukr etmek, ta'zîmde bulunmak, O'na karşı olan kulluğunu göstermek için kesilirse, o kurbanın etini, hem kendisi, hem zevcesi, hem de usûl ve fûrû'u yiyebilir ve ayrıca fakirlere de tasadduk edebilir.

Allâhü Teâlâ'dan başkasının adına kesilen veyâ başkasının ismi anılarak kesilen veyâ bir kimseye ta'zîm için kesilen kurban

veyâ hayvanların eti haram olup hiç bir şekilde yenilmez. Bu husûsda Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* şöyle buyurmuşdur:

لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ.

"Ana babasına lânet edene Allâh lânet etsin". "Kestiğini Allâh'dan başkası adına kesene de Allâh lânet etsin".¹⁵⁴

¹⁵⁴ -Müslim, Edâhî 43-45 ve Nesâî, Dahâyâ 34.

Riyâzü's-sâlihîn, (Peygamberimizden hayat ölçüleri). C.6.ss.538.

Prof.Dr. M. Yaşar Kandemir, Prof. Dr. İsmâil Çakan, Doç.Dr. Raşit Küçük.

**Kur'ân-ı Kerîm'de ismi geçen ve bilinmesi vâcib olan
peygamberlerin isimleri (28).**

- 1-Âdem *aleyhi 's-selâm.*
- 2-İdrîs *aleyhi 's-selâm*
- 3-Nûh *aleyhi 's-selâm.*
- 4-Hûd *aleyhi 's-selâm.*
- 5-Sâlih *aleyhi 's-selâm.*
- 6-Lût *aleyhi 's-selâm.*
- 7-İbrâhîm *aleyhi 's-selâm.*
- 8-İsmâîl *aleyhi 's-selâm.*
- 9-İshâk *aleyhi 's-selâm.*
- 10-Ya'kûb *aleyhi 's-selâm.*
- 11-Yûsûf *aleyhi 's-selâm.*
- 12-Şuayb *aleyhi 's-selâm.*
- 13-Hârûn *aleyhi 's-selâm.*
- 14-Mûsâ *aleyhi 's-selâm.*
- 15-Dâvûd *aleyhi 's-selâm.*
- 16-Süleymân *aleyhi 's-selâm.*
- 17-Eyyûb *aleyhi 's-selâm.*
- 18-Zü'l-kifl *aleyhi 's-selâm.*
- 19-Yûnûs *aleyhi 's-selâm.*
- 20-İlyâs *aleyhi 's-selâm.*
- 21-El-yesa' *aleyhi 's-selâm.*
- 22-Zekerıyyâ *aleyhi 's-selâm.*
- 23-Yahyâ *aleyhi 's-selâm.*
- 24-İsâ *aleyhi 's-selâm.*
- 25-Hazreti Muhammed *aleyhi 's-selâm.*
  - 1-Uzeyr *aleyhi 's-selâm.*
  - 2-Lukmân *aleyhi 's-selâm.*
  - 3-Zü'l-karneyn *aleyhi 's-selâm.*¹⁵⁵

¹⁵⁵ -Uzeyr, Lukmân ve Zü'l-karneyn *aleyhimü 's-selâm*'ın peygamber olup olmadıkları ihtilâfıdır.

İslâm Dîni'nde teklifin şartı (2)

- 1-Akıllı olmak,
- 2-Bülüğa ermiş olmaktır.

Îmân'ın aslı (2)

- 1-Aklî deliller,
- 2-Naklî delillerdir.

Îmân'ın rüknü (2)

- 1-Kalb ile tasdik.
- 2-Dil ile ikrârdır.¹⁵⁶

Sıfât-ı zâtiyye (Zâtî sıfatlar) (6)

- 1-Vücûd : *Var olmak.*
- 2-Kıdem : *Evveli olmamak.*
- 3-Bekâ : *Âhiri olmamak.*
- 4-Vahdâniyyet : *Bir olup nazîri ve ortağı olmamak.*
- 5-Muhâlefetün li'l-havâdis : *Hiç bir şey'e benzememek.*
- 6-Kıyâm bi-nefsihî : *Varlığı için başka bir şey'e muhtâc olmamak.*

Şit *aleyhi's-selâm*'ın ismi, bu peygamberler arasında geçmez. Âdem *aleyhi's-selâm*'dan sonra peygamberlik, Allâhü Teâlâ tarafından Şit *aleyhi's-selâm*'a verilmiştir. Âdem *aleyhi's-selâm*'ın en güzel ve sevimli oğludur. Kendisine, tevhîd ve tesbîh esâslarını içeren elli sayfalık bir kitâb verilmiş ve kardeşlerinin reisi olmuştur.

¹⁵⁶ -Kalb ile tasdik, îmânın rüknü (*esâsı*)dır. Samîmî bir şekilde böyle bir îmâna sâhip olan bir kimseye "**Mü'min**" denir. Dil ile ikrâr ise, îmânın zâid bir rüknüdür. Bir kimsenin mü'min olduğunun insanlar tarafından bilinmesi ve onun müslümân olduğuna şehâdet edilmesi için gereklidir. Herhangi bir sebeble bu zâid rükün söylenmezse, yine o kimse mü'min'dir. Bununla berâber İslâmî esâslar hakkında kalbinde şübhe ve tereddüt bulunan bir kimse, "**Ben müslümanım**" dese bile, Allâh katında mü'min değildir.

Sıfât-ı sübûtiyye (Sübûti sıfatlar) (8)

- 1-Hayat : *Diri olmak.*
- 2-İlim : *Bilmesi olmak.*
- 3-Semi' : *İşitmesi olmak.*
- 4-Basar : *Görmesi olmak.*
- 5-İrâde : *Dilemesi olmak.*
- 6-Kudret : *Gücü yetmesi olmak.*
- 7-Kelâm : *Söylemesi olmak.*
- 8-Tekvîn : *Cümle mahlûkâtı yaratıcı olmak.*

Îmân'ın son nefese kadar korunmasının şartları (8)

1-Ğâibe (görünmeyen âlemlerdeki varlıklara) îmân etmektirki bunun en başında Allâhü Teâlâ'nın varlığına, birliğine ve noksan sıfatlardan uzak olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna inanmak, meleklerle ve âhîret hayâtının olacağına inanmak gelir.

2-Ğâibi (görünmeyen ve bilinmeyen âlemleri) ancak Allâhü Teâlâ bilir.

- 3-Halâl olan bir şey'i, halâl kabûl etmek.
- 4-Haram olan bir şey'i, haram kabûl etmek.
- 5-Haramdan ve şübheli şey'lerden kaçınmak.
- 6-Dâimâ Allâh'dan havf etmek (*korkmak*).
- 7-Allâhü Teâlâ'nın rahmetinden (*afv ve mağfiretinden*) ümîd kesmemek.
- 8-Kalbede, Allâhü Teâlâ'nın sevgisinden ve korkusundan başka hiç bir şey'e yer vermemek.

Îmân'ın sahîh ve kabûl olmasının şartları (3)

- 1-Îmân, ye's (*korku*) hâlinde olmamalıdır.
- 2-Mü'min olan bir kimse, inkâr ve tezkîbe alâmet olan şey'lerden birini yapmamalıdır.

3-Dînî hükümlerden hepsinin güzel ve doğru olduğunu kabul edip bunların yapılmasında inat ve kibirlilik yapmamaktır.

Tasdîk ve inkâr bakımından insanlar (3)

1-Mü'min: İslâm'ın îmân, inanç, ibâdet ve muâmelât esâslarını gerçekden kabûl ve tasdîk edenlerdir.

2-Kâfir: İslâm'ın îmân, inanç, ibâdet ve muâmelât esâslarını kabûl ve tasdîk etmeyenlerdir.

3-Münâfik: Sözleri ve davranışları ile Müslümân göründükleri halde kalbleri ile kabûl ve tasdîk etmeyenlerdir.

Bir Müslümân'ın diğer Müslümân'a karşı görevi

Bir Hadîs-i şerîf'de şöyle buyurulmuşdur:

“Beş şey vardır ki Müslümân kardeşine karşı Müslümân'a **vâcib** olur:

- 1-Verilen selâmı alıp aynen veyâ daha güzeli ile iâde etmek;
- 2-Aksırana hayır ile duâ etmek;
- 3-Da'vete icâbet etmek;
- 4-Hastayı ziyâret etmek;
- 5-Cenâzeyi teşyi' etmek”.¹⁵⁷

Ehl-i sünnet mezheplerinin müctehîd imâmı (4)

1-Hanefî Mezhebi: İmâm A'zâm Ebû Hanîfe bin Nu'mân bin Sâbit bin Tâvus bin Hürmüz bin Nûşîrevân.

2-Şâfiî Mezhebi: İmâm Şâfiî Muhammed bin İdrîs.

3-Mâlikî Mezhebi: İmâm Mâlik bin Enes.

4-Hanbelî Mezhebi: İmâm Ahmed bin Hanbel.¹⁵⁸

¹⁵⁷ -Büyük İslâm İlmihâli,ss.473. Ömer Nasûhi Bilmen.

¹⁵⁸ -Bunlardan başka, Abdu'r-rahmân el-Evzâî, Süfyân-i Sevrî gibi bazı müctehîdlerin mezhepleri varsa da bunların mensûbları kalmamıştır.

Bir de **Ehl-i sünnet** yolundan ayrırlıp **Ehl-i bid'at** yoluna sapan kimseler vardır ki bunlar hakkında geniş bilgi, kitâbın sonundadır.

Hanefî mezhebinin silsilesi (8)

- 1-İmâm A'zâm Ebû Hanîfe.
- 2-İmâm Hammâd.
- 3-İmâm Alkame.
- 4-Nehâî İbrâhîm,
- 5-Abdu'llâh bin Mes'ûd.
- 6-Rasûlû'llâh *aleyhi's-selâm*.
- 7-Cebrâîl *aleyhi's-selâm*.
- 8-Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn.

Peygamberler hakkında bilinmesi vâcib olan şey'ler (5)

- 1-Sıdk: *Sözleri gerçek olmak, doğru olmak.*
- 2-Emânet: *Emîn olmak, güvenilir olmak.*
- 3-Fetânet: *Kâmil akıl sâhibi olmak, akıllı ve zekî olmak.*
- 4-İsmet: *Günahdan berî olmak, korunmuş olmak.*
- 5-Tebliğ: *Emir ve nehiyleri (şerîat hükümlerini) ümmetlerine eksiksiz olarak bildirip duyurmak.*

Kabirde Münker ve Nekir meleklerinin soracağı suâllere verilecek cevâblar (13)

Aşağıdaki soruların cevâbları, dünyâda iken öğrenilip yaşanırsa, kabirdeki bu suâllere cevâb vermek de kolay olur:

- 1-Rabb'in kimdir? *Rabb'im Allâhü Teâlâ.*
- 2-Peygamberin kimdir? *Peygamberim Muhammed aleyhi's-selâm.*
- 3-Dînin nedir? *Dînim İslâm dîni.*
- 4-Kitâbın nedir? *Kitâbım Kur'ân-ı Kerîm.*
- 5-Kıblen neresidir? *Kıblem Ka'be-i şerif.*

Arabistan'da, bir buçuk asır kadar önce, Abdü'l-vehhâb adında birinin kurduğu Vahhâbî mezhebi, Sünnet'leri terk etmek gibi davranışları ile Ehl-i sünnet'e uymaz

6-Mezhebin hangi mezhebdir? *Mezhebim Ehl-i sünnet ve'l-cemâat mezhebi.*

7-Amelde mezheb imâmın kimdir? *Amelde mezheb imâmum İmâm A'zâm.Ebû Hanîfe.*

8-İ'tikadda mezheb imâmın kimdir? *İ'tikadda mezheb imâmum İmâm Ebû Mansûr Mâtürîdî.*

9-Kimin zürriyyetindensin? *Hazreti Âdem aleyhis's-selâm. zürriyyetinden*

10-Kimin milletindensin? *İslâm milletinden*

11-Kimin ümmetindensin? *Muhammed ümmetindenim.*

12-Mü'min'misin? *Mü'min'im el-hamdü li'llâh.*

13-Müslümân'mısın? *Müslümân'im el-hamdü li'llâh.*

Rasûlü'llâh aleyhi's-selâm'ın silsilesi (21)

1-Hazreti Muhammed bin Abdu'llâh

2-bin Abdü'l-muttalib (*Şeybe*)

3-bin Hâşim

4-bin Abd-i menâf

5-bin Kusayy

6-bin Kilâb

7-bin Mürre

8-bin Ka'b

9-bin Lüeyy

10-bin Ğâlib

11-bin Fihri

12-bin Mâlik

13-bin Nadr

14-bin Kinâne

15-bin Huzeyme

16-bin Müdrike

17-bin İlyâs

18-bin Mudar

19-bin Nizâr

20-bin Meadd

21-bin Adnân.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

Kızar.

İsmâil *aleyhi's-selâm*.

İbrâhim *aleyhi's-selâm*.

Not:

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın neseb silsilesi, **Adnan**'a kadar ihtilâfsız müttefekun aleyhdir. Adnan'dan Hazreti İsmâil *aleyhi's-selâm*' a kadar olan kısım ise ihtilâflıdır.

Zâdü'l-meâd, C.1.ss.15.

Cibrîl-i Emîn vâsıtası ile inzâl buyurulan Suhûf'lar ve Kitâb'lar

Suhûf'lar (*Sahîfeler*) (100)

1-Âdem *aleyhi's-selâm*'a (10).

2-Şît *aleyhi's-selâm*'a (50).

3-İdrîs *aleyhi's-selâm*'a (30).

4-İbrâhîm *aleyhi's-selâm*'a (10).

Büyük kitâblar (4)

1-Tevrât, Mûsâ *aleyhi's-selâm*'a.

2-Zebûr, Dâvûd *aleyhi's-selâm*'a.

3-İncîl, İsâ *aleyhi's-selâm*'a.

4-Kur'ân, Muhammed *aleyhi's-selâm*'a.

Kendisine uymamız gerekli olan İmâmlarımız (5)

- 1-İ'tikâd'da Ebû Mansûr Mâtürîdî.
- 2-Amelde İmâm A'zâm Ebû Hanîfe.
- 3-Emirde ve yasaklarda Kur'ân-ı Azîmü's-şân.
- 4-Şerîatde Peygamberimiz.
- 5-Nizâm-ı âlemde Ulü'l-emr (*Padişah, hükümdar*).¹⁵⁹

İnsanın düşmanı (4)

- 1-Sağında hevâ,
- 2-Solunda Nefis,
- 3-Önünde dünyâ,
- 4-Ardında şeytân

Peygamberimiz hakkında bilinmesi lâzım olanlar (3)

- 1-Bütün Peygamberlerden efdâldir ve şerîati kıyâmete kadar devam edecektir.
- 2-Tüm insanlara ve cinlere gönderilmiştir.
- 3-Hâtemü'l-enbiyâ (*Son Peygamber*) dir.
- 4-Rahmeten li'l-âlemîn (*âlemlere rahmet olarak gönderilmiş*) dir.

İmânî zavıflatıp yok etmeye sebep olan haller (25)

- 1-İmân esâslarını doğru bir şekilde öğrenmemek.

¹⁵⁹ -Ulü'l-emr'den maksat,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ؕ

, "Ey imân edenler, Allâh'a itâat edin, Rasûl'e itâat edin ve sizden olan emir sâhiblerine de itâat edin". Nisâ', 59.

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan "Sizden olan emir sâhiblerine de itâat edin" emrinden maksat, Allâh'a ve Rasûl'üne itâat eden, onların gösterdiği yoldan giden, hakk ve adâletle hareket eden bütün emir sâhibleri, halîfeler, kâdiler, âlimler, hâkimler, kumandanlar ve merci-i umûr olan kimseler (*bir iş için kendisine baş vurulacak kimseler*) dir. Bunun için İslâm dışı sistemlere göre hareket eden âmirler, ulü'l-emr olamazlar.

2-Emr edilen ibâdetleri yapmamak, yasak edilen şeyleri yapmaya devam etmek.

3-Davranışlarında doğruluktan ayrılmak.

4-Günâh olan şey'leri yapmaya devam etmek, bunları yaparken bir sorumluluk duymamak.

5-Ni'metlerin en güzeli olan İslâm ni'metine şukr etmemek.

6-Îmânsız gitmekten korkmamak.

7-Haksız yere zulm etmek.

8-Sünnet üzere okunan ezâna icâbet etmemek.

9-Ana-babanın şer'a muhâlif olmayan sözlerini tutmamak.

10-Çok yemîn etmek.

11-Namazda tadîl-i erkânı terk edip önem vermemek,

12-Namaz kılmayı basit bir davranış gibi görüp kılmamak.

13-Şarab ve benzeri sekir veren şey'leri içmek.

14-Müslümân'ları ve komşuları rahatsız edecek davranışlarda bulunmak.

15-Yalan yere evliyâlık taslamak.

16-Kendini beğenip gururlu, kibirli olmak

17-Her şey'i bilirim zannına kapılarak ilmini çok bilmek.

18-Koğuculuk etmek.

19-Hased etmek.

20-Şer'a muhâlif olmayan yerde üstâzına muhâlefet etmek.

21-Bir adamı tecrûbe etmeden iyidir demek.

22-Yalan olan şey'leri yapmaya, söylemeye devam etmek.

23-İlim adamlarından uzak durmak.

24-Erkekler için ipekli elbîseler giyinmek.

25-Ğıybet olan şey'leri yapmaya devam etmek

26-îmânı yok edecek şirk ve küfür virüslerinden sakınmamak.

Not: İmân'ın, son nefese kadar muhâfaza edilmesi için sâlih ameller yapılması gerekir. Bu şekilde yapılan sâlih ameller ve ibâdetler, îmânı koruyup kuvvetlendirdiği gibi îmânın kemâl

mertebesine çıkmasına da vesîle olur. Sâlih ameller terk edilirse, kötü işler ve haram olan şey'ler yapılmaya başlanır. Onlar da insanı, ibâdet yapmaktan ve sâlih ameller işlemekten geri kor. Böyle bir davranış ise îmânın zayıflamasına, hattâ günün birinde yok olup gitmesine sebep olur.

Allâhü Teâlâ'nın va'd ettiği Cennet ni'metine ulaşmak ve Cehennem azâbından kurtulmak için ibâdet yapmak ve sâlih ameller işlemek şarttır. Biz ibâdet ve kulluğumuzu gereği gibi yapmaya çalışırsak, o zaman Allâhü Teâlâ'nın rızâsını kazanır, âhîret ni'metlerine kavuşuruz.

Bu mutlu netîceye ulaşmamız için,

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا ۗ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

“(Yâ Muhammed, tarafımdan onlara) **de ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden (günahkâr olan) kullarım. Allâh’ın rahmetinden ümid kesmeyin.** (Eğer şirk’den ve küfür’den sakınırsınız ve günahlarınıza tevbe ederseniz) **Allâh bütün günahlarınızı bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir**”.¹⁶⁰

âyet-i kerîmesinde ifâde buyurulan **ilâhî rahmet** müjdesinden ümîdimizi kesmeden, eğriyi, kötüyü, dalâleti, sapıklığı, gafleti bırakıp doğruya, güzele hidâyete yönelen bir **muvaahhid**, Allâhü Teâlâ'nın varlığına ve birliğine îmân edip O’nu noksan sıfatlardan münezzehten kılup kemâl sıfatları ile muttasıf kılan bir **Hanîf** olarak, İslâm yolunu, **sırât-ı müstekîm**’i tutup ömrümüz boyunca onda sebât etmeliyiz ki dünyevî ve uhrevî her türlü mutluluğa erelim.¹⁶¹

¹⁶⁰ -Zümer Sûresi, âyet 53

¹⁶¹ -**Hanîf**, bâtil olan şey’lerden yüz çevirip Hakk’a yönelmek ma’nâsındadır ki bu husûsda fazla bilgi için bak:

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ.

“Size azâb gelib çatmadan Rabb’inize dönün. O’na teslim olun. Sonra size yardım edilmez”.¹⁶²

وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَعْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ.

“Ansızın ve hiç farkına varmadığınız bir sırada, size azâb gelmezden önce Rabb’inizden size indirilenin en güzeli (olan Kur’ân-ı Kerîm’e ve peygamberlerin en hayırlısı olan Hazreti Muhammed) e uyun”.¹⁶³

âyet-i kerîmelerinde ifâde buyurulan azâbı ilâhî gelmeden, kuş kafesden uçmadan, imkânlar elden gitmeden, hayât son bulmadan, sonunda da -*Eyvâh, aldanmışım*- demeden, bütün varlığımızla ve sâhib olduğumuz bütün imkânlarımız ile Rabb’imize yönelip O’na teslim olmalıyız. O’nun Peygamberinin ve Kurân’ının gösterdiği yoldan gitmeliyiz ve onların ahlâkı ile ahlâklanmalıyız.

Kur’ân ahlâkı ile ahlâklanmış iyi bir Müslümân nasıl olmalıdır?

Kur’ân ahlâkı ile ahlâklanmış iyi bir Müslümân,

1-İmânın altı şartına şeksiz ve şübhesiz inanır. Ya’nî,

a-Allâhü Teâlâ’nın var olduğuna, bir olduğuna, noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf bulunduğuna, O’ndan başka bir ilâh -tanrı, ma’bûd- olmadığına şeksiz ve şübhesiz inanır, O’na yönelir ve O’na teslim olur.

¹⁶² "Bâtil yollar içinde doğruyu arayanlara **Hakk Yol**". 2004. Ankara. C. Karakılıç.

¹⁶² -Zümer Sûresi, âyet 54.

¹⁶³ -Zümer Sûresi, âyet 55.

b-Melek denilen görmediğimiz bir takım varlıkların olduğuna inanır.

Melekler, yemezler, içmezler, uyumazlar, erkeklikleri ve dişilikleri yoktur. Şekil değiştirebilirler. En kısa bir zamanda çok uzak mesâfelere gidip gelebilirler. Alâhü Teâlâ'nın her emrine itâat ederek gece gündüz ibâdet ederler. Sayılarını, çeşitlerini ve görevlerini ancak Allâhü Teâlâ bilir. **Cebrâil, İsrâfil, Mikâil** ve **Azrâil** *aleyhimü's-selâm*, meleklerin büyüklerindedir. **Kirâmen Kâtibîn** melekleri, her insanın sağında ve solunda bulunur ve yaptığı her işi yazar. **Münker, Nekir** melekleri, insan ölünce suâl sormak görevini yaparlar. **Hafaza** melekleri, **istiğfâr** melekleri ve daha isimlerini ve görevlerini bilmediğimiz bir çok melekler vardır. Kur'ân-ı Kerîm'de, bunların ikişer, üçer, dörder kanath elçiler olarak yaratılmış oldukları ifâde buyrulur.¹⁶⁴

c-Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın Allâhü Teâlâ'nın kulu ve peygamberi olduğuna inanır.

d-Peygamberlere gönderilen kitablara inanır. Bunlar yüz suhuf ile dört büyük kitâbdır ki Kur'ân-ı Kerîm bunların en sonucusudur.

e-Öldükden sonra dirilmeye inanır.

f-Âhîret gününe ve âhîret hayâtının olacağına, Cennete ve Cehenneme inanır.

¹⁶⁴-Bu meleklerin bir kısmı,

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِةِ رُسُلًا أُولَىٰ أَجْنِحَةٍ مِّثْنَىٰ وَتَلَتْ وَرُبَاعًا ط

"**Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanath elçiler kılan Allâh'a mahsûsdur...**". Fâtır 1.

âyet-i kerîme'sinde ifâde buyrulduğu gibi, Cenâb-ı Hakk ile peygamberleri ve sâlih kulları arasında elçilik görevi yaparlar ki bu görevlerini ya vahy ile veyâ ilhâm ile veyâ sâdik rû'yâ ile tebliğ ederler.

g-Kadere ya'ni hayır ve şerrin Allâhü Teâlâ'nın yaratması ve takdîri ile olduğuna inanır ve bunların hepsini dili ikrâr eder.¹⁶⁵

2-Allâhü Teâlâ'nın emr ettiği ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın gösterdiği şekilde, İslâm'ın şartlarını yerine getirir. Ya'nî

a-Namazlarını kılar,

b-Orucularını tutar,

c-Malının zekâtını verir. Yetimlere, yoksullara, hısım ve akrabâlara, yolda kalmışlara ve diğer ihtiyaç sâhiplerine yardımda bulunur.

d-Durumu müsâit olunca Ka'be'yi Muazzama'yı ziyâret edip hacc eder.

3-Allâhü Teâlâ'nın ve O'nun peygamberi olan Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın her emrini yerine getirmeye çalışır ve ahlâki görevlerini en güzel bir şekilde yapmaya gayret gösterir.

4-Anasına-babasına itâat eder. Onların kalblerini kıracak söz ve davranışlarda bulunmaz.

6-Sözünde durur, ahdinde sâdik kalır.

7-Üzerine aldığı her görevi *-İslâmî esâslara göre-* en iyi bir şekilde yapmaya çalışır.

8-Üstünü, başını, oturup kalktığı yeri, evini barkını, kabını kacağını ve yaşadığı yerleri tertemiz, nizamlı ve intizamlı yapar.

9-Kafasını kötü fikirlerden, kalbini fenâ huy ve inançlardan, dilini çirkin ve kaba sözlerden uzak tutar.

10-Karşılaştığı her hâdise karşısında aslâ sarsılmaz, gevşeklik göstermez, Allâhü Teâlâ'ya dayanıp güvenir.

11-İnsanlar arasında fesad çıkarmaz, insanları birbirine düşürecek söz ve davranışlarda bulunmaz.

¹⁶⁵ -Yaptığımız ve yapacağımız her türlü hayır ve şerr işler, Allâhü Teâlâ'nın irâdesi, ilmi, kazâsı ve takdîri iledir. Bununla berâber hayır işlerimizde Allâhü Teâlâ'nın rızâsı, muhabbeti ve emri vardır. Fakat şerr işlerimizde Allâhü Teâlâ'nın rızâsı, muhabbeti ve emri yoktur.

12-Kimsenin ayıplarını ve gizli hallerini araştırıp ortaya koymaz.

13-Şarap içmez, sarhoşluk veren şey'leri kullanmaz.

14-Uyuşturucu şey'lerden uzak durur.

15-Kumar ve benzeri oyunları oynamaz, onlardan uzak kalır.

16-Düzenci, oyuncu, dalkavuk, hîlekâr olmaz.

17-Bilmediği şey'ler hakkında hüküm vermez.

18-Kibirleşip gururlanmaz, büyüklük taslamaz.

19-Kötülüğün, hayâsızlığın her çeşidinden, gizlisinden-açığından, küçüğünden-büyüğünden sakınır.

20-Özü sözüne, içi dışına uygun olur.

21-Herkesin iyiliğine çalışır, kimsenin kötü olmasını istemez.

22-Her yerde hakk ve adâletten ayrılmaz. Kendi aleyhinde de olsa adâletli olmaya çalışır.

23-Karşısındaki insanlar düşman da olsa, onlara karşı da adâleti ve insâfı elden bırakmaz, adâletsiz bir davranışta bulunmaz.

24-Yalan söylemez, yalan yere yemîn etmez.

25-Yalan şahitliği yapmaz.

27-Kimseye haksızlık yapmaz. Her türlü haksız ve kötü davranışlardan nefret eder.

28-Kötü insanlarla düşüp kalkmaz, onlara arkadaş olmaz ve onlara arka çıkmaz.

29-Alçak ve süflî arzûlara gönül vermez, onları yapanları da sevmez.

30-Cimri olmaz, fakat israf da yapmaz.

31-Eliyle, diliyle ve davranışları ile hiç bir kimseye kötülük yapmaz, onları incitecek davranışlarda bulunmaz.

32-Varlık zamânında da, yokluk zamânında da herkese iyilik yapmaya çalışır.

33-Öfkelendiği zaman öfkesini yenmeye, karşısındaki insanların kusur ve kabâhatlerini afv etmeye çalışır. İntikam almak sevdâsına düşmez.

34-Kötü ve günah olan bir iş yaparsa, yaptığına pişman olarak hemen Allâhü Teâlâ'yı hatırlayıp O'ndan afv ve mağfired diler.

35-Kendi nefesine ve herkese iyiliği emr edip kötülükten men' etmeye çalışır.

36-Her iyi işe arka çıkıp onu destekler, yardımda bulunur.

37-Kimseye kin gütmez, hased etmez, kötü göz ile bakmaz.

38-Darginları barıştırmak için elinden gelen her iyiliği yapmaya çalışır.

39-Kötüleri korumaz, fenâlığa ve zulme yardımcı olmaz.

40-Kim söylesse söylesin hakkı kabûl eder. İlim ve hüneri nerede bulursa alır, tassub göstermez.

41-İnsanların ve milletlerin kötü âkıbetlerini araştırıp ibret alarak onlar gibi kötü âkıbetlere düşmemeye çalışır.

42-Hiç bir şey'de tenbellik yapmaz, gevşeklik göstermez.

43-Dünyevî ve uhrevî görevlerini en iyi bir şekilde yapmaya gayret gösterir.

44-Allâh yolunda, ar, nâmus, din millet ve vatan uğrunda hiç bir fedâkârlıktan çekinmez, gerekirse canını bile fedâ eder.

45-Bütün Müslümân'ları bir aile, bir kardeş olarak kabûl eder ve onların her türlü derdi ile ilgilenip yardımda bulunmaya çalışır.

46-Hastaları ziyâret ederek onların sıkıntılarına ortak olur. Onları tesellî ederek gönüllerinin rahatlamasına çalışır.

47-Büyükleri ve ihtiyarları sevip sayarak onları ziyâret eder, hayır duâlarını almaya çalışır. Küçüklere karşı da şefkatli olur. Bir arkadaş gibi davranarak onları sevip okşar.

48-Her canlıya karşı şefkâtli olur, gereksiz yere onlara zarar vermez.

49-Kimse ile alay etmez, kimseye kötü lâkab takmaz, kimse ile eğlenmez.

50-Hiç bir kimse hakkında gıybet ve iftirâda bulunmaz. Dilini gıybet, iftirâ, kötü ve kaba sözlerden korumaya çalışır.

51-Sevdiklerini Allâh için sever, sevmediklerini de Allâh için sevmez.

52-İşlerinde tereddütlü ve vehimli davranmaz. İyice araştırıp düşündükden sonra kararını verip sebeblerine yapışır. Allâhü Teâlâ'ya tevekkül edip O'nun yardımına güvenir.

53-Her ne sûretle olursa olsun, şüpheli şeylerden uzak kalmaya çalışır, onları yapmaz.

54-İslâmî olmayan fikir, düşünce, davranış ve doktrin gibi şey'lerden kendini uzak tutar. Onları benimsemez ve onlara kalbinde bir yer vermez.

55-Allâh ve Peygamber sevgisini her şey'den üstün tutar.

56-Kalbinde Allâh sevgisinden ve Allâh korkusundan başka hiç bir şey'e yer vermez.

57-Tefrîkaya, anarşîye, ahlâksızlığa, fikir ayrıcalıklarına sebep olacak hiç bir davranışta bulunmaz. İslâm'ın ve müslümân'ların birlik ve berâberliğini gözetir.

58-İslâm Dîni'nden başka hiç bir sisteme, hiç bir düzene gönül vermez ve onları benimseyip o yolda yaşamaya çalışmaz.

59-Kur'ân-ı Kerîmi ve Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ı, en büyük bir rehber kabûl eder ve onların göstermiş olduğu yoldan ayrılmaz. Onların ahlâkı ile ahlâklanmaya çalışır.

60-İslâmî ilimleri öğrenmeyi, öğretmeyi, öğrenmeye ve öğretmeye çalışanlara yardım etmeyi kendine şîâr edinir.

61-Tüm inanış ve davranışlarında takvâ ve ihlâs sâhibi bir Mü'min ve Müslümân olmaya, bu sûretle de Cenâb-ı Hakk'ın rızâsını kazanmaya çalışır.

62-Her türlü davranışı ile Peygamberler, siddikler, şehîdler ve sâlih kullar arasına girmeye gayret sarf eder.

İşte, buraya kadar anlatılan İslâm esâslarının temeli ve esâsı olan **îmân**, insanları yücelten ve ebedî mutluluğa erdiren yüce bir vasıftır. Bunun için bu yüce dereceyi kazanmaya çalışmak,

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ. ط اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ. صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ لَا غَيْرِ الْمَعْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ.

"Yâ Rabb, biz yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz. Bizleri sırât-ı müstekîm'ine (doğru yola) hidâyet eyle, o kendilerine ni'met verdiklerinin yoluna ilet, gazâba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil".

diyen akıllı insanların en doğru yoludur. Bu yol, öyle bir yoldur ki peygamberler, siddîkler, şehîdler ve sâlihler yoludur. Biz, her Fâtiha-i şerîfe'yi okuyuşumuzda bu yola iletmesini Cenâb-ı Hakk'dan isteriz.

Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm'a salât etmek

Sevgili peygamberimiz Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'a* salât etmek (*salevât getirmek*) de en başta gelen görevlerimizden biridir. O'na salât etmekle hem kendisi, hem Ehl-i beyt'i, hem Ashâb-ı kirâm'ı, hem de kıyâmete kadar gelip geçecek tüm ümmetlerine salât etmiş (*duâda bulunmuş*) oluruz. Çünkü,

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ط يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا.

“Şübhesiz ki Allâh ve melekleri, Peygamber’e çok salât (ve tekrîm) ederler. Ey îmân edenler, siz de O’na salât edin ve tam bir teslîmiyetle de selâm verin”.¹⁶⁶

âyet-i kerîmesinin hükmüne göre, sevgili peygamberimiz Hazreti Muhammed *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem'e* -zaman ve mahal ile sınırlı olmayarak- icmâlen (*kısa olarak*) salât etmek (*salevât getirmek*) **farz**'dır. Çünkü Cenâb-ı Hakk, O'na salât etmemizi emr ediyor. Bunun için O'nun ismi her nerede anılırsa orada O'na salât etmek **vâcib** (*farz*) olur.

Bu husûsdaki hadîs-i şerîflerin ba'zılarında şöyle buyrulmaktadır:

*"Allâh'ın yer yüzünde seyâhat eden melekleri vardır. Bunlar ümmetinden bana selâm teblîğ ederler".*¹⁶⁷

*"Cum'a günü benim üzerime salâtı çoğaltın, zîrâ sizin salâtınız, bana o gün arz olunur".*¹⁶⁸

¹⁶⁶ -Ahzâb, 56.

Salât: Allâhü Teâlâ'dan olursa **rahmet** ma'nâsına, meleklerden olursa **istiğfâr** ma'nâsına, mü'minlerden olursa **hayır duâ** ma'nâsıdır.

¹⁶⁷ -İmâm Ahmed, Neseî, Beyhekî, Dâremî, İbn-i Hıbbân, Ebû Nuaym r. a.

¹⁶⁸ -Ebû Davud, Neseî, İmâm Ahmed, Beyhekî, Evs r.a.

"İnsanların bana en yakını, bana en çok salevât getirendir".¹⁶⁹

Kim kabrimin yanında bana salât ederse, ben onu iştirim. Kim de bana uzakda bulunarak üzerime salât getirirse, o bana ulaştırılır".¹⁷⁰

Rasûlü'llâh *sallâ'llâhü aleyhi ve sellem*'e getirilecek salevât-ı şerîfelerin muhtelif şekilleri ve metinleri vardır ki onlardan ba'zıları şöyledir:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ.

"Allâhümme salli alâ Muhammed'in ve alâ âl-i Muhammed".¹⁷¹

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بَعْدَ عِلْمِكَ.

"Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed'in bi-adedi ilmik".¹⁷²

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ. كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

"Allâhümme salli alâ Muhammed'in ve alâ âl-i Muhammed'in kemâ salleyte alâ İbrâhîm'e ve alâ âl-i İbrâhîm'e inneke hamîdün mecîd".¹⁷³

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ. كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

"Allâhümme bârik alâ Muhammed'in ve alâ âl-i Muhammed'in kemâ bârekte alâ İbrâhîm'e ve alâ âl-i İbrâhîm'e inneke hamîdün mecîd".¹⁷⁴

¹⁶⁹ -Tirmizî, İbn-i Hıbbân, İbn-i Mes'ûd r. a.

¹⁷⁰ -Beyheki, Ebû Hurayra r. a.

¹⁷¹ -Meâli: "Yâ Rabb, Hazreti Muhammed'e ve O'nun âl ve etbâna rahmet eyle".

¹⁷² -"Yâ Rabb, seyyidimiz Hazreti Muhammed'e, O'nun âl ve etbâna, ilminin adedince rahmet eyle, selâmet ver, hayır ve bereket ihsân eyle".

¹⁷³ -"Yâ Rabb, Hazreti Muhammed'e ve O'nun âl ve etbâna, Hazreti İbrâhîm'e ve O'nun âl ve etbâna rahmet etdiğin gibi, rahmet et. Muhakkak ki sen, Hamîd'sin, Mecîd'sin".

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ فِي الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَفِي الْمَلَائِ الْأَعْلَاءِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ.

*"Allâhümme salli alâ Muhammed'in ve alâ âl-i
Muhammed'in fi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, ve fi'l-mele-i'l-a'lâi ilâ
yevmi'd-d'in".*¹⁷⁵

Salât-i münciyve

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ
الْأَهْوَالِ وَالْآفَاتِ. وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَ تَطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ
وَتَرْفَعُنَا بِهَا أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَ تُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْعَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ
وَبَعْدَ الْمَمَاتِ.

*Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i
seyyidinâ Muhammed'in salâten tüncînâ bihâ min cemî'l-l-
ehvâli ve'l-âfât, ve takdî lenâ bihâ cemî'a'l-hâcât, ve
tûdahhirunâ bihâ min cemî'i's-seyyiât, ve terfeunâ bihâ a'le'd-
derezât, ve tübelliğunâ bihâ aksa'l-ğâyât, min cemî'i'l-hayrâti
fi'l-hayâti ve ba'de'l-memât".*¹⁷⁶

¹⁷⁴ -"Yâ Rabb, Hazreti Muhammed'i ve O'nun âl ve etbâni, Hazreti İbrâhîm'i ve O'nun âl ve etbâni mübarak kıldığın gibi, mübarek kıl. Muhakkak ki sen, Hamîd'sin, Mecîd'sin".

¹⁷⁵ -"Allâh'ım, Hazreti Muhammed'e, Muhammed'in âl ve etbâna, Dîn gününe kadar, Mele-i a'lâ'da, evvel ve âhirde salât eyle, (rahmet et)".

Mele-i a'lâ': Büyük ve ileri gelen meleklerin toplandığı yer. Refîk-i a'lâ'.

¹⁷⁶ -"Allâh'ım, Seyyidimiz Hazreti Muhammed'e ve Seyyidimiz Hazreti Muhammed'in âl ve etbâna salât et. (Öyle bir salât et ki) o salât ile bizi bütün korkulardan ve âfetlerden korusun, onunla bütün ihtiyaçlarımızı gider, onunla bizi bütün günahlardan temizle, onunla bizi katında en yüce derecelere çıkar, onunla bizi hayatta ve ölümden sonra (ki hayatta) bütün hayırların en yüksek derecesine ulaştır".

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّآدَمَ وَّنُوْحٍ وَّاِبْرٰهِيْمَ وَّمُوْسٰى
وَعِيسٰى وَمَا بَيْنَهُمْ مِنَ النَّبِيِّنَّ وَالْمُرْسَلِيْنَ. صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ.

**"Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammed'in ve alâ âl-i
seyyidinâ Muhammed'in ve Âdem'e ve Nûh, ve İbrâhîm'e ve
Mûsâ ve İsâ ve mâ beynehüm mine'n-nebiyyine ve'l-mürselîn,
salêvâtü'llâhi ve selâmühû aleyhim ecmaîn".¹⁷⁷**

حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ, حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ, حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ,
نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ.

سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ.

**"Hasbüna'llâhü ve ni'me'l-vekîl, hasbüna'llâhü ve nime'l-
vekîl, hasbüna'llâhü ve ni'me'l-vekîl".¹⁷⁸**

Ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-nasîr.¹⁷⁹

Semi'nâ ve eta'nâ ğufrâneke, Rabbenâ ve ileyke'l-masîr".¹⁸⁰

Salât-i Ümmiyye

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلٰى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ.

**"Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammed'ini'n-nebiyyi'l-
ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim".¹⁸¹**

¹⁷⁷ -"Allâh'ım, Seyyidimiz Hazreti Muhammed'e ve Seyyidimiz Hazreti Muhammed'in âl ve etbâna, Hazreti Âdem'e, Nûh'a, İbrâhîm'e, Mûsâ'ya, İsâ'ya ve onların arasında olan nebî'lere ve mürselîn'lere salât et. Allâh'ın salât ve selâmı onların hepsinin üzerine olsun".

¹⁷⁸ -Âl-i İmrân, 173.

¹⁷⁹ -Enfâl, 40.

¹⁸⁰ -Bakara, 285.

"Allâh bize yeter, O ne güzel vekildir: Allâh bize yeter, O ne güzel vekildir: Allâh bize yeter, O ne güzel vekildir.

O ne güzel mevlâdır, O ne güzel yardımcıdır.

Dinledik, itâat etdik: ey Rabbimiz, mağfiretini (isteriz), son varışı (mız) ancak Sanadır".

Kur'ân-ı Kerîm'de emr edilen ve her Müslümân'ın yapmakla yükümlü olduğu farzlar

- 1-Allâhü Teâlâ'yı bir bilib dâimâ O'nu zikir etmek.¹⁸²
- 2-Halâlınden libas (*giysi*) giymek.¹⁸³
- 3-Abdest almak.¹⁸⁴
- 4-Cünüp olunca gusl etmek.¹⁸⁵
- 5-Beş vakit namazı hıfz etmek (*vaktinde kalmak*).¹⁸⁶

¹⁸¹ -"Allâh'ım, seyyidimiz ümmî nebî olan Hazreti Muhammed'e ve O'nun âl ve ashâbına salât eyle (*rahmet eyle*) ve selâmet ver".

¹⁸² - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۖ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا
"Ey îmân edenler, Allâh'ı çokça zikir edin. Ve O'nu sabah akşam tesbîh edin". Ahzâb 41-42.

¹⁸³ - يَا نَبِيَّ آدَمَ خذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۗ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ۗ
"Ey âdem oğulları, her mescid huzurunda ziynetinizi alın (*giyin*). Yeyin, için, israf etmeyin. Çünkü O (Allâh), israf edenleri sevmez". A'râf 31.

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا ۗ إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۗ
"Ey rasûller, temiz ve helâl olan şey'lerden yeyin. Güzel amel (ve hareket) lerde bulunun. Çünkü ben her ne yaparsanız (hepsini) hakkıyla bilenim". Mü'minûn 51.

¹⁸⁴ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ۗ
"Ey îmân edenler, namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklerle berâber ellerinizi ve başınıza mesh edip, her iki topuğa kadar ayaklarınızı yıkayın".

فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِهِمْ وَأَيْدِيهِمْ مِنْهُ ۗ
"Su bulamadığınız zaman temiz toprak ile teyemmüm ediniz, (niyet ederek) yüzlerinizi ve (dirseklere kadar) ellerinizi mesh edin...". Mâide 6.

¹⁸⁵ - وَإِنْ كُنْتُمْ مَجْبُورًا فَاطَّهُرُوا
"Eğer cünüb oldu iseniz boy abdesti alın...". Mâide, 6.

¹⁸⁶ - إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.
"Namaz, mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur". Nisâ', 103.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ.
"Namazlara ve orta namaza devam edin. Allâh'ın (dîvânına) huşû' ve fâatle durun". Bakara 238.

6-Rızıkı için kalbini rahat tutup Allâh'a güvenmek.¹⁸⁷

7-Halâl olan şey'leri yemek ve içmek.¹⁸⁸

8-Kanâat sâhibi olmak.¹⁸⁹

9-Tevekkül etmek.¹⁹⁰

10-Kazâyâ râzı olmak.¹⁹¹

187 - وَمَا مِنْ دَا بَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّتْهَا وَمُسْتَوْدَعُهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ. ط

“Yer yüzünde yürüyen hiçbir canlı hâric olmamak üzere hepsinin rızıkı Allâh'ın üstünedir. Onların duracak yerlerini de, emânet edilen yerlerini de O bilir. (Bunların) hepsi açık bir kitâbdadır”. Hüd 6.

188 - يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ط إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ.

“Ey insanlar, yerdeki şey'lerden, halâl ve temiz olmak şartıyla, yeyin; şeytânın peşine düşmeyin; zîrâ şeytan sizin açık bir düşmanınızdır”. Bakara 168.

189 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.
“Ey îmân edenler, size rızık olarak verdiğimiz şey'lerin en temiz olanlarından yeyin; Allâh'a şukr edin, eğer O'na kulluk ediyorsanız”. Bakara 172.

190 - يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا ط إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ط
“Ey rasûller, temiz ve helâl olan şey'lerden yeyin. Güzel amel (ve hareket) lerde bulunun. Çünkü ben her ne yaparsanız (hepsini) hakkıyla bilenim”. Mü'minün 51.

189 - أَهْمٌ يُقْسِمُونَ رَحْمَتِ رَبِّكَ ط تَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرِيًّا ط وَرَحِمْتَ رِثَكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ.

“Rabb'inin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar? Dünyâ hayâtında onların maişetlerini aralarında biz taksim etdik. Kimini derece derece diğer kiminin üstüne çıkardık ki bir kısmı bir kısmını iş adamı edinsin. Rabb'inin rahmeti, onların toplayageldiklerinden daha hayırlıdır”. Zuhruf 32.

190 - وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ ط وَكَفَى بِهِ بَدْنُوبٍ عِبَادَةَ خَيْرًا ط

“Sen, ölümsüz ve dâimâ diri olan Allâh'a güvenip dayan. O'nu hamd ile tesbîh et. Kullarının günahlarını O'nun bilmesi yeter”. Fûrkân 58.

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

“Allâh'a güvenip dayanm, (gerçekden) îmân etmiş kimseler iseniz”.Mâide 23.

191 - فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ط

“Rabb'inin hukmüne sabr et. Çünkü sen, gözlerimizizin önündesin. Kalktığın zaman da Rabb'ine hamd ile tesbîh (ve tenzîh) et”. Tûr 48.

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُكِنْ كَتِيفًا الْحُوتِ ط إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ط

11-Ni'met karşılığında şukr etmek.¹⁹²

12-Belâya sabr etmek.¹⁹³

13-Günahlarına tevbe etmek.¹⁹⁴

“Rabb'inin hukmüne sabr et, balık sâhibi (Yûnûs) gibi olma. Hani O, gamla dolu olarak (Rabb'ine) duâ etmişdi”. Kalem 48.

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا .

“Rabb'inin hukmüne sabr et ve onlardan hiçbir günahkâra yâhut nanköre itâat etme”. Dehr (insan) 24.

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ط ذَلِكَ الْمَوْتُ الْعَظِيمُ.

“Allâh onlardan râzî olmuştur, onlar da O'ndan râzî olmuştur. İşte en büyük kurtuluş ve saâdet budur”. Mâide 119.

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ حَتَاتٍ بَحْرِيٍّ يَجْرِي تَحْتِهَا آلا نَهَارٍ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ط ذَلِكَ الْمَوْتُ الْعَظِيمُ .

“Allâh onlardan râzî olmuştur, onlar da Allâh'dan râzî olmuşlardır. Allâh onlara, içinde ebedî kalacakları, zemîninden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte en büyük kurtuluş ve saâdet budur”. Tevbe 100.

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ط أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ط أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ .

“Allâh onlardan râzî olmuştur, onlar da Allâh'dan râzî olmuşlardır. İşte onlar, Allâh'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sâdece Allâh'ın tarafında olanlardır”. Mûcâdile 22.

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ط ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ .

“Allâh onlardan râzî olmuş, onlar da Allâh'dan râzî olmuşlardır. İşte bu (saâdet), Rabb'inden korkanlar içindir”. Beyyine 8.

192 -

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ .

“And olsun, şukr ederseniz elbetde (ni'metinizi) artırırım. And olsun, nankörlük ederseniz hiç şübhesiz benim azâbım cidden çetindir”. İbrâhîm 7.

193 -

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey îmân edenler, sabr edin, sebat gösterin, hazırlıklı ve uyanık bulunun ve Allâh'dan korkun ki başarıya erişebilirsiniz”. Âl-i imrân 200.

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ط إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ .

“Allâhâ ve rasûlüne itâat edin, birbiriniz ile çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da rüzgarınız (kuvvet ve kudretiniz) gider. Bir de sabr (-u sebât) edin, Allâh sabr edenler ile berâberdir”. Enfâl 46.

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ .

“Allâh, sabr (-u sebât) edenleri sever”. Âl-i imrân 146.

194 -

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ط

14-Hulûs üzere ibâdet etmek.¹⁹⁵

15-Şeytanı ve nefsi düşman bilmek.¹⁹⁶

“Ey îmân edenler, tam bir sıdk-u hulûsa mâlik bir tevbe ile Allâh’a dönün. Umulur ki Rabb’iniz sizin kötülüklerinizi örter...”. Tahrim 8.

وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهُ الْمُوْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

“Hepiniz Allâh’a tevbe edin ey mü’minler. Tâki korkduğunuzdan emîn, umduğunuza nâil olasınız”. Nûr 31.

195 -

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا .

“Artık her kim Rabb’ine kavuşmayı ümîd ediyorsa iyi iş yapсын ve Rabb’ine ibâdetde hiç bir şey’i ortak koşmasın”. Kehf 110.

وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ .

“Onlar , Allâh’a, dîni yalnız O’na has kılarak ve hanîfler olarak, ibâdet etmelerinden, namaz kalmalarından, zekât vermelerinden başka (bir şey’ ile) emr olunmamışlardır. En doğru dîn de bu idi”. Beyyine 5.

وَادْعُوا مَخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ط

“Dîni yalnız Allâh’a has kılarak O’na yalvarın”. A’râf 29.

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّينَ ط

“Dîni yalnız Allâh’a has kılarak O’na ibâdet edin”. Zümer 2

بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ.

“Hayır. Yalnız Allâh’a kulluk et ve şükür edenlerden ol”. Zümer 66.

فَلَنْ إِنِّي آمُرُتْ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّينَ لَ .

“De ki: Ben dîni, Allâh’a hâlis kılarak O’na kulluk etmekle emr olundum”. Zümer 11.

فَلِ اللَّهِ أَعْبُدُ مُخْلِصاً لَهُ دِينِي لَ .

De ki: Ben dînimi yalnız Allâh’a hâlis kılarak O’na kulluk ediyorum”. Zümer 14.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ .

“Kâfirlerin hoşuna gitmese de Allâh’a, O’nun dîninde ihlâs (ve samîmiyyet) erbâbı olarak ibâdet edin”. Mü’min (Gâfir) 14.

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ط وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۗ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى ط

“Gözünü aç, hâlis dîn Allâh’ındır. O’nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar (velîler, koruyucular, putlar) edinenler: Onlara, bizi sâdece Allâh’a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler...”. Zümer 3.

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا .

“Artık kim Rabb’ine kavuşmayı ümîd (ve arzû) ediyorsa güzel bir amel işlesin ve Rabb’ine ibâdetde (hiç bir şey’i ve hiç bir kimseyi) ortak tutmasın”. Kehf 110.

16-Kur'ân'ı hucdet (*delîl*) bilmek.¹⁹⁷

17-Mevtine (*ölümüne*) hâzırlanmak.¹⁹⁸

18-Emr-i bi'l-ma'rûf, nehy-i ani'l-münkerde bulunmak.¹⁹⁹

196 - إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ط إِنََّّمَا يَدْعُوا حِذْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ط
 “Şeytan sizin düşmanınızdır. Onun için siz de kendisini bir düşman tutun. O, kendisine uyan taraftarlarını ancak ateş ehlinde olmaya çağırır”. Fâtır 6.

إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِإِنْسَانٍ عَدُوًّا مُبِينًا .
 “Şeytan, insanın ap-açık bir düşmanıdır”. İsrâ’ 53.

197 - فُلْ هَاتُوا بُرْهَانَ نَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
 “De ki: Bürhânınızı getirin, eğer doğru söylüyorsanız”. Bakara 111.

فُلْ هَاتُوا بُرْهَانَ نَكُمْ ط
 “De ki: Deflinizi getirin”. Enbiyâ’ 24.
 فُلْ هَاتُوا بُرْهَانَ نَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ.

“De ki:Bürhânınızı getirin, eğer doğru söylüyorsanız”. Neml 64.
 وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَلَمَّا هَاتَوْا بُرْهَانَ نَكُمْ أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ.ع

“O (gün) her ümmetden bir şahid çıkardık da -*Deflinizi getirin dedik*-. O vakit bildiler ki hakk, muhakkak Allâh'ındır. Uydurdukları şey'ler (putlar, düzenler, sistemler) de kendilerinden kaybolup gitdi”. Kasas 75.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ ...
 “Gerçek, bu Kur'ân (insanları) öyle bir şey'e (yola) doğrultup götürür ki o, en âdil ve en doğru (bir yol) dur...”. İsrâ’ 9.

198 - كُلُّ نَفْسٍ ذَا نَفْسٍ الْمَوْتِ ط
 “Her can ölümü tadıcıdır...”. Âl-i imrân 185.

كُلُّ نَفْسٍ ذَا نَفْسٍ الْمَوْتِ ط وَ تَبْلُوَكُمْ بِالسَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ط وَإِنَّا تُرْجِعُونَ.
 “Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir imtihân olarak hayr ile de, şerr ile de deniyoruz. (Nihâyet) bize döndürüleceksiniz”. Enbiyâ’ 35.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ. وَ بَيَّتَ وَجْهَهُ رَبُّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ط.
 “(Yer) üzerinde bulunan her canlı fânî olacak. (Ancak) azamet ve ikrâm sâhibi olan Rabb'inin zâtü bâkî' kalacak”. Rahmân 26-27.

199 - إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَ إِتْيَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ط يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ.
 “Şübhesiz ki Allâh adâleti, iyiliği ve akrabâya yardım etmeyi emr eder. Çirkin işleri, fenâlık ve azgınlığı da nehy eder. O, size öğüt verir ki iyice dinleyip, anlayıp tutasınız diye”. Nahl 90.

- 19-Ğıybet etmemek, onun bunun aleyhinde uğraşmamak. ²⁰⁰
 20-Ebeveyne (*ana-babaya*) iyilik etmek. ²⁰¹
 21-Akrabâyı ziyâret etmek. ²⁰²
 22-Emânete hıyânet etmemek. ²⁰³
 23-Meşrû' olmayan lâtifeyi (*şakayı*) terk etmek. ²⁰⁴
 24-Allâh'a ve Rasûl'e itâat etmek. ²⁰⁵

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ط

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emr eder, kötülükden vaz geçirmeye çalışırsınız. (Çünkü) Allâh'a inanırsınız”. Âl-i imrân 110.

200 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظُّلِّ إِنَّ بَعْضَ الظُّلِّ إِثْمٌ وَلَا تَحْسَسُوا وَلَا تَعْتَبُوا بَعْضُكُمْ بَعْضًا ط
 أَلْحِبُّ أَحَدَكُمْ أَوْ يَأْكُل لَحْمَ أَحِبِّهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ط وَاتَّقُوا اللَّهَ ط إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ .

“Ey îmân edenler, zannın bir çoğundan kaçınm. Çünkü ba'zı zann (vardır ki) günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmaym. Kiminiz de kiminizi arkasından çekirtmesin. Sizden her hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekden hoşlanr mı? İşte bundan tiksindiniz. Allâh'dan korkun. Çünkü Allâh tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyicidir”. Hucurât 12.

201 - وَوَصَّيْنَا آلَ نِسَاءِنَ بِوَالِدَيْهِ ط حَمَلْتَهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ أَرَأَيْتَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ ط إِلَيَّ الْمَصِيرُ .

“Biz insana, ana ve babasını tavsiye etdik (onlara itâat etmesini emr etdik). Anası onu zayıflık üstüne zayıflık çekerek taşımışdır. Sütden ayrılması da iki yıl (sürmüştür). Bana, ana ve babana şukr et. Dönüşün ancak banadır (dedik)”. Lukmân 14.

202 - وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا .

“Kendisi (nin adını öne sürmek sûretiy) le birbirinize dileklerde bulunduğunuz Allâh'dan ve akrabâlık (bağlarını kırmak) dan sakunm. Şübhesiz Allâh, sizin üzerinizde gözetleyicidir”. Nisâ' 1.

203 - إِنَّ اللَّهَ بِأَعْمَارِكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ط وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ط

“Şübhesiz Allâh size emânetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hukm ettiğiniz zaman adâletle hukm eylemenizi emr eder”. Nisâ' 58.

204 - لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَيْكُمْ ط وَاللَّهُ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورًا ط .

“Elinizden çıkana tasalanmayınız. O'nun size verdiği ile sevinib şımarmayınız. Allâh çok böbürlenlen her kibirliyi sevmez”. Hadîd 23.

205 - قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ط فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ .

“De ki: Allâh'a ve peygambere itâat edin. Eğer yüz çevirirlerse şübhesiz ki Allâh da o kâfirleri sevmez”. Âl-i imrân 31

25-Günâhdan kaçıp ibâdet etmek.²⁰⁶

26-Hakk'dan havf etmek (*Allâh'dan korkmak*).²⁰⁷

27-Kâinât'daki her şey'e ibret nazarı ile bakmak.²⁰⁸

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ٢٠٦

“Allâh'a ve peygambere itâat edin ki size merhamet edilsin”. Âl-i İmrân 132.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ٢٠٧

“Ey îmân edenler, Allâh'a itâat edin, peygambere ve sizden olan emir sâhiblerine itâat edin...”. Nisâ' 59.

فَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ٢٠٨

“De ki: Allâh'a ve peygambere itâat edin”. Nûr 54.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ٢٠٩

“Ey îmân edenler, Allâh'a itâat edin ve peygambere itâat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın”. Muhammed 33.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ ٢١٠ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ٢١١

“Allâh'a itâat edin, peygambere itâat edin. Eğer yüz çevirseniz peygamberimizin üstüne düşen apaçık bir teflîğdir”. Teğâbün 12.

206 -

فَقُولُوا إِلَى اللَّهِ ط إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ٢١٢

“Hepiniz Allâh'a (O'na itâat ve kulluğa) kaçın (koşun). Ben size O'nun tarafından (gönderilmiş) apaçık bir uyarıcıyım”. Zâriyât 50.

207 -

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ٢١٣

“Siz, onlardan korkmayın, benden korkun, eğer îmân etmiş (kimse) ler iseniz”. Âl-i İmrân 175.

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَخَشِئُوا اللَّهَ وَلَا تَشْرَوْا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ٢١٤ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ٢١٥

“Siz, insanlardan korkmayın, benden korkun. Benim âyetlerimi bırakıp da az bir bahayı satın almayın. Kim Allâh'ın indirdiği ile hukm etmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir”. Mâide 44

208 -

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ ٢١٦

“İşte ey akıl ve basîret sâhibleri, siz (bundan) ibret alın”. Haşr 2.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ٢١٧

“Onlar, nefisleri hakkında iyiden iyi düşünmediler mi?...”. Rûm 8.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ ٢١٨ إِنَّ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ٢١٩

“Düşünmediler mi ki, arkadaşlarında (Muhammed'de) delilikden hiç bir eser yokdur? O, apaçık bir uyarıcıdır”. A'râf 184.

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ ٢٢٠ وَأَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ٢٢١

28-Tefekkür etmek (*düşünmek*).²⁰⁹

29-Dilini fahşâdan hıfz etmek (*kötü sözlerden korumak*).²¹⁰

30-Yaramaz fiillerden (*kötü işlerden*) sakınmak.²¹¹ İçki içmemek, kumar oynamamak

هَيَايَ حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ.

“Onlar, göklerdeki ve yerdeki o muazzam mülk-ü saltanata, Allâh’ın yarattığı her hangi bir şey’e, belki ecellerinin yaklaşmış olduğuna, hiç bakmadılar mı? O halde ondan (Kur’ân’dan) sonra hangi söze inanacaklar?”. A’râf 185.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْعُلُوكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ.
لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ.

“Şübhesiz göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri peşinden gelmesinde, insanlara fayda veren şey’ler ile yüklü olarak denizde yüzüp giden gemilerde, Allâh’ın yukarıdan bir su indirip de onunla yeri ölmüşken diriltmesinde,....., düşünen bir toplum için bir çok defiller vardır”. Bakara 164.

²⁰⁹ - إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ.

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde, akl-ı selim sâhibleri için, gerçekten açık ibretler vardır”. Âl-i imrân 190.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ نَف

“Onlar, nefisleri hakkında iyiden iyi düşünmediler mi?...”. Rûm 8.

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ لَّا وَ أُنْ عَسَىٰ أُنْ يَكُونُ قَدِ اقْتَرَبَ
أَحْلَهُمْ هَيَايَ حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ.

“Onlar, göklerdeki ve yerdeki o muazzam mülk-ü saltanata, Allâh’ın yarattığı her hangi bir şey’e, belki ecellerinin yaklaşmış olduğuna, hiç bakmadılar mı? O halde ondan (Kur’ân’dan) sonra hangi söze inanacaklar?”. A’râf 185.

²¹⁰ - مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“O (insan), bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hâzır bir gözücü (bir melek) vardır”. Kâf 18.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمَا مَا نُؤَسِّسُونَ بِهِ نَفْسُهُ ه وَخَلْقِ اقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ.

“And olsun, insanı biz yarattık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu da biz biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız”. Kâf, 16.

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ...

“İyi biln ki Allâh kişi ile kalbi arasına girer...”. Enfâl, 24.

²¹¹ - كُونُوا رِبَايِينَ مَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ .

31-İstihzâ (alay) etmemek.²¹²

32-Zinâdan sakınmak, yabancı kadınlara bakmamak.²¹³

33-Her hâlde sâdik (doğru) olmak.²¹⁴

“Öğretmekte ve okuyup yazmakta olduğunuz kitabъ sâyesinde Rabbânî’ler olun (Rabb’e hâlis kullar olun)”. Âl-i imrân 79.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْحُمُرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

“Ey îmân edenler, şarap, kumar, (tapınmaya mahsûs) dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pislikdir; bunlardan sakın ki kurtuluşa eresiniz”. Mâide 90.

212 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ ۚ

“Ey îmân edenler, bir kavim diğer bir kavim ile alay etmesin. Olur ki (alay edenler Allâh indinde alay edenlerden) daha hayırlıdır. Kadınlr da kadınlrı (eğlenceye almasın). Olur ki (eğlenceye alınanlar) öbürlerinden daha hayırlıdır...”. Hucurât 11.

213 - وَلَا تَقْرَبُوا الرِّقَّ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً ۖ وَسَاءَ سَبِيلًا.

“Zinâyâ yaklaşmayın. Çünkü o, şübhesiz bir hayâsızlıktır, kötü bir yoldur”. İsrâ’ 32.

فَلِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُهُمْ مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَخَفَضُوا فُرُوجَهُمْ ۖ... فَلَ لِلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُهُنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَخَفَضْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ خُيُوبِهِنَّ... ۝

“Mü’min erkeklere söyle, gözlerini (haramdan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Bu, kendileri için daha temizdir. Şübhesiz ki Allâh, ne yaparlarsa hakkıyla haberdardır”. Nûr 30.

Mü’min kadınlara da söyle: Gözlerini (haramdan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Zinetlerini (baş, kulak, boyun, göğüs, bazu, kol ve bacak gibi zinet yerlerini) açmasınlar. Bunlardan görünen kısmı (yüzler, eller -ve ayaklar-) müstesnâ. Baş örtülerini yakalarının üstünü (kaplayacak bir şekilde) koysunlar...”. Nûr 31.

إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ دَسَلٌ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنَّهُ مَسْئُولًا .

“Şübhesiz ki kulak, göz, kalb: Bunların her biri bundan mes’uldür”. İsrâ’ 36.

وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۖ

“Onlar zinâ etmezler. Kim bunları yaparsa günâhı (nın cezâsını) bulur”. Fûrkan 68.

214 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ.

“Ey îmân edenler, Allâh’dan korkun. Bir de doğrular ile berâber olun”. Tevbe 119.

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ۚ

“Mü’minler içinde Allâh’a verdikleri sözde sadâkat gösteren nice erler vardır...”. Ahzâb 23.

34-Kibirli olmamak, (gurûr ve kibîri terk etmek).²¹⁵

35-Sihr etmemek (büyücülük yapmamak).²¹⁶

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ ط ...

“Allâh dedi (diyecek) ki: -*Bu (gün) doğru söyleyenlerin sadâkatleri kendilerine fâide vereceği bir gündür. Onlar için altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır-. Allâh onlardan râzî olmuştur, onlar da O’ndan râzî olmuşlardır. İşte o büyük kurtuluş budur*”. Mâide 119.

إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ ذِكْرٌ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا .

“Şüphesiz ki kulak, göz, kalb: Bunların her biri bundan mes’uldür”. İsrâ’ 36.

فَأَسْتَقِيمَ كَمَا أُمِرْتُ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ط إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ .

“O halde sen, marıyyetindeki tevbe edenlerle berâber emr olduğun gibi dosdoğru ol. Aşırı gitmeyin. Çünkü O, ne yaparsanız (hepsini) hakkıyla görendir”. (Hûd 112).

215 -

لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ .

“Şımarma, Çünkü Allâh (gururlanıp) şımaranları sevmez”. Kasas 76.

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ط وَاللَّهُ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ .

“Elinizden çıkana tasalanmayınız. O’nun (Allâh’ın) size verdiği ile sevinip şımaramayınız. Allâh çok böbürleneni sevmez...”. Hadîd 23.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بَعِيرٍ عَلِيمٍ ط وَيَسْجُدْهَا هُرُؤًا ط
أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ .

“İnsanlar içinde, bilgisizce, Allâh yolundan saptırmak, o (yolu) bir eğlence edinmek için boş lâfa müşteri çıkan (nice) adam vardır. İşte onu çok acıklı bir azâb ile müjdele...”. Lukmân 6.

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا ط إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا .

“Yer (yüzün) de kibr-u azametle (kabara kabara) yürüme. Çünkü sen yeri yırtamazsın, boyca da dağlara erişemezsin”. İsrâ’ 37.

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ط وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ .

“İşte âhret yurdu. Biz onu yer yüzünde ne teğallüb (ne böbürlenme), ne de fesad arzûsuna düşmeyeceklere veririz. Nihâî zafer (iyi sonuç) (Allâh’a yönelib O’nun ikâbindan sakınan) müttükîlerindir”. Kasas 83.

216 -

فَجَمِيعُ السَّحَرَةِ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ .

“Böylece belli bir günün belli bir vaktinde bütün sihribazlar bir araya getirildi”.

Şuarâ’ 38.

يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّنَا بِمَا عَاهَدَ عَلَيْكَ إِنَّمَا لَمْ نَهْتَدُونَ .

“Ey sihir yapan, bizim için Rabb’ine, sana olan va’di vech ile, duâ et. Çünkü biz artık doğru yola gireceğiz”. Zuhruf 49.

36-Alış-verişde kile ve terâziyi doğruluk üzere tutmak.²¹⁷

37-Allâh'ın azâbından, gazâbından korkmak.²¹⁸

38-Hakk'ın rahmetinden ümîdini kesmemek.²¹⁹

217 -

وَ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ؕ

“Ölçüyü, tartıyı tam ve doğru tartın, (eksik yapmayın)...”. En’âm 152.

فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ...

“Ölçüyü ve tartıyı tam yapın, insanların eşyalarını eksik vermeyin...”. A’râf 85.

وَلَا تُنْقَسُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ...

“Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın...”. Hûd 84.

أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ، وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُسْتَبِدِينَ.

“Ölçü ve tartıyı adâletle tam yapın, insanların eşyalarını eksik vermeyin ve yer yüzünde fesat çıkararak fenâlık etmeyin”. Hûd 85.

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ط

“Ölçtüğünüz zaman ölçüyü tam yapın, doğru terâzi ile tartın, İsrâ’ 35.

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ؕ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُسْتَبِدِينَ ؕ

“Ölçüyü tastamam yapın, eksik verenlerden olmayın. Doğru terâzi ile tartın”.

Şuarâ’ 181-182.

أَلَا تَطْعَمُوا فِي الْمِيزَانِ. وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

“Sakin tartıda haksızlık etmeyin. Ölçüyü adâletle tutun ve eksik tartmayın”.

Rahmân 8-9.

218 -

أَقَامِنَا مَكَرَ اللَّهِ ؕ فَلَا يَأْمُرُ مَكَرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ؕ

“Onlar, Allâh'ın (kendilerini) imhâl (etdiğ) inden (mühlet verdiği)nden mi emîn oldular? Fakat büyük zararı göze alanlar gürûhundan başkası Allâh'ın imhâlinde emîn olmaz”. A’râf 99.

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَخَشَوُا اللَّهَ وَلَا تَشْرَوْا بِأَيِّبِنِ ثَمَنًا قَلِيلًا ط وَ مَنْ لَمْ يَجْعَلْ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ.

“Siz, insanlardan korkmayın, benden korkun. Benim âyetlerimi bırakıp da az bir bahayı satın almayın. Kim Allâh'ın indirdiği ile hukm etmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir”. Mâide 44.

إِنَّمَا دَلِكُمْ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ه ط فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

“O şeytan sizi kendi dostlarından korkutuyor (size o haberi getiren şeytan, sâdece kendi dostlarını korkutabilir). Siz, onlardan korkmayın, benden korkun, eğer imân etmiş (kimse) ler iseniz”. Âl-i imrân 175.

219 -

لَا تَقْتُلُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ ط

“Allâh'ın rahmetinden ümîdinizi kesmeyin...”. Zümer 53.

39-Bir günlük nafakası olmayan yoksula sadaka vermek. Fakir ve yoksula yardım etmek²²⁰

40-Nefsinin hevâsına tâbî' olmamak.²²¹

41-Hakk'dan ne gelirse devlet olduğuna şükr etmek.²²²

42-Halâl'dan kifâyet miktârı rızık talep etmek.²²³

43-Zekât vermek.²²⁴

220 _

فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ۚ

“İşte bunlardan yeyin, yoksulu, fakîri de doyurun”. Hacc 28.

وَ أَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَ ۗ

“Sâili (yoksulu) azarlayıp koğma”. Duhâ 10.

221 _

فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا ۗ

“(Hakdan, adâletden) dönerek hevânıza uymayın...”. Nisâ' 135.

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَهَيَّأَ النَّفْسَ لِلْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۗ

“Kim Rabb'inin makâmından korkdu, nefsinin hevâ (ve hevesin) den alıkoymdu ise; işte muhakkak ki o cennet, onun varacağı yerin ta kendisidir”. Nâziât 40-41.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ رَزَقَهَا ۚ لَوْ وَوَقَدْ حَاطَ مِنْ دَرَسِيهَا ۗ

“Onu (nefsini) tertemiz yapan, muhakkak umduğuna ermiş. Onu (nefsini) alabilmişine (kötülükler ile) örten de ziyâna uğramışdır”.Şems 9-10.

222 _

فَاتَّبِعُوا عِنْدَ اللَّهِ الرَّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

“O halde rızıkı Allâh katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükr edin. Siz ancak O'na döndürüleceksiniz”. Ankebût 17.

223 _

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ ۗ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا .

“Onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu, muhakkak büyük günahdır”. Nisâ' 2.

فَاتَّبِعُوا عِنْدَ اللَّهِ الرَّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ.

“O halde rızıkınızı Allâh katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükr edin. Siz ancak O'na döndürüleceksiniz”. Ankebût 17.

224 _

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ.

“Namazı kılınız, zekâtı veriniz, rükû' edenler ile berâber rükû' edin”. (Bakara 43-83-110.

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۗ

“Altını ve gümüşü yığıp ve biriktirip de onları Allâh yolunda harcamayanlar (zekâtlarını vermeyenler, hayır ve hasenâtda bulunmayanlar, yok mu?), işte onları pek acıklı bir azâb ile müjdele”. Tevbe 34.

- 44-Hayz ve nifas vakti cinsî ilişkide bulunmamak.²²⁵
 45-Cemî' meâsîden (*günahlardan*) kalbini pâk etmek.²²⁶
 46-İlim öğrenmek.²²⁷
 47-Verilen sözü tutmak, (*ahdinde sâdık kalmak*).²²⁸
 48-Oğlana yakın olmamak (*livâta -eşcinsellik- yapmamak*).²²⁹

يَوْمَ يُجْمَعُ عَلَيْهَا فِي نَارٍ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ ط هَذَا مَا كُنْتُمْ تَمُرُّ لَّا تُفْسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ.

“O gün ki bunlar, üzerlerinde cehennem ateşinin içinde kızdırılacak da o kimselerin aınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak. -İşte bu, nefisleriniz için toplayıp sakladıklarınız. O halde biriktirip saklamakta olduğunuz bu nesnelere (n acısını) tadın- (denilecek)”. Tevbe 35.

فَاعْتَرِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَجِيْضِ لَا وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ ؕ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّٰهُ ط

225 - “Hayız zamanında kadınlar (nızla cinsî ilişki) den ayrılın, temizlendikleri vakte kadar kendilerine yaklaşmayın. Temizlendikleri zaman Allâh’ın emrettiği yerden onlara varın.”. Bakara 222.

226 - إِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ط إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ؕ.

“Allâh, îmân edenleri korur, çünkü Allâh, hıyânetkâr ve nankör olan herkesi sevmez”. Hacc 38.

يَوْمَ لَا يَنْتَفِعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ لَا. إِلَّا مَنْ آتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ .

“O gün ki ne mal fâide verir, ne de oğullar. Ancak Allâh’a temiz bir kalb ile gelenler o günde (kurtuluşa erer)”. Şuarâ’ 88-89.

227 - اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ؕ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ؕ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ؕ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ لَا

عَلَّمَ إِلَّا نَسْأَنًا مَا لَمْ يَعْلَمْ ط.

“Yaratan Rabb’inin adı ile oku. O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabb’in nihâyetsiz kerem sâhibidir. Ki kalemle (yazı yazmayı) öğreten O’dur. İnsana bilmediğini O öğretti”. Alâk 1-5.

228 - وَالْمُؤْمِنُونَ بَعْدَهُمْ إِذَا عَاهَدُوا ؕ

“Birr (asıl iyilik), ahidleştikleri zaman sözlerini yerine getirenler (in biridir). Bakara 177.

أَلَّذِينَ يُؤْفُونَ بَعْدَ اللّٰهِ وَلَا يَتَّقُونَ لِيُشَاقَّ.

229 - “Onlar, Allâh’ın ahdini yerine getirirler, mîsâkı bozmazlar”. Ra’d 20.

يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ يُجَلِّئُ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَ يَنْهَى عَنِ الْحَبَائِثِ وَيَضَعُ عَنْهُمْ

إِصْرَهُمْ وَأَلْغَا لَآئِي كَانَتْ عَنْهُمْ ط

- 49-Allâh için sevmek, Allâh için buğz etmek.²³⁰
 50-Yetîmin ve halkın malını zulm ile yememek.²³¹
 51-Allâh'a şirk (ortak) koşmamak.²³²

“O (peygamber) onlara iyiliği emr ediyor, kötülükten nehy ediyor; onlara temiz şey’leri helâl, murdar (pis) şey’leri de üzerlerine haram kılıyor, üzerlerindeki ağırlıkları , sırtlarındaki zincirleri kaldırıp atar”. A’râf 157.

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَأَلَّا تُمَّ وَالْبَعَىٰ يَغْتَابِ الْخَبِيثَ

“De ki: Rabb’im hayâsızlıkları, onların açığını, gizlisini, (her türlü) günâhı ve haksız yere saldırmayı haram kılmıştır”. A’râf 33.

230 _

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَتَيْنَاهُمُ خَيْرًا لِّمَا

“îmân edenlerin Allâh’a olan sevgileri (her şey’den) fazladır.”.Bakara 165.

قُلْ إِن كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“De ki: Eğer Allâh’ı seviyorsanız bana uyun ki Allâh da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allâh son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir”.Âl-i imrân 31

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ أَسْطُورًا مِّمَّا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا لِيُضِلَّ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَثَلًا لِّمَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ لَئِن لَّمْ يَظْهَرِ لَهُمْ سُلْطَانٌ مِّمَّا عِنْدَ اللَّهِ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مُسْلِمِينَ

“Kendilerine gelmiş hiç bir defil olmadığı halde Allâh’ın âyetleri hakkında mücâdele edenler, gerek Allâh yanında, gerekse îmân edenler yanında büyük bir nefretle karşılanırlar. Allâh, büyüklük taslayan her zorbanın kalbini işte böyle mühürler”. Mü’min 35.

231 _

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ

“Yetîmin malına, rühdüne erinceye kadar, o en güzel olanından başka bir sûretle yaklaşmayın...”. En’âm 152. ve İsrâ’ 34.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

“Yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar. Onlar çılgın bir ateşe gireceklerdir”. Nisâ’ 10.

232 _

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

“Onların çoğu Allâh’a ortak tutmaksızın îmân etmezler”. Yûsûf 106.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَصْحَابَ الْبَيْتِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا يَغْفِرُ لِكُلِّ فَاكِرٍ إِلَّا مَنْ تَابَ

“Şübhesiz ki Allâh, kendisine eş koşulması (nın günâhını) aslâ mağfîret etmez. Ondan başkasını, dilediği kimse için, mağfîret eder. Kim Allâh’a eş tutarsa muhakkak ki o, uzak bir sapıklık ile sapmıştır”. Nisâ’, 116.

إِنَّ اللَّهَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ يَكْتُبُ الْفِتْنَةَ وَمَا فِيهَا إِلَّا لِيُحْكِمَ الْأَقْسَامَ وَيُخْرِجَ الْأَعْمَىٰ مِنَ الْظُلْمِ وَيُؤْتِيَ السُّبْحَانَ أَجْرًا كَبِيرًا

“Kim Allâh’a şirk koarsa hiç şübhesiz, Allâh ona cenneti haram kılar, Artık onun yeri ateştir, zâlimlerin hiç bir yardımcıları da yoktur”. Mâide 72.

52-Riyâdan (gösteriş yapmaktan) sakınmak.²³³

53-Yalan yere yemîn etmemek.²³⁴

54-Verdiği sadakayı (yaptığı bir iyiliği) başa kakmamak.²³⁵

55-Adam öldürmemek.²³⁶

56-Fâizcilik, tefecilik yapmamak.²³⁷

57-Kimseye iftirâ etmemek.²³⁸

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ

“Onlar, Allâh’ın yanına başka tanrı daha (katıp) tapmazlar.”.Furkan 68.

233 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ لَا كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ

“Ey îmân edenler, Allâh’a ve âhîret gününe inanmadığı halde, malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek sûretiyle, yaptığınız hayırlarınızı başa çıkarmayın...”. Bakara 264.

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ

“Allâh’a ve âhîret gününe inanmadıkları halde mallarını, insanlara gösteriş için sarf edenler (âhîretde azâba dâcâr olurlar)...”. Nisâ’ 38

234 -

وَيَخْلِفُونَ عَلَىٰ الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

“Onlar, kendileri bilib dururken, (Biz mü’miniz diye) yalan yere yemin ederler”. Mücâdile 14.

وَيَقُولُونَ عَلَىٰ اللَّهِ الْكُذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ .

“Onlar, Allâh’a karşı, kendileri de bilib durdukları halde, yalan söylerler”.

Âl-i imrân 75 ve 78.

235 - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ لَا كَالَّذِي يُنْفِقُ مَا لَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ

“Ey îmân edenler, sadakalarınızı, -malını insanlara gösteriş için harcayan, Allâh’a ve âhîret gününe inanmayan bir kimse gibi- başa kakmak ve incitmek sûretiyle heder etmeyin...”. Bakara 264.

236 -

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ۗ

"Allâh'ın haram kıldığı cana, haklı bir sebep olmadıkca, kıymayın". İsrâ' 33.

237 -

وَآخَلَ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ۗ

"Allâh, alış verişi halâl, ribâyı (fâizi) haram kalmıştır". Bakara 275.

238 -

وَمَنْ يَكْتُمِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا. ۙ

58-Harbde düşmandan kaçmamak.²³⁹

59-Gücü yeterse ömründe bir kere hacca gitmek.²⁴⁰

60-Yalan şahidliği yapmamak.²⁴¹

61-Allâhü Teâlâ'nın ve Rasûlü'nün emir ve nehiyelerine itâat eden ulü'l-emr'e (*emir sâhiblerine*) itâat etmek.²⁴²

62-Ramazan ayında oruç tutmak.²⁴³

63-Dîn, vatan, millet, ırz, nâmus ve memleket menfaatlerini her şey'den üstün tutmak. Çünkü ırz, nâmûs, haysiyyet-i beşeriye ve mal, her türlü taarruzdan korunmuştur.

"Kim bir hatâ veyâ bir günah kazanır da sonra onu bir suçsuz (un üstüne) atarsa muhakkak ki o, bir iftirâyı ve apaçık bir günâhı da sırtına yüklenmiştir".

Nisâ' 112.

239 -

وَلَا تَحِبُّوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

"(Ey mü'minler), gevşemeyin, mahzûn olmayın. Siz eğer (gerçekden) mü'min iseniz (düşmanlarınıza gâlib ve onlardan) üstünsünüzdür". Âl-i İmrân 139.

240 -

وَاللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَكِيمٌ عَلِيمٌ.

"Ona bir yol bulabilenlerin Beyti hacc (ve ziyâret) etmesi, Allâh'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır". Âl-i İmrân 97.

241 -

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ ؕ

"Ey îmân edenler, adâleti titizlikle ayakda tutan (hâkim) ler ve Allâh için şahidlik eden (insan) lar olun. (O hukmünüz veyâ şahidliğiniz) velev ki kendinizin veyâ ana babalar (ınız) ın ve yakın hısımlar (ınız) ın aleyhinde olsun". Nisâ' 135.

وَاحْتَبُوا قَوْلَ الثَّوْبَرِ.

"Yalan sözden çekinin". Hacc 30.

242 -

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ؕ

"Ey îmân edenler, Allâh'a itâat edin. Rasûl'e (Muhammed aleyhi's-selâm'a) itâat edin ve sizden olan emir sâhiblerine (ulü'l-emr'e) de itâat edin". Nisâ' 59.

243 -

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ.

"Ey îmân edenler, sizden evvelki (ümme) lere yazıldığı gibi sizin üzerinize de oruc yazıldı (fârz kılındı). Tâki korunasınız". Bakara 183.

Duâ

Duâya, Besmele, Hamdele ve Salvele ile başladıktan sonra, kulun kendisini yaratan ve sayısız ni'metler veren Rabb'inin yüceliği, sonsuz kudreti, sınırsız rahmet ve mağfireti karışısında âcizliğini, zayıflığını ve güçsüzlüğünü i'tiraf ederek derin bir sevgi ve saygı içinde, ümit ile korku arasında, O'na kulluğunu arz etmesi, O'ndan yardım ve mağfiret dilemesi, bilerek bilmeyerek işlediği günahlarının bağışlanmasını istemesi ve diğer meşrû' dileklerini dile getirmesi; sonunu da salât-ü selâm ve hamdele ile bitirip bir Fâtîha okuyarak geçmişlerin ruhuna bağışlamasıdır.²⁴⁴

Duâ hakkında, Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i şerîflerde şöyle buyrulmaktadır:

وَ قَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ط

²⁴⁴ -Besmele: "*Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adı ile -başlarım, okurum-*" ma'nâsına gelen

(بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ : *Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm*)

cümlesinin ismidir.

Hamdele: Yapılan bir işin -başından sonuna kadar- bütün hamd-ü senâ' larının, bütün teşekküllerinin Allâhü Teâlâ'ya âid olduğunu ifade eden ve "*Bütün hamd-ü senâ'lar Allâhü Teâlâ'yadır*" ma'nâsına gelen (*EL-HAMDÜ Lİ'LLÂH*) cümlesinin ismidir.

Buna (رَبِّ الْعَالَمِينَ : **Rabbî'l-âlemîn:** âlemlerin Rabbi) cümlesi de ilâve edilirse daha iyi olur.

Salvele: Besmele ve Hamdele ile birlikte Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm'a* ve O'nun şahsında O'nun Âl ve Ashâb'ına -ve dolayısıyla kıyâmete kadar gelip geçecek bütün ümmetlerine- salât-ü selâm okuyarak,

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

"*Salât ve selâm, seyyidimiz Hazreti Muhammed üzerine, O'nun Âl ve Ashâb'ının üzerine olsun*".

şeklinde okunup ifade edilen bir duâ şeklidir ki her hangi bir işe, bu üç esâs ile başlamak, İslâm'ın icâblarındandır.

"Rabb'iniz buyurdu ki bana duâ edin, duânızı kabûl edeyim".²⁴⁵

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ط إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ج.

"Rabb'inize yalvararak, gizlice (kendiniz duyacak kadar) duâ edin. Çünkü Allâhü Teâlâ haddi aşanları sevmez".²⁴⁶

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ .

"Duâ, ibâdetdir".²⁴⁷

كَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَجِيبُ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَيَدْعُ مَا سِوَى ذَلِكَ.

"Rasûlü'llâh salla'llâhü aleyhi ve sellem, özlü duâları sever, bu vasıfda olmayanları bırakırdı".²⁴⁸

الدُّعَاءُ مِثْلُ الْعِبَادَةِ.

"Duâ, ibâdetin iliği ve özüdür".²⁴⁹

سَلُّوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ.

"Allâh'ın fazlından ve kereminden isteyiniz, çünkü Allâh, istenilmesini sever".²⁵⁰

"Muhakak ki Allâhü Teâlâ, isrâr ile duâ eden kulunu sever".²⁵¹

وَمَا دَعُّوا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ع.

²⁴⁵ -Ğâfir (Mü'min), 60.

²⁴⁶ -A'râf, 55.

²⁴⁷ -Nu'mân ibn-i Bişr *radiye'llâhü anh*. Tâc.C.5.ss.109.

²⁴⁸ -Hazreti Âişe *radiye'llâhü anhâ*'dan Ebû Hurayra r.a. Riyâzû's sâlihîn,C.3. ss.65.

²⁴⁹ -Enes ibn-i Mâlik *radiye'llâhü anh*. Tâc.C.5.ss.109.

²⁵⁰ -Abdu'llâh ibn-i Mes'ûd *radiye'llâhü anhümâ*. Tâc. C.5.ss.111.

²⁵¹ -Hazreti Âişe *radiye'llâhü anhâ*.

"Kâfirlerin duâsı heder olmakdan başka (bir değeri hâiz) değildir".²⁵²

Bu esâslara göre inancı tam olan bir Mü'min, duâ yaparken önce Allâhü Teâlâ'ya şanına lâıyk bir şekilde hamd-ü senâ'da bulunur, sonra Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'a salât ve selâm eder, bundan sonra da âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîflerde bildirilen esâslara göre istek ve dileklerini Allâhü Teâlâ'ya arz ederek isteyeceğini ister. Çünkü, Kur'ân-ı kerîm'de,

يَسْتَعْلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ط كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ.

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'ndan ister. O, her gün (her an) bir işdedir".²⁵³

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ط أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ل

"(Habîbim) Kullarım beni sana sordukları (zaman haber ver ki) muhakkak ben onlara yakımdır. Bana duâ edince ben o duâ edenin da'vetine icâbet ederim".²⁵⁴

buyurulmakta ve kulun istek ve temennîlerinin geri çevrilmeyeceği va'd-i ilâhîsi, kullar için en büyük bir ümîd kaynağı olmaktadır. Bunun için kul, istek ve temennîlerini ihlâs ve samîmiyyetle Allâhü Teâlâ'ya arz eder ve taleblerini O'ndan ister.

Böyle bir inanç ve teslîmiyyetle duâ yapılırken *-duânın kiblesi semâ' olduğu için-* eller yukarıya doğru ve göğüs hizâsına gelecek bir şekilde serbest olarak kaldırılır ve avuçlar yüze doğru meyilli, açık ve serbest olarak tutulur. Parmaklar ve eller birleştirilmez. Duâ bitdikden sonra eller yüze sürülerek mesh edilir. Duâların

²⁵² -Mü'min (Gâfir), 50.

²⁵³ -Rahmân, 29.

²⁵⁴ -Bakara, 186.

kabûlü için de duânın rukünlerine, kanadlarına, vakitlerine ve sebeplerine göre hareket edilirse o duâ kabûle şâyan olur.

İbn-i Atâ *rahmetü'llâhi aleyh'e* göre duânın **rukünleri** huzûr-i kalbdir (*Kalbin Cenâb-ı Hakk'a tam bir teslîmiyyetle bağlanması ve diğer sebepleri kesip atmasıdır*). **Kanadları** sıdk ve ihlâsdır. **Vakitleri** seher zamanlarıdır. **Sebepleri** de Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm'a* salât ve selâmdır.

Duânın sonunda da,

“Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Rasûlâ'llâh. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîbe'llâh. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn. Ve selâmün alâ cemî'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn. Ve'l-hamdü li'llâhi Rabb'i-l-âlemîn. El-Fâtiha”.

gibi yine Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm'a* ve diğer peygamberlere salât ve selâm okunduktan sonra Allâhü Teâlâ'ya hamd-ü senâ edilir ve bir Fâtiha okuyarak geçmişlerin ruhlarına bağışlanır.

İstiğfâr

İstiğfâr, kalbini küfür ve şirkden, bedenini ve organlarını günahlardan uzak tutup diliyle Allâhü Teâlâ'dan bağışlanmasını istemektir ki böyle bir yakarış, her Müslümân'a farzdır. Bu husûsda, Allâhü Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

"Hepiniz Allâh'a tevbe edin ey mü'minler. Tâki korkduğunuzdan emîn, umduğunuza nâil olasınız".²⁵⁵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحاً ط عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَا

"Ey îmân edenler, tam bir sıdk-u hulûsa mâlik bir tevbe ile (bir daha günâha dönmek şartıyla) Allâh'a dönün. Olur ki Rabb'iniz kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar".²⁵⁶

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ط

²⁵⁵ -Nûr, 31.

²⁵⁶ -Tahrîm, 8.

Hazreti Ali *radiye'llâhü anh*, İyi bir tevbeyi şu altı şart ile ifâde etmiştir:

- 1-Geçmiş günahlara karşı pişmanlık duymak,
- 2-Terk edilmiş farzları ödemek,
- 3-Kul hakkını redd ve edâ' etmek,
- 4-Hısnlarla halâllaşmak,
- 5-Bir daha günâha dönmek,
- 6-Nefsini ma'siyet içinde terbiye ettiğin gibi Allâh'a itaatde de terbiye etmek.

Tevbe, nefsinin ma'siyetlerin lezzetini tatdığını gibi tâatlerin de acılığını tatdırmaktır. (Keşşâf).

Tevbe, günâha buğz etmek ve her hatıra geldikçe istiğfâr eylemektir. (Hasan-i Basrî). Kur'ân-i Hakîm ve Meâl-i Kerîm,C.3.ss.1038. Hasan Basri Çantay.

"-Allâh'dan başka hiç bir ilâh yokdur- hakîkatini iyi bil. Hem kendinin, hem de erkek mü'minlerle kadın mü'minlerin günâhının bağışlanmasını iste".²⁵⁷

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا. ج

"Allâh'dan mağfiret iste. Çünkü Allâh çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir"²⁵⁸

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا.

"Kim bir kötülük yapar yâhud nefisine zulm eder de sonra Allâh'dan mağfiret dilerse o, Allâh'ı çok bağışlayıcı ve çok esirgeyici bulur".²⁵⁹

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ ج وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ ص وَمَنْ يَصِرْهُوَ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ.

"Onlar çirkin bir günah işledikleri yâhud nefislerine zulm etdikleri vakit hemen Allâh'ı hatırlayarak günahlarının bağışlanmasını isterler. Günahları Allâh'dan başka kim bağışlayabilir? Bir de onlar işledikleri (günah) üzerinde bile bile isrâr etmezler".²⁶⁰

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ.

"Allâhü Teâlâ, hem çok tevbe edenleri sever ve hem de çok temizlenenleri sever".²⁶¹

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ط إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا.

²⁵⁷ -Muhammed, 19.

²⁵⁸ -Nisâ', 106.

²⁵⁹ -Nisâ', 110.

²⁶⁰ -Âl-i İmrân, 135.

²⁶¹ -Bakara, 222.

"Rabb'ini hamd ile tesbîh (ve tenzîh) et. O'nun mağfiretini iste, Şübhesiz ki O, tevbeleri en çok kabûl edendir.²⁶²

Nasr sûresinin Tesbîh, Tahmîd, İstiğfâr ve Tevbe'yi emr eden bu âyet-i kerîmesi nâzil olunca Hazreti Muhammed *salla'llâhü aleyhi ve sellem*, -kendisi bir **ismet** sâhibi (*günahlardan korunmuş*) bir Peygamber olmasına rağmen- ömrünün sonuna yaklaşan Müslümân'lara bir imtisal numûnesi olmak üzere şöyle duâ ve istiğfâr etmiş ve bunu çokca zikr eder olmuştur. Niçin böyle yaptığını soranlara da *"Rabb'ime çok şukr eden bir kul olmayayım mı"* cevâbını vermiştir ki bu da bize, tevbe ve istiğfârın ne kadar önemli olduğunu ifâde etmektedir.

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.

"Sübhâne'llâhi ve bi-hamdihî estagfiru'llâhe ve etübü ileyh".

"Yâ Rabb, Seni tesbîh ve tenzîh eder, Sana hamd eder, Senden mağfiret diler ve Sana tevbe ederim. İlâhî beni efvet".

Başka bir Hadîs-i şerîf'lerinde de, şöyle buyurmuştur:

وَاللَّهُ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً.

*"Vallâhi ben günde yetmiş defâdan fazla Allâh'dan beni mağfiret etmesini diler, tevbe ederim".*²⁶³

لِيَعْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَ يُسَمِّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا. لا

²⁶² -Nasr, 3.

²⁶³ -Buhârî, Ebû Hurayra *radiye'llâhü anh*.

"Geçmiş ve gelecek günâhını Allâh'ın mağfîret edip bağışlaması, senin üzerindeki ni'metini tamamlamak ve seni doğru yola iletmek içindir".²⁶⁴

Âyet-i kerîmesine göre de Hazreti Muhammed *salla'llâhü aleyhi ve sellem*'in, geçmiş ve gelecek günahlarının bağışlanmış olması, O'nun her türlü ayıp ve kusurlardan uzak bulunduğu ve yüksek bir ahlâka sâhib olduğunun en açık bir ifâdesidir. Böyle bir hakîkati belirtmek için de Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'inde, şöyle buyurmuştur:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ.

"(Habîbim) şübhesiz sen büyük bir ahlâka sâhibsin".²⁶⁵

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا.^ط

"And olsun ki Allâh'ın Rasûlünde sizin için, Allâh'ı ve âhîret gününü ummakda olanlar ve Allâh'ı çok zikir edenler için güzel bir (imtisâl) numûne (si) vardır".²⁶⁶

Bu esaslara rağmen O'nun bu şekilde tevbe ve istiğfâr etmesi, Rabb'inin ni'metlerine karşı çok şükr eden bir kul olması ve ömrünün sonuna yaklaşan ümmetlerine örnek olması içindir. Bu bakımdan lûtf-u ihsânını, mağfîretine sebep kılan Allâhü Teâlâ'ya her zaman hamd-ü senâ'da bulunmak, O'nun, o yüce Peygamberini örnek alarak O'ndan afv ve mağfîret dilemek, günahlarımızın ve kusurlarımızın bağışlanmasını istemek, en mühim görevlerimizden birisidir.

²⁶⁴ -Feth, 2.

²⁶⁵ -Kalem, 4.

²⁶⁶ -Ahzâb, 21.

Bunun için namazlarımızın sonunda, selâm verdikten sonra üç kere,

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.

"Estağfiru'llâh, estağfiru'llâh, estağfiru'llâh, ellezi lâ ilâhe illâ hû, el-hayye'l-kayyûme ve etübü ileyh".²⁶⁷

diye istiğfâr etdikden sonra "Allâhümme ente's-selâm ve minke's-selâm, tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm" diyerek yapılan ibâdetin kusurları ile birlikte kabûlünü Cenâb-ı Hakk'dan niyaz edip isteriz.²⁶⁸

Sık sık istiğfâr edip îmânın yenilenmesi gerekir mi?

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmuştur:

"Îmân da elbîse gibi eskir, onun için zaman zaman onun yenilenmesi gerekir".

Bunun için tevbe ve istiğfârı her zaman ve her yerde çokca yapmak ve İslâm esâslarına olan inançlarımızı sık sık yenilemek, hiç olmazsa haftanın en mühim günlerinden biri olan cum'a akşamları bunu tekrar etmek güzel bir kulluk görevidir ki şu şekilde yapılır.

²⁶⁷ -"Kendisinden başka ilâh bulunmayan, ebedî hayatla dâimâ diri olan, her şey'in varlığı kendisi ile kâim olup kâinâtı idâre eden Allâh'dan mağfiret diler, günahlarıma tevbe ederim".

Ebû Dâvud, Vitir, 26. İbn-i Mes'ûd *radiye'llâhü anh*.

²⁶⁸ -Böyle bir istiğfârın, câmide kılınan her vakit namazının sonunda değil de sabah namazının farzından sonra yapılması müftâbihdir.

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الرَّحِيمَ الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ. تَوْبَةَ عَبْدٍ ظَلِمَ لِنَفْسِهِ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا
نُشُورًا وَتَسْتَعْلَمُ التَّوْبَةَ وَالْمَغْفِرَةَ وَالرَّحْمَةَ وَالْهُدَايَةَ لَنَا إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَلَىٰ مُرَادِ اللَّهِ.

آمَنْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ وَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَىٰ مُرَادِ رَسُولِ اللَّهِ.

آمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى
وَالْبَعَثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقًّا

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَعْبُدَكَ { اللَّهُمَّ إِنَّا نُرِيدُ أَنْ نَحْدَدَ } الْإِيمَانَ وَالنَّكَاحَ بِتَجْدِيدِ يَقُولِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَادِقُ الْوَعْدِ الْوَعْدِ الْأَمِينِ.

Böyle bir istiğfâr duâsında nikâhın yenilenmesinden de bahs edilmesi, nikâhın îmandan ayrılmayan bir vasıf olmasındandır. Çünkü îmân ile nikâh, birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir kumaşın yüzü ile tersi gibidir. İmân gidince nikâh da gider, îmân gelince nikâhın da yenilenmesi gerekir.

Bundan sonra da, duâ, istiğfâr ve tevbenin her türünü ifâde eden **Seyyidü'l-istiğfâr** duâsı okunursa (*İstiğfârın en üstünü yapılırsa*) daha iyi olur. Çünkü tevbe, bir kimsenin her hangi bir günah işlemesi hâlinde, o kimsenin yüreğinin sızlaması, yaptığına pişman olması, bundan sonra da bir daha o günahı terk edip

işlememeye azm etmesi, bu sûretle de kulluğunu i'tiraf edip Allâhü Teâlânın rızâsını kazanmaya çalışması demektir..

Seyyidü'l-istiğfâr

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّيْ, لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِيْ , وَاَنَا عَبْدُكَ , وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَّوَعْدِكَ
مَا اسْتَطَعْتُ , اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ , اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ , وَاَبُوْءُ بِذَنْبِيْ
فَاعْفُرْ لِيْ فَاِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ.

"Allâhümme ente Rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî, ve ene abdûke, ve ene alâ ahdike ve va'dike me'steda'tü, eüzü bike min şerri mâ sana'tü, ebûü leke bi-ni'metike aleyye, ve ebûü bi-zenbî fa'fîrlî, fe-innehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente".²⁶⁹

Rasûlü'llâh aleyhi's-selâm'ın ümmetlerine istiğfârı

Bir çok âyet-i kerîmede bildirildiğine göre her peygamber, kendi ümmetine istiğfâr ile emr etmiş ve Allâhü Teâlâ'dan afv ve mağfîret dilemelerini tavsiye etmiştir.

Bizim peygamberimiz Hâtemü'l-enbiyâ' Hazreti Muhammed aleyhi's-selâm da, her türlü günahlardan korunmuş olmasına rağmen, hem Allâhü Teâlâ'ya çok şukr eden bir kul olmak, hem ümmetlerine bir imtisâl numûnesi olmak, hem de kulları hakkında **raûf** (esirgeyici) ve **rahîm** (bağışlayıcı) olan Allâhü Teâlâ'nın sonsuz rahmet ve mağfîretinden istifâde etmeleri için ümmetlerinin af ve mağfîret edilmelerini Cenâb-ı Hakk'dan niyaz etmek için istiğfârda bulunmuşdur.

²⁶⁹ -"Allâh'ım, Sen Rabb'imsin, senden başka tanrı yoktur, beni sen yaratdın, ben senin kulunum, gücüm yetdiği kadar ezelde sana verdiğim ahd ve va'd üzere sâbitim, işlediğim kusurların kötülüğünden sana sığınırım, Bana verdiğin ni'metleri i'tirâf ediyorum, günâhımı da i'tirâf ediyorum, günahlarımı mağfîret et, Çünkü günahları yalnız sen mağfîret edip bağışlarsın".

Çünkü Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm* diğer peygamberlerden farklı olarak ümmetleri hakkında **raûf** ve **rahîm**'dir. Cenâb-ı Hakk, O'nu, bir lûtf-i ilâhî olarak kendi isimlerinden Raûf ve Rahîm isimleri ile vasıflandırmış olduğundan Ümmetleri, O'nun istiğfârına ve şefâatine her zaman ve her yerde muhtaçdır.²⁷⁰

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ط

"-Allâh'dan başka hiç bir ilâh yokdur- hakîkatini iyi bil. Hem kendinin, hem de erkek mü'minlerle kadın mü'minlerin günâhının bağışlanmasını iste".²⁷¹

وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ط إِنَّ صَلَوَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ ط وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ.

"Onlara duâ et. Çünkü senin duân onlar için bir sükûnet (tevbelerinin kabûl buyurulduğuna bir işâret, bir rahmet) dir. Allâh, hakkıyla işiten, (her şey'i) çok iyi bilendir"²⁷²

Âyet-i kerîmelerinin ifâdesi, bunun açık bir delîlidir ki îmânında ve amelinde samîmî olan Mü'min'lerin bu afv ve mağfiretten istifâde edecekleri husûsu, *-El-hamdü li'llâh-dünyâda ve âhiretde, muhakkaktır.*

Bununla berâber *"Ben de Müslümân'ım"* dediği halde îmânında ve amelinde samîmî olmayan münâfikların bu güzel

²⁷⁰ -Allâhü Teâlâ, kulları hakkında Raûf (*esirgeyici*) ve Rahîm (*bağışlayıcı*) 'dır. Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm* da, ümmetleri hakkında Raûf ve Rahîm'dir ki şu âyet-i kerîmeler bunun açık bir ifâdesidir:

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرؤُفٌ رَحِيمٌ.

"Allâhü Teâlâ, insanlar hakkında Raûf ve Rahîm dir". Bakara, 143.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ.

"And olsun, size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız O'na çok ağır ve çok güç gelir. Üstünüze çok düşkündür. O, bütün mü'minler hakkında Raûf (esirgeyici) ve Rahîm (bağışlayıcı) dır". Tevbe, 128.

²⁷¹ -Muhammed, 19.

²⁷² -Tevbe, 103.

neticeden istifâde etmeleri mümkün değildir. Çünkü Cenâb-ı Hakk, bu husûsda şöyle buyurmaktadır:

إِسْتَعْفِرُوا اللَّهَ بِرَسُولِهِ ط وَإِنْ تَسْتَعْفِرُوا لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ط
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ط وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ع

"(Habîbim) onlar için (ister) istiğfâr et, (ister) istiğfâr etme. Onlar için yetmiş def'a istiğfâr etsen yine Allâh onları afv edecek değildir. Çünkü onlar Allâh'ı ve Rasûl'ünü inkâr ile kâfir olmuşlardır. Allâh ise (îmândan ve itâatden çıkmış) fâsıklar gürûhuna hidâyet etmez".²⁷³

²⁷³ -Tevbe, 80.

Bir kısım münâfiklar, Hazreti Muhammed *salla'llâhü aleyhi ve sellem'e* gelerek "*Yâ Rasûle'llâh, bizim hakkımızda istiğfârda bulun*" demişler, O da "*Sizin için istiğfârda bulunurum*" demişdi. Bunun üzerine bu âyet-i kerîme nâzil olmuş ve onların durumları açıkca bildirilmiştir.

Okunması sevâb olan ba'zı duâlar
Sabah namazından sonra güneş yayılmazdan önce
okunacak tesbîh duâları.²⁷⁴

- 1-Besmele ile Fâtiha-i şerife okumak. (7).
- 2-Âyetü'l-kürsi okumak. (7).
- 3-Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn sûresini okumak. (7).
- 4-İhlâs-ı şerif okumak. (7).
- 5-Felâk ve nâs sûrelerini okumak. (7).
- 6-"*Sübhâne'llâhi ve'l-hamdü li'llâhi ve lâ ilâhe ille'llâhü va'llâhü ekber ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm*", duâsını okumak. (7)
- 8-Bildiği bir salevât-ı şerifeyi okumak. (7).
- 9-"*Allâhümme'ğfirli ve li-vâlideyye ve li-cemû'l-mü'minîne ve'l-mü'minât ve'l-müslimîne ve'l-müslimât*", duâsını okumak. (7).
- 10-Aşağıdaki şu duâyı okumak, (7).

لَلَّهِمْ افْعَلْ بِنَا وَوَيْهِمْ عَاجِلًا وَ آجِلًا فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَآلَاخِرَةِ مَا أَنْتَ لَهُ أَهْلٌ وَلَا تَفْعَلْ بِنَا وَوَيْهِمْ يَأْمُونِيَا مَا نَحْنُ لَهُ أَهْلٌ إِنَّكَ عَفُورٌ حَلِيمٌ جَوَادٌ كَرِيمٌ .

Allâhümme'f'al binâ ve bihim âcilen ve ecilen fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhirati mâ ente lehû ehlün ve lâ tef'al binâ ve bihim yâ mevlânâ mâ nahnü lehû ehlün, inneke ğafûrun halîmün cevâdün kerîm.²⁷⁵

²⁷⁴ -Bu duâlara "Müsebbeât-i aşer" denir ki yedişer kere okunması sevâb olan on duâ demektir. Şerh-i Kara Dâvûd.

²⁷⁵ -"Yâ Allâh, bize ve onlara (*mü'min kardeşlerimiz*) dinde, dünyâda ve âhirette vakti geldiğinde tez elden iyilik ver, sen ona ehilsin. Ey bizim Mevlâmız olan Allâh, bize ve onlara (*mü'min kardeşlerimiz*) yapmaya ehil olduğumuz şey'leri yaptırma. Ğafûr olan, Halîm olan, Cevâd olan, Kerîm olan, ancak sensin".

Et-tesbîhâtü'l-münciyye²⁷⁶: التَّسْبِيحَاتُ الْمُنْجِيَّةُ

سُبْحَانَ الْأَبَدِيِّ الْأَبَدِ. سُبْحَانَ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ. سُبْحَانَ الْقَرْدِ الصَّمَدِ. سُبْحَانَ
رَافِعِ السَّمَاءِ بِعَيْرِ عَمَدٍ. سُبْحَانَ مَنْ بَسَطَ الْأَرْضَ عَلَى مَاءٍ جَمَدٍ. سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ
الْحَلْقَ فَأَحْصَاهُمْ عَدَدًا. سُبْحَانَ مَنْ قَسَمَ الرِّزْقَ وَلَمْ يَنْسَ أَحَدًا. سُبْحَانَ الَّذِي لَمْ
يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا. سُبْحَانَ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدًا.
سُبْحَانَ مَنْ يَرَانِي وَيَعْرِفُ مَكَانِي وَيَكَلِّمِي وَيَرْزُقُنِي وَلَا تَنْسَانِي.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. ج. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. ج. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ. ²⁷⁷

سُبْحَانَهُ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ. سُبْحَانَهُ ذِي الْعِزَّةِ وَالْجَبْرُوتِ. سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي
لَا يَمُوتُ. سُوحٌ قُدُوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ.

²⁷⁶ -**Et-Tesbîhâtü'l-münciyye**: Kurtuluşa vesile olan tesbîhler demektir ki böyle bir tesbîh şekli, İmâm A'zâm *rahmetü'llâhi aleyh* 'in tesbîhâtüdür. Taberânî, İbn-i âbidîn, ss.48.

²⁷⁷ -Sâffât 180-181-182.

Ahidnâme duâsı

اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اِنِّيْٓ اَعٰهَدُ اِلَيْكَ فِيْ هٰذِهِ الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا اَنِّيْٓ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ وَحَدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ وَ اَنِّيْٓ مُحَمَّدًا عَبْدَكَ وَ
رَسُوْلَكَ فَاِنَّكَ اِنْ تَكَلَّمْتَنِيْ اِلَى نَفْسِيْ تُقَرِّبْنِيْ مِنَ الشَّرِّ وَتُبَاعِدْنِيْ مِنَ الْخَيْرِ وَ اِنِّيْٓ لَا اَتَّقُ
اِلَّا بِرَحْمَتِكَ فَاجْعَلْ لِيْ عِنْدَكَ عَهْدًا تُوَفِّيْنِيْهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ.

Allâhümme Rabbe's-semâvâti ve'l-ardı, âlime'l-ğaybi ve's-şehâdeti, innî a'hedü ileyke fî hâzihî'l-hayâti'd-dünyâ, ennî eşhedü en lâ ilâhe illâ ente, vahdeke lâ şerike leke, ve enne Muhammeden abdüke ve rasûlüke fe-inneke in tekilnî ilâ nefsi tükarribnî mine's-şerri ve tübâdnî mine'l-hayri, ve innî lâ esiku illâ bi-rahmetike fec'al lî indeke ahden tûfinîhi yevme'l-kıyâmeti, İneke lâ tuhlifü'l-mîâd.²⁷⁸

²⁷⁸ -Bu husûsda, İbn-i Mes'ûd *radıye'llâhü anh'*ın rivâyet etdiği bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuşdur:

"Her kim bu ahidnâmeyi ömründe bir kere okursa âhirete îmân ile gider. Eğer her sabah okursa kıyâmet gününde ben ona şefâat ederim. O da Cennete elbette girer".

"Ey semâvât ve arzın Rabb'i, ğayb ve şehâdet âlemlerinin bilicisi Allâh'ım, bu dünyâ hayâtında senden başka bir ilâh olmadığına ahd ediyorum. Senden başka bir ilâh -*bir tanrı*, *bir ma'bûd*- olmadığına şehâdet ediyorum. Sen birsin ve senin şerikin, ortağın yoktur. Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın senin kulun ve rasûlün olduğuna da şehâdet ediyorum. Eğer Sen beni nefsimce bırakırsan nefsim beni şerre yaklaştırır ve hayırdan uzaklaştırır. Ben, senin yüce rahmetinden başka hiç bir şey'e güvenmiyorum. Kıyâmet gününde beni kurtaracak bir ahd yap. Şübhesiz ki sen va'dinden dönmezsin".

Besmele Hamdele, Salvele

Besmele ve hukmü

إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ج
"Yaratan Rabb'inin adı ile oku".²⁷⁹

Âyet-i kerîmesindeki emre ve bu husûsda vârid olan diğer haberlere göre, okunacak, yazılacak, yapılacak her hayırlı işe, her meşrû' şey'e, teberruken (*ya'nî Allâhü Teâlâ'nun,-dünyevî ve uhrevî- rahmetini, mağfîretini ve yardımını isteyip hayırlı, uğurlu, bereketli ve başarılı olmasını ümîd ederek ve O'nun büyüklüğünü tanıyarak*) **Besmele** ve **Hamdele** ile başlamak vâcib' dir. Buna, **Salvele** de ilâve edilirse tam ve güzel olup istenilen veyâ yapılan bir şey'in, hayır ve bereket ile netîcelenmesine vesîle olur.

Besmele:

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adı ile -başlarım, okurum-" ma'nâsına gelen,

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : *Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm*),
cümlesinin ismidir.

Hamdele:

Yapılan bir işin -*başından sonuna kadar*- bütün hamd-ü senâ' larının, bütün teşekkürlerinin Allâhü Teâlâ'ya âid olduğunu ifâde eden ve "*Bütün hamd-ü senâ'lar Allâhü Teâlâ'yadır*" ma'nâsına gelen (اَلْحَمْدُ لِلَّهِ : *El-Hamdü li'llâh*) cümlesinin ismidir.

²⁷⁹ -Alâk Sûresi, âyet 1.

Salvele:

Besmele ve Hamdele ile birlikde Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'a ve O'nun şahsında O'nun Âl ve Ashâb'ına -ve dolayısıyla kıyâmete kadar gelip geçecek bütün ümmetlerine-salât-ü selâm okuyarak,

الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

"Salât ve selâm, seyyidimiz Hazreti Muhammed üzerine, O'nun Âl ve Ashâb'ının üzerine olsun".

şeklinde okunup ifade edilen bir duâ şeklidir ki her hangi bir işe, bu üç esâs ile başlamak, İslâm'ın îcâblarındandır.

Aynı şekilde, okunacak, yazılacak, yapılacak her hayırlı işin sonunu da yine salât-ü selâm ve hamdele ile bitirmek bir esâsdir.

Bunun için biz de aynı esâslara riâyet ederek konumuzu şu şekilde bitirebiliriz:

Hamd-ü senâ'

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

Her hamd-ü senâ', bütün âlemlerin Rabb'i olan Allâh'adır. Nihâî zafer, (iyi sonuç, mutlu netice), Allâh'a yönelip O'nun ikâbından sakınan Müttekî'lerindir.

Salât ve selâm, Rasûl'ümüz Hazreti Muhammed üzerine, tayyib ve tâhir olan Âl ve Ashâb'nun üzerine ve Kıyâmet'e kadar ihân ile Âl ve Ashâb'ına tâbi' olanların üzerine olsun. Âmîn.

و السَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى.

"(Dünyâ'da ve âhîret'de) **selâm** (ve selâmet), **hidâyet'e** (doğruya, Hakk'a ve hakîkâte) **tâbi' olanlardır**".²⁸⁰

Kelime-i tevhîd ve Esmâü'l-husnâ

Tevhîd: Allâhü Teâlâ'nın varlığına, birliğine ve noksan sıfatlardan münezze olup kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna inanmaktır. Kalbin bu güzel inancını başkalarına bildirmek istendiğinde "**Lâ ilâhe illâ'llâh**" veyâ "**Lâ ilâhe illâ hû**" denilir. Bu sûretle her türlü kemâl sıfatlarının yalnız Allâhü Teâlâ'ya âit olduğu ifâde edilerek O'na lâıyk bir kul olmaya çalışılır. Böyle bir kulluk da ancak Allâhü Teâlâ'nın buyruklarına sımsıkı sarılmak ve yasak ettiği şey'lerden son derece sakınmakla olur ki Allâhü Teâlâ'nın rızası ve muhabbeti ancak böyle kazanılır.

Böyle bir inanca ve vasfa sâhib olan bir kul, kendisini yaratan ve sayamıyacağımız kadar sayısız ni'metleri lûtf edip bütün yaratılmaşlardan efdal kılan ve şeytandan başka her şey'i hizmetine âmâde kılan Rabb'ini, her şey'den fazla sever. Sevdiği için de sevdiğini kendisinden memnûn etmeye çalışır. Bu sevgiyi kazanmak için de her şey'i ve hattâ îcâbında canını bile fedâ etmekden çekinmez. En çok korkduğu şey' de sevdiğinin sevgisini kaybetmek, bu sûretle de O'nun hışmına, azâbına, gazâbına ve hoşnutsuzluğuna uğramaktır.

Hayâtın gâyesi, Allâhü Teâlâ'nın rızasını, sevgisini ve muhabbetini kazanmak ve O'na lâıyk bir kul olmaktır. Bunun

---

²⁸⁰ -Tâ Hâ, 47.

için bütün ibâdetler, bütün güzel huylar ve davranışlar, Allâhü Teâlâ'nın rızasına ulaştırır ve sevgisini kazandıran yollardır ki bu yol ancak hakîkî bir **Tevhîd** inancı ile kazanılır.

Bütün kabahatler, bütün kötü huylar ve davranışlar da, Allâhü Teâlâ'nın hışmına, azâbına, gazâbına ve hoşnutsuzluğuna uğratabilecek çirkinliklerdir ki bu yol da ancak **şirk** ve **küfür** ile kazanılır. Yâ Rabb, bizi böyle bir hale düşmekten korusun. Âmîn.

İnsanlığı yükselten veyâ alçaltan bu iki vasıfdan **Tevhîd** inancını iyi anlamak, **şirk** ve **küfür** virüslerinden uzak durmak, bu sûretle de dünyevî ve uhrevî mutluluğa ermek, ancak yaratan Rabb'imizi iyi tanımak ve O'na yaraşan bir kul olmakla mümkündür. Bu da ancak O'nun isimlerini ve sıfatlarını iyi bilip öğrenmekle olur. Çünkü Allâhü Teâlâ,

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ج

"O'nun benzeri hiç bir şey' yoktur".²⁸¹

âyet-i kerîmesine göre, zâtı ile değil sıfatları ve isimleri ile bilinir ki bu isimlere "**Esmâü'l-husnâ :En güzel isimler**" denilir. Allâhü Teâlâ'nın bu sayısız isimlerinden (99) tânesi şu hadîsi-i şerîf ile bildirilmiştir ki bunları hakkıyla bilip anlayan ve ona göre amel eden bir kimsenin cennete gireceği müjdesi verilmiştir.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ الْغَفَّارُ الْمُهَيَّبُ الْوَهَّابُ الرَّزَّاقُ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ الْقَابِضُ الْبَاسِطُ الْخَافِضُ الرَّافِعُ الْمُعِزُّ الْمُذِلُّ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْحَكَمُ

²⁸¹ -Şûrâ, 11.

الْعَدْلُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ الْحَلِيمُ الْعَظِيمُ الْعَفْوُ الشُّكْرُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ الْحَفِيفُ الْمُثِمْتُ
 الْحَسِبُ الْجَلِيلُ الْكَرِيمُ الرَّقِيبُ الْمُجِيبُ الْوَاسِعُ الْحَكِيمُ الْوَدُودُ الْمَجِيدُ الْبَاعِثُ
 الشَّهِيدُ الْحَقُّ الْوَكِيلُ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ الْمُخْصَى الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ الْمُحْيِي
 الْمُمِيتُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ الْوَاجِدُ الْمَاجِدُ الْوَاحِدُ ^[*] الصَّمَدُ الْقَادِرُ الْمُتَنَبِّهُ الْمُعْزِمُ
 الْمُؤَخِّرُ الْأَوَّلُ الْآخِرُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ الْوَالِي الْمُتَعَالَى الْبَرُّ التَّوَّابُ الْمُتَنَقِّمُ الْعَفْوُ الرَّؤُفُ
 مَا لِكُ الْمَلِكُ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ الْمُفْسِطُ الْجَامِعُ الْعَيْ الْمُنْعِي الْمَانِعُ الضَّارُّ النَّافِعُ
 النُّورُ الْهَادِي الْبَدِيعُ الْبَاقِي الْوَارِثُ الرَّشِيدُ الصَّبُورُ (جَلَّ جَلَالُهُ).

رواه الترمذی وابن حبان والحاكم .

"Ebû Hurayra radiye'llâhü anh'den, dedi ki: Rasûlü'llâh sallâ'llâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurdu":

"Allâhü Teâlâ'nun doksandokuz ismi vardır. Kim bunları anlayıp beller ve ezberlerse cennete girer".

Bu isimler, **Tevhîd** kelimesi ile birlikte yüz eder ki anlamları, kısaca şöyledir:

1-Lâ ilâhe illâ'llâh: Allâh'dan başka hiç bir ilâh -hiç bir tanrı, hiç bir ma'bûd- yoktur, yalnız O vardır.²⁸²

Buradaki "**Allâh**" lâfzı, **Ulûhiyyet'e** (tanrılık vasfına) mahsûs sıfatların hepsini kendinde toplamış bulunan bir alem (has isim) dir ve

*- Bir rivâyetde "**Vâhid**" ism-i şerifinden sonra (أَلْحَدُ : **El-Ehad**) İsm-i şerifi de vârid olmuşdur. **El-Ehad:** sayı yönünden değil de varlık yönünden bir ve tek olan, demektir.

²⁸² - "**Lâ ilâhe illâ'llâh**" ibâresi, îmânın birinci **ruknu** (farzı), "**Muhammedü'r-Rasûlü'llâh**" ibâresi de ikinci **ruknu** (farzı) dır. Sahîh bir îmân, ancak bu iki rukun ile birlikte mümkün olur. Bunlarda birinin kabûl edilmemesi hâlinde o îmân sahîh ve makbûl olmaz. Hristiyan'ların, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'ın peygamberliğini kabûl etmedikleri gibi.

sayılan isimler içinde **İsm-i A'zâm** (*En büyük isim*) dir. Aynı zamanda **Vâcibü'l-vücûd**'a delâlet eder ki varlığı zarûrî olan, bir an dahî yokluğunu farz etmek mümkün olmayan zât demektir. O'nun varlığı, zâtının muktezâsıdır, ya'nî varlığında zâtından başka bir şey'e muhtaç değildir.²⁸³

"**Allâh**" lâfzı, Cenâb-ı Hakk'ın zâtını, sıfatlarını, fiillerini hep birden ifâde eden bir lâfza-ı celâl'dir. Bütün kemâl sıfatları ondadır. Çoğul olarak kullanılmaz ve "Allâh'lar" denilmez. Allâh, Allâh'dır. Hem hakk, hem bâtil ma'bûdlar hakkında kullanılan ve çoğul olarak da kullanılabilen "**İlâh: Tanrı**" kelimesi, onun yerini tutmaz.

2- الرَّحْمٰنُ :Er-Rahmân:

Dünyâda îmân eden etmeyen herkesi ve her mahlûku esirgeyen, onlar hakkında hayır ve rahmet murad eden, sevdiğini sevmediğini ayırd etmeyerek bütün mahlûkâtı sayısız ni'metlere ğark eden ve hiç bir şarta bağlı olmadan herkesin ihtiyacını veren.

²⁸³ -Bu husûsda, merhûm Ali Osman Tatlısu, "**Esmâü'l-husnâ şerhi**" adlı eserinde şu güzel açıklamayı yapmaktadır:

"Allâh ism-i şerîfinin hem lâfzında hem ma'nâsında topluluk vardır.

Lâfzındaki topluluk: Bu ismi teşkil eden harfler birer birer kaldırılrsa, ma'nâ bozulmaz ve yine **Zât-ı Hakk**'a delâlet eden bir **ism-i alem** olarak kalır. Baştaki hemze kaldırılarak (Li'llâhi) dense, birinci lâm kaldırılıp (lehü) dense, bu lâm da kaldırılıp (Hü) dense, hep aynı ma'nâdır, Allâh'a delâlet ederler. Kur'ân'da çok yerlerde her üçü de gelmiştir. Yalnız bir (He) kaldığı sûrette de yine Zâtu'llâh'a delâlet eder. Çünkü (Hü) ism-i şerîfinin aslı da yalnız (He) dir. (Vav) aslı değil, zâiddir. -Sarf ilminde beyan edildiğine göre tesniye ve cemi' hallerinde bu (vâv) bütün bütün ya'nî hem yazılıştta, hem okunuştta düşüyor-. Eğer (vâv) aslı olsaydı sâbit kalırdı. Şu halde tek bir harf olan (He) de Esmâü'l-husnâ'dan bir isimdir. Hem de zât-ı ulâhiyyete delâlet eden bir isimdir.

Her canlı mahlûk, teneffüs etmek sûretiyle mecbûrî olarak Allâh'ı anmaktadır. Çünkü (He) harfinin mahreci göğüsden ve ciğerlerden gelen nefes ile çıkar. Her nefes, bir (He) harfidir. Her insan ve hattâ teneffüs eden her mahlûk, farkına varmadan her nefesinde Allâhü Teâlâ'yı bu ismi ile anmaktadır. Teneffüs, Allâh'ı anmak olunca, Allâh anılmadığı sûrette hayat bitiyor demektir. Şu halde bu ism-i şerîf, aynı hayat demektir. Ruhların, bedenlerin varlıkta devâmı, ancak bu ism-i şerîf ile te'min edilmektedir ki bu husûs, her an açıkça görülmektedir".

"Esmâü'l-Husnâ Şerhi". Merhûm Ali Osman Tatlısu. Ankara, 1963.

3- الرَّحِيمُ :Er-Rahîm:

Âhiretde yalnız îmân edenleri esirgeyen, verdiği ni'metleri iyi kullananları daha büyük ve ebedî ni'metler ile mükâfatlandıran, kulun ihlâsına göre *-en az bire on olmak üzere-* hududsuz, hesapsız mükâfatlar veren.

4- لَمَلِكٌ :El-Melik:

Bütün kâinâtın sâhibi, mutlak sûretde (*kayıtsız şartsız*) hükümdârı. Sonsuz âlemlerde ve sayısız mahlûkat üzerinde hâkimiyet ve saltanat sâhibi, O'nun istediği olur istemediği olmaz. Dilediğini dilediği gibi yapar, sorumlu olmaz.

5- أَلْقُدُّوسُ :El-Kuddûs:

Hatâdan, gafletten, her türlü ayıptan, kirden, pasdan, eksiklikden, uzak. Yaratılmışların vasıflarından olan her türlü hal ve vasıfdan uzak.

6- اَلسَّلَامُ :Es-Selâm:

Her türlü ârıza ve noksanlıktan, dertten, belâdan, ayıbdan, kusurdan uzak olan. Kullarını her türlü tehlike ve belâ'lardan selâmete çıkararak Cennet'deki bahtiyar kullarına selâm eden.

7- اَلْمُؤْمِنُ :El-Mü'min:

Gönüllerde îmân nûru uyandıran, kendine sığınanlara aman verip onları koruyan, emniyet altına alan.

8- اَلْمُهَيِّمُ :El-Müheymin:

Bütün varlığı görüp gözetken, gözetici ve koruyucu. Rabbü'l-âlemîn (*âlemlerin Rabbi*). Hiç bir zerre, hiç bir mahlûk, O'nun bu lûtf ve âtîfetinden bir an dahî uzak kalmaz.

9- اَلْعَزِيزُ :El-Azîz:

Mağlûb edilmesi mümkün olmayan gâlip. Kuvvet ve galebe sâhibi, her emrinde ve nehyinde gâlip ve üstün.

10- الْجَبَّارُ :El-Cebbâr:

Eksikleri tamamlayan, kırılanları onaran, dilediğini zorla yaptırmaya muktedir olan.

11- الْمُتَكَبِّرُ :El-Mütekebbir:

Her şey'de ve hâdisede büyüklüğünü gösteren, büyüklük ve ululuk kendine mahsûs olan.

12- الْخَالِقُ :El-Hâlik:

Yoktan var eden, her şey'in varlığını ve varlığı boyunca görüp geçireceği halleri ta'yîn ve tesbît eden ve ona göre yaratan.

13- الْبَارِئُ :El-Bârî:

Her şey'in a'zâ ve organlarını ve o şey' için lâzım olacak olan şey'leri birbirine uygun olarak bir ölçü dâhilinde yaratan.

14- الْمُصَوِّرُ :El-Musavvir:

Her şey'e bir şekil ve özellik veren, birbirine benzeyen şey'lerin özelliklerini ayrı ayrı yaratan. (*İnsanların birbirine benzemeyen parmak izleri ve "DNA" ları gibi*).

15- الْغَفَّارُ :El-Ğaffâr:

Afv ve mağfireti çok olan.

16- الْقَهَّارُ :El-Kahhâr:

Her dilediği şey'i yapmak kudretine sâhip olan, gâlib ve hâkim olan. Dilediği şey'i hor, hakîr ve helâk eden.

17- الْوَهَّابُ :El-Vehhâb:

Çeşit çeşit ni'metleri her zaman bağışlayan, veren.

18- الرَّزَّاقُ :Er-Razzâk:

Yaratılmışların faydalanacakları şey'leri ihsân eden, rızıklarını yaratan.

19- اَلْفَتْحُ :El-Fettâh:

Müşkil ve zor olan şey'leri açan, kolaylaştıran.

20- اَلْعَلِيمُ :El-Alîm:

Her şey'i en iyi bilen, olmuş ve olacak şey'leri en iyi bilen.

21- اَلْبَاسِطُ :El-Bâsit:

Açan, genişleten.

22- اَلْقَاضِئُ :El-Kâbid:

Sıkan, daraltan.

23- اَلْحَافِضُ :El-hâfid:

Alçaltan, yukarıdan aşağı indiren, rezil ve rüsvây eden.

24- اَلرَّافِعُ :Er-Râfi':

Yükselten, yukarı kaldıran, şanlı ve şerefli kılan.

25- اَلْمُذِلُّ :El-Müzill:

Zilletle düşüren, hor ve hakîr kılan.

26- اَلْمُعِزُّ :El-Muizz:

İzzet veren, şeref ve haysiyyet veren, ağırlayan.

27- اَلسَّمِيعُ :Es-Semî':

İşiten, her şey'i en iyi bir şekilde işiten.

28- اَلْبَصِيرُ :El-Basîr:

Gören, her şey'i en iyi bir şekilde gören.

29- اَلْحَكْمُ :El-Hakem:

Hukm eden, her şey'in hukmünü yerine getiren.

30- اَلْأَدْلُ :El-Adl:

Çok adâletli, zulm etmeyerek herkese hakkını veren.

31- اللَّطِيفُ :El-Lâtîf:

En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, rûh ve akıl gibi şey'lerin nasıl yapıldığına nüfûz edilemeyen en ince ve en gizli şey'leri yapan, görülüp bilinemeyen yollardan kullarına çeşitli menfaatler sağlayan.

32- الْحَبِيرُ :El-Habîr:

Her şey'in iç yüzünden, gizli tarafından haberdâr olan, en küçük zerrelere bile her türlü harekâtından haberi olan.

33- الْحَلِيمُ :El-Halîm:

Hilmi çok, gücü yetdiği halde suçluların cezasını hemen vermeyip yumuşak davranan, tevbe ve istiğfâr etmeleri için mühlet verip cezâlarını geriye bırakan.

34- الْعَظِيمُ :El-Azîm:

Çok azametli, pek büyük.

35- الْعَمُورُ :El-Ġafûr:

Avf ve mağfireti çok olan.²⁸⁴

36- السَّكُورُ :Eş-Şekûr:

Kendi rızâsı için yapılan iyi işleri, daha fazlası ile karşılayan.²⁸⁵

37- الْعَلِيُّ :El-Aliyy:

Pek yüksek. Kudretde, bilgide, hükümde, irâdede ve diğer bütün kemâl sıfatlarında üstün olup her şey' kendisinin dînunda, emrinde ve hükmü altında olan.²⁸⁶

²⁸⁴ -Bu işm-i şerîf ile ilgili olup aynı maddeden gelen isimlerin ma'nâları da şöyledir:

Ġafûr: Melekût âlemine karşı her türlü çirkinliklerimizi örten.

Ġâfir: Kötü ve yüz kızartıcı işlerimizi diğer insanlara karşı gizleyip örten.

Ġaffâr: Kötü ve yüz kızartıcı işlerimizi kendi nefsimize karşı unutturup bizleri mahcûb olmaktan kurtarıp ferahlatan.

²⁸⁵ -**Şukûr:** İyiliği iyilik ile karşılamak demektir ki kulun, Allâhü Teâlâ'ya karşı yapması gereken bir vazîfedir. Kul şukr ederse, Allâhü Teâlâ onun şukrünü karşılıksız bırakmaz.

Kul şukr etmezse, nankörlük edip şukr etmeyenleri sevmez. Sevmediği için de onları himâye etmez ve kendi nefisleri ile başbaşa bırakır. Zamânı gelince de hesabını sorar.

38- الْكَبِيرُ :El-Kebîr:

Pek büyük. Göklerde ve yerde eşsiz tek büyük. Bir şey'in varlığı veyâ yokluğu, O'nun irâdesine bağlıdır. O, "Ol" deyince hemen oluverir, "Olma" deyince de o anda her şey' yok olur.

39- الْحَفِیْظُ :El-Hafız:

Her şey'i belli vaktine kadar âfât ve belâ'dan koruyan, yapılan işleri her türlü tafsilâtı ile *-noksansız olarak-* koruyup tutan.

40- الْمُقِیْتُ :El-Mukît:

Bütün yaratılmışların rızkını ta'yîn ve takdîr eden, onları yaratmazdan önce yaratıp veren.²⁸⁷

41- الْحَسِیْبُ :El-Hasîb:

Herkesin hayâtı boyunca yapıp ettiklerinin hesabını bütün tafsilâtı ile bilen.²⁸⁸

42- الْجَلِیْلُ :El-Celîl:

Celâlet ve ululuk sâhibi, zâtı da sıfâtı da büyük, her yerde ve her noktada hâzır ve nâzır. Kâinâtın her noktasında her zerreye aynı nisbetde yakın, insana da şah damarından daha yakın. Her ümidin, her emelin meydana gelmesi ancak O'nun irâdesine bağlı olan.

43- أَلَّا كَرِیْمٌ :El-Kerîm:

Keremi bol olan.²⁸⁹

²⁸⁶ -Allâhü Teâlâ, kâinâtın her noktasında her zerreye aynı nisbetde yakın ve her insana şah damarından daha yakındır. Zamandan, mekândan, benzeri veyâ ortağı veyâ yardımcı olmaktan münezzehdir.

²⁸⁷ -Mahlûkâtın rızıklarını, Allâhü Teâlâ'nın yaratıp verdiği inanan bir kul, rızık husûsunda endişe etmez, O'nun va'dine güvenir. Rızkını elde etmek için de meşrû' olan sebeblerin dışına çıkmaz. Allâhü Teâlâ her mahlûk için ne kadar yaşama müddeti ta'yîn etmişse ona göre de rızkını ta'yîn ve takdîr etmiştir. Hiç bir mahlûk kendisi için ta'yîn ve takdîr edilen rızkını bitirmeden ölmez ve hiç bir kimse başkasına âit ta'yîn ve takdîr edilen rızıktan bir zerre bile alamaz.

²⁸⁸ -Allâhü Teâlâ, **serîu'l-hisâb**'dir. Her şey'i, hiç bir ameliyyeye, hiç bir hısâba kitâba muhtaç olmadan doğrudan doğruya ânında bilir.

44- الرَّقِيبُ :Er-Rakîb:

Her varlık üzerinde gözcü olan, her işi kontrolü altında bulunduran, her şey'i bilen ve gören, rasad yerinde olan.

45- الْمُجِيبُ :El-Mücîb:

Kendine yönelip yalvaranların isteklerini veren. Allâhü Teâlâ, kendisinden ne istendiğini işitir ve bilir. Dilerse ânında verir, dilerse sonra verir, dilerse hiç vermez. Hıkmətini kendisi bilir.

46- الْوَاسِعُ :El-Vâsi':

Geniş ve müsâadekâr olan. İlmi, rahmeti, kudreti, afv ve mağfıreti geniş olan, ilminden hiç bir şey' gizli kalmayan.

47- الْحَكِيمُ :El-Hakîm:

Her emri, her nehyi, her işi bir hıkmət gereği olan.

48- الْوَدُودُ :El-Vedûd:

İyi ve sâlih kullarını seven, onları rahmet ve rızâsına erdiren, sevimlye ve dostluğa lâyıık olan. Seven ve sevilen.

49- الْمَجِيدُ :El-Mecîd:

Şâni büyük ve yüksek olan.

50- الْبَاعِثُ :El-Bâis:

Ötüleri diriltip kabirlerinden çıkaran.²⁹⁰

²⁸⁹ -Allâhü Teâlâ, ba'zı kulları hakkında keremiyle, ba'zı kulları hakkında da intikâmı ile muâmele buyurur. O'na hesap soracak başka bir kudret yoktur. İyilik yapanlara mükâfat verir. Kötülük yapanların da cezâ' görmelerine râzı olmadığı için onları Rahmân isminin muktezâsı olarak önceden azâb ile tehdîd eder. Kimseyi redd etmez. Huzûruna çıkmak için de vâsıtalar aranmasına müsâade etmez. Herkes dileğini doğrudan doğruya arz eder

²⁹⁰ -Allâhü Teâlâ, Kıyâmet gününde veyâ Âhıret gününde bütün insanları diriltip Arasat meydanında toplayacaktır ki buna "Ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt:Öldikden sonra dirilme" denir.

51- الشَّهِيدُ :Eş-Şehîd:

Her zaman ve her yerde hâzır ve nâzır olan.²⁹¹

52- الْحَقُّ :El-Hakk:

Varlığı hiç değişmeyen, yok olmayan, bâkî olan.

53- الْوَكِيلُ :El-Vekîl:

İşlerini, kendisine bırakanların işini onların yapabileceğinden daha iyi yapan. Tevekkül edilmeye lâyık olan. Her şey'de kendisine güvenilen.

54- الْقَوِيُّ :El-Kaviyy:

Pek güçlü. Kayıtsız şartsız her şey'e kâdir olan.

55- الْمَتِينُ :El-Metîn:

Çok sağlam. Kuvvet ve kudretinde metîn olan.²⁹²

56- الْوَلِيُّ :El-Veliyy:

Sevdiği iyi kullarının dostu, yardımcısı, sıkıntılarını giderip ferahlık verici, karanlıklardan kurtarıp nûrlara çıkarıcı, hidâyet verici.

57- الْحَمِيدُ :El-Hamîd:

Kendisine hamd-ü senâ' olunan, her varlığın kendi dili ile öğülen, Hamd ve şükür ile kendisine ta'zîm ve ibâdet olunan.

58- الْمُحْصِي :El-Muhsî:

Sayımsız varlıkların, zerrelerin her birinin sayısını bir bir bilen.

59- الْمُبْدِئُ :El-Mübdî':

Mahlûkâtı maddesiz ve örneksiz olarak yaratan.²⁹³

²⁹¹ -Şehîd, şâhid'in mübâleğasıdır.

²⁹² -Allâhü Teâlâ, hem Kâdir, hem Kaviyy, hem Metîn'dir. Hiç bir iş O'na meşakkat vermez, hiç bir kimsnin yardımına muhtaç olmaz, hiç bir kimse O'nun irâdesine karşı gelmez, hiç bir kimse O'nun kudretinden kurtulamaz.

²⁹³ -Ezelden, zaman ve mekân mefhûmları yokken, Allâhü Teâlâ vardı. Varlığımı, birliğimi, kemâlini bildirmek için hikmeti ile insanı ve insanı imtihan etmek için de kâinâtı yarattı.

60-: اَلْمُعِيدُ :El-Muîd:

Yaratılmışları yok ettikten sonra tekrar yaratan.

61- اَلْمُحْيِي :El-Muhyî:

İhyâ' eden, can bağıslayan, can veren, sağlık veren.

62- اَلْمُمِيتُ :El-Mümît:

Her canlının ölümünü yaratan.

63- اَلْحَيُّ :El-Hayy:

Diri ve canlı olan. Her şey'i bilen ve her şey'e gücü yeten

64- اَلْقَيُّومُ :El-Kayyûm:

Gökleri, yeri ve her şey'i tutan.

65- اَلْوَّاجِدُ :El-Vâcid:

İsteddiğini istediği vakit ânında bulan.

66- اَلْمَاجِدُ :El-Mâcid:

Kadri, şâni büyük olan. Kerem ve semâhati (cömertliği) bol olan.

67- اَلْوَّاهِدُ :El-Vâhid:

Tek olan. Zâtında, sıfatlarında, isimlerinde, işlerinde, hükümlerinde ortağı ve benzeri bulunmayan.

68- اَلصَّمَدُ :Es-Samed:

Herkesin ve her şey'in ihtiyaçlarını, isteklerini veren, ızdırablarını ve sıkıntılarını gideren. Hiç bir şey'e muhtaç olmayan, fakat her şey' ve herkes kendine muhtaç olan.

69- اَلْقَادِرُ :El-Kâdir:

İsteddiğini istediği gibi yapmaya gücü yeten.

70- اَلْمُقْتَدِرُ :El-Muktedir:

Kuvvet ve kudret sâhibleri üzerinde istediği gibi tasarruf eden.

71- اَلْمُقَدِّمُ :El-Mukaddim:

İstedigini ileri geçiren, öne alan.

72- اَلْمُوَخِّرُ :El-Müahhir:

İstedigini geri koyan, arkaya bırakan.

73- اَلْأَوَّلُ :El-Evvel:

İlk. Varlığının evveli ve başlangıcı olmayan. Ezeli olan.

74- اَلْآخِرُ :El-Âhir:

Son. Varlığının sonu olmayan. Ebedi olan.

75- اَلظَّاهِرُ :Ez-Zâhir:

Âşikâr. Kudreti her şey'de tecelli edip görünen.

76- اَلْبَاطِنُ :El-Bâtın:

Gizli. Görülmeyen.

77- اَلْوَالِي :El-Vâlî:

Kâinâtı ve her an olup bitenleri tek başına tedbîr ve idâre eden.

78- اَلْمُعَالِي :El-Müteâli:

Yaratılmaşlar hakkında aklın mümkün gördüğü her şey'den, her hal ve tavırdan pek yüce.

79- اَلْبَيْرُ :El-Berr:

Kulları hakkında iyiliği çok olan. Kolaylığı ve rahatlığı isteyen.

80- اَلتَّوَّابُ :Et-Tevvâb:

Tevbeleri kabûl edip günahları bağışlayan.

81- اَلْمُنْتَقِمُ :El-Müntekım:

Suçluları, adâleti ile lâayık oldukları cezâyâ çaptıran.

82- اَلْعَفُوءُ :El-Afüvv:

Afvi çok olan.

83- الرَّؤُفُ :Er-Raûf:

Çok re'fetli, esirgeyen, şefkatli, merhametli.

84- مَالِكِ الْمُلْكِ :Mâlik'ül-mülk:

Mülkün ebedî sâhibi, hükümdârı.

85- ذُو الْحَلَالِ وَالْإِكْرَامِ :Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm:

Hem büyüklük, ululuk sâhibi, hem de fazl ve kerem sâhibi.

86- الْمُتَسِطُّ :El-Muksıt:

Her işini birbirine denk, birbirine uygun ve yerli yerinde yapan.

87- الْجَامِعُ :El-Câmi':

İstedigini istediği zaman, istediği yerde toplayan. Bir anda, bir araya toplayıp eski hâline getiren.

88- الْعَنِيُّ :El-Ġaniyy:

Zengin, her şey'den müstağni olan. Hiç bir şey'e ihtiyacı olmayan.

89- الْمُغْنِيُّ :El-Muğni':

İstedigini zengin yapan.

90- الْمَانِعُ :El-Mâni':

Bir şey'in meydana gelmesine müsâade etmeyen

91- الضَّارُّ :Ed-Dârr:

Acı ve zarar verici şey'leri yaratan.

92- النَّافِعُ :En-Nâfi':

Hayır ve fayda verici şey'leri yaratan. İnsanı imtihan etmek için hayır ve şerr arasında muhayyer bırakıp istediği tarafın sebeplerini yaratan.²⁹⁴

²⁹⁴ -Allâhü Teâlâ'nın irâdesi, ilmi, kazâ'sı ve takdîri, hayır ve şerr işlerimizde müşterekdir. Fakat rızâsı, muhabbeti ve emri hayır işlerimizde vardır; şerr işlerimizde yoktur.

93- En-Nûr: النُّورُ

Âlemleri nurlandıran, dilediği zihinlere, gönüllere nûr yağdıran.

94- El-Hâdî: الهَادِي

Hidâyet veren, istediği kullarını lütûf ve keremi ile hayırlı ve kârlı yollara muvaffak kılan, murâdına erdiren.

95- El-Bedî': الْبَدِيعُ

Örneksiz, misâlsiz nice âlemler icâd eden, yaratan.

96- El-Bâkî: الْبَاقِي

Varlığının sonu olmayan.²⁹⁵

97- El-Vâris: الْوَارِثُ

Allâhü Teâlâ'nın, belli bir zaman için verdiği ni'metlerin geçici sâhibleri öldükden sonra, varlığı devam eden servetlerin hakîkî sâhibi, mülkün vârisi.

98- Er-Raşîd: الرَّشِيدُ

Her işi, ezeli takdîrine göre, bir nizâm ve hıkmîte dâhilinde, dosdoğru âkıbetine ulaştırılan, vâsıl eden.

99- Es-Sabûr: الصَّبُورُ

Çok sabırlı olan. Âsilerden ve suçlulardan geç almakda acele etmeyip - *son nefese kadar tevbe kapısını açık bulundurmak için*-mühlet veren.

²⁹⁵ -Varlığının devâmı Ebedî ve Ezeli olan (*başlangıcı ve sonu olmayan*) Allâhü Teâlâ'nın, sonu olmamaya "**El-Bâkî**" denildiği gibi, önü olmamaya da "**El-Kadîm**" denir.

Ehl-i bid'at fırkaları (mezhepleri)

Bir Müslümân, dînî konularda, kendisini taklidden kurtarmak, istidlâl ve tahkîk derecesine yükselmek, i'tikâdî konuları tashîh edip doğruyu bularak iki cihan saâdetine nâil olmak, bâtil inanç ve düşünce erbâbının şübhelerini redd ederek dînî esâsları bozulmaktan kurtarmak ve şer'î hükümleri dînî akîdeler üzerine binâ' etmek için akâid ilmi ile ilgili konuları (*inanç yönünden dînen bilinmesi gerekli olan bilgileri*) doğru ve iyi bilmek mecbûriyyetindedir.

Diğer bir ifâde ile, aşağıdaki hadîs-i şerîflerde ifâde buyurulan **Ehl-i sünnet** ve **Ehl-i bid'at** i'tikâdını (*inançlarını*) iyi bilmesi lâzımdır.

Bunlardan **Ehl-i sünnet**, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın sünnetine ve Ashâb-ı Kirâm'ına uyanlar, **Ehl-i bid'at** ise âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfleri kendi keyf ve arzûlarına göre yorumlayıp Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı Kirâm'ın yolundan ayrılıp onların inandığı gibi inanmayanlardır.

Ehl-i sünnet yolundan ayrılıp Ehl-i Bid'at konularına işâret eden âyet-i kerîme'lerden ve hadîs-i şerîf'lerden ba'zıları şöyledir:

إِنَّ الدِّينَ فَرَقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ط إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ.

“**Dinlerini** (bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek sûretiyle) **parça parça edenler**, (dinde fırkalara ayrılıp gurup gurup olanlar, her biri ayrı bir reise, ayrı bir lidere, başka bir hiss-ü hevâ'ya taraftarlık ederek fırka fırka, parça parça, ekol ekol olup tefrîkaya düşenler, bu sûretle de dinlerini bir çok

işlerinden ayıranlar), (yok mu?), (Habîbim), **Sen hiç bir vechile onlardan değilsin. Onların işi (cezâ'sı), ancak Allâh'a âiddir. Sonra O, (zamanı gelince) ne yapıyorlardı, kendilerine haber verecektir**".²⁹⁶

وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يُعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ۚ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ ۖ اطْمَأَنَّ بِهِ ۚ وَإِنْ أَصَابَتْهُ
فِتْنَةٌ ۖ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ۚ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۗ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ.
يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَالًا يَصُرُّهُ وَمَالًا يَنْقَعُهُ ۗ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ.
يَدْعُوا لِمَنْ ضُرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ ۗ لَبِئْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ.

“İnsanlardan bir kısmı da vardır ki (cân-ü gönülden değil de işine gelen tarafından, bir kenarından, bir ucundan tutarak veyâ dil ucu ile müslümân olarak) Allâh'a ibâdet eder. Eğer kendilerine bir hayır dokunursa ona yapışır, yatıştır,(fit olur). Eğer bir fitne (bir şerr, bir zarar) isâbet ederse yüz üstü dönüverir (de irtidâd eder). (İşte bu şekilde Allâh'a kulluk eden bir kimse), dünyâ'da da, âhîret'de de hüsrâna uğramıştır. Bu ise, ap-açık bir ziyandır, (ap-açık bir hüsrândır)”.

“(Böyle kimseler) Allâh'ı bırakıp da kendisine ne zarar, ne de fâide vermeyecek şey'lerin ardına düşerek (onlara taparcasına onlara duâ eder ve onlardan menfaat beklerler). Böyle bir davranış ise, (Hakk'dan) en uzak bir sapıklığın ta kendisidir”.

“(Evet) o, zararı fâidesinden daha yakın olan şey'lere tapar, (onların izinden gider). (Taptığı o şey'ler veyâ peşinden gidip korumaya çalıştığı o kimseler), ne kötü yardımcı, ne fenâ' bir yoldaşdır”.²⁹⁷

²⁹⁶ -En'âm Sûresi, âyet 159.

²⁹⁷ -Hacc Sûresi, âyet 11-12-13.

سَتَفْتَرُقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً قَالُوا مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الَّذِينَ هُمْ عَلَى مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي.

“Benim ümmetim yakında yetmişüç fırkaya ayrılacaktır. Bunların hepsi Cehennem’dedir. Ancak biri Cehennem’den müstesnâdır”.

(Peygamber aleyhi’s-selâm’ın huzûrunda bulunan Ashâb-ı kirâm da):

“O bir fırka kimlerdir? Yâ Rasûle’llâh”.

(deyince, O da),

“Onlar, benim ve ashâb’ımın bulunduğumuz i’tikâd üzere bulunanlar, benim ve ashâb’ımın gittiği yoldan gidenlerdir”.

(cevâbını vermişdir).²⁹⁸

Başka bir Hadîs-i şerîf’de de şöyle buyurulmuştur:

“Yahûdî’ler, yetmişbir fırkaya ayrıldı. Birinden başka hepsi Hâviye’dedir (Hâviye denilen Cehennem’dedir)”.

“Hristiyan’lar, yetmişiki fırkaya ayrıldı. Birinden başka hepsi Hâviye’dedir”.

“Benim ümmetim de yetmişüç fırkaya ayrılacaktır. Birinden başka hepsi Hâviye’dedir”.

-O bir tâne fırka-i nâciye kimdir? Yâ Rasûle’llâh.

süâline karşı da,

²⁹⁸ -Usûlü Fıkıh Dersleri, ss. 84. Büyük Haydar Efendi.

Akâid-i Hayriye Tercemesi, ss. 9. Mehmed Vehbi.

Bu hadîs-i şerîfi, Hâkim, Müstedrek’inde rivâyet etmiştir.

Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C.11.ss.64-65. Kâmil Miras.

“Onlar, benim ve ashâb’ımın üzerinde gitdiğimiz yolda (Ehl-i sünnet yolunda) gidenlerdir”.

Bunlardan "**Ehl-i Sünnet ve Cemâat**" yolunda olanlar, inançla ilgili konularda, **Kitâb** ve **Sünnet**'deki ifâdeleri esâs olarak Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı kirâm'ın bi'z-zât yaşayarak gösterdiği yoldan ayrılmazlar. Bu yolda giden ilk müslümânlara "**Selefiyye**" denir. Bunlar, daha sonra "**Mâtürîdî**" ve "**Eş'arî**" mezhebi adı altında ikiye ayrılmışlardır ki esâsda, aralarında büyük bir fark yoktur. Bu mezhepleri temsil eden **İmâm Mâtürîdî** *rahmetü'llâhi aleyh* ve **İmâm Eş'arî** *rahmetü'llâhi aleyh*, ömürleri boyunca Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarını savunmuşlar, bâtil inançlara karşı büyük mücâdeleler vermişler, bu sûretle de İslâm dîni'nin esâslarını bozulmaktan korumuşlardır. Allâhü Teâlâ onlardan râzı olsun.

Amelde, Hanefî olanlar i'tikadda Mâtürîdî; Mâlikî ve Şâfiî olanlar i'tikadda Eş'arî; Hanbelî olanların bir kısmı Selefi, bir kısmı da Eş'arî'dir.

Selefiyye yolundan ayrılıp Kitâb ve Sünnet'deki ba'zı ifâdeleri kendi keyf ve arzularına göre yorumlayıp o şekilde inananlara da "**Ehl-i bid'at**" denir ki bunlar, inanç bakımından *Âyet-i kerîme ve Hadîs-i şerîf*'de de belirtildiği üzere- Ehl-i sünnet ve cemâat mezhebi dışında olarak yedi kısımdır ki kendi aralarındaki ba'zı inanç farkları ile yetmişiki fırkayı bulurlar. Şöyle ki:

Ehl-i sünnet fırkası

1-Nâciye fırkası: (نَاجِيَّة)

Bunlar, bir fırka olup Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı kirâm'ın bulunduğu i'tikâd üzerinde bulunup Kitâb, Sünnet, İcmâu'l-ümmet ve Kıyâsü'l-fukâhâ' esâslarına göre inanıp amel eden **Ehl-i sünnet ve cemâat** mezhebine mensûbdurlar. Kendi

aralarında Mâtürîdî ve Eş'arî kollarına ayrılırlar ki her ikisi de esâsda *-Selefiyye yolunda olduğundan-* tek mezheb sayılırlar. Bu inanışta ve bu yolda olanların hepsi, "**Ehl-i sünnet ve cemâat**" ismi ile anılırlar.²⁹⁹

Ehl-i bid'at fırkaları

Bunlar da, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfleri kendi keyf ve arzûlarına göre yorumlayıp *-aşağıdaki inanç özelliklerine göre-* Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın ve Ashâb-ı Kirâm'ın yolundan ayrılan; diğere bir ifade ile Ehl-i sünnet ve cemâat yolundan sapan, kimselerdir

Bu fırkalar, Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'ın âhirete irtihâllerinden sonra muhtelif zamanlarda zuhûr etmiş ve zamânımıza kadar da muhtelif inanç şekilleri ile devam edip gelmiştir. Meselâ ümmetin tefrîkası Hazreti Osmân *radiye'llâhü anh* zamânında, Havâric ve Rafizî'ler fırkası Hazreti Ali *radiye'llâhü anh*'ın hilâfeti zamânında, Mu'tezile fırkası abbâsîler zamânında başlamıştır. Bununla beraber aralarında büyük bir mezheb mücadelesi olmamıştır. Herkes kendi inancının Ehl-i sünnete uygun olduğuna inanarak o yolda yaşayıp gitmiş ve hâlen de öyledir. İçlerinde Ehl-i sünnete yakın olanlar olduğu gibi, Ehl-i sünnet'den uzak olanlar da vardır. Ayrıca şirk veyâ küfür ifade eden bir inanca sâhip olanları da vardır.

Bunun için bunlardan şirk veyâ küfür içinde olup da ebedî cehennemlik olanların dışında kalanların, Allâhü Teâlâ'nın afvi veyâ bir şefâatcinin şefâati ile cehenneme girmemek ihtimalleri

²⁹⁹ -"Ashâb-ı Kirâm ile Tâbiîn'e, **Selef-i sâlihîn** denilir. Bunlar, **Ehl-i sünnet ve cemâat**'ın ilk rehberleridir. Bunlar, Peygamberimizin yolunu hakkıyla ta'kib etmiş, İslâmiyeti her tarafa yaymaya çalışmış, İslâm birliğini, İslâm câmiasını kuvvetlendirmiş, bid'atlardan ya'nî dîn nâmına sonradan türemiş, dîne aykırı bulunmuş şey'lerden uzak bulunmuşlardır".

Büyük İslâm İlmihâli, ss.33. Ömer Nasûhi Bilmen

olduğu gibi; dindeki ifrâd veyâ tefrîd durumlarına göre cehenneme girip müstehik oldukları azâbı gördükten sonra çıkıp cennete girecek olanları da vardır.³⁰⁰

Bu fırkalar, inaçları ve ta'kîb ettikleri yol gereği, yedi gurup altında incelenirler ki şöyledir:

1-Mu'tezile (مُعْتَزِلَةٌ)

Bunlar, Vâsıl ibn-i Ata'ya tâbi' olan kimselerdir. Vâsıl, "Büyük günah işleyen bir kimse ne mü'mindir ne de kâfir, belki ikisi arasında bir mertebededir. Böyle bir kimse tevbe etmeden ölürse ebedî Cehennem'lik olur" diyerek hocası Hasan-i Basrî hazretlerine muhalefet etmiş ve ondan ayrılmıştır.

Bu şekilde bir inanca sâhip olanlar, Ehl-i bid'at fırkalarının birincisini teşkil ederler ve kendi aralarında yirmi (20) fırkaya ayrılırlar ki sekiz ana esâsda ittifak ederler.

a-Büyük günah işleyen bir kimse, ne mü'mindir ne de kâfirdir. Belki ikisi arasında bir mertebededir. Tevbe etmeden ölürse ebedî cehennemlik olur, derler.

b-Kul kendi fiilinin hâlikı (yaratıcısı) dır. Bunun için kulun ihtiyârî fiillerinde, Allâhü Teâlâ'nın bir te'siri yoktur. Bu bakımdan kulun fiillerinde **kader** cârî olmaz, derler.

Bunlardan bir kısmı, kaderi inkâr ettikleri için bunlara "**Kaderiyye**" denir ki bu husûsda Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*,

الْقَدَرِيَّةُ بِجَوْسُ هَذِهِ الْأُمَّةِ.

"Kaderiyye, bu ümmetin mecûsileridir".

buyurmuştur.

³⁰⁰ -Akâid-i Hayriyye Tercemesi, ss. 10-11. Mehmed Vehbi. (Mevâkıf, Mekâsîd ve Gelenbevî'den).

Çünkü kendilerine hâlikıyyet (*yaratıcılık*) isnâd ettiklerinden Allâhü Teâlâ'ya, hâlikıyyetde şirk koşmuş olurlar. Bunun için de mecûsîlere benzerler.

c-Allâhü Teâlâ'nın zâtı ile kâim ve kadîm olan, zâtı üzerine zâid olup zâtının aynı olmayan, sekiz kadîm sıfatını (*Sübûtî sıfatlarını*) inkâr ederek "*Sıfât-ı ilâhiyye, zâtının aynıdır*" derler.

d-Kullarının hâline aslah olanı (*en iyi olan şey'i*) halk etmek, Allâhü Teâlâ üzerine vâcib'dir, derler.

e-Kur'ân, kelâmü'llâh olduğu halde, mahlûk'dur, derler.

f-Allâhü Teâlâ *-mekândan münezzehtir olduğu için-* âhiretde görülmez, derler.

g-Husün ve kubuh (*güzellik ve çirkinlik*) aklîdir, şer'in rolü yoktur, derler.

h-Allâhü Teâlâ'nın, fiillerinde, maslahata (*kulları hakkında hayırlı, uğurlu ve iyi olana*) riâyet etmesi vâcib'dir, derler.

2-Şîa (شيعه)

Bunlar, Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*'dan sonra imâmetin Hazreti Ali ve evlâdına âid olduğunu iddiâ eden kimselerdir. Gâliye, Zeydiyye ve İmâmiyye diye üç kısma ayrılmışlardır ki bunlardan:

Gâliye, imâmları nebî veya ilâh kabûl ederler. Hulûl'e ve ba'zı haram olan şey'lerin mübah olduğuna inanırlar.

Zeydiyye, Zeynü'l-âbidîn hazretlerinin oğlu Zeyd'e mensûb olduklarını ve imâmetin Hazreti Fâtıma evlâdına âid olduğunu iddiâ ederek büyük günah işleyenlerin ebedî cehennem'lik olduğuna inanırlar.³⁰¹

³⁰¹ -Muvazzah İlm-i Kelâm,ss,19. Ömer Nasûhi Bilmen.

İmâmiyye, Hazreti Ali *radiye'llâhü anh'*ın imâmetine nass-ı celî ile hukm ederek Ashâb-ı Kirâm'dan ba'zılarını küfr ile itham etmeye cesâret ederler.

Kendi aralarında yirmiiki (22) fırkaya ayrılmış olup şu esâslarda ittifak ederler:

a-Rasûlü'llâh *aleyhi's-selâm*'dan sonra hakk olan **imâm**, Hazreti Ali *radiye'llâhü anh'*dır. O'ndan sonra da O'nun evlâdıdır. Kıyâmete kadar da imâmetin Hazreti Ali *radiye'llâhü anh* evlâdından çıkması gereklidir, derler.

Bunun için de Hazreti Ali *radiye'llâhü anh'*a bîat etmeyi terk ederek Hazreti Ebû Bekri's-siddîk *radiye'llâhü anh'*a bîat eden Ashâb-ı Kirâm'ı *-hatalı hareket eddiklerini söyleyip-* suçlarlar.

b-Tenâsuh'a (*rûhun bir şey'den çıkıp bir şey'e geçmesine*), ittihâd'a (*rûhun bir şey' ile birleşmesine, bir olmasına*), hulûl'e (*Tanrının veyâ rûhun bir bedene girerek onu tanrılaştırdığına*) inanırlar.

c-Şer'î hükümleri, kendi keyf ve arzularına göre te'vîl ve tefsîr ederler.

d-Muharremât'ı (*haram olan ba'zı şey'leri*) halâl kabûl ederler.

e-Ferâiz'i (*mîras hukûkunu*) inkâr edip kabûl etmezler.

f-Ümmetin zayıflarını dalâlete düşürmek için, sofîyye kisvesinde bulunurlar.

g-Cenâb-ı Hakk'a, gitmek, gelmek, oturmak, kalkmak gibi yaratılmışların özelliklerinden olan şey'leri isnâd ederler. Halbuki Allâhü Teâlâ, böyle şey'lerden münezzehtir.

h-Kur'an'ın zâhir ve bâtın iki ciheti vardır. Bunun için Kur'an ile murad, bâtındır, zâhir değildir. Kur'an'ın zâhirine bakarak ictihâdda bulunmak bâtıldır, derler.³⁰²

3-Havâriç (خَوَارِج)

Kendi aralarında yirmi (20) fırkaya ayrılmış olup şu esâslarda birleşirler:³⁰³

a-Hazreti Ali *radiye'llâhü anh'*, Hazreti Muâviye ile aralarında olan münâzaa'nın hallini hukme hâvâle ettiği için, *-hatâlı hareket etdiğini söyleyip-* ayıplarlar.

b-Şer'î hükümleri bütün tafsilâtı ile bilmeyen bir kimseyi tekfir ederler (*küfr ile ithâm ederler*).

c-Büyük günahları işleyen bir kimseyi tekfir ederler.

d-Mükellef olmadan ölen çocukların *-îmân ve küfürde-* babalarına tâbi' olduklarını iddiâ ederler.

e-Allâhü Teâlâ hayır murad eder, şerr murad etmez, derler.³⁰⁴

4-Mürctie (مُرْتَجِعَةٌ)

Bunlar da beş (5) fırka olup şu esâslarda birleşirler.

³⁰² -Ehl-i sünnet i'tikâdına göre böyle sözler, küfrü gerektirir.

Çünkü Kur'an, Arab belâğati üzerine nâzil olmuştur. Bunun için Arab diline göre ma'nâsı ne ise, insanlar onunla mükellefdir. İlâhi murad da budur.

Hazreti Muhammed *aleyhi's-selâm*, Kur'an'ın zâhiri ile amel etmiş ve ümmetlerine de aynı şekilde Kur'an'ın zâhiri ile amel etmelerini tebliğ ve ta'lîm etmiştir. Bunun için bâtın ile hiç bir kimse mükellef değildir.

³⁰³ -**Rafizî**'ler de bunlar gibi, Hazreti Ebû Bekri's-siddîk *radiye'llâhü anh* ile Hazreti Ömer *radiye'llâhü anh*'ın halîfeliğini kabul etmezler ve onlara dil uzatırlar.

³⁰⁴ -Ehl-i sünnet i'tikâdına göre hayır ve şerr işlerimiz, Allâhü Teâlâ'nın irâdesi, dilemesi, kazâsı ve takdîriyledir. Fakat şerr işlerimiz, Allâhü Teâlâ'nın rızâsı, muhabbeti ve emri ile değildir. Bunun için şerr işler, biz öyle istediğimiz için öyle yaratılmışdır. Bundan dolayı da şerr işleri yaptığımız zaman sorumlu oluruz.

a-Küfür ile berâber ibâdetin fâidesi olmadığı gibi, îmân ile berâber ma'siyetin de zararı yoktur, zarar vermez, derler.

b-Allâhü Teâlâ'yı bilmek ve O'na muhabbet edip tevâzû' etmek, îmân sâhibi olmayı; îmân sâhibi olunca da ibâdeti terk etmenin bir zararı olmamasını gerektirir, zarar vermez, derler.

c-Mü'min olan bir kimseye, kazandığı günah yüzünden azâb olunmaz, derler.

5-Neccâriyye (نَجَّارِيَّة)

Bunlar da üç (3) fırka olup şu esâslarda birleşirler:

a-Kulun fiillerini, Allâhü Teâlâ halk eder.

b-Kulun fiillerinde istitâat (*gücü, kutreti yetme*) esâsdır, derler ve bu iki husûsda Ehl-i sünnet ile birleşirler.

c-Allâhü Teâlâ'nın sübûtî sıfatlarını kabul etmeyip inkâr ederler.

d-Kur'an, Allâh kelâmı olduğu halde, mahlûkdur, derler.

e-Allâhü Teâlâ âhiretde görülmez, derler ve bu husûslarda Mu'tezile ile birleşirler.

6-Cebriyye. (جَبْرِيَّة)

Bunlar, bir (1) fırka olup şu esâslara inanırlar.

a-Kul, cemâdât (*cansızlar*) gibidir, aslâ kudreti yoktur. İnsanların elinden hiç bir şey' gelmez. Bunun için insanlar fiillerinde mecbûrdurlar.

b-Allâhü Teâlâ, vukûundan önce hiç bir şey'i bilmez, her şey'i vukûundan sonra bilir. Bunun için ilmi hâdisdir.

c-Cennet ve cehennem ehli fânîdir. Bunun için cennet ehli cennete, cehennem ehli cehenneme dâhil olduktan sonra fânî olacak ve hepsi yok olup gidecektir. Allâh'dan başka hiç bir şey' kalmayacaktır, derler.

7-Müşebbehe (مُشَبَّهَةٌ)

Bunlar da, bir (1) fırka olup şu esâslara inanırlar:

a-Allâhü Teâlâ'yı mahlûkâta benzetirler ve hâdis olan şey'ler ile temsîl ederler.

b-Allâhü Teâlâ cisimdir, derler. Bunun için de hareket, intikal, mahlûkâta hulûl gibi şey'leri kabûl ederler.

c-Allâhü Teâlâ, a'zâ (*organ*) ve cevârih (*el, ayak gibi organlar*) sâhibidir, derler.

Not: Bu şekildeki inanışlar veyâ benzerleri, zamânımızda da mevcûd olduğundan akla hayâla gelmedik şeytânî oyunlarla insanların inançları üzerinde tahrîbat yapmaya çalışan kimselere çok dikkat etmek lâzımdır. Bunun için de şeytanın ve böyle kimselerin tuzaklarına düşüp yanlış bir inanca sâhip olmamak için, Ehl-i sünnet ve cemâat esâslarını iyi bilmek, öğrenmek, öğretmek ve o yoldan ayrılmamak lâzımdır.

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ.

"(Dünyâ'da ve âhîret'de) **selâm** (ve selâmet), **hidâyet'e** (doğruya, Hakk'a ve hakîkâte) **tâbi' olanlaradır**".³⁰⁵

³⁰⁵ -Tâ Hâ, 47.

F İ H R İ S T

Kısa İlm-i hâl bilgileri.....	1
Kısa İlm-i hâl bilgileri.....	3
Besmele, Hamdele, Salvele.....	5
Ö n s ö z	7
Dîn'in genel anlamı	9
İmân'ın aslı	11
Aslî îmâmı kesbî îmâna çevirmek istemeyenlerin durumu	20
Dîn'in gerçek anlamı	31
İslâm Dîni, en büyük bir ni'metdir	34
İmân ve İslâm.....	37
OTUZİKİ FARZ	39
İmân'ın farzları ve şartları	39
İslâm'ın şartları.....	40
Abdestin farzları.....	40
Guslün farzları.....	40
Namazın farzları.....	40
Namazın dışındaki farzları (<i>şartları</i>).....	40
Namazın içindeki farzları (<i>rukünleri</i>)	41
İyiliği emretmek kötülükten vaz geçirmek.....	41
Orucun farzları	42
Teyemmümün farzları.....	42
Haccın farzları.....	42
Zekâtın farzları.....	42
Mükellef.....	43
Mükellefin fiilleri (<i>Ef'âl-i mükellefîn</i>).....	43
Temizlik	46
Abdest ve hükmü	48
Abdestin farzları.....	48

Abdestin sünnetleri.....	48
Abdestin müstehâbları (<i>âdâbı: edebleri</i>).....	49
Abdestin mekrûhları.....	51
Abdesti bozan şey'ler	51
Abdesti bozmayan şey'ler.....	52
Abdestsiz halâl olmayan şey'ler	52
Mest ve mest üzerine mesh etmek	53
Meshi bozan şey'ler	54
Gusl (<i>Boy abdesti</i>).....	54
Guslün farzları.....	55
Guslün sünnetleri	55
Gusl etmek kimlere farzdır.....	55
Teyemmüm	56
Teyemmümü mübâh kılacak haller	57
Teyemmümün farzları.....	57
Teyemmümün sünnetleri.....	57
Teyemmümü bozan şey'ler.....	58
Hayız ve nifas hâlinde yapılması haram olan şey'ler	58
Namaz	59
Namazın hukmü	62
Namazın dışındaki farzları.(<i>şartları</i>).....	64
Namazın içindeki farzları.(<i>rukünleri</i>)	64
Namazın vâcibleri	64
Vâciblerin hukmü.....	66
Namazın sünnetleri.....	66
Sünnetlerin hukmü	69
Namazın müstehâbları (<i>Edebleri</i>)	69
Müstehâbların hukmü.....	70
Namazın mekrûhları.....	70
Mekrûhların hukmü.....	74
Namazda mekrûh olmayan şey'ler	74
Namazı bozan şey'ler	75

Başlanmış bir namazı bozmak gerekli olan haller	77
Namazı cemâat ile kılmak	77
Vitir namazı	78
Beş vakit namazda olan rek'atlerin toplamı	79
Nâfile namazlar	79
Cum'a namazı	80
Cum'a namazının sahih olmasının şartları	80
Cum'a namazının farz olmasının şartları	81
Hutbe ve hutbenin rûknü	81
Hutbenin şartları	81
Cum'a namazının rek'atleri	82
Cum'a namazının mekrûhları	82
Bayram namazları	82
Teşrik tekbirleri	83
Terâvih namazı	84
Misâfir (<i> yolcu</i>) namazı	84
Geçmiş namazların kazası	85
Sehiv (<i>yanılma</i>) secdesi	86
Secde-i tilâvet (Okuma secdesi)	86
Kur'ân-ı Kerîm'de olan secdeler	87
Cenâze namazı	88
Cenâze namazının rukünleri (<i>farzları</i>)	88
Cenâze namazının sünnetleri	88
Cenâze namazının müstehabları	89
Kabir ziyâreti	89
Kimlerin cenâze namazı kılınır	90
Beş vakit namaz nasıl kılınır	90
Sabah namazı	91
Öğle namazı	95
İkindi namazı	96
Akşam namazı	97
Yatsı namazı	98

Vitir namazı.....	99
Cum'a namazı.....	100
Namazın cemâat ile kılınması.....	102
Namazı cemâat ile kılmak.....	104
İmâm olacak kimsede aranan vasıflar.....	104
Câmiye gitmemeyi mübah kılan özürler.....	104
Geçmiş namazların kazâ'sı.....	105
Şükür secdesi.....	106
Sehiv secdeini gerektiren ba'zı haller.....	106
Mescid.....	108
Oruç.....	110
Orucun farz olmasının şartları.....	111
Orucun farzları.....	111
Orucu bozan ve yalnız kazâyı gerektiren haller.....	111
Hem kazâ hem keffâret lâzım gelen haller.....	112
Orucu bozmayan şey'ler.....	113
Orucun müstehâbları.....	114
Nâfile oruçlar.....	114
İ'tikâf.....	115
İ'tikâfın şartları.....	115
Zekât.....	116
Zekâtın farzı.....	116
Zekâtın ruknü.....	117
Zekâtın hukmü ve hikmeti.....	117
Zekâtın farz olmasının şartları.....	117
Nisâb miktârı.....	118
Zekât kimlere verilir.....	118
Zekât kimlere verilmez.....	119
Fıtır sadakası (<i>fitre</i>).....	119
Fıtır sadakası dört şey'den verilir.....	120
Hacc.....	121
Haccın farz olmasının şartları.....	121

Haccın farzları.....	121
Haccı edâ' etmenin şartları	123
Haccın sahîh olmasının şartları	123
Kurban.....	123
Kurbanın hukmü	124
Kurban kesmek kimlere vâcib olur	125
Kurbanın rûknü (<i>farzı</i>)	126
Kurban ne zaman kesilir.....	126
Kurban niçin kesilir.....	126
Hangi hayvanlar kurban olur.....	126
Kurbanın eti ve derisi	126
Akîka kurbanı.....	127
Adak ve şükür kurbanı	127
Kur'ân-ı Kerîm'de ismi geçen ve bilinmesi vâcib olan peygamberlerin isimleri	130
İslâm Dîni'nde teklîfîn şartı	131
Îmân'ın aslı	131
Îmân'ın rûknü	131
Sıfât-ı zâtîyye (<i>Zâtî sıfatlar</i>).....	131
Sıfât-ı sübûtiyye (<i>Sübûti sıfatlar</i>).....	132
Îmân'ın son nefese kadar korunmasının şartları	132
Îmân'ın sahîh ve kabûl olmasının şartları.....	132
Tasdîk ve inkâr bakımından insanlar	133
Bir Müslüman'ın diğêr Müslüman'a karşı görevi.....	133
Ehl-i sünnet mezheplerinin müctehîd imâmıları	133
Hanefî mezhebinin silsilesi	134
Peygamberler hakkında bilinmesi vâcib olan şey'ler	134
Kabirde Münker ve Nekir meleklerinin soracağı suâllere verilecek cevâblar.....	134
Rasûlü'llâh <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın silsilesi	135
Cibrîl-i Emîn vâsıtası ile inzâl buyurulan Suhuflar ve Kitâb'lar	136

Suhûflar (<i>Sahîfeler</i>)	136
Büyük kitâblar	136
Kendisine uymamız gerekli olan İmâmlarımız	137
İnsanın düşmanı	137
Peygamberimiz hakkında bilinmesi lâzım olanlar	137
Îmânı zayıflatıp yok etmeye sebep olan haller	137
Kur'ân ahlâkı ile ahlâklanmış iyi bir Müslüm'an nasıl Olmalıdır?	140
Hazreti Muhammed <i>aleyhi's-selâm</i> 'a salât etmek	147
Salât-i münciyye	149
Salât-i Ümmiye	150
Kur'ân-ı Kerîm'de emr edilen ve her Müslümân'ın yapmakla yükümlü olduğu farzlar	151
Duâ	167
İstiğfâr	171
Sık sık istiğfâr edip îmânın yenilenmesi gerekir mi	175
Seyyidü'l-istiğfâr	177
Rasûlü'llâh <i>aleyhi's-selâm</i> 'ın ümmetlerine istiğfârı	177
Okunması sevâb olan ba'zı duâlar	180
Et-tesbîhâtü'l-münciyye	181
Ahidnâme duâsı	182
Besmele, Hamdele ve Salvele	183
Kelime-i Tevhîd ve Esmâü'l-Husnâ	185
Ehl-i bid'at fırkaları (mezhepleri)	200
Ehl-i sünnet fırkası	203
Ehl-i bid'at fırkaları	204
1-Mu'tezile	205
2-Şîa	206
3-Havâriç	208
4-Mürctie	208
5-Neccâriyye	209
6-Cebriyye	209

7-Müşebbehe.....	210
Fihrist.....	211
Özgeçmiş.....	218

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

A.Celâleddin Karakılıç

1929 yılında Talas'da doğdu. İlkokulu Talas ve Konya Ereğlisi'nde, Ortaokulu Kayseri ve Karaman Ortaokulunda ve Lise tahsilini de Kayseri Lisesi'inde tamamladıktan sonra İ.Ü.Tıp Fakültesi'ne girmek üzere iken -bir lûtf-i ilâhî olarak- 1950-1951 ders yılında A.Ü. İlâhiyat Fakültesi'ne devam edip 1954 yılında mezun oldu ve Trabzon İmam-Hatip Okulu Meslek dersleri öğretmenliğine atandı. Aynı yıl vatanî görevini yapmak üzere oradan ayrıldı.Yedek Subay olarak askerlik görevini tamamladıktan sonra Kayseri İmam-Hatip Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni oldu.

1958-1962 yılları arasında Hasbekli Hoca diye ma'rûf merhûm ve mağfûr Kurrâ'dan Hacı Hâfız Mü'min Akan'dan Kur'ân-ı Kerîm'in tecvîd ve ta'limini öğrendi. Bu aradaki çalışmaları ile de "Tecvîd İlmî -Kur'ân-ı Kerîm Okuma kâideleri-" isimli kitabını hazırladı. Ayrıca yine Kurrâ'dan, Karabey'in Hâfız diye ma'rûf merhûm ve mağfûr Mehmed Karakılıç'dan da istifâde etdi. Daha sonra da İlm-i Kırâat ile ilgili çalışmaları oldu.

1962-1966 yılları arasında Kayseri İmam-Hatip Okulu Müdürü, 1966-1968 yıllarında Niğde İmam-Hatip Okulu Meslek dersleri Öğretmeni, oradan tekrar Kayseri İ.H.O. Meslek Dersleri Öğretmeni oldu. 1971-1972 yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Hizmetler ve Din Görevlilerini Olgunlaştırma Daire Başkanlığına atandı. Kendi isteği ile bu görevden ayrıldıktan sonra tekrar Kayseri İ.H.Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni oldu ve 1984 ders yılı sonunda aynı görevde iken emekli oldu.

Gerek memûriyet hayatında gerekse emekli olduktan sonra bir çok hayır işlerinde çalıştı. Fahrî vâizlik yaptı. Evli ve 4 çocuk sahibi olup, hayatı boyunca İslâm'a, Müslüman'lara ve insanlığa hizmeti şîâr edindi.

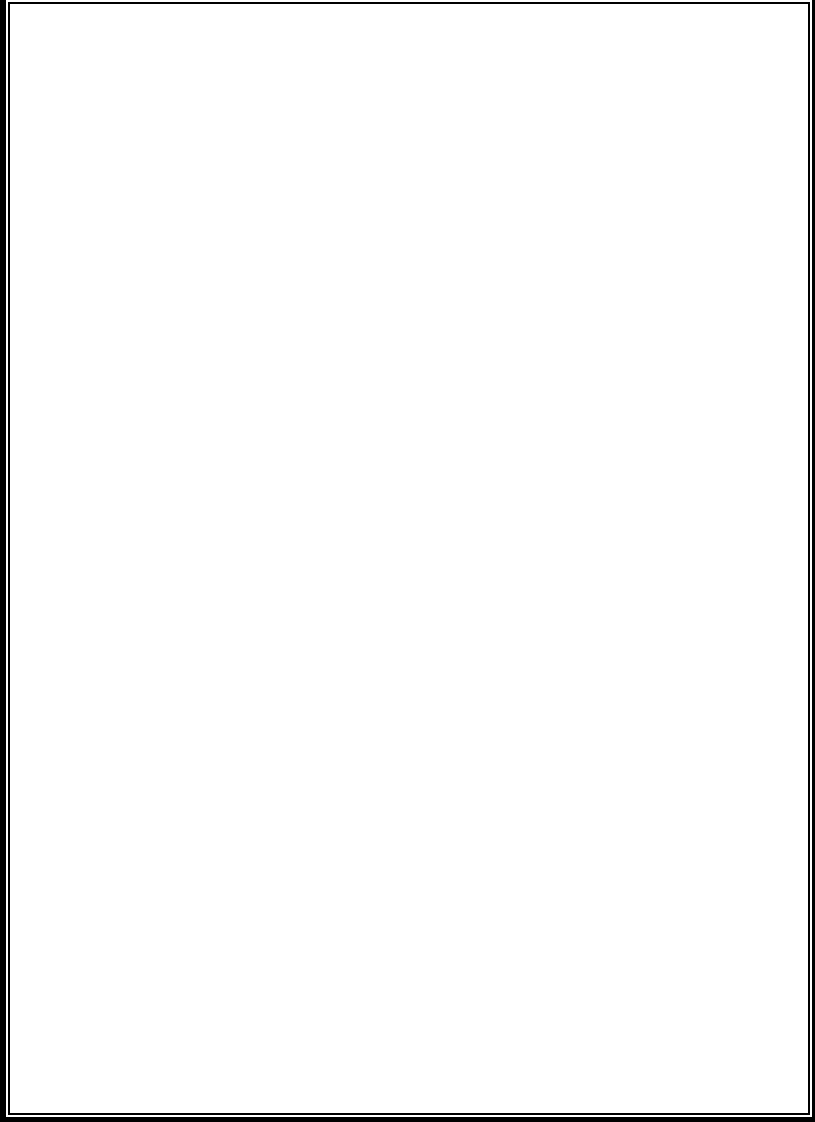
BASILMIŞ ESERLERİ

- 1-Tecvîd İlmî, (Kur'ân-ı Kerîm Okuma Kâideleri) (6.Baskı) ..... (17x24)=(232 Sayfa)
- 2-Hz. Muhammed aleyhi's-selâm'n Hayatı
Eşsiz Ahlâk ve Fazîletleri (4.Baskı) ..... (17x24) (12+728)=(744 Sayfa)
- 3-Fıkıh Usûlü. (2.Baskı) ..... (17x24)=(532 Sayfa)
- 4-Bâtıl Yollar içerisinde Doğruyu Arayanlara Hakk Yol (3.Baskı) ..... (14x20) =(96 Sayfa)
- 5-İslâm'da İstişâre ve Önemi ((2.Baskı)..... (14x20)=(60 Sayfa)
- 6-Zamânımızda Tevhîd ve Şirk (5.Baskı) ..... (14x20)=(360 Sayfa)
- 7-Kısa İlm-i Hâl Bilgileri (2.Baskı) ..... (14x20)=(212 sayfa)
- 8-Kıyâmet ve Kıyâmet Alâmetleri ..... (14x20)=(288 sayfa)

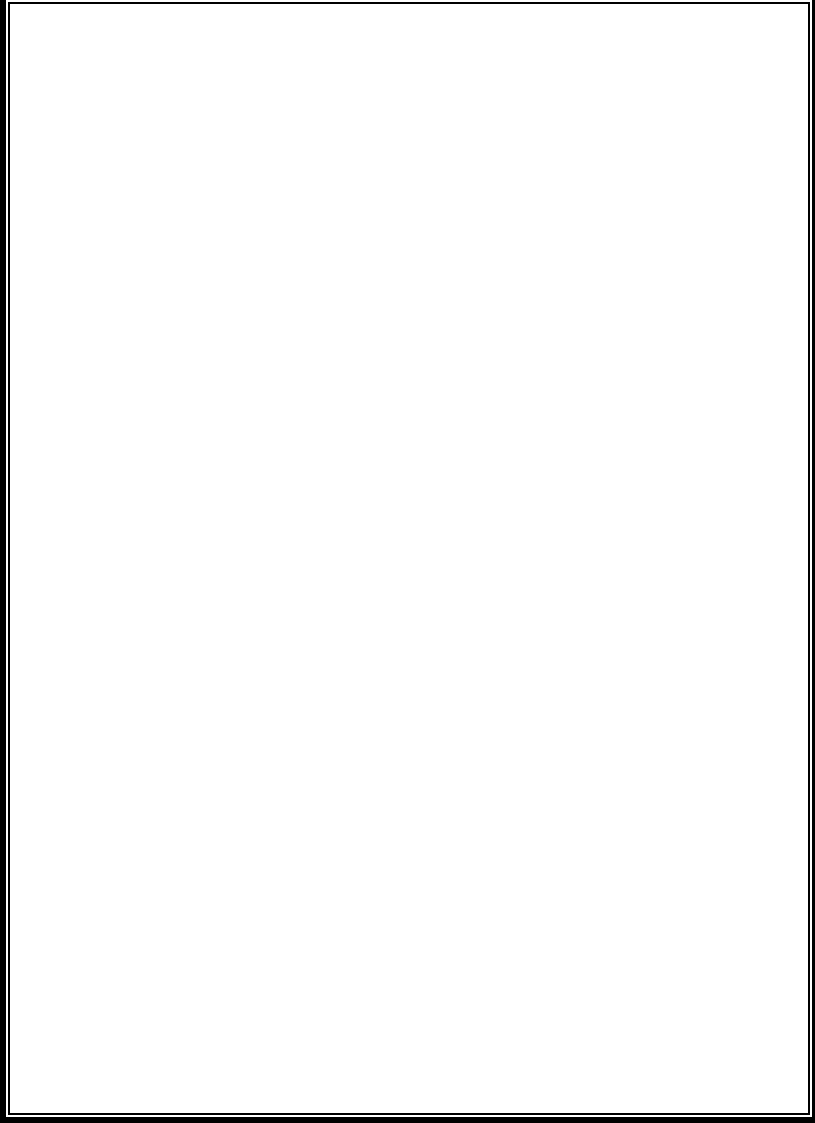
HABERLEŞME ADRESİ

A.Celâleddin Karakılıç
Kıçıköy Mah. Altintepe Cd.
Gonca Sok.No: 16
Talas - Kayseri
Tel: (0352) 437 00 27

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

Kısa İlm-i Hâl Bilgileri

وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Allâh (ü Teâlâ), kimi dilerse onu (kendisinde hayır gördüğü kimseleri), doğru yola iletir”.

Bakara, 213.

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُمَتِّعْهُ فِي الدِّينِ

“Allâhü Teâlâ, bir kimsenin hayrini dilerse, onu dinde fakih yapar, (anlayışlı ve bilinçli kılar)”.

Buhâri, Kitâbü'l-ilm, Cüz'.1.ss.28

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

“Allâh'a ibâdet (ve kulluk) edin. O'na hiç bir şey'i eş tutmayın”

Nisâ', 36

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ وَادْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ.

“Hepiniz toptan Allâh'ın ipine (Kur'an-ı Kerim'e ve İslâm Dinine) sımsıkı sarılın. Parçalanıp dağılmayın. Allâh'ın üzerinizdeki ni'metini düşünün”.

Âl-i İmrân, 103.

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

“Allâh'a ve O'nun Rasûlüne itâat edin. (Fikir, görüş, yorum, inanç ve düşünce ayrılıkları ile) birbiriniz ile çekişip didişmeyin. Sonra korku ile za'fa düşersiniz. Rüzgarınız (kuvvet ve kudretiniz kesilip) gider. (Allâh'ın size olan yardımını kesilir. Kuvvetiniz ve devletiniz yok olup gider). Bir de sabr (-u sebât) edin, (sıkıntılara katlanın). Çünkü Allâh, sabr edenlerle berâberdir”.

Enfâl, 46.

YAZARIN BASILMIŞ ESERLERİ

- 1-Tecvid İlmî, (Kur'ân-ı Kerim Okuma Kâideleri) (6.Baskı) ..... (17x24)=(232 Sayfa)
- 2-Hz. Muhammed aleyhi's-selâm'ın Hayatı
Eşsiz Ahlâk ve Faziletleri. (4.Baskı) ..... (17x24) (12+728)=(744 Sayfa)
- 3-Fıkıh Usûlü (2.Baskı) ..... (17x24)=(532 Sayfa)
- 4-Bâtıl Yollar içerisinde Doğruyu Arayanlara Hakk Yol (3.Baskı) ..... (14x20)=(96 Sayfa)
- 5-İslâm'da İstişâre ve Önemi (2.Baskı) ..... (14x20)=(60 Sayfa)
- 6-Zamânımızda Tevhid ve Şirk (5.Baskı) ..... (14x20)=(360 Sayfa)
- 7-Kısa İlm-i Hâl Bilgileri (2.Baskı) ..... (14x20)=(212 Sayfa)
- 8-Kıyâmet ve Kıyâmet Alâmetleri (2.Baskı) ..... (14x20)=(288 sayfa)

HABERLEŞME ADRESİ

Celâleddin Karakılıç
Kıçıköy Mah.Altıntepe Cad.
Gonca Sokak No 16
Talas-Kayseri
Tel: 0352-437 00 27